

WAŻNE JEST KAŻDE DZIECKO

Dobre praktyki szkół – laureatów II edycji (2014)
konkursu promującego działania wzmacniające
bezpieczne i efektywne funkcjonowanie w szkołach
uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
„Szkoła przyjazna dla każdego”

PATRONAT HONOROWY

MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

ORGANIZATORZY

INSTYTUT INICJATYW
POZARZĄDOWYCH

POLSKIE
TOWARZYSTWO
ZESPÓŁU
ASPERGERA

PARTNERZY MERYTORYCZNI

WAŻNE
JEST
KAŻDE DZIECKO

WAŻNE JEST KAŻDE DZIECKO

Dobre praktyki szkół – laureatów II edycji (2014) konkursu promującego działania wzmacniające bezpieczne i efektywne funkcjonowanie w szkołach uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi „Szkoła przyjazna dla każdego”

WAŻNE JEST KAŻDE DZIECKO

Dobre praktyki szkół – laureatów II edycji (2014) konkursu promującego działania wzmacniające bezpieczne i efektywne funkcjonowanie w szkołach uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
„Szkoła przyjazna dla każdego”

www.szkola-dla-kazdego.pl

ISBN 978-83-65012-01-2

Instytut Inicjatyw Pozarządowych
www.ngos.pl
instytut@ngos.pl

Warszawa, listopad 2014

Szkoła
przyjazna
dla

KAŻDEGO

KONKURS

„Szkoła przyjazna dla każdego”

II EDYCJA – 2014

PATRONAT HONOROWY

MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

ORGANIZATORZY

PARTNERZY MERYTORYCZNI

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

SEKRETARZ STANU

Tadeusz Sławecki

Warszawa, 3 listopada 2014 r.

Pan
Grzegorz Całek
Dyrektor Instytutu Inicjatyw Pozarządowych

Szanowny Panie Dyrektorze

promowanie działań szkół ukierunkowanych na tworzenie przyjaznego klimatu w szkole, który odpowiada na potrzeby uczniów, nauczycieli i rodziców zasługuje na szczególne uznanie.

Należy podkreślić, że konkurs „Szkoła przyjazna dla każdego” wpisuje się w działania resortu edukacji związane z upowszechnianiem edukacji włączającej oraz podnoszeniu poziomu bezpieczeństwa w szkołach i placówkach.

Szkoła powinna być miejscem, które jest przyjazne dla każdego, również dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, których kształcenie stanowi bardzo istotną rolę w systemie edukacji. W celu tworzenia bezpiecznego klimatu w szkole istotne jest nie tylko zaangażowanie nauczycieli, ale także współpraca z innymi podmiotami w tym zakresie.

Na Pana ręce pragnę złożyć serdeczne podziękowania dla wszystkich szkół biorących udział w konkursie. Duże zainteresowanie konkursem jest namacalnym dowodem na to, iż szkoły, dzięki zaangażowaniu nauczycieli, realizują liczne działania zapewniające uczniom bezpieczne i przyjazne warunki rozwoju.

Z wyrazami szacunku

Tadeusz Sławecki

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

SEKRETARZ STANU

al. J.Ch. Szucha 25, 00-918 Warszawa, tel. + 48 22 34 74 102, fax + 48 22 34 74 118, e-mail: ms_men@men.gov.pl, www.men.gov.pl

Szanowni Państwo!

Rok temu została zorganizowana pierwsza edycja konkursu „Szkoła przyjazna dla każdego”. W katalogu pokonkursowym w grudniu 2013 roku pisałem o moim ogromnym zaskoczeniu wynikającym z dużej liczby zgłoszeń do konkursu. Już wtedy zapowiedziałem, że w tym roku przeprowadzimy drugą edycję konkursu, gdyż powody tego dużego zainteresowania konkursem są wciąż aktualne. Cóż to za przyczyny?

Po pierwsze – cały czas widzimy, że istnieje wśród nauczycieli, pedagogów, dyrektorów szkół olbrzymia potrzeba docenienia trudnej, wymagającej wysiłku, poświęcenia i nieprawdopodobnej empatii pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Sądzę, że chodzi tu przede wszystkim o uzyskanie wewnętrznego, obiektywnego potwierdzenia, że prowadzone w szkole działania, nowe pomysły, realizowane innowacyjne projekty edukacyjne i wychowawcze – że ta cała praca jest wartościowa, na wysokim poziomie i dobrze służy dzieciom.

Rodzi się tutaj zasadnicze pytanie – jak to się dzieje, że ta praca bywa niedoceniana? Jak to możliwe, że nauczyciele pracujący z uczniami niepełnosprawnymi nie są odpowiednio motywowani? A nie są – tego jestem pewien! Chyba nigdy nie zapomnę zeszłorocznej konferencji, po której nauczycielka pracująca indywidualnie z dziećmi z zespołem Aspergera i autyzmem popłakała się ze wzruszenia, gdyż otrzymany od nas medal AD VITAM PARAMUS był w jej dwudziestoletniej karierze zawodowej pierwszym zewnętrznym dowodem uznania dla jej pracy. Wcześniej na nic nie mogła liczyć, bo przecież jej praca z pojedynczym uczniem nie przynosi spektakularnych efektów – takich, którymi może się chwalić cała szkoła...

Widzimy więc, że jest i pewnie jeszcze bardzo długo będzie niezaspokojona potrzeba docenienia pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a to, co możemy zrobić dzięki konkursowi, to kropla w morzu potrzeb – gdyż nauczycieli, pedagogów specjalnych pracujących z poświęceniem, cieszących się każdym małym sukcesem dziecka, współpracujących doskonale z rodzicami, słowem: traktujących swą pracę jako misję – takich wspaniałych ludzi są tysiące. Chcemy ich zauważyć i podziękować im! I dlatego też do współpracy podczas realizacji konkursu zapraszamy ważnych sojuszników: Ministra Edukacji Narodowej, Rzecznika Praw Obywatelskich, Związek Harcerstwa Polskiego i Towarzystwo Przyjaciół Dzieci.

Jest też druga przyczyna, dla której sądzę, że warto prowadzić ten konkurs. Chodzi o stworzenie szkołom, przedszkolom i ośrodkom

możliwości dzielenia się swoimi doświadczeniami oraz czerpania pomysłów od innych. Temu ma służyć spotkanie podczas konferencji podsumowującej, w tym celu przygotowaliśmy ten katalog pokonkursowy, w którym znalazły się opisy działań prowadzonych przez laureatów drugiej edycji konkursu. Mam nadzieję, że każdy pedagog znajdzie w nim inspiracje, pomysły, które dodadzą świeżości prowadzonym przez niego działaniom, a przede wszystkim zwiększą skuteczność pracy z dzieckiem.

* * *

W tym roku konkurs przebiegał według nieco innych zasad. Zaproponowaliśmy pięć kategorii konkursowych:

- **INNOWACJE DLA DOBRA UCZNIA** – to kategoria promująca szkoły, w której adaptuje się nowe, sprawdzone pomysły, ale także kreuje własne rozwiązania i podejmuje innowacyjne działania w celu jak najlepszego wspierania rozwoju uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
- **PRAWA DZIECKA, PRAWA RODZICÓW** – istotą tej kategorii było docenienie placówek, w której prawa dziecka – ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz prawa jego rodziców to nie są puste słowa!
- **RAZEM DLA DOBRA DZIECKA** – to kategoria, w której chodziło o promowanie szkół, w których praca z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest efektem zgodnej współpracy pedagogów, specjalistów, poradni, a także innych podmiotów, np. organizacji pozarządowych i instytucji publicznych.
- **PRZYJAZNE MIEJSCE** – kategoria promująca szkoły, w których uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi ma bezpieczne warunki do rozwijania się, a przyjazność szkoły przejawia się nie tylko w urządzeniu szkoły, ale w postawach uczniów i kadry pedagogicznej.
- **WAŻNE JEST KAŻDE DZIECKO** – kategoria doceniająca te szkoły, w których liczy się dosłownie każdy uczeń, której nauczyciele cieszą się z najmniejszego sukcesu pojedynczego dziecka.

„Ważne jest każde dziecko” – choć tę kategorię wymieniłem jako ostatnią, to jest ona z pewnością najważniejsza. Bowiem oddaje najlepiej filozofię tego konkursu, który ma przyczynić się do stworzenia bezpiecznych i przyjaznych warunków do uczenia się, do rozwoju nie tyle wszystkim uczniom, ile każdemu, pojedynczemu uczniowi – szczególnie temu, które ze względu swoją niepełnosprawność i tak ma w szkole dużo trudniej. Z tego względu to hasło stało się również tytułem tegorocznego katalogu.

* * *

Pragnę serdecznie podziękować wszystkim tym, którzy przyczynili się do tego, że konkurs udało się sprawnie przeprowadzić.

W pierwszej kolejności podziękowania należą się Ministrowi Edukacji Narodowej oraz Rzecznikowi Praw Obywatelskich, którzy objęli nad konkursem patronat honorowy, przyczyniając się niewątpliwie do zwiększenia jego prestiżu.

Gorące podziękowania kieruję do pani Joanny Wrony, dyrektora Departamentu Zwiększania Szans Edukacyjnych MEN, która służyła zawsze kompetentną, szybką i życzliwą pomocą – zarówno w kwestiach organizacyjnych, jak i merytorycznych.

Dziękuję pani Teresie Hernik, prezesowi zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, która od poprzedniej edycji służy nam pomocą.

Dziękuję także Towarzystwu Przyjaciół Dzieci, naszemu partnerowi merytorycznemu, a szczególnie pani Barbarze Głowackiej z Zarządu Głównego TPD, która reprezentuje go we współpracy z nami.

Dziękuję naszemu drugiemu partnerowi merytorycznemu – Związкови Harcerstwa Polskiego, a szczególnie przewodniczącemu ZHP harcemistrzowi Dariuszowi Supłowi, który służył nam wszechstronną pomocą.

Dziękuję kadrze Instytutu Inicjatyw Pozarządowych i Polskiego Towarzystwa Zespołu Aspergera za zaangażowanie i pomoc na różnych etapach realizacji konkursu.

Na koniec pozostawiłem najważniejsze podziękowania – dla wszystkich uczestników konkursu. Dziękuję Państwu za przygotowanie zgłoszeń konkursowych, dziękuję za chęć dzielenia się z innymi swoimi doświadczeniami, dziękuję dyrektorom szkół za troskę o swoją kadrę pedagogiczną i chęć motywowania jej. Przede wszystkim jednak wszystkim Państwu serdecznie dziękuję za wspólną pracę z Waszymi uczniami!

Już dziś zachęcam do udziału w III edycji konkursu w 2015 roku, a teraz zapraszam do lektury tej publikacji – niech będzie ona źródłem inspiracji i pomysłów do stworzenia każdemu uczniowi szkoły bezpiecznej i przyjaznej. Bo przecież... ważne jest każde dziecko!

Grzegorz Calek

dyrektor Instytutu Inicjatyw Pozarządowych
prezes Polskiego Towarzystwa Zespołu Aspergera

Warszawa, 12 listopada 2014 r.

*Organizatorzy konkursu
„Szkoła przyjazna dla każdego”*

DZIĘKUJĄ

firmie

***Enigma
Systemy Ochrony Informacji
sp. z o. o.***

*za ufundowanie nagród
dla laureatów
konkursu*

KATEGORIA:

INNOWACJE DLA DOBRA UCZNI

KATEGORIA
INNOWACJE DLA DOBRA UCZNIĄ

LAUREACI

NAGRODY GŁÓWNE

Gimnazjum w Brynku

Miejski Zespół Szkół nr 2
w Ciechanowie

Gimnazjum nr 37 z Oddziałami Integracyjnymi
im. K.K. Baczyńskiego w Warszawie

Szkoła Podstawowa nr 149 z klasami integracyjnymi
im. Obrońców Westerplatte w Łodzi

Zespół Szkół Specjalnych im. Janusza Korczaka
w Lesznie

WYRÓŻNIENIA

Szkoła Podstawowa nr 51 z Oddziałami Integracyjnymi
w Bytomiu

Gimnazjum nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi i Dwujęzycznymi
im. Karola Wojtyły w Mysłowicach

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 53
im. M. Skłodowskiej-Curie w Częstochowie

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Brzechwy
w Swarzędzu

Gimnazjum w Brynku

Park 8, 42-690 Brynek, Tworóg
woj. śląskie
www.gimnazjumbrynek.home.pl

Gimnazjum w Brynku to szkoła położona w niewielkiej wiejskiej gminie powiatu tarnogórskiego w województwie śląskim. Obecnie do 9 oddziałów gimnazjum uczęszcza 207 uczniów. Są wśród nich uczniowie z orzeczeniami o upośledzeniu w stopniu lekkim, z zespołem Aspergera, z niepełnosprawnością ruchową, z cukrzycą, astmą, zdiagnozowanym ADHD a także z niedosłuchem. Dla nich wszystkich zorganizowana została pomoc psychologiczno-pedagogiczna.

Jednakże Gimnazjum w Brynku to także szkoła prowadząca działalność innowacyjną adresowaną do każdego ucznia, zarówno tego wymagającego wyrównywania braków i zaspokajania specjalnych potrzeb, jak i szczególnie uzdolnionego. Staramy się stworzyć klimat sprzyjający rozwojowi, tolerancji oraz współpracy wszystkich gimnazjalistów. Służą temu liczne działania podejmowane nie tylko podczas lekcji, ale także podczas zajęć pozalekcyjnych, wycieczek, wyjazdów do teatru, na lekcje teatralne, do radia, telewizji, organizacja konkursów, lekcji otwartych oraz uczestnictwo w projektach unijnych.

Działalność innowacyjna szkoły to przede wszystkim:

1. Realizacja innowacji pedagogicznych

Pomysł innowacji zrodzony z rozpoznania zainteresowań uczniów zaowocował realizacją siedmiu innowacji:

- *Być dziennikarzem* (zajęcia dziennikarskie);
- *Poprzez teatr do człowieka. Zajęcia zespołu teatralnego miejscem wyrównywania szans edukacyjnych i wychowania ku wartościom*;
- *Fotografia w teorii i praktyce* i *Pisane światłem* (zajęcia fotograficzne);
- *Pracownia komputerowa jako miejsce wspomagające rozwój uczniowskich zainteresowań i służące wyrównywaniu szans edukacyjnych* (zajęcia informatyczne);
- *Publicystyka i literatura dla tych, którzy analizują rzeczywistość* (zajęcia humanistyczne);
- *Matematyka w teorii i praktyce*.

Nauczyciele, realizując innowacje, rozwijają pasje, promują twórczość. Taka postawa procentuje sukcesami uczniów w ogólnopolskich konkursach literackich, wojewódzkich konkursach matematycznych, recytatorskich i teatralnych, rejonowych konkursach fotograficznych.

2. Włączanie uczniów w organizację Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego oraz Międzyszkolnego Konkursu Recytatorskiego

Nauczyciele Gimnazjum w Brynku wzmacniają uczniów, prowadząc od lat koła zainteresowań oraz organizując sztandarowe przedsięwzięcia stanowiące o klimacie szkoły dbającej o wszechstronny rozwój każdego ucznia, czyli Międzyszkolny Konkurs Recytatorski Szkół Podstawowych i Gimnazjów połączony z Dniem Poezji (odbywa się w szkole od 14 lat w formie trzydniowej popołudniowej imprezy) oraz Ogólnopolski Konkurs Literacki: *To, co ważne. Mój głos w sprawie wartości* pod patronatem ks. prof. J. Szymika i honorowym patronatem śląskiego kuratora oświaty. (Konkurs organizowany jest co dwa lata, a obecnie ogłosiliśmy jego VII edycję. Uroczystość podsumowania z udziałem patrona gromadzi gości z całej Polski). Efekty tych działań są wielostronne. Goście z całej Polski, przyjeżdżający na uroczystość, podziwiają atmosferę, poziom artystyczny i organizacyjny przedsięwzięcia. Spotkanie z poetą, program artystyczny oraz teksty zamieszczone w wydawanym przez nas pokonkursowym tomiku pozostawiają w uczestnikach uroczystości refleksję o potrzebie wychowania w duchu wartości, doceniania dóbr kultury, wrażliwości uczestników i naśladowania pięknych wzorców. Pozostaje poczucie dobrze spełnionego zadania i radość w czystej postaci. Podobny oddźwięk ma konkurs recytatorski. W każdym roku do gimnazjum przyjeżdżają goście z całego powiatu, by uczestniczyć w szlachetnej rywalizacji, wymianie doświadczeń. W tym wspólnym wysiłku integruje się całe środowisko. Niemal wszyscy uczniowie szkoły uczestniczą w przygotowaniach, jedni dbają o wystrój, inni przygotowują część artystyczną, pomagają w organizacji poczęstunku, oprowadzają gości. Czują się gospodarzami, ponoszą odpowiedzialność za wizerunek szkoły, przełamują treść, stają się odważniejsi i otwarci, a to cechy, które przydadzą się w dorosłym życiu.

3. Dzień Wymiany Doświadczeń jako sposób na aktywizację uczniów gimnazjum o różnych potrzebach edukacyjnych

To oryginalny sposób na aktywizację gimnazjalistów, ich integrację z młodszymi kolegami oraz prezentację osiągnięć i promocję szkoły. Istotą Dnia Wymiany Doświadczeń jest udział uczniów szkół podstawowych w warsztatach tematycznych prowadzonych przez gimnazjalistów, a następnie publiczna prezentacja efektów pracy projektowej. DWD odbywa się dwa razy w roku, każdorazowo do szkoły przybywa około 60 uczniów szkół podstawowych wraz z opiekunami. Gimnazjaliści przygotowują dla nich program artystyczny, prezentują osiągnięcia, oprowadzają po szkole, opiekują się podczas realizacji projektu. Organizują też poczęstunek i tańce integracyjne podczas przerw. W te działania z założenia angażowani są nie tylko uczniowie zdolni, ale także cnp. zagrożeni niedostosowaniem społecznym. Okazane im zaufanie wzmacnia postawę odpowiedzialności, sprzyja wyciszeniu, uspołecznia. Także uczniowie niepełnosprawni są opiekunami grup, służą pomocą. To wzmacnia ich poczucie własnej wartości, a dla uczniów szkół podstawowych jest dowodem, że Gimnazjum w Brynku to szkoła przyjazna, bezpieczna, o specyficznej atmosferze sprzyjającej rozwojowi uczniowskich talentów i zainteresowań, w której każdy wysiłek zostanie zauważony i doceniony. Gimnazjum w ten oryginalny sposób pozyskuje uczniów spoza obwodu szkoły – w roku szkolnym 2012/2013 w szkole rozpoczęło naukę 21 uczniów spoza rejonu, także z tarnogórskich szkół miejskich, którzy do Gimnazjum w Brynku, szkoły wiejskiej, dojeżdżają z dużego miasta.

4. Otrzymanie przez szkołę certyfikatu Szkoły Odkrywców Talentów

Dowodem realizacji potrzeby indywidualnego wspierania każdego ucznia jest uzyskanie certyfikatu Szkoła Odkrywców Talentów. Certyfikat – jedyny dla szkoły gimnazjalnej w powiecie tarnogórskim – został nam przyznany za systemowe działania wspomagające rozpoznanie potrzeb ucznia utalentowanego. W aplikacji opisaliśmy zajęcia teatralno-recytatorskie oraz spotkania Dyskusyjnego Klubu Filmowego, połączone z uczestnictwem w kulturze poprzez popołudniowe wyjazdy do kina i teatru. Na zajęciach uczniowie przygotowują oprawę szkolnych uroczystości, uczą się krytycznego odbioru wytworów kultury, sztuki dyskusji, pięknego i poprawnego wysławiania się w języku ojczystym. Efektem tej formy aktywności jest przygotowanie uczniów do konkursów recytatorskich i sukcesy nawet na szczeblu regionalnym (II miejsce w roku 2014 w eliminacjach regionalnych Ogólnopolskiego Konkursu Mały OKR w Katowicach).

Drugi obszar dotyczy rozwijania kompetencji polonistycznych na zajęciach literacko-dziennikarskich. Produktem finalnym zajęć są numery szkolnej gazety „Gi...Miś” i prace literackie wysyłane na konkursy oraz sukcesy na szczeblu ogólnopolskim (laureat w Międzynarodowym Konkursie Literackiej Twórczości Dzieci i Młodzieży w Słupsku – rok 2013, wyróżnienie – rok 2014).

Trzeci obszar dotyczy sprawności sportowej. Mimo braku sali gimnastycznej grupa około 60 uczniów cotygodniowo uczestniczy w pozalekcyjnych zajęciach sportowych. O skuteczności działań świadczy II miejsce w rywalizacji sportowej gimnazjów powiatu tarnogórskiego.

Ważne, że do wszystkich działań włączani są uczniowie z opiniami i orzeczeniami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, którzy, pracując na własną miarę, integrują się z grupą i odnoszą sukcesy. Na przykład uczniowie z niedosłuchem grają w przedstawieniach zespołu teatralnego, uspołeczniając się w ten sposób, odreagowując stres. Przygotowują też oprawę techniczną przedstawień. Tak więc działania szkoły nakierowane są na rozwój indywidualnych zasobów uczniowskich, wydobywanie i wzmacnianie potencjału oraz wyrównywanie szans edukacyjnych. Promowane są tu postawy wzajemnego szacunku, życzliwości, przekonania, że bez pracy sukces byłby niemożliwy. Znamienne, jeśli uczeń z głębokim niedosłuchem gra w przedstawieniu albo wyjeżdża do kina, teatru czy na wykład i spotkanie autorskie z poetą na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego. Tu zaspokajanie jego potrzeb polega na wyborze filmu z napisami i odpowiednich miejsc w teatrze. Na każdych zajęciach nauczyciele poszukują nowych metod i indywidualizują pracę, wykorzystując między innymi metodę projektów. Uczniowie realizują więc projekty międzyprzedmiotowe, a ich publiczna prezentacja odbywa się w czerwcu podczas Dnia Projektów, czyli święta kreatywności i twórczości, gdzie efekty swojej pracy może zaprezentować każdy uczeń.

5. Działalność Zespołu Teatralnego Bez-Miary nakierowana na każdego ucznia potrzebującego wsparcia

Zespół Teatralny Bez-Miary powstał za sprawą pasji i zainteresowań opiekuna, ale i z zamiaru twórczej aktywizacji uczniów mających trudności z rozpoznaniem zainteresowań. Na zajęcia

zespołu, pomyślane jako swoista forma arteterapii, może przyjąć każdy uczeń bez względu na zdolności. Zwykle jest to około 20-osobowa grupa. Na początku pracujemy nad integracją zespołu, razem wybieramy temat spektaklu, a potem tworzymy scenariusz, ćwicząc w ten sposób umiejętność dyskusji, kreatywność, umiejętność krytycznego myślenia, empatię, tolerancję. Praca w zespole pomaga uczniom w przezwyciężaniu ich trudności szkolnych, umożliwia przeżycie sukcesu. Zespół wychowuje ku wartościom.

W każdym roku powstaje jedno przedstawienie, które staje się wizytówką szkoły, uczestniczy w konkursach teatralnych i jest prezentowane podczas ważnych uroczystości. W minionym roku aktorzy zajmowali się motywem zarzuconych marzeń. Tak powstał spektakl „Biuro marzeń zagubionych”, mający premierę z udziałem gości, rodziców, przyjaciół zespołu 25 czerwca 2014 r.

O jakości pracy zespołu świadczą najwyższe miejsca w konkursach, np. w roku szkolnym 2013/2014 przedstawienie „Nasz sen o lataniu” zdobywało I i II miejsca w przeglądach teatralnych oraz zostało wybrane na podstawie autorskiego scenariusza do reprezentowania Delegatury w Gliwicach w V Wojewódzkim Przeglądzie Małych Form Teatralnych o Charakterze Profilaktycznym (II miejsce w finale).

Uczniowie są dumni z przynależności do grupy i pozytywnie motywują pozostałych gimnazjalistów, którzy przyglądają się próbom w holu szkoły. To forma promowania pracy grupy i zachęcania innych do aktywności, dowód, że wszyscy mogą przyjąć do zespołu, a ich indywidualne potrzeby zostaną dostrzeżone i zaspokojone w taki sposób, by służyły dobru szkolnej społeczności, przyczyniały się do promocji szkoły w środowisku.

Cementowaniu grupy służą organizowane w ostatnim tygodniu nauki Benefisy Zespołu połączone z premierą przedstawienia i pożegnaniem aktorów-absolwentów. Podczas kilkumiesięcznej pracy nad spektaklem aktorzy odkrywają w sobie nowe możliwości. Nikt nikogo nie krytykuje, a praca wzmacnia takie cechy osobowe, jak: odpowiedzialność, odwagę, umiejętność autoprezentacji, motywację do inwestowania we własny rozwój oraz poczucie wartości. Działania zespołu przyczyniają się zatem do wyrównywania szans edukacyjnych, a wykorzystanie indywidualnych zdolności i zainteresowań gimnazjalistów procentuje najlepszą opinią o gimnazjum.

Zespół Teatralny Bez-Miary stał się wizytówką szkoły promującą wartość edukacji, ukazującą, że warto się uczyć i rozwijać, pokonywać własne ograniczenia i lęki, bo taka postawa procentuje na kolejnych etapach edukacji i w dorosłym życiu.

6. Udział szkoły w projektach adresowanych do uczniów o różnorodnych potrzebach edukacyjnych

„Blżej kultury” – projekt współfinansowany przez Fundację BZ WBK „Bank Dziecięcych Uśmiechów”. Dzięki projektowi udało się sfinansować wyjazdy do kina i teatru dla uczniów z uboższych rodzin. Za każdym razem w wyjeździe uczestniczyła 18-osobowa grupa gimnazjalistów.

„Czym skorupka za młodu nasiąknie, tym...” to projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Od października 2013 r. do końca 2014 r. są prowadzone kółka: fotograficzne, teatralne, matematyczne, dziennikarskie oraz z zakresu zawodoznawstwa. W zajęciach uczestniczy sześćdziesięciosobowa grupa uczniów. Dzięki udziałowi w projekcie pozyskano fundusze na wyjazdy młodzieży do teatru, na wycieczki rozwijające zainteresowania, na lekcje teatralne, uczniowie korzystają ze sprzętu, o który szkoła poszerzyła swoją bazę.

Projekt „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu”. Z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka szkoła pozyskała 13 laptopów. Od października 2014 r. w szkole odbywają się dodatkowe zajęcia popołudniowe służące wyrównywaniu szans edukacyjnych uczniów pochodzących z rodzin o niskim statusie materialnym.

Te wszystkie innowacyjne i niepowtarzalne działania nie byłyby możliwe bez kreatywnych nauczycieli, tych, którzy potrafią wprowadzić w czyn swoje pomysły, zarazić nimi, skonsolidować całą społeczność w duchu wszechstronnego rozwoju każdego ucznia i wychowania ku wartościom. Bowiern Gimnazjum w Brynku to szkoła, która dostrzega potencjał uczniów, rozpoznaje ich potrzeby, stawia na rozwój młodzieży na własną miarę zgodnie z jej możliwościami.

Opracowanie:

Anna Rogala-Goj, nauczyciel języka polskiego w Gimnazjum w Brynku, opiekun Zespołu Teatralnego Bez-Miary

Miejski Zespół Szkół nr 2 w Ciechanowie

ul. Czarnieckiego 40, 06-400 Ciechanów
woj. mazowieckie
<http://mzs2.pl>

Miejski Zespół Szkół nr 2 w Ciechanowie to szkoła, w której od lat staramy się stwarzać możliwości jak najpełniejszego rozwoju naszych uczniów. Ważne jest dla nas każde dziecko. Wykorzystując doświadczenia wieloletniej pracy, staramy się wdrażać wnioski do rozwiązań systemowych, na stałe wpisujących się w działania naszej szkoły. Kierujemy się zasadą: kreatywny nauczyciel = kreatywny uczeń. Dokonujemy wszelkich starań, aby uczniowie aktywnie uczestniczyli w proponowanych przez nas zajęciach, wykorzystujemy w tym celu pomysły mające na celu zaangażowanie ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Dla nas praca z uczniem rozpoczyna się na etapie rozpoznawania jego potrzeb. Pozwala to na właściwy dobór metod, środków i oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych, a tym samym stwarza optymalne warunki rozwoju intelektualnego i osobowościowego. Trudno bowiem prowadzić nawet najbardziej kreatywne działania, jeżeli nie są one właściwie ukierunkowane i zaadresowane do konkretnych potrzeb uczniów. Stawiając diagnozę funkcjonalną, wykorzystujemy dane z diagnozy medycznej, psychologicznej oraz pedagogicznej zawartej w orzeczeniu i opinii z PPP. Mając na uwadze dobro ucznia, część testów psychologicznych i pedagogicznych przeprowadzamy w szkole. Korzystamy z następujących narzędzi: Profil Psychoedukacyjny PEP-R, Test Ravena, Dysleksja 3, Dysleksja 5, Bateria do diagnozy rozwoju psychomotorycznego 5, 6-latków, Test Dekodowania, Skale objawowe zaburzeń okresu adolescencji, Skala Dojrzałości Umysłowej Columbia.

Wykorzystując zdobytą w czasie diagnozy wiedzę, kierujemy swoje działania w taki sposób, aby jak najpełniej wspierać rozwój uczniów. Widzimy go jako świadomy i akceptowany przez naszych uczniów proces. To, na czym zależy nam przede wszystkim, to płynąca z niego przyjemność i poczucie współuczestniczenia w działaniach. Uważamy, że żadna z czynności nie przyniesie oczekiwanych rezultatów, jeżeli będzie wynikała przymusu. Poczucie bezpieczeństwa, celowości podejmowanych działań to nadrzędny cel, jaki stawiamy sobie, realizując nasze działania.

Trening umiejętności społecznych i poznawczych

Trening skierowany jest do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, mającymi deficyty w sferze rozwoju społecznego i poznawczego. Zawiera elementy czytania umysłu, które odgrywa ważną rolę w zrozumieniu ludzkiego świata. Przypisywanie stanów umysłowych ludziom jest najłatwiejszym sposobem ich rozumienia, zaś rozumienie ludzi to formułowanie wyjaśnień dotyczących ich zachowania i przewidywanie, co robią. Czytanie

umysłu jest też istotne w udanej komunikacji, poprzez umożliwienie nadawcy monitorowania potrzeb informacyjnych słuchacza, to znaczy oceniania, co słuchacz już wie, a czego nie wie, a także jakie jeszcze informacje trzeba mu przekazać, aby zrozumiał intencję komunikacyjną. Co więcej, aby komunikacja była udana, nadawca musi także monitorować, czy jego przekaz został zrozumiany zgodnie z jego intencjami, czy też wymaga sparafrazowania, aby wyjaśnić dwuznaczność. Po raz kolejny dialog rozumiany w ten sposób staje się czymś więcej niż tylko produkowaniem mowy: jawi się jako coś nierozłącznie związanego ze zdolnością do czytania umysłu. Jest to niezwykle ważne w pracy z uczniami autystycznymi. W czasie zajęć korzystamy z „Zestawu do teorii umysłu: rozpoznawanie emocji pierwszego rzędu”, w skład którego wchodzi: „Smutne i wesołe obrazy” oraz „Bajki” o zredukowanej sekwencji wydarzeń. Oprócz rozpoznawania stanów emocjonalnych uczniowie uczą się analizy treści tekstu, odpowiadania na zadawane pytania, rozwijają pamięć i myślenie.

Praca metodą projektów

Wychodząc naprzeciw potrzebom uczniów wykazujących się kreatywnością, postawiliśmy w naszej szkole na pracę metodą projektów. Cenimy w niej przede wszystkim zdobywanie wiedzy i umiejętności poprzez długoterminową pracę, w czasie której uczniowie starają się jak najdokładniej zbadać problem i udzielić odpowiedzi na główne pytanie, wokół którego zorganizowane są działania. To jest zasadniczy element, który różni tę metodę pracy od innych – nie polega ona na zbieraniu informacji, ale na ich wykorzystywaniu w kreatywny, nieograniczony żadnymi barierami sposób. Dlatego też stwarzamy możliwości uczestniczenia w projektach naszym uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Podczas pracy nad projektem powstaje harmonogram działań, kontrakt, wdrażane są elementy współpracy i odpowiedzialności za swoje zadania.

Niezwykle ciekawe doświadczenia przynoszą organizowane corocznie FESTIWALE PROJEKTÓW, w czasie których uczniowie mają szansę zaprezentować efekty swoich działań. To dzień, w którym widać, jak wielkie możliwości mają uczniowie ze specjalnymi potrzebami – ich projekty są tak samo dobre, jak te zrobione przez pełnosprawnych kolegów. Udowadniamy tym samym, że potrzeby uczniów, choć często tak różne, wypływają z tego samego źródła – konieczności docenienia i zbudowania wiary we własne możliwości.

Nasz sposób na sukces

„Uwaga! Sposób na sukces” to wieloaspektowy projekt, który współfinansowany ze środków UE wdraża Innowacyjny Program Nauczania, pozwalający dzieciom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi stymulować i wspierać rozwój uwagi słuchowej, mającej ogromne znaczenie w procesie zdobywania wiedzy. Prowadzona w ramach projektu terapia Metodą Tomatisa w klasie I i III jest bardzo skuteczna u dzieci z zaburzeniami uwagi, koncentracji, dysleksją. Logorytmika zaś w klasie II rozwija umiejętności sprawnego wykonywania ruchu, pomaga w orientowaniu się w czasie i przestrzeni, sprzyja poprawie koncentracji, stymuluje sprawniejsze myślenie. Projektem trwającym trzy lata objęte są dwie klasy integracyjne. W ramach projektu uczniowie otrzymali m.in. komplet podręczników i karty pracy.

Innowacja pedagogiczna „Już czytam” – nauka czytania metodą symultaniczno-sekwencyjną prof. Jagody Cieszyńskiej

Metoda symultaniczno-sekwencyjna z elementami czytania globalnego oparta jest na wspomaganiu pracy lewej półkuli mózgu oraz wykorzystaniu symultanicznych zdolności półkuli prawej. Dziecko najpierw zapoznaje się wyłącznie z samogłoskami, potem poszczególne spółgłoski poznaje w sylabach, a nie w izolacji – nie uczymy dziecka głośkowania (nie podajemy dziecku nazw liter). Podstawowym założeniem w strategii prof. Cieszyńskiej jest nauka czytania sylab w różnych konfiguracjach, które na kolejnym etapie pracy służą odczytywaniu nowych wyrazów. W metodzie symultaniczno-sekwencyjnej istotna jest praca wg zasady: powtarzanie i rozumienie (rozpoznawanie). Dzieci z różnymi zaburzeniami i deficytami chętnie uczą się czytać tą metodą. Cieszymy się, kiedy trudny do tej pory i mozolny etap pracy naszych uczniów przeradza się w zabawę i daje poczucie opanowywania nowej umiejętności w sposób niewiążący ze stresem. Ponieważ metoda wykorzystuje naturalną skłonność każdego człowieka do mówienia sylabami, staje się również naturalnym procesem edukacyjnym i w szybki sposób pozwala opanować tak pożądaną przez każdego ucznia umiejętność czytania. Tą metodą pracują dzieci jednej z klas, w której została wprowadzona powyższa innowacja pedagogiczna.

Metoda Warnkego

Głównym założeniem tej metody jest to, że dzieci cierpiące z powodu specyficznych trudności w nauce nie są zdolne do zapamiętywania wzorców dźwiękowych tych słów, które słyszały we wczesnym dzieciństwie. Ponieważ nie wiedzą, jakie jest właściwe „brzmienie” słowa, nie wiedzą też, z jakich liter i głosek powinno się składać. Wiele dzieci rozwija w to miejsce inne sposoby czytania: próbują rozpoznawać słowa tuż po ich pojawieniu się – postrzegają słowa jako obrazki. Czyniąc to, są niezdolne do rozpoznania i nauczenia się wewnętrznej struktury słowa (metody podziału słowa na głoski i przypisania im liter). Z tej metody korzystają uczniowie podczas pracy indywidualnej.

Ocenianie kształtujące

To, co urzekło nas w tej metodzie, to możliwość niwelowania różnic pomiędzy dziećmi i docenianie głównych osiągnięć, jakie mogą odnosić nasi uczniowie. Proces edukacyjny staje się wspólną wyprawą, w czasie której uczniowie mają dokładnie określone cele i punkty, na które muszą w tej drodze zwrócić uwagę. Ponieważ każdy uczeń jest inny, dostrzegamy konieczność określenia kryteriów sukcesu dla każdego z nich. Stawiamy na świadomość uczniów, jaką wiedzę zdobywają, wzmacniamy to, co już umieją i wskazujemy kierunek, nad którym powinni popracować w przyszłości. Budujemy wiedzę na wcześniejszych osiągnięciach uczniów – bez względu na to, czy są to wspaniałe sukcesy osiągnięte w konkursach, czy drobne kroczki prowadzące ucznia do jasno obranego przez niego celu. Nauczyciel przedmiotu, współpracując z pedagogiem wspierającym, tworzy możliwość jednakowego zaangażowania w lekcję zarówno uczniów pełnosprawnych, jak i niepełnosprawnych. Pracując metodą klasyczną, uczniowie często widzieli wyraźne różnice pomiędzy realizowanym

materiałem, łatwo rysowały się podziały i powstawało poczucie odsunięcia od grupy. Dzięki ocenianiu kształtującemu każdy uczeń podąża do swojego celu, budując tym samym wyraźnie wiedzę na sukcesach i wzmacniając wiarę we własne możliwości.

TIK dla każdego

W naszej pracy wykorzystujemy technologie informacyjno-komunikacyjne. Dzięki doskonałemu wyposażeniu szkoły w tablice interaktywne (mamy ich aż 9), sprzęt do wizualizacji, komputery oraz programy do pracy na każdym etapie edukacyjnym, czynimy nasze lekcje bardziej atrakcyjnymi dla uczniów. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą dzięki temu bardziej obrazowo i przyjaźnie poznawać nowe treści programowe. To również przestrzeń na ciekawsze prace domowe i możliwość uzyskiwania szybkich informacji zwrotnych, w jakim stopniu poradzili sobie z wykonywanymi samodzielnie zadaniami. W czerwcu tego roku nawiązaliśmy kontakt z dr Agnieszką Rynkiewicz, kierownikiem polskiego zespołu wchodzącego w skład międzynarodowego projektu ASC-Inclusion (Stany ze Spektrum Autyzmu). Celem projektu jest stworzenie oprogramowania komputerowego, które pomoże dzieciom autystycznym rozumieć oraz wyrażać swoje emocje poprzez mimikę twarzy, intonację głosu, mowę ciała i gesty. W 2015 roku odbędą się pierwsze w Polsce szkolenia dotyczące pracy z programem.

Innowacyjny Program Nauczania Interdyscyplinarnego

IPNI zakłada nowatorskie rozwiązania programowe i metodyczne polegające na: wzmocnieniu części praktycznej (ćwiczenia i eksperymenty) w kształceniu czterech przedmiotów (matematyka, przyroda, zajęcia komputerowe i techniczne) poprzez zastosowanie nowoczesnych narzędzi pomiarowych; realizacji ćwiczeń i eksperymentów w formie interdyscyplinarnej. We współczesnej szkole uczniowie oprócz tradycyjnych metod nauczania powinni zdobywać wiedzę empirycznie, samodzielnie wykonując doświadczenia i eksperymenty aktywizujące ich do pracy. Projekt realizowany jest w dwóch klasach czwartych integracyjnych. Zajęcia rozpoczęły się 1.09.2013 r. i potrwać do czerwca 2016. Dzięki udziałowi w projekcie uczniowie uczą się pracy w zespołach, poznają zasady logicznego myślenia, uczą się stosować wiedzę w praktyce oraz poznają współzależności istniejące w różnych dziedzinach nauki.

A co po lekcjach?

Od lat dla naszych dzieci prowadzimy sprawdzone i cenione na całym świecie terapie, które pomagają im rozwijać swoje umiejętności i stwarzać przyjazne warunki funkcjonowania nie tylko w szkole, ale też poza nią. W naszej placówce przeprowadzamy terapie: EEG Biofeedback, metodą Tomatisa, integracji sensorycznej, zajęciową, logopedyczną. Treści programowe przekazywane w czasie zajęć lekcyjnych urozmaicamy innymi formami aktywności. Organizowane są np. lekcje muzealne (Muzeum Szlachty Mazowieckiej, Muzeum Powstania Warszawskiego), spotkania z szermierzami za Stowarzyszenia Akademia Integracji, festiwale związane z promocją zdrowia, festyny rodzinne, biegi na orientację. Uczniowie nie tylko miło

spędzają czas po lekcjach, ale przy okazji zdobywają wiedzę, uczą się akceptacji drugiego człowieka, wytrwałości i cierpliwości w pokonywaniu własnych trudności. Staramy się, aby oferta była szeroka i stwarzała możliwość wyboru czegoś ciekawego dla każdego ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Sukces? – ależ oczywiście!

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mają szansę rozwijać swoje zainteresowania i talenty. Przykładem jest uczeń z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – Adrian. Od najmłodszych szkolnych lat uczestniczył w zajęciach szkolnego chóru. Pięknie śpiewał. Brał udział w życiu szkoły, występując na akademiach, apelach, koncertach, dzięki temu pokonał lęk, wstyd oraz zdobył pewność siebie. Poprawiła się jego zdolność zapamiętywania. Adrian cieszył się dużym uznaniem wśród koleżanek i kolegów, występując na forum szkoły i miasta.

W trakcie zajęć treningu umiejętności społecznych i poznawczych odkryliśmy zdolności wysepkowe u Kuby, ucznia z autyzmem. Kuba z niezwykłą lekkością, jak gdyby od niechcenia, rozwiązywał w mgnieniu oka bardzo trudne zadania uwzględniające pamięć i orientację przestrzenną. Chłopiec zaprezentował później swoje zdolności w obecności większej grupy uczniów. Koledzy Kuby byli bardzo dobrymi uczniami z zakresu przedmiotów ścisłych, ale nie potrafili poradzić sobie z zadaniami, które z łatwością wykonał Kuba. Doświadczenia pracy z uczniem z zespołem Aspergera nauczyły nas, jak wiele zależy od nastawienia i pracy opartej na pozytywnym wzmocnieniu dokonań ucznia.

Nasz absolwent Piotr, będąc już dorosłym człowiekiem, odnosi bardzo wiele sukcesów. W szkole pobudzaliśmy jego kreatywność, jednocześnie starając się pomóc odnaleźć się w świecie codziennym, który stwarzał mu najwięcej kłopotów. Proste zasady, przestrzegane codziennie według tych samych reguł, pomogły mu zbudować bezpieczny świat, w którym odnalazł przestrzeń do samorealizacji. Piotr aktualnie pisze sztuki teatralne. Jedna z nich została wystawiona i cieszyła się dużym zainteresowaniem na forum naszego miasta.

Tegoroczny absolwent naszej szkoły Alan jest reprezentantem Polski w kadrze szermierzy na wózkach do lat 23. Kolejnym przykładem mogą być dwie absolwentki, które mimo niepełnosprawności ruchowej odniosły sukces w życiu dorosłym. Olga jest studentką pedagogiki, odbywa obecnie staż w naszej szkole, Sylwia zaś otworzyła własną firmę i pracuje jako fotomodelka. Oto adres jej bloga <http://sylwiagajewska.blogspot.com/p/wspopraca.html>. My jako nauczyciele MZS 2 uważamy, że niepełnosprawność to tylko stan umysłu. Jeżeli ktoś uwierzy w to, że jest niepełnosprawny, na pewno taki właśnie będzie. Naszym celem jest pokazać uczniom nie to, że są niepełnosprawni, ale to, że są sprawni w innych dziedzinach (których być może jeszcze nawet nie odkryli). Prawdopodobnie posiadają wiele talentów, które pozwolą im pokazać światu, jak bardzo są wyjątkowi i niepowtarzalni. Wspólnie udało nam się już przejść przez wiele dróg i odkryć wiele takich talentów. Mamy nadzieję, że szlaki naszych uczniów zapełnią jeszcze wiele nowych przestrzeni, które zadziwią świat i udowodnią, że każda zainwestowana w nich chwila odplaca się w sposób niedający się wyrazić żadnymi słowami.

Gimnazjum nr 37 z Oddziałami Integracyjnymi im. K.K. Baczyńskiego

ul. Niska 5, 00-179 Warszawa
woj. mazowieckie
www.gimnazjum37.waw.pl

Gimnazjum nr 37 z Oddziałami Integracyjnymi im. K.K. Baczyńskiego w Warszawie jest placówką integracyjną od 2002 roku. W naszej szkole uczy się 275 uczniów, w tym 37 z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego, 6 z orzeczeniami o potrzebie kształcenia indywidualnego oraz 91 uczniów posiadających opinie psychologiczno-pedagogiczne. W nauczaniu włączającym jest 6 uczniów (uczeń z zespołem Aspergera, uczniowie z nadpobudliwością psycho-ruchową oraz uczennica z zaburzeniami zachowania i emocji). Dodatkowo jesteśmy szkołą ściśle współpracującą z SOW „Dom przy Rynku” w Warszawie, z którego kierowani są do nas uczniowie zagrożeni niedostosowaniem społecznym, uczniowie zaniedbani środowiskowo, z rodzin dysfunkcyjnych. Obecnie mamy trzy klasy integracyjne (na każdym poziomie edukacyjnym jedna) oraz klasę terapeutyczną, utworzoną w roku ubiegłym w celu jeszcze lepszego dostosowania warunków nauczania do potrzeb uczniów ze specyficznymi trudnościami w nauce. Równoległe do naszego gimnazjum uczęszcza wielu uczniów uzdolnionych, których staramy się objąć jak najlepszą opieką i wspierać ich na wielu płaszczyznach rozwojowych. To dla nich organizowane są profile klas takie, jak: klasa matematyczno-przyrodnicza z GeoGebra, klasa artystyczna czy sportowa. Przy tak dużych rozbieżnościach rozwojowych, charakteryzujących naszych uczniów, my jako kadra pedagogiczna mamy szerokie pole do działania. Stale poszukujemy nowych rozwiązań, alternatywnych i kreatywnych metod pracy, ciekawych projektów i innowacji pedagogicznych. Podążamy za uczniem i jego potrzebami. Można by się pokusić o stwierdzenie, że jesteśmy szkołą z pasją. Szkołą, w której nauczyciele i wszyscy pracownicy za najważniejszy cel stawiają sobie szeroko pojęty rozwój młodego człowieka i przygotowanie go do dalszej wędrówki edukacyjnej. Dowodem na ten śmiały argument jest nietuzinkowa, kreatywna a przy tym profesjonalna kadra pedagogiczna. Są to nauczyciele i specjaliści z prawdziwym powołaniem pedagogicznym, z ambicją tworzenia przyjaznego uczniom środowiska szkolnego, w którym wspólnie możemy kreować niepowtarzalną i wyjątkową atmosferę.

Adaptacja na potrzeby szkoły innowacyjnych metod, projektów, programów

Poza wieloma sprawdzonymi metodami pracy nauczyciele naszego gimnazjum stale poszukują. Doszliśmy do wniosku, że to nasze dzieci nas inspirują i kierują na kolejne ścieżki innowacji. Podążając za ich potrzebami, szukamy nowych, lepszych, efektywniejszych rozwiązań. Oto jak działamy:

1) **Innowacje pedagogiczne** z przedmiotów takich, jak: fizyka, biologia, język polski, język hiszpański, informatyka, chemia, matematyka, język angielski. Dzięki tym dodatkowym godzinom uczniowie mający trudności z opanowaniem materiału bieżącego oraz uczniowie z klas integracyjnych mają większe szanse na przyswojenie materiału i wyrównanie braków. Nauczyciel podczas godzin innowacji może poświęcić więcej czasu na wytłumaczenie trudniejszych partii materiału i wyćwiczenie umiejętności niezbędnych uczniowi w dalszej edukacji. Dodatkowo nauczyciele postarali się, aby zajęcia te odbiegały od tradycyjnej formy i wprowadzili swoje nowatorskie, atrakcyjne dla młodzieży formy i metody, np. spotkania z native speakerem, lekcje plenerowe, doświadczenia chemiczne i fizyczne, praca z mikroskopem, gry edukacyjne.

2) **Ocenianie kształtujące**, które z powodzeniem funkcjonuje w naszej szkole od trzech lat, jest naszym kolejnym krokiem w kierunku doskonalenia pracy z uczniem. To efektywny sposób podnoszenia osiągnięć uczniów i z relacji naszej młodzieży wnioskujemy, że był to krok w dobrym kierunku. Uczeń jest dokładnie informowany o wymaganiach, jakie stawia przed nim nauczyciel (tzw. NaCoBeZu – na co będę zwracał uwagę), co znacznie ułatwia przygotowanie się do lekcji, do sprawdzianu czy pracy domowej. Jest na bieżąco informowany, nad czym musi jeszcze popracować, a w czym już sobie doskonale radzi. Takie jasne komunikaty i zindywidualizowane podejście do ucznia jest niezwykle ważne w procesie nauczania i powoduje zwiększenie motywacji wewnętrznej uczniów.

3) Nasza szkoła od wielu lat realizuje różnego rodzaju **projekty rządowe i unijne**, dzięki którym uczniowie mają możliwość realizowania swoich celów, rozwijania talentów, poszerzania horyzontów. Natomiast dzieci z trudnościami edukacyjnymi mogą osiągać sukcesy na innej płaszczyźnie niż nauka, a dzięki temu wzrasta ich poczucie własnej wartości i zwiększa się ich motywacja.

W projektach **Comenius** uczestniczymy od 2010 r. W latach 2013/2014 realizowaliśmy Europejski Wielostronny Projekt Partnerski pt. „Wspólne uczenie się wykorzystywania nowych mediów, nastolatki pracują nad internetowym radiem i telewizją – nowe podejście pedagogiczne do zintegrowanej Europy”. Najistotniejszy dla nas jest fakt, że w realizacji tego projektu uczestniczą uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Nasz uczeń z zespołem Aspergera – Staś w maju i czerwcu br. razem z kilkoma innymi uczniami wyjechał na wizyty studyjne w ramach tego projektu do Włoch i na Litwę. Jesteśmy niezwykle dumni ze wszystkich zaangażowanych w Comeniusa uczniów, jednakże Staś jest naszą wielką radością. Chłopiec ten po dotychczasowych bardzo negatywnych doświadczeniach ze szkoły podstawowej w naszym gimnazjum odnalazł się doskonale. Znalazł grono przyjaciół, czuje się akceptowany i otoczony wszechstronną opieką. Jego poczucie bezpieczeństwa wzrosło o 100%, czego dowodem jest odstawienie wszystkich leków, które Staś przyjmował. Jesteśmy w stałym kontakcie z rodzicami, którzy zaufali nam i z wielką radością obserwują postępy Staśka. Chłopiec uczęszcza obecnie do drugiej klasy o profilu sportowym. Osiąga imponujące wyniki w zawodach sumo i w zapasach. Na terenie szkoły objęty jest pomocą psychologiczno-pedagogiczną: uczęszcza na zajęcia rewalidacyjne, na indywidualne spotkania terapeutyczne z psychologiem szkolnym (Nauka kompetencji społecznych) oraz na terapię do zaprzyjaźnionej z naszą placówką Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. (W dniu 30.04.2014 w związku z jubileuszem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej Gimnazjum nr 37, jako jedyne gimnazjum w dzielnicy Śródmieście, otrzymało wyróżnienie prezydenta

Warszawy Hanny Gronkiewicz-Waltz oraz dyrektora Biura Edukacji Urzędu m.st Warszawy Joanny Gospodarczyk za aktywność w realizacji projektów europejskich).

e-Twining – to program europejskiej współpracy szkół za pomocą mediów elektronicznych. Realizowany projekt pozwala na zintegrowanie go z programem nauczania. Podczas działań wykorzystane są technologie informacyjno-komunikacyjne (ITC), a dodatkowo uczniowie kształtują umiejętności językowe w zakresie pisania, mówienia i czytania w języku angielskim. Kontakt z uczniami z innych krajów motywuje naszą młodzież do nauki języka angielskiego (uczniowie z dysleksją, mimo swoich trudności, bardzo chętnie zaangażowali się w ten projekt, gdyż nie jest to żmudna nauka języka, ale niesamowita frajda i przygoda z wykorzystaniem ulubionych portali społecznościach).

W ubiegłym roku szkolnym dołączyliśmy do grona szkół w ramach projektu **Wars i Sawa**, którego głównym celem jest otoczenie opieką uczniów o szczególnych umiejętnościach. Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi to przecież także uczeń zdolny, a skoro nie brakuje takowych w naszym gimnazjum, jesteśmy zobligowani do zorganizowania jak najpełniejszej oferty rozwijającej pasję naszej młodzieży. A oto jakie zajęcia dodatkowe proponujemy: koło chemiczne i fizyczne, koło przyrodnicze, wolontariat, Varsawianiści, koło instrumentalne, koło teatralne, chór, ministudio nagrań, koło plastyczne, origami, zajęcia sportowe (zapasy i sumo), piłka nożna (zarówno dla chłopców, jak i dla dziewcząt), zajęcia taneczne, koło filmowe.

Szkoła przyjazna uczniom z dysleksją – to kolejny program, w który zaangażowało się nasze gimnazjum. W ubiegłym roku szkolnym uzyskaliśmy certyfikat Szkoły Przyjaznej Uczniom z Dysleksją. W bieżącym roku szkolnym ponownie włączyliśmy się w ten projekt. Ze względu na dużą liczbę dzieci ze specyficznymi trudnościami edukacyjnymi, uczących się w naszej szkole, zależy nam na tym, aby w jak najdoskonalszy sposób organizować pomoc psychologiczno-pedagogiczną.

- a) Kadra pedagogiczna uczestniczy w warsztatach pt. „Praca z uczniem z dysfunkcjami”, „Praca z uczniem z ADHD”, „Jak pracować z uczniem z dysfunkcjami na lekcjach j. angielskiego”, „Jak pracować z uczniem z dysfunkcjami na lekcjach j. polskiego”.
- b) Terapeuci pedagogiczni również stale pogłębiają swoją wiedzę i umiejętności, podążając na najnowszych, nowatorskich metodami pracy terapeutycznej: „Praca z uczniem ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki”; kurs Akademii Ortograffiti; Inteligencje Wielorakie; Zastosowanie programów komputerowych w terapii pedagogicznej dzieci dyslektycznych; kurs terapii ręki; kurs integracji sensorycznej.

Od trzech lat corocznie organizujemy Europejski Tydzień Świadomości Dysleksji, którego celem jest przybliżenie wszystkim uczniom, nauczycielom i rodzicom problematyki dysleksji, włączenie wszystkich uczniów w zabawę i obchody tygodnia dysleksji – integracja środowiska szkolnego – i co dla nas niezwykle ważne – zaangażowanie rodziców w pracę z dzieckiem dyslektycznym w domu.

Kolejny niekonwencjonalny projekt to „FOTEL”: Teatr Forum przeciw wczesnemu opuszczaniu szkoły. Projekt organizowany był w naszym gimnazjum w latach 2013-2014 przez Stowarzyszenie Praktyków Dramy STOP KLATKA. Założeniem projektu FOTEL było zbadanie czynników wpływających na przedwczesne kończenie nauki szkolnej przez mło-

dzień o różnym podłożu kulturowym. Włączyliśmy się jako szkoła w ten projekt ze względu na to, że pod naszymi skrzydłami są również dzieci romskie, wietnamskie, mołdawskie. Badania koncentrowały się na wszystkich osobach zaangażowanych w problem wczesnego opuszczania szkoły – dzieciach, nauczycielach i rodzicach. Od września do grudnia 2014 r. w naszej szkole odbywały się warsztaty, podczas których uczniowie przygotowywali przedstawienie Teatru Forum. Scenariusz bazował na historiach znanych uczniom z życia codziennego i dotyczył takich problemów, jak relacje młodych ludzi z rówieśnikami, rodzicami, nauczycielami.

Projekt MEN i Komendy Głównej Policji „Profilaktyka a Ty” – to szkolenia nauczycieli i animatorów uczestniczących w budowaniu grupy młodzieżowej PaT z produkcją i premierą spektaklu edukacyjno-profilaktycznego. To projekt promujący modę na życie wolne od uzależnień. PaT jest budowany i prowadzony przez rówieśniczych liderów.

Kreatywni nauczyciele i innowacyjne metody programowe

Kreatywna edukacja dotyczy przełamywania schematów myślenia i działania, odejścia od encyklopedycznej wiedzy na rzecz kształcenia aktywizującego, wyzwalającego samodzielność i inicjatywę ucznia. Kreatywne nauczanie to takie prowadzenie lekcji, aby była ciekawa, absorbująca i uczyła myśleć twórczo. Naszym głównym celem jest wykształcenie u uczniów umiejętności analizowania, oceniania i stawiania pytań. W Gimnazjum 37 pracują nauczyciele i pedagodzy, którzy tworzą nową jakość i wychodzą poza ramy klasycznego procesu nauczania. To na przykład:

- Nauczycielka języka polskiego, której pasją jest teatr. Większość jej lekcji oparta jest na metodzie dramy. Uczniowie przełamują swoją nieśmiałość, poznają kolejne epoki literackie, wcielając się w rolę np. króla Stanisława Augusta Poniatowskiego podczas obiadów czwartkowych; tworzą własne opowiadania, które potem przekształcają w scenariusze scenek dramowych, są motywowani do pisania własnych fraszek, wierszy.
- Zespół nauczycieli języka polskiego współpracuje również z aktorem Waldemarem Obłozą, który prowadzi z uczniami warsztaty z zakresu historii teatru (uczniowie uwielbiają te spotkania).
- Nauczycielka chemii, która swoją pracę na lekcjach opiera przede wszystkim na doświadczeniach – próbówki, substancje, mieszaniny, eksperymenty to jest to, co uczniowie lubią najbardziej. To oni doświadczają, sprawdzają i odkrywają, dochodzą samodzielnie do wniosków. Na zajęciach dodatkowych realizuje swój własny autorski program pt. „Myślenie przez doświadczenie”.
- Nauczycielka historii, zafascynowana historią Warszawy, w 2013 roku odznaczona Srebrnym Medalem „Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej”. Prowadzi szkolne koło Warszawianistów. Swoją pasją zaraża uczniów, którzy towarzyszą jej w każdej wędrownie ulicami Warszawy. Potrafi ona w sposób niezwykle ciekawy i przekonujący opowiadać o historii, a jej misja wychowania w duchu patriotyzmu trafia w najbardziej zatwardziałe serca zbuntowanych nastolatków.
- Nauczycielki języków obcych (angielskiego, niemieckiego i hiszpańskiego) szukają przeróżnych metod aktywizujących uczniów i motywują w różnorodny sposób: organizują szereg projektów, lekcji plenerowych, spotkań z native speakerem, dni językowych,

- konkursów, jak np. Międzygimnazjalny konkurs poezji hiszpańskojęzycznej, Szkolny konkurs poezji i piosenki anglojęzycznej, wyjścia do teatru na spektakle anglojęzyczne, Szkolny Piknik Europejski – podczas którego każda klasa przygotowuje „stoisko” reprezentujące wylosowany wcześniej kraj europejski. Tradycyjne w danym kraju potrawy, symbole narodowe, podstawowe informacje na temat kultury i historii.
- Nauczycielki matematyki, które w klasie matematyczno-przyrodniczej wprowadziły innowacyjne programy: GeoGebra, która jest powiązaniem geometrii i algebry w zupełnie nowy wizualny sposób, dzięki czemu uczniowie mogą lepiej i bardziej świadomie doświadczać matematyki i Logo Komeniusz (program do tworzenia animacji, do projektowania i symulowania procesów fizycznych). Jedną z nauczycielek matematyki włączyła się w tym roku w projekt Khan Academy organizowany przez Fundację Edukacja dla Przyszłości. Głównym założeniem projektu jest wspieranie polskiego systemu edukacyjnego poprzez udostępnienie uczniom i nauczycielom nowoczesnej i bezpłatnej platformy edukacyjnej. Platforma ta jest doskonałym i nowatorskim narzędziem dla nauczycieli matematyki, umożliwiającym śledzenie postępów w nauce wybranych uczniów. Wystarczy utworzyć swoją klasę i wówczas nauczyciel może sprawdzić, z jakim materiałem zapoznali się poszczególni uczniowie oraz jaki zakres materiału przyswoili. Jeśli któryś z uczniów potrzebuje więcej czasu na dane zagadnienie, to nie spowalnia to tempa nauki reszty klasy, gdyż może on uzupełniać braki i ćwiczyć indywidualnie we własnym tempie. Nauka we własnym tempie to podstawowe przesłanie Khan Academy. Dzięki narzędziom Khan Academy dzieci po zapoznaniu się z materiałem, który sprawiał im trudności, szybko doganiają resztę klasy.
  - Nauczyciel informatyki, który wprowadza uczniów w tajniki wiedzy komputerowej, wykorzystując nowe technologie informacyjne, takie jak: internetowe narzędzia google (edytory tekstowe, formularze, dyski wirtualne), SCRATCH, czyli wprowadzenie do programowania. Dzięki naszemu informatykowi nasza strona internetowa jest prowadzona na najwyższym poziomie, a uczniowie mają swojego szkolnego facebooka, twittera, na których aktywnie działają i współpracują z nauczycielem w ich współtworzeniu. Dodatkowo „Pan od informatyki” jest również pomysłodawcą szkolnego MINISTUDIA NAGRAN, które od zeszłego roku szkolnego rozpoczęło swoją działalność. Nasi uzdolnieni wokalnie i aktorsko uczniowie nagrywają swoje piosenki, audycje. Naszym celem jest stworzenia płyty z nagraniami naszych młodych zdolnych.
  - Nauczyciel wychowania fizycznego, trener zapasów i sumo to nasza główna podpora w pracy z uczniami zagrożonymi niedostosowaniem społecznym oraz z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (uczeń z niedosłuchem, uczeń z zespołem Aspergera). Można śmiało określić treningi jako zajęcia socjoterapeutyczne oraz treningi umiejętności społecznych. Trener jest wielkim autorytetem dla swoich uczniów i potrafi przekazać nie tylko swoje zapaśnicze umiejętności, ale przede wszystkim zasady życia w społeczności. Ta grupa dzieci, osiągając sukcesy w sporcie, wzmacnia poczucie własnej wartości i czuje się dowartościowana, przez co niepowodzenia na gruncie edukacyjnym nie są dla nich tak obciążające.

Opacowanie:

Agnieszka Nicolas. pedagog specjalny i terapeuta pedagogiczny

Szkoła Podstawowa nr 149 z klasami integracyjnymi w Łodzi

ul. Tatrzańska 69a, 93-219 Łódź
woj. łódzkie
www.sp149.lodz.pl

Szkoła Podstawowa nr 149 z klasami integracyjnymi w Łodzi to miejsce nowoczesne, stworzone przez kreatywną kadre, która nie boi się wyzwań i stosuje nowatorskie rozwiązania w codziennej praktyce zawodowej. Na pierwszym planie znajduje się uczeń, traktowany podmiotowo, z należnym każdemu człowiekowi szacunkiem. Dzieci przygotowywane są do bycia w przyszłości społeczeństwem tolerancyjnym, otwartym i wrażliwym na potrzeby innych. Czujemy się Europejczykami i staramy się świadomie tworzyć nowoczesną wspólnotę, stwarzając równe szanse edukacyjne nie tylko utalentowanym dzieciom zdrowym, ale również niepełnosprawnym, ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

W szkole podejmowane są różnorodne działania, realizujące nowatorskie pomysły, innowacje pedagogiczne i programy własne, nastawione na indywidualizację w pracy dydaktyczno-wychowawczej.

1. Adaptacja na potrzeby szkoły

We współpracy z Centrum Rozwoju i Edukacji realizujemy zadania w ramach łódzkiego projektu „Europa w naszej szkole”. Wdrażamy działania innowacyjne łączące tradycję z postępowymi tendencjami kształtującymi światopogląd współczesnego młodego Polaka. Podróż po Europie to innowacja skierowana do uczniów klas I–III. Realizujemy też program Odkrywamy Europę dla uczniów II etapu. Tematyka poruszanych zagadnień jest powiązana z edukacją regionalną, ekologiczną i medialną, w której uczestniczą aktywnie zarówno uczniowie zdrowi, jak i ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dotychczas dzieci brały udział m.in. w paradzie postaci z bajek zorganizowanej na ulicy Piotrkowskiej pod patronatem Prezydenta Miasta Łodzi oraz w debacie dotyczącej UE w UML.

We współpracy z Łódzkim Towarzystwem Dysleksji realizowaliśmy program Czytamy razem, który był adaptacją programu opracowanego przez prof. dr hab. Martę Bogdanowicz, wiceprzewodniczącą European Dyslexia Association i honorową przewodniczącą Polskiego Towarzystwa Dysleksji. Program dostosowaliśmy do możliwości naszych uczniów. Jego realizacja polegała na wspólnym, systematycznym i interaktywnym czytaniu z dzieckiem.

Zainteresowanie jedną z podstawowych umiejętności, nabywaną przez dzieci w procesie edukacji i niezbędną do budowania świadomych relacji w swoim życiu, czyli umiejętnością

czytania, zainspirowało jedną z nauczycielek do wdrożenia programu pomagającego uczniom pokonywać trudności. Jego celem była terapeutyczna pomoc dzieciom z ryzyka dysleksji w pokonywaniu trudności w czytaniu oraz przełamywaniu niechęci do literatury. W czytaniu pomagali wolontariusze – licealiści i gimnazjaliści. Z czasem pomysł rozrósł się w ogromną sieć współpracujących ze sobą szkół, włączając w „eksperyment” również szkoły wyższe. Mierzalnym efektem tych działań była widoczna poprawa techniki i tempa czytania również wśród uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Corocznie realizujemy wiele programów finansowanych przez UE: Wyjątkowy uczeń, Od grosika do złotówki, Pierwsze uczniowskie doświadczenia.

2. Innowacje metodyczne

Praktykowane w szkole działania innowacyjne dla dobra ucznia dotyczą różnych dziedzin: sportu, ekologii, zdrowia, bezpieczeństwa, twórczości plastycznej, muzycznej, teatralnej czy po prostu doskonalenia umiejętności kluczowych. Uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych z sukcesem podejmują różnorodne działania i realizują wszystkie opisane projekty.

Sprawdzone metody w połączeniu z odważnymi, innowacyjnymi działaniami stwarzają pozytywny klimat do pracy z dzieckiem zdolnym, dają możliwość odniesienia sukcesu i odczucia satysfakcji uczniom posiadającym specjalne potrzeby edukacyjne.

Zgodnie z misją szkoły w klasach integracyjnych uczniowie „zdrowi” powinni wspierać swoich kolegów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Pamiętając o tym, że dzieci małe uczą się przez naśladowanie, chcemy, aby miały prawidłowe wzorce. Taki układ od jedenastu lat przynosi widoczne efekty. Wprowadzony dobór uczniów powoduje, że oddziały integracyjne osiągają najwyższe średnie ocen i najlepsze wyniki na sprawdzianach wewnętrznych i zewnętrznych, w konkursach i testach kompetencji.

Bezpieczeństwo, ratownictwo

Idea wzajemnej współpracy i wychowania w poczuciu odpowiedzialności za drugiego człowieka przyświeca m.in. prowadzonym od 2008 r. lekcjom Bezpieczeństwo i Ratownictwo Medyczne, na podstawie programu skierowanego do wszystkich uczniów.

W 2011 r. program został zmodyfikowany i do dziś nosi nazwę: Edukacja dla bezpieczeństwa – Uczymy się ratować. Zajęcia obowiązkowe prowadzone są raz w tygodniu we wszystkich klasach. Realizacja programu zwiększa szansę uczniom o specjalnych potrzebach edukacyjnych na rozwój ich zainteresowań, talentów i pasji oraz pozwala kształtować postawę gotowości i kompetencji w niesieniu pomocy.

Realizując treści zawarte w programie Uczymy się ratować, duży nacisk kładziemy na profilaktykę prawidłowych postaw i zachowań naszych uczniów, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Zajęcia przygotowują ich do nabycia umiejętności samodzielnego unikania

zagrożeń i mierzenia się z rzeczywistością, wzmacniają w uczniach poczucie ostrożności, czujności oraz wyczuwania oznak niebezpieczeństwa. Aby uczniowie mieli możliwość zaobserwowania codziennej pracy profesjonalistów ratujących ludzkie życie, w szkole organizowany jest m.in. Dzień Ratownika Medycznego. Od 2008 r. kontynuowane są na terenie szkoły działania na rzecz podniesienia poziomu bezpieczeństwa: Bezpieczna Szkoła, Klub Bezpiecznego Puchatka, Na Wszelki Wypadek, Bezpieczne Wakacje, Bezpieczna szkoła – Bezpieczny uczeń.

W ramach promocji zdrowia realizujemy w szkole program dla uczniów klas I Dbamy o nasze zdrowie. Zajęcia uzmysławiają uczniom, jak ważny dla zdrowia jest wpływ aktywnego wypoczynku, prawidłowego odżywiania się i przestrzegania zasad bhp. Zajęcia w sali gimnastycznej i na pływalni mają sprzyjać integracji dzieci zdrowych i niepełnosprawnych. Przynależność do Wojewódzkiej Sieci Szkół i Przedszkoli Promujących Zdrowie zaowocowała nabyciem przez uczniów umiejętności dbania o zdrowie. Program wychowania fizycznego Razem łatwiej realizowany w klasach integracyjnych zakłada korzystanie z elementów metod wspierających procesy uczenia się: Weroniki Sherborne, Kinezylogii Edukacyjnej Dennisona, muzykoterapii. Szkoła uczestniczy w akcjach pomocowych inicjowanych przez UNICEF. Uczniowie przygotowując laleczki pod hasłem „Wszystkie kolory świata” rozwijali postawy pomocy innym, wrażliwości na krzywdę, integrację z dziećmi świata, czego potwierdzeniem była duża liczba chętnych, zarówno do wykonania, jak również do zakupu laleczek.

Innowacje pedagogiczne

– Pływanie środowiskowe i Pływanie dla zdrowia, bezpieczeństwa, sportu

Dzięki nowoczesnej, zmodernizowanej pływalni możemy realizować innowacje: Pływanie środowiskowe dla uczniów szkół podstawowych w Łodzi oraz Pływanie dla zdrowia, bezpieczeństwa, sportu, propagujące naukę i doskonalenie pływania wśród dzieci. Inspiracją do ich opracowania była chęć rozszerzenia tej formy aktywności sportowej wśród dzieci oraz propagowanie jej na szerszą skalę. Jest to działanie o cennych walorach terapeutycznych, niezwykle efektywne w pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Edukacja przez sztukę

W oparciu o program Przygoda ze sztuką działa koło plastyczne dla dzieci klas I-III. Jego celem jest m.in. wspomaganie i ukierunkowanie rozwoju dziecka w zakresie pobudzania i usprawniania procesów percepcji wizualnej oraz działalności plastycznej, motywowania dziecka do ekspresji wyrażonej za pomocą plastycznych środków wyrazu. Zajęcia cieszą się dużym zainteresowaniem wśród dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, które chętnie eksperymentują z różnymi materiałami plastyczno-technicznymi, prezentując swe umiejętności w konkursach.

3. Innowacje organizacyjne

Za innowacyjny – od 2003 r. – pomysł uznać można organizację klas. Na cykl edukacyjny każdy oddział otrzymuje własną, w pełni wyposażoną salę lekcyjną. Uczniowie utożsamiają się ze swoją klasą, są za nią odpowiedzialni. Tu nauczyciele „chodzą” za uczniem, a nie odwrotnie. Na jednej ścianie w każdej sali nauczycielka plastyki wyczarowała kolorowe malunki. Wszyscy uczniowie mogą miło spędzać przerwy w chatce Puchatka lub porozmawiać w korytarzowych altankach. Ze szkoły nie chcą wychodzić, tym bardziej że czas pozalekcyjny mogą spędzić w specjalnie zaadaptowanych pomieszczeniach do zabaw: bajkowej sali wróżki Rose i niebieskim pokładzie kapitana Jacka.

Innowacyjnym, wprowadzonym trzy lata temu pomysłem, jest tworzenie funkcji społecznego wychowawcy. Dzięki temu każdy oddział ma dwóch wychowawców, przy czym – jeżeli jest to możliwe – jednym z nich jest mężczyzna, a drugim kobieta. Społeczny wychowawca zna uczniów swojej klasy, uczy ich przedmiotu lub pracuje w świetlicy. Zadaniem społecznego wychowawcy jest m.in. wspieranie kolegów w działaniach wychowawczych, udział w zebraniach z rodzicami i wycieczkach oraz zastępowanie wychowawców podczas ich nieobecności.

Ciekawym rozwiązaniem jest szatnia szkolna dla uczniów z klas I-IV z wieszakami jak w teatrze. Każda klasa ma jeden wieszak, na którym ubrania umieszcza pani z obsługi. Klasy starsze pozostawiają okrycia wierzchnie w indywidualnych szafkach.

Stworzyliśmy gastronomiczną pracownię Babci Joli, w której uczniowie uczą się przygotowywać posiłki, poznają ich wartości odżywcze i samodzielnie, pod czujnym okiem nauczycieli, korzystając z urządzeń AGD – sokowirówki, miksera, czajnika – przygotowują surówki, soki, sałatki. W pracowni hodowane są warzywa i zioła, wykorzystywane w potrawach.

Sami prowadzimy szkolny sklepik, w którym uczniowie uczą się przedsiębiorczości, a kupując, rozwijają umiejętności liczenia, poznają wartość pieniądza, zdrowo się odżywiają. Zniknęły wszystkie produkty pozbawione składników odżywczych, które zastąpione zostały zdrowymi owocami, przekąskami, sokami, świeżymi bułeczkami czy niegazowanymi napojami.

4. Kreatywni nauczyciele

Ofertę edukacyjną szkoły tworzy grono zaangażowanych w swoją pracę zawodową nauczycieli, dzięki czemu w szkole nie brakuje nowatorskich, odkrywczych rozwiązań metodycznych czy programowych. Każdy z nauczycieli jest profesjonalistą w swojej dziedzinie, posiadającym przynajmniej dwie (25% trzy, 10% cztery) kwalifikacje zawodowe.

Od kilku lat nauczyciele włączają się do akcji Nauczyciele dzieciom, która polega na wystawianiu bajki dla uczniów w formie bożonarodzeniowego prezentu.

Za różnorodne działania nauczyciele doceniani są przez władze oświatowe, otrzymując corocznie wiele nagród i odznaczeń, o których można przeczytać na stronie internetowej

szkoły. Nauczyciele otrzymali nagrody: MEN, Łódzkiego Kuratora Oświaty, Prezydenta Miasta Łodzi oraz Łódzkiego Stowarzyszenia Pomocy Szkole.

Za osiągnięcia w pracy na rzecz uczniów docenieni zostali również odznaczeniami: Srebrnym i Brązowym Krzyżem Zasługi, za długoletnią służbę (złotym, srebrnym i brązowym), Medalem KEN, Za Zasługi dla Miasta Łodzi czy Medalem „AD VITAM PARAMUS” Polskiego Towarzystwa Zespołu Aspergera. Bardzo ważne jest przyznanie Medalu „Serce Dziecku” oraz tytułów: Anioła-człowieka pracującego w oświacie, Świadcstwo Oryginalności czy Administratora szkół. Jedna z nauczycielek otrzymała Certyfikat „Nauczyciel-nowator” (ŁCDNiKP).

Szczególnie ważnym certyfikatem, który podkreśla zaangażowanie nauczycieli, ich kreatywność i innowacyjność, jest otrzymany przez szkołę Certyfikat Organizacji Innowacyjnej przyznawany przez ŁCDNiKP najbardziej przedsiębiorczym i kreatywnym szkołom oraz placówkom oświatowym, które poprzez wdrażanie nowych technologii kształcenia udoskonalają proces edukacyjny w woj. łódzkim.

Podsumowanie

Podsumowując prezentację innowacyjnych działań dla dobra ucznia w naszej szkole trzeba pamiętać, iż wszelkie działania pedagogów mają na celu wzmocnienie tolerancji, nabywania pozytywnych wzorców zachowań, kształtowania postaw empatycznych. W czasach, gdy rośnie problem izolacji wynikający z rozwoju techniki i dostępności dóbr cywilizacyjnych, szkoła integracyjna stwarza szanse do budowy więzi między uczniem pełnosprawnym a tym, który potrzebuje szczególnego rodzaju pomocy, aby móc funkcjonować w społeczeństwie.

Opracowanie:

Emilia Gelbert, Marlena Kaźmierczak, Małgorzata Staciwa

Zespół Szkół Specjalnych im. Janusza Korczaka w Lesznie

Al. Jana Pawła II nr 10, 64-100 Leszno
woj. wielkopolskie
<http://zss-leszno.pl>

Od kilku lat do naszej szkoły zaczęli uczęszczać uczniowie, którzy mimo intensywnej terapii logopedycznej nie byli w stanie nauczyć się porozumiewania werbalnego, bądź kontakt ten był bardzo ograniczony. Są to osoby z porażeniem mózgowym, pewnymi chorobami genetycznymi, urazami mózgu, opóźnionym rozwojem mowy, autyzmem i innymi poważnymi problemami rozwojowymi. Osoby te wskutek zaburzeń w porozumiewaniu się są wyalienowane ze społeczeństwa – nie mają możliwości, aby wyrazić swoje potrzeby, myśli; nie nawiązują w pełni kontaktów międzyludzkich – są niezrozumiane nawet przez osoby najbliższe. Taki stan rzeczy przeważnie prowadzi do frustracji i obniżenia wiary we własne możliwości oraz do zaburzeń w zachowaniu.

Komunikacja jest kluczem do poznawania siebie i otaczającej rzeczywistości, do umysłowego uporządkowania świata poprzez nazywanie przedmiotów, zjawisk, zdarzeń, określanie ich cech i relacji zachodzących między nimi. Niedokształcenie mowy może poważnie zaburzyć ogólny rozwój dziecka, stąd tak dużą wagę przywiązujemy do wczesnej stymulacji rozwoju mowy i zachęcamy dziecko do komunikowania się z otoczeniem.

Umiejętność komunikowania się to czynnik warunkujący społeczne funkcjonowanie człowieka oraz istnienie relacji społecznych. Zdolność komunikowania się ma istotny wpływ na nasz rozwój i w znacznym stopniu decyduje o jakości naszego życia.

Uczniowie z ciężkimi zaburzeniami w komunikacji potrzebowali nowych oddziaływań, innowacyjnych metod, dlatego też zaczęto wprowadzać im pozawerbalne sposoby porozumiewania się (AAC – alternatywne i wspomagające metody komunikacji), które stałyby się dla nich substytutem mowy werbalnej.

Chociaż systemy komunikacji wspomaganej są coraz częściej stosowane, większość specjalistów ma ograniczone doświadczenie w pracy z osobami z ciężkimi zaburzeniami w porozumiewaniu się. Grupa kreatywnych nauczycieli naszej placówki wyszła z wnioskiem o stworzenie Zespołu AAC, w którego skład wchodził neurologopedzi, logopeda, psycholog i terapeuci zajmujący się wprowadzaniem systemu komunikacji wspomaganej w naszej szkole. Nauczyciele ci zapraszają na szkolenia i warsztaty specjalistów z wiodących ośrodków zajmujących się terapią AAC z całej Polski, aby poznać ich sposoby pracy. Nawiązaliśmy m.in. współpracę z dr Magdaleną Grycman, która przez 3 lata prowadziła w naszej szkole superwizje – omawianie nagrań wideo z terapii i określanie strategii oddziaływań dla poszczególnych uczniów oraz mgr Jackiem Kielinem i dr Bogusławą Kaczmarek.

Członkowie Zespołu AAC, aby pozyskać fundusze na organizację szkoleń, pisali projekty edukacyjno-wychowawcze, m.in. „Szkolenie dla nauczycieli i terapeutów z zakresu alternatywnych i wspomagających metod komunikacji”. Celem zadania było poprzez dokształcanie nauczycieli podniesienie jakości kształcenia i wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną, mających trudności w porozumiewaniu się werbalnym.

Odpowiednio przygotowani terapeuci szczegółowo badają możliwości komunikacyjne dzieci z ciężkimi zaburzeniami w porozumiewaniu się – opracowują diagnozę komunikacyjną. W diagnozie tej ocenia się umiejętność porozumiewania się dziecka, określa jego zachowania komunikacyjne i system motywacji oraz strategię oddziaływań. Strategie terapeutyczne tworzone są przez terapeutów do każdego poziomu umiejętności porozumiewania się, dlatego też nauczyciel samodzielnie tworzy szereg pomocy dydaktycznych.

Nauczyciele Zespołu AAC systematycznie tworzą dla swoich uczniów ciekawe pomoce dydaktyczne, które uczą porozumiewania się podczas najbardziej pożądanej przez dzieci aktywności i zabawy. Opracowują tablice i książki komunikacyjne dla poszczególnych użytkowników AAC. Słownictwo dobierane jest indywidualnie dla ucznia i dostosowane jest do jego zainteresowań i potrzeb. W doborze słownictwa uczestniczą także rodzice i opiekunowie dzieci objętych terapią.

Terapeuci kreują nowe rozwiązania – samodzielnie tworzą książki do czytania uczestniczącego i tablice tematyczne, które uczą dzieci nowych symboli graficznych i manualnych oraz umiejętności budowania dłuższych wypowiedzi.

Przykłady pomocy dydaktycznych wykonanych przez nauczycieli

Podczas terapii stosujemy także pomoce dydaktyczne o wysokiej technologii – ekrany dotykowe, przyciski komputerowe dostosowane do możliwości ruchowych dzieci, Go-Talk oraz programy komputerowe m.in. Sym Writer, Abrakadabra, Happy Duck.

Aby dopasować odpowiedni sprzęt do komunikacji, nawiązaliśmy kontakt z poznańską firmą „Harpo”, zajmującą się dystrybucją do alternatywnej komunikacji. Zorganizowaliśmy akcję „Pogotowie AAC”. Osoby z zaburzeniami w mówieniu wraz z opiekunami mogły skorzystać

z konsultacji z neurologopedą – terapeutą AAC i indywidualnie dopasować specjalistyczny sprzęt. Terapeuci AAC organizowali bale charytatywne i loterie fantowe oraz pozyskiwali sponsorów na zakup specjalistycznego sprzętu do alternatywnej komunikacji dla uczniów naszej szkoły.

Terapeuci także samodzielnie tworzą prezentacje Power Point, aby uczniowie mogli w sposób atrakcyjny uczyć się porozumiewania pozawerbalnego. Często odnoszą się do najbliższego środowiska dziecka.

Niestety alternatywne formy porozumiewania się rzadko wykorzystywane są poza sytuacjami szkolnymi. Wprawdzie rodzice i opiekunowie dzieci niemówiących zazwyczaj znajdują swoje własne sposoby porozumiewania się, które opierają się na przekazach pozawerbalnych – ustalonych ruchach mimicznych, gestach, wyrazie oczu – ale komunikacja ta jest bardzo ograniczona. Osoba niemówiąca uzależniona jest od osoby trzeciej, czekając na jej pytanie. Nie może samodzielnie wyrazić swoich myśli, pragnień czy potrzeb, kiedy tego sama chce. Brak wiedzy rozmówców na temat systemu i strategii komunikowania się powoduje niewykorzystywanie różnorodnych okazji do porozumiewania się. Wielu użytkowników systemów komunikacji alternatywnej osiąga niższy do potencjalnego poziom osiągnięć w porozumiewaniu się, ponieważ osoby z najbliższego otoczenia nie dostrzegają ich umiejętności porozumiewania się. Aby temu przeciwdziałać, nauczyciele AAC organizują zajęcia otwarte dla rodziców, podczas których mogą oni nauczyć się w optymalny sposób porozumieć się z dzieckiem.

Systematycznie terapeuci AAC współpracują z innymi nauczycielami, mającymi kontakt z dziećmi niemówiącymi, udzielając im wskazówek dotyczących sposobów porozumiewania się poszczególnych dzieci.

Aby rozszerzyć wiedzę społeczeństwa lokalnego na temat komunikacji alternatywnej, nasza szkoła wraz z działającym przy niej Leszczyńskim Stowarzyszeniem „Razem z Nami” zorganizowała Konferencję Naukową „Komunikacja Alternatywna i wspomagająca w integracji społecznej osób niepełnosprawnych”. W konferencji tej uczestniczyli rodzice dzieci, dyrektorzy i nauczyciele ze szkół i przedszkoli, studenci Wyższej Szkoły Humanistycznej w Lesznie, przedstawiciele poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz ośrodków pomocy rodzinie.

Nauczyciele Zespołu AAC prowadzili także szereg warsztatów szkoleniowych dla pracowników Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Lesznie, dla wolontariuszy II Liceum Ogólnokształcącego w Lesznie oraz Fundacji „Dr Clown”.

Wierzimy, że takie działania przyczynią się do upowszechnienia wiedzy na temat wspomaganiej komunikacji i rozszerzą grono osób, które będą chciały i będą umiały skomunikować się z użytkownikami AAC.

Na podstawie naszych doświadczeń w pracy z osobami niemówiącymi można stwierdzić, że stosowanie alternatywnych i wspomagających metod komunikacji nie tylko rozwija możliwości komunikacyjne, ale także oddziałuje na inne sfery: zwiększa motywację i chęć do komunikacji, stymuluje do kontroli pozycji głowy, ruchów rąk, pozytywnie wpływa na poziom skupienia ucznia, normalizuje systemy zmysłowe oraz pomaga w rozwijaniu

kontaktów społecznych. Uczniowie objęci terapią z zastosowaniem AAC stają się bardziej samodzielni, zmniejsza się ich poczucie niepełnosprawności, odrębności – pozwala im to poczuć się osobami pełnowartościowymi.

Podniesienie jakości komunikacji tych osób oznacza lepsze zrozumienie świata, tego, co dzieje się wokół nich, możliwość wyrażania własnych potrzeb oraz wyższy stopień aktywności. Dostarczanie alternatywnego sposobu komunikacji dzieciom niemówiącym lub z ograniczeniami mowy w znaczny sposób podnosi jakość ich życia, powoduje, że będą oni w stanie w pełniejszym stopniu nim sterować, a co za tym idzie, wzrośnie ich poczucie równości i szacunku dla samego siebie. Natomiast szerzenie wiedzy o alternatywnej komunikacji w społeczeństwie sprawi, że będą one bardziej upowszechnione i nikogo już nie będzie dziwić, że porozumiewać się można w różny sposób przy pomocy gestu, symbolu graficznego czy też przestrzenno-dotykowego.

Opracowanie:

Iwona Kociołek, nauczycielka Zespołu Szkół Specjalnych im. Janusza Korczaka w Lesznie

Szkoła Podstawowa nr 51 w Bytomiu z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Łużycka 12a, 41-902 Bytom
woj. śląskie
www.sp51.bytom.pl

Szkoła przyjazna to taka szkoła, w której adaptuje się nowe, sprawdzone pomysły, ale także kreuje własne rozwiązania i podejmuje innowacyjne działania w celu jak najlepszego wspierania rozwoju uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Integracja w Szkole Podstawowej nr 51 została zapoczątkowana w roku szkolnym 1999/2000, kiedy to została otworzona pierwsza w Bytomiu klasa integracyjna, która pozwoliła, by dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych i opiekuńczych znalazły ciepło, możliwość nauki, tudzież zabawy właśnie w naszej szkole. 1.01.2002 r. nadano szkole nazwę Szkoła Podstawowa nr 51 z Oddziałami Integracyjnymi. Wraz z przyjęciem do szkoły dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych klasy, w których dzieci uczą się, oraz toalety zostały przystosowane tak, by czuły się w nich miło, bezpiecznie i pewnie. Wszystkie dzieci mogą również liczyć na opiekę w świetlicy szkolnej, w której wychowawcy zapewniają im ciekawy i kreatywny sposób spędzenia czasu po lekcjach lub przed ich rozpoczęciem. W naszej szkole działają liczne koła zainteresowań, dzięki którym uczniowie inspirowani przez nauczycieli rozwijają swe zamiłowania.

Praca naszej szkoły opiera się na trzech zasadach:

1. Idea jedności w zróżnicowaniu – „jesteśmy różni, jesteśmy razem”;
2. Idea wyrównywania szans edukacyjnych wszystkich uczniów – „integracja zaczyna się w sercu każdego człowieka”;
3. Idea rozwijania zainteresowań i pasji uczniów, w tym sportowych.

Specjalne potrzeby naszych uczniów, zarówno tych niepełnosprawnych, jak i szczególnie uzdolnionych, wymagają od nas kreatywności, podejmowania nowatorskich działań. Dlatego nieustannie wprowadzamy innowacje, tworzymy nowe projekty oraz bierzemy udział w programach już istniejących.

Adaptacja na potrzeby szkoły innowacyjnych metod, projektów, programów

Na przestrzeni ostatnich lat realizowaliśmy wiele projektów służących powyższym ideom, przyświecającym naszej działalności, spośród których wymienić można:

1. Ja i mój niepełnosprawny kolega

W roku szkolnym 2008/2009 nasza szkoła uczestniczyła w realizacji projektu „Ja i mój niepełnosprawny kolega” skierowanego do szkół i przedszkoli na terenie Bytomia, w których funkcjonują oddziały integracyjne i specjalne. Popołudniowe zajęcia o charakterze warsztatowym odbywały się raz w tygodniu i obejmowały integrację uczniów zdrowych i niepełnosprawnych poprzez formy aktywności plastycznej, muzycznej i ruchowej. Na zakończenie projektu efekty zrealizowanych w czasie warsztatów działań zostały zaprezentowane rodzicom podczas wspólnego spotkania.

Forma integracji społeczności szkolnej poza zajęciami dydaktycznymi sprzyjała wzajemnej inspiracji, nawiązywaniu kontaktów społecznych z rówieśnikami oraz dorosłymi, odczuwania satysfakcji z udzielenia pomocy innym, identyfikowaniu się z grupą, samodzielnemu podejmowaniu działań na rzecz grupy. Działaniom uczniów sprzyjała atmosfera życzliwości, bezpieczeństwa i wzajemnego zrozumienia.

2. Gimnastykując ciało – usprawniasz umysł (innowacja pedagogiczna realizowana z funduszy Unii Europejskiej)

W roku szkolnym 2010/2011 w dwóch klasach integracyjnych IIa i IIc realizowana była innowacja pedagogiczna „Gimnastykując ciało – usprawniasz umysł”. Nauczycielami wprowadzającymi innowację byli nauczyciele nauczania zintegrowanego oraz nauczyciele wspomagający.

Projekt innowacji pedagogicznej został opracowany w ramach konkursu pt.: Opracowanie i pilotażowe wdrożenie innowacyjnych programów nauczania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi z wykorzystaniem nowoczesnych metod diagnozy i terapii ucznia niepełnosprawnego, w ramach Poddziałania „Modernizacja treści i metod kształcenia – projekty konkursowe”. Innowacja dotyczyła rozwiązań organizacyjno-metodycznych. Zostali nią objęci uczniowie pełnosprawni i niepełnosprawni I etapu edukacyjnego uczęszczający do integracyjnych klas I-III szkoły podstawowej.

Innowacja obejmowała zajęcia edukacji wczesnoszkolnej realizowane w formie kształcenia zintegrowanego z wyjątkiem zajęć komputerowych i języka angielskiego. W przypadku uczniów niepełnosprawnych innowacja dotyczyła również zajęć rewalidacyjnych.

3. Ludzie różnią się od siebie nie tylko wyglądem... – zajęcia specjalistyczne dla dzieci z zaburzeniami zachowania

Projekt ten był realizowany w latach 2010-2011 w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego PROGRAMU OPERACYJNEGO KAPITAŁ LUDZKI. Celem głównym projektu było wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z problemami wychowawczymi w Szkole Podstawowej nr 51 z Oddziałami Integracyjnymi w Bytomiu poprzez redukowanie i wyeliminowanie zaburzonych obszarów funkcjonowania psychospołecznego dzieci.

Cele projektu:

- poprawa społecznego i emocjonalnego funkcjonowanie dzieci i nauka nowych umiejętności społecznych,
- nauka wychodzenia z ról niekorzystnych dla dzieci,
- nauka rozpoznawania i wyrażania emocji,
- stworzenie możliwości odreagowania napięć oraz wyzwalania emocji,
- rozwijanie zdolności akceptacji siebie i innych oraz empatii,
- poznawanie przez dzieci swoich mocnych stron, budowanie pozytywnego obrazu siebie,
- rozwijanie samodzielności, odpowiedzialności, inwencji i umiejętności planowania działań,
- nabycie umiejętności rozwiązywania konfliktów,
- rozwijanie asertywności, uczenie się mówienia „nie”,
- nauka spostrzegania zagrożeń,
- nauka umiejętności organizowania i planowania czasu wolnego,
- poznanie przez dzieci metod radzenia sobie ze stresem,
- nawiązywanie współpracy z rodzicami dzieci, z pedagogiem szkolnym, nauczycielami oraz innymi instytucjami, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy rodzicom we wspieraniu dzieci w rozwoju społecznym, emocjonalnym.

4. Z Bytomia na sceny Europy

Kolejny projekt realizowany latach 2011-2012 w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Głównym celem projektu było wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów zagrożonych patologiami społecznymi i mających problemy edukacyjne poprzez organizację interesujących dodatkowych zajęć w formie warsztatów artystycznych z następujących dziedzin:

- muzyka,
- choreografia (taniec),
- kultura żywego słowa (teatr),
- tworzenie poezji (tekstów literackich),
- plastyka,
- gra na instrumentach (gitara, keyboard),
- język i kultura krajów europejskich,
- opieka pedagogiczno-psychologiczna.

5. Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania gwarancją równego startu uczniów bytomskich szkół podstawowych

Projekt ten realizowany w roku szkolnym 2012/2013 również współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Przyświecały mu takie cele, jak:

- rozwój kompetencji językowych uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w klasach I-III szkół podstawowych w Bytomiu,
- rozwój kompetencji matematyczno-przyrodniczych uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w klasach I-III szkół podstawowych w Bytomiu,
- poprawa funkcjonowania w środowisku szkolnym i rodzinnym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w klasach I-III szkół podstawowych w Bytomiu.

6. Kapitał w rozumie

W roku 2013 uczniowie naszej szkoły mogli poszerzać swoje zdolności oraz zainteresowania poprzez uczestnictwo w następujących, prowadzonych przez specjalistów, zajęciach:

1. Droga do kariery – zajęcia z preorientacji zawodowej.
2. Poznaję, działam, opisuję – zajęcia wykorzystujące nowe technologie, w tym ICT, do kształcenia kompetencji kluczowych.
3. Bez języka ani rusz – zajęcia kształcące kompetencje językowe w zakresie praktycznego posługiwania się językiem obcym.
4. O klasę lepiej – zajęcia z technik szybkiego uczenia się.
5. Terapia Biofeedback.

Innowacje metodyczne, programowe

Poza wspomnianymi projektami nasza szkoła wprowadza w klasach integracyjnych również innowacje pedagogiczne. Od roku szkolnego 2012/2013 realizowana jest innowacja pedagogiczna „Klasa integracyjna z zajęciami arteterapii. Arteterapia jako wspomaganie edukacji i wychowania”.

Innowacja ukierunkowana jest na kształtowanie w uczniach postaw samodzielności, tolerancji i empatii. Jej zadaniem jest także rozbudzanie kreatywności, chęci poszukiwania i rozwijania zainteresowań u dzieci niepełnosprawnych i zdrowych oraz przygotowanie ich do aktywnego uczestnictwa w kulturze. Jest to również forma aktywizująca, wyzwala ją w uczniach ambicje i chęć współpracy. Działania proponowane w ramach innowacji mają również na celu eliminowanie negatywnych emocji, zmniejszanie poziomu zaburzeń zachowania dzieci – nadpobudliwości i wycofania (zaburzenia te niewątpliwie zakłócają proces socjalizacji, utrudniają rozwój osobisty dziecka i są powodem niepowodzeń szkolnych). Czas trwania planowany jest na trzy lata – II etap edukacyjny uczniów.

Cele programu:

- kształtowanie umiejętności radzenia sobie z negatywnymi emocjami,
- kształtowanie umiejętności wyrażania własnych emocji,
- podnoszenie poziomu akceptacji siebie i innych,
- poznawanie możliwości, form i metod spędzania czasu wolnego w sposób twórczy,
- rozwój świadomości własnego ciała,
- stwarzanie możliwości wypowiedzania siebie poprzez sztukę,
- rozbudzanie komunikacji werbalnej i niewerbalnej,
- kształtowanie wyobraźni i inwencji twórczej,
- kształtowanie samodzielności i konsekwencji w działaniu,
- uczenie się wyrażania własnych emocji w sposób społecznie akceptowalny,
- zaangażowanie w życie szkoły,
- uczestniczenie w konkursach szkolnych i międzyszkolnych,
- zaangażowanie uczniów w życie kulturalne miasta.

Od roku szkolnego 2014/2015 prowadzona jest innowacja „Klasa integracyjna prowadzona metodą behawioralną. Metoda Stosowanej Analizy Zachowania jako wspomaganie edukacji

i wychowania”. Program realizowany jest od klasy IV do zakończenia klasy VI i jego celem jest:

- kształtowanie umiejętności, z których uczeń będzie mógł korzystać codziennie,
- kształtowanie umiejętności, z których uczeń może skorzystać w każdej chwili,
- nauka od umiejętności podstawowych do złożonych,
- kształtowanie umiejętności komunikowania się,
- kształtowanie zachowań funkcjonalnych,
- wybieranie takich zachowań, z których uczeń ma szansę sobie poradzić,
- korygowanie zachowań niepożądanych.

Założenia metody będą wdrażane przez wychowawcę, nauczyciela wspomagającego w trakcie lekcji, a także na godzinach wychowawczych i na zajęciach z psychologiem w trakcie treningu umiejętności interpersonalnych. Z technikami metody będą zapoznani wszyscy nauczyciele uczący w klasie. Metoda będzie obejmowała całą klasę – dzieci niepełnosprawne i dzieci zdrowe. Formy i metody będą dostosowane do indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia. W czasie każdej lekcji będą wykorzystywane różnego rodzaju techniki stosowanej analizy zachowania.

W Szkole Podstawowej nr 51 z Oddziałami Integracyjnymi w Bytomiu kształcenie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zawsze było bliskie sercu osób kierujących pracą szkoły i pracujących w niej nauczycieli. Wieloletnie doświadczenie pedagogiczne zmierzające do wyrównania szans edukacyjnych uczniów oraz rosnące potrzeby środowiska lokalnego w zakresie zapewnienia prawidłowego procesu kształcenia i opieki nad uczniami niepełnosprawnymi w ramach ogólnodostępnej szkoły spowodowały, że nasza szkoła jest bardzo dobrze przystosowana do specjalnych potrzeb naszych uczniów między innymi poprzez likwidację barier architektonicznych, dostosowanie sal lekcyjnych do możliwości psychofizycznych uczniów niepełnosprawnych, stworzenie niezwykle bogatej bazy obiektów sportowych na terenie szkoły, poszukiwanie odpowiednich metod i form pracy dydaktyczno-wychowawczej, opracowanie programów nauczania itp.

Opracował:

Robert Kunce, Szkoła Podstawowa nr 51 z Oddziałami Integracyjnymi w Bytomiu

Gimnazjum nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi i Dwujęzycznymi im. K. Wojtyły w Mysłowicach

ul. Hlonda 14, 41-412 Mysłowice
woj. śląskie
<http://nr3.edu.pl>

Misja: Szkoła przyjazna to taka szkoła, w której adaptuje się nowe, sprawdzone pomysły, ale także kreuje własne rozwiązania i podejmuje innowacyjne działania w celu najlepszego wspierania rozwoju uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Gimnazjum nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi i Dwujęzycznymi im. Karola Wojtyły w Mysłowicach od powstania oddziałów integracyjnych (rok szkolny 2005/2006) podejmuje nowe inicjatywy, tworzy innowacje dydaktyczne i wychowawczo-opiekuńcze oraz programowe, znajduje nowe rozwiązania organizacyjne, a pracują nad tym kreatywni nauczyciele mający poczucie misji.

Co roku w kolejnych klasach wdrażane są zadania już sprawdzone na gruncie szkolnym i cieszące się dużą popularnością wśród uczniów i absolwentów, tworzące tradycję szkoły, m.in. pasowanie na gimnazjalistę połączone z otrzęsinami przygotowywanymi dla pierwszaków przez uczniów klas III, wyjazdy integracyjne klas I pozwalające zarówno uczniom, jak i nauczycielom poznać się nawzajem, tzw. tygodnie tematyczne, podczas których każdy uczeń w szkole, także ten ze specjalnymi potrzebami, znajduje w ofercie coś dla siebie, np. Tydzień Języka Polskiego, Tydzień Bezpieczeństwa, Tydzień Kultury i Sztuki, Tydzień Przedmiotów Matematyczno-Przyrodniczych, Tydzień Promocji Zdrowia, Tydzień Języków Obcych czy Tydzień Aktywności Fizycznej. Prowadzi się wtedy warsztaty, debaty, konkursy i turnieje oraz pokazy i wystawy prac i działalności uczniów ze szczególnym uwzględnieniem uczniów tzw. integracyjnych.

W ramach adaptacji na potrzeby szkoły programów i działań innowacyjnych nauczyciele wychowania fizycznego od 4 lat propagują wśród wszystkich uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem tych posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, ruch jako antidotum na nudę i pozostawanie w cieniu innych. Nasi wychowankowie mają możliwość udziału w paraolimpiadach, aktywnego uczestnictwa w turystyce szkolnej, w biegach na orientację, turniejach organizowanych wspólnie z Zespołem Szkół Specjalnych w Sosnowcu, Gimnazjum szkolnej i miejskiej oraz pokazach w ramach zajęć dla przedszkolaków z przedszkoli z oddziałami integracyjnymi Nr 7 i 16, ponadto współorganizujemy miejskie obchody Światowego Dnia Osób z Niepełnosprawnością. To tylko niektóre ważne inicjatywy podejmowane na rzecz uczniów niepełnosprawnych w celu umożliwienia im wykorzystania własnego potencjału i odniesienia sukcesu na własną miarę.

Kolejne działanie, tym razem dydaktyczne, to tworzenie klas integracyjnych ukierunkowanych na określone działania w ramach innowacji zatwierdzonych przez Kuratorium Oświaty w Katowicach. Od roku 2009 w klasach integracyjnych realizowane były i są innowacje dydaktyczne, np.: geologiczno-geograficzna, artystyczne, matematyczno-chemiczna, językowo-kulturowe, regionalna i turystyczna. Wszystkie innowacje potwierdzają potrzebę uczestnictwa uczniów niepełnosprawnych w życiu szkoły i najlepsze efekty w ich aktywizowaniu. Dzieci osiągnęły wiele sukcesów artystycznych i przedmiotowych, poszerzyły swoją ciekawość świata, stały się bardziej śmiałe w wyrażaniu swoich oczekiwań, poczuły się dowartościowane, ponieważ stały się pełnoprawnymi, ważnymi uczestnikami czasami bardzo trudnych działań.

Przykłady działań

1. Dni Aktywności Osób Niepełnosprawnych w Mysłowicach

Gimnazjum nr 3 było współorganizatorem imprezy i pomysłodawcą większości zadań. W zawodach sportowych wzięli udział reprezentanci szkół, stowarzyszeń oraz organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Młodzież naszego gimnazjum uczestniczyła w licznych konkurencjach: biegowych, skocznych, w rzutach oraz torze przeszkód, pojedynku strongmanów i przrzucaniu opon. Uczniowie zdobyli liczne medale – rekordzistka wywalczyła ich aż 11. Nasi gimnazjaliści, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, uświetnili imprezę występem chóru szkolnego, a wolontariusze pomagali w przeprowadzeniu konkurencji oraz w opiece nad niepełnosprawnymi uczestnikami.

2. Międzynarodowy Dzień Osób Niepełnosprawnych

W grudniu 2013 roku nasza szkoła była współorganizatorem miejskich obchodów tego święta. Grupa uczniów niepełnosprawnych wspólnie ze zdrowymi kolegami przygotowała program artystyczny – układy taneczne oraz występ chóru, a wszyscy uczestnicy mieli okazję zintegrować się z podopiecznymi myśłowickich szkół i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

3. Bieg terenowy z okazji Dnia Dziecka

W roku 2014 po raz drugi nasza szkoła zorganizowała w Dniu Dziecka bieg terenowy na orientację, w czasie którego uczniowie rozwiązywali zadania dotyczące zarówno historii Mysłowic, jak i wykazali się umiejętnością rozwiązywania problemów oraz udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. Uczestnicy mogli też wykazać się sprawnością na stanowisku związanym z integracją sensoryczną. W zabawie wzięli czynny udział uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a zwycięzcy wyjechali na wycieczkę zorganizowaną we współpracy z Strażą Pożarną w Katowicach i drużyną wodniacką.

4. Działalność Szkolnego Studium Kariery

W roku szkolnym 2012/2013 w Gimnazjum nr 3 rozpoczęło działalność Szkolne Studium Kariery, którego zadaniem jest udzielanie uczniom pomocy w wyborze właściwej ścieżki dalszego kształcenia, zgodnej z ich zainteresowaniami. Celem pracy studium jest także wsparcie gimnazjalistów w planowaniu kariery zawodowej poprzez zapewnienie udziału w szkoleniach, warsztatach i spotkaniach z doradcą zawodowym. W ramach działalności SSK zorganizowano między innymi Mikołajkowe Warsztaty Rękodzieła Artystycznego w Młodzieżowym Centrum Kariery, które dla kolegów z innych myśłowickich szkół przygotowali nasi uczniowie, w tym duża grupa uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego. Odbiorcą warsztatów byli uczniowie szkół masowych, specjalnych i warsztatów terapii zajęciowej.

5. Gimnazjada szkolna

Gimnazjada to rozgrywany od 2005 r. konkurs miejski dla uczniów myśłowickich gimnazjów łączący sprawdzian wiedzy na temat bezpieczeństwa i znajomości przepisów ruchu drogowego z rywalizacją sportową. Na etapie szkolnym biorą w niej udział wszyscy uczniowie klas pierwszych, a dziewczynki tańczące w zespole tanecznym „Magia” prezentują pierwszoklasistom swoje umiejętności taneczne. Kilkakrotnie zwyciężcą w reprezentującym szkołę finale miejskim była klasa integracyjna. Także w zespole tanecznym występują uczennice z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego.

6. Współpraca z myśłowickimi przedszkolami

Regularnie w naszej szkole uczniowie wraz z nauczycielami przygotowują imprezy i warsztaty dla przedszkolaków. W ostatnim roku szkolnym były to między innymi turniej sportowy dla dzieci z przedszkola integracyjnego, a także warsztaty z okazji Święta Drzewa, podczas którego zdrowe i niepełnosprawne dzieci wspólnie z przedszkolakami wykonywały symboliczne drzewo, a także ślubowały opiekę nad zwierzętami i szacunek do zwierząt. Przedszkolaki wzięły też udział w warsztatach chemicznych i fizycznych, podczas których przeprowadzały wraz ze starszymi kolegami ciekawe eksperymenty; w tych pokazach asystentami byli uczniowie niepełnosprawni.

7. Akcja „Dawca książki”

Od kilku lat organizowana jest przez naszych uczniów w Zespole Szkół Specjalnych w Myśłowicach impreza integracyjna. Gimnazjaliści zbierają książki, które następnie przekazują swoim niepełnosprawnym kolegom, a w czasie wspólnej zabawy przeprowadzają warsztaty plastyczne.

8. Wycieczka integracyjna klas I

Co roku uczniowie klas pierwszych wyjeżdżają na przełomie września i października na wycieczkę integracyjną. Harmonogram wycieczki dostosowany jest do możliwości uczestników, co umożliwia udział w niej wszystkim uczniom, również niepełnosprawnym. W poprzednim roku szkolnym wyjazd zaplanowano tak, by bez problemu mogła w nim uczestniczyć dziewczynka poruszająca się o kulach (wycieczka do skansenu kolejowego w Bytomiu).

9. Obóz naukowy w Węgierskiej Górcie

W kwietniu 2013 r. po raz pierwszy chętni uczniowie klas trzecich wyjechali do Węgierskiej Górki na obóz naukowy. Jego celem było przygotowanie wszystkich uczniów do egzaminów gimnazjalnych. Z propozycji skorzystali również uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, którzy otoczeni byli opieką nauczycieli oligofrenopedagogów. Oprócz nauki znalazł się również czas na wspólny odpoczynek i zabawy integracyjne.

10. Turniej Regionalny

W ramach tej imprezy odbywającej się cyklicznie od 2002 r. klasy III zmagają się w różnego rodzaju konkursach związanych z tematyką Małej Ojczyzny. Aktywny udział w turnieju biorą wszyscy uczniowie. Przygotowują skecze, recitale śląskich piosenek i przyśpiewek, konkursy plastyczne. Wychowawcy przydzielają zadania tak, by zaangażować w ich przygotowanie i przedstawienie efektów także uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

11. Dzień Szóstoklasisty

Co roku uczniowie pod opieką nauczycieli przygotowują szereg imprez, w czasie których szóstoklasiści poznają naszą szkołę. W ramach projektów edukacyjnych odbyły się warsztaty sportowo-taneczne, warsztaty językowe, przyrodnicze oraz zajęcia artystyczne. Wśród uczniów prezentujących swoje projekty są osoby posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, a część oferty przygotowana jest specjalnie dla uczniów szkół podstawowych posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

12. Tydzień Języków Obcych i Obchodów Święta Zjednoczonej Europy

Tydzień Języków Obcych to jedna z wielu tematycznych imprez szkolnych. W szkole odbywają się konkursy i warsztaty artystyczno-językowe. Wszyscy chętni uczniowie mogą wziąć udział w turniejach. Dużym zaangażowaniem wykazują się uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, którzy mogą zintegrować się, biorąc udział w różnych zajęciach.

13. Zespół teatralny

W szkole działa grupa kabaretowa oraz grupa teatralna, w której współpracują zarówno uczniowie niepełnosprawni jak i zdrowi, reprezentowała ona szkołę w Rejonowym Konkursie Form Teatralnych „Pół żartem, pół serio”, zdobywając III miejsce w skali rejonu.

Oprócz wyżej wymienionych działań w szkole odbyło się wiele imprez, w czasie których najważniejszym celem była integracja społeczności szkolnej. Nauczyciele organizujący imprezy dbali o to, aby uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogli aktywnie uczestniczyć w zajęciach, mieli równe szanse z uczniami zdrowymi. Uczniowie mieli możliwość rywalizować, wygrywać, odnosić sukcesy na miarę swoich możliwości. Byli wyróżniani na uroczystych spotkaniach podsumowujących. Ich sukcesy są eksponowane na stronie szkoły oraz na gazetkach okolicznościowych.

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 53 im. M. Skłodowskiej-Curie w Częstochowie

ul. Orkana 95/109, 42-229 Częstochowa
woj. śląskie
www.szkoła53cz.cba.pl

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 53 im. Marii Skłodowskiej-Curie jest jedną z największych szkół w Częstochowie. Liczy 720 uczniów (w tym 24 niepełnosprawnych) uczących się w 31 klasach, w tym w 6 klasach integracyjnych. Idea utworzenia klasy integracyjnej zrodziła się kilkanaście lat temu z inicjatywy rodziców i nauczycieli. W klasach integracyjnych są uczniowie o różnorodnych rodzajach niepełnosprawności. Pod troskliwą opieką ze strony nauczycieli, którzy czuwają nad ich wszechstronnym rozwojem i dbają o przyrost wiedzy i umiejętności, realizują dostosowane do swoich potrzeb i możliwości wymagania programowe i edukacyjne. W celu jak najlepszego wspierania rozwoju uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, podniesienia poziomu nauczania i wychowania w klasach integracyjnych, nauczyciele poszukują nowych i ciekawych metod pracy. Kreują własne rozwiązania, podejmują innowacyjne działania.

W naszej szkole realizowano kilka innowacji metodycznych, m.in. **innowację wykorzystującą elementy pedagogiki alternatywnej Marii Montessori „Pomóż mi zrobić to samemu”**. Głównym jej założeniem było wspieranie spontanicznej i twórczej aktywności dzieci oraz umożliwienie im wszechstronnego rozwoju fizycznego, duchowego, kulturalnego i społecznego. Działania edukacyjne to: praktyczne ćwiczenia dnia codziennego, kształtowanie zmysłów, edukacja językowa, matematyczna, kosmiczna.

We współpracy z Brytyjską Organizacją Edukacyjną promującą wideokonferencje w Europie i na świecie „Global Leap” wprowadzono **innowację metodyczną „Wideokonferencja na lekcjach języka angielskiego, czyli jak przelamywać bariery językowe”**. Celem innowacji było podniesienie jakości nauczania języka angielskiego, wykorzystywanie najnowocześniejszych technik multimedialnych na lekcjach, bezpośrednie spotkania dzieci z różnych części świata.

Realizowano **innowację metodyczną „Tajemnicze koło – mandala”**, mającą na celu podniesienie poziomu nauczania i wychowania oraz pobudzenie i rozwijanie twórczego myślenia, wyciszenie i odprężenie uczniów. Na początku wykorzystywano gotowe wzory mandali, aby uczniowie mogli poznać technikę ich wykonywania. Następnym etapem była obserwacja, doskonalenie koncentracji i dokładniejsze kolorowanie mandali. Końcowy etap to projektowanie, rysowanie i wykonywanie mandali przez samych uczniów. Zajęcia z wykorzystaniem mandali prowadzone są podczas lekcji plastyki, techniki, przyrody i zajęć z wychowawcą. Co roku organizowany jest „Dzień z mandalą”. Główne założenia innowacji oraz ich efekty zaprezentowano w Regionalnym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli Woje-

wódzkiego Ośrodka Metodycznego podczas konferencji „Nowatorskie sposoby planowania i realizacji procesu dydaktycznego”.

W szkole realizowano **innowację „Bawię się i uczę. Nauczanie języka francuskiego poprzez gry i zabawy dydaktyczne”**. Miała ona na celu uatrakcyjnienie zajęć, zmotywowanie uczniów do pracy, podniesienie efektywności nauczania drugiego języka obcego w II etapie edukacyjnym. Wdrożenie programu powyższej innowacji miało na celu przede wszystkim: rozwijanie w uczniach poczucia własnej wartości, wiary we własne możliwości językowe, motywowanie do dalszej nauki języka francuskiego, przygotowanie do samodzielności uczenia się i oceniania, korzystania ze słownika, rozwijanie w uczniach postawy ciekawości, otwartości i tolerancji wobec innych kultur oraz uświadomienie znaczenia znajomości języków obcych w ich poznawaniu, wykorzystanie wiedzy i umiejętności uczniów zdobytych w ramach wszystkich innych przedmiotów szkolnych oraz poza szkołą, zachęcanie uczniów do udziału w życiu szkoły i środowiska lokalnego.

Od września 2012 r. realizowana jest **innowacja metodyczna „Od piłeczki do sukcesu – elementy pedagogiki cyrku dziecięcego”**. Motto „Powiedz mi – a zapomnę, Pokaż – a zapamiętam, Pozwól wziąć udział – a zrozumieć” stanowi myśl przewodnią tej innowacji. Jest to specyficzna metoda pracy z dziećmi, która przybiera formę zabawy utrzymanej w konwencji cyrkowej, co pozwala na swobodę, improwizację i rozluźnienie, wzbogaca możliwości intelektualne, emocjonalne i fizyczne oraz buduje motywację. Zabawa w cyrk otwiera na niezwykłość, nowość i nieznanne, ułatwia realizację rzeczy nowych, nawiązywanie nowych kontaktów, poprawia koncentrację i koordynację ruchu. Klasa, która realizuje program innowacji, jest wyposażana w odpowiedni sprzęt cyrkowy, m.in. piłeczki, talerze do żonglowania, obręcze, maczugi, bańki mydlane, noski, balony do robienia zwierzątek. Metoda ta wzbudziła zainteresowanie nauczycieli, dlatego też zorganizowano szkolenie „Pedagogika cyrku jako element programu profilaktyczno-wychowawczego, nowatorska forma stymulacji aktywności ruchowej dziecka”.

Organizacja pikników integracyjnych, spotkań wigilijnych klas integracyjnych, utworzenie Szkolnego Koła Wolontariatu i Koła Przyjaciół Dzieci to autorskie pomysły naszych koleżanek.

Piknik integracyjny „Pegaz” odbywa się w stadninie koni, gdzie uczniowie poznają warunki życia tych zwierząt oraz sposoby ich pielęgnacji. Uczniowie biorą udział w przejażdżce bryczką, czerpią radość z obcowania z przyrodą. Pikniki są tradycją szkoły, organizujemy je od 12 lat. Odbywają się pod patronatem Prezydenta Miasta Częstochowy i dofinansowane są z dotacji Urzędu Miasta.

Wigilia dla uczniów klas integracyjnych – organizatorami wigilii są uczniowie klasy szóstej wraz z wychowawcami. Uczniowie poszczególnych klas, w odświętnych strojach, przedstawiają krótką część artystyczną, dzielą się opłatkiem, składają sobie życzenia, otrzymują „piernikowe serca”, śpiewają kolędy. Wspólne świętowanie integruje społeczność uczniowską, uczy wrażliwości, empatii i miłości do drugiego człowieka, dostarcza bodźców emocjonalnych i doznań estetycznych.

Od 2002 roku działa w naszej szkole **Koło TPD**. Działa prężnie, pomaga potrzebującym, wspiera działania na rzecz uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych m. in. poprzez zakup maszyny Braila dla niewidomego chłopca, dofinansowywanie wycieczek klasowych, zakup pomocy dydaktycznych. Zarząd koła pozyskuje środki finansowe ze składek członkowskich nauczycieli. Zdobywa również fundusze poprzez projekty zgłaszane do otwartych konkursów ogłaszanych przez Urząd Miasta.

Szkolne Koło Wolontariatu powstało w celu zaangażowania uczniów klas szóstych do udzielania pomocy najmłodszym uczniom w odrabianiu prac domowych w świetlicy szkolnej, przy wydawaniu posiłków oraz podczas akcji charytatywnych prowadzonych na terenie szkoły. Utworzenie SKW przyczynia się do kształtowania u uczniów postaw prospołecznych, altruistycznych, pomaga im zdobyć nowe doświadczenia, zwiększa ich aktywność, staje się ciekawym sposobem spędzania wolnego czasu. Uczniowie biorą udział w szkoleniach prowadzonych przez przedstawicielkę Centrum Wolontariatu przy Stowarzyszeniu Wzajemnej Pomocy „Agape”: *Wolontariat co to takiego?, I ty możesz zostać wolontariuszem*. W Dniu Wolontariusza – 5 grudnia – organizowana jest Szkolna Gala Wolontariatu.

Międzynarodowy Dzień Osób Niepełnosprawnych – do obchodów tego dnia włącza się cała społeczność szkolna. Uczniowie słuchają audycji, wykonują plakaty, oglądają wystawę prac plastycznych uczniów niepełnosprawnych, poznają postacie znanych niepełnosprawnych artystów i sportowców oraz praktyczny poradnik *savoir-vivre* u wobec osób niepełnosprawnych. W klasach przeprowadzane są zajęcia integrujące, w bibliotece szkolnej *Spotkanie z książką i pędzlem*, w sali gimnastycznej odbywa się Festiwal Gier i Zabaw Sportowych. Celem imprezy jest przybliżenie uczniom problemów osób niepełnosprawnych, integracja zespołów klasowych oraz zabawa sportowa w duchu fair play.

Międzyszkolne Spotkania Integrycyjne „Mamy talent” są tradycją naszej szkoły, odbyły się już po raz ósmy. Dzieci prezentują umiejętności wokalne, muzyczne, recytatorskie i taneczne. W ostatnim spotkaniu uczestniczyło 70 dzieci z 8 placówek. Imprezie towarzyszyła wystawa prac plastycznych uczniów niepełnosprawnych naszej szkoły *Galeria Integracja*. Uczestnicy spotkania otrzymują dyplomy, drobne upominki. Fundatorem nagród i poczęstunku dla dzieci są: Ośrodek Promocji Kultury Gaude Mater oraz Szkolne Koło Towarzystwa Przyjaciół Dzieci.

Nasza szkoła trzykrotnie realizowała projekt w ramach **programu Comenius**. Ze szkołami z Celle w Niemczech, Rochford w Anglii i Most w Czechach współpracowaliśmy pod wspólnym hasłem „Dzieci Europy – jesteśmy tacy różni, jesteśmy tacy podobni”.

Imprezy sportowe na terenie szkoły: *Wszędzie na świecie jesteśmy tacy sami* – zawody sportowe dla klas integrycyjnych w ramach projektu Comenius. Zawody sportowe organizowane są z myślą o osobach niepełnosprawnych i mniej sprawnych ruchowo. Uczniowie pod opieką swoich sprawnych kolegów rywalizują ze sobą w różnego rodzaju zabawach. Impreza ma na celu zintegrować wszystkich uczniów i uwrażliwić na potrzeby osób niepełnosprawnych. Zorganizowano spotkanie z Prezesem Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin i Przyjaciół „Prometeus”, który poprowadził zajęcia z nowej paraolimpijskiej dyscypliny – Bocci. Jest to dyscyplina, która posiada wybitne walory sportowo-rehabilitacyjne. Poza kształtowaniem sprawności fizycznej daje możliwości integrycyjnego działania

w atmosferze tolerancji i poszanowania inności fizycznej. Nowa gra wzbudziła zainteresowanie wśród uczniów.

Uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych mają możliwość reprezentowania naszej szkoły w **olimpiadach integracyjnych**. Jest to okazja do tego, by zmierzyć się z własnymi słabościami oraz znakomity czas na zabawę, integrację i nawiązanie nowych znajomości. Klasy integracyjne uczestniczą corocznie w Olimpiadzie Lekkoatletycznej „Przełamujemy bariery”.

Młodzi redaktorzy opisują najważniejsze wydarzenia z życia klasy i szkoły w **gazetce klasowej „Razem”**, prowadzą kąciki: kulinarny, sportowy, małego konstruktora. Wydawana gazetka osiągnęła wysoki poziom merytoryczny, o czym świadczy zdobycie II miejsca w V Częstochowskim Przeglądzie Gazet Szkolnych.

Uczniowie niepełnosprawni w naszej szkole mogą wszechstronnie rozwijać swoje zdolności i zainteresowania poprzez udział w konkursach szkolnych i międzyszkolnych. Nauczyciele organizują różnorodne konkursy, np. międzyszkolne konkursy plastyczne: „Kolory jesieni”, „Aniołki duże i małe”, „Wiosenne krajobrazy”, szkolny konkurs plastyczny „Ja i moja szkoła”, cykl szkolnych konkursów: „Znam swoją szkołę”, „Dbam o zdrowie”, „Mistrz matematyki”, „Sudoku”, „Jaka to kolęda?” oraz w konkursie zagadek dźwiękowych: „Kto to? Co to?”. Wszystkie konkursy przebiegają w atmosferze życzliwości, tolerancji i akceptacji.

Proces integracji w naszej szkole przebiega prawidłowo. Bardzo często uczniowie i ich potrzeby inspirują nauczycieli do podejmowania nowych wyzwań, poszukiwania metod pracy, które ułatwią podopiecznym zrozumienie otaczającej rzeczywistości, wskażą drogę do rozwoju, lepszego poznania siebie. Wszyscy nauczyciele znają specyfikę pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, dążą do osiągnięcia przez nich jak najlepszych wyników nauczania i wychowania, tworzą przyjazne warunki dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i ich rodzin.

Aktualnie w szkole realizowany jest projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej „Szkoła bez barier”, który przewiduje udział uczniów niepełnosprawnych w zajęciach specjalistycznych oraz współuczestnictwo uczniów zdrowych i uczniów z niepełnosprawnościami w ramach zajęć integracyjnych. W projekcie bierze udział 55 naszych uczniów.

Opracowały:

J. Zielińska, B. Perczak, D. Czebatul, J. Wiazowska, M. Dutkiewicz.

KATEGORIA:

PRAWA DZIECKA, PRAWA RODZICÓW

KATEGORIA
PRAWA DZIECKA, PRAWA RODZICÓW

LAUREACI

WYRÓŻNIENIA

Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II
z Oddziałami Integracyjnymi
w Chełmie

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi
nr 318
w Warszawie

Szkoła Podstawowa im. Marii Kownackiej
w Starej Niedziałce

Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II z Oddziałami Integracyjnymi w Chełmie

ul. Wołyńska 1, 22-100 Chełm
woj. lubelskie
<http://gim1chelm.republika.pl>

Wszyscy mamy takie same prawa i obowiązki

Klasy integracyjne w szkole wpływają na funkcjonowanie całej placówki, którą nie tylko należy dostosować pod względem architektonicznym, ale przede wszystkim kształtować odpowiednią postawę całej szkolnej społeczności – tak by zarówno dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, jak i dzieci w pełni sprawne funkcjonowały na tych samych, równych zasadach. W naszej szkole priorytetem jest właściwe współistnienie wszystkich uczniów.

Każdy początek roku szkolnego zaczynamy od spotkania uczniów na apelu samorządu uczniowskiego, w czasie którego zapoznają się oni z regulaminem szkolnych przerw, statutem szkoły, ale przede wszystkim przypominamy im o prawach i obowiązkach. Spotkanie to ma na celu uświadomienie młodzieży, że wszyscy mają takie same prawa i obowiązki. Zależy nam na tym, by uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych nie czuli się traktowani inaczej, by nie dostrzegali ani oni, ani ich koledzy różnicy w ocenianiu. Pełnosprawni koledzy oraz ich rodzice rozumieją potrzebę indywidualizacji oceny. Uczniowie wymagający szczególnej opieki współpracują z pedagogiem wspomagającym w klasie, ale korzystają też z pomocy kolegów, którzy robią to z własnej woli i bezinteresownie. Wspierają potrzebujących pomocy w odrabianiu prac domowych, pomagają w czasie przerwy, prowadzą – o ile jest taka możliwość – do szkolnego sklepiku. Są dodatkowym wsparciem dla ucznia, ale co najważniejsze, nie czuje się on izolowany czy bezradny, zawsze jest ktoś w pobliżu, na jego pomoc może liczyć.

Popołudnia koleżeńskie

Dwa razy w ciągu tygodnia, od 14.00 do 16.30, uczniowie mogą zostawać dłużej w szkole na tzw. popołudniach koleżeńskich, wówczas odrabiają razem lekcje, tłumaczą sobie nawzajem trudne zagadnienia, ale również rozwiązują rebusy, krzyżówki. Dzieci w pełni zdrowe uczą się odpowiedzialności za kolegów, rozwijają empatię, zaś uczniowie potrzebujący pomocy wesoło spędzają czas, czują się akceptowani, a ich rodzice mają dwa wolne popołudnia dla siebie.

„Bardzo się cieszę, że moja córka może zostać dłużej w szkole i odrobić lekcje. Pracuję długo i nie jestem w stanie jej pomóc, a to, co wytłumaczają jej koledzy, łatwiej zapamiętuje.

Nieoceniona jest też atmosfera tych spotkań. Córka dzięki nim zaprzyjaźniła się z kilkoma koleżankami, z niecierpliwością czeka na każde spotkanie” – podsumowała mama Magdy.

Integracja na wesoło

Zależy nam, aby nie tylko nasi uczniowie czuli wsparcie ze strony szkoły. Rozumiemy, jak wielkim obciążeniem dla rodziców jest codzienna opieka nad dziećmi z niepełnosprawnościami. Chcąc wspomóc rodziców i – co ważne – zapewnić im trochę rozrywki, postanowiliśmy organizować wspólne popołudnia, które byłyby atrakcyjne zarówno dla uczniów, jak i dorosłych. Pozytywne komentarze rodziców po pierwszym spotkaniu i pytania o następne zmobilizowały nas do uatrakcyjnienia oferty i już od czterech lat, kilka razy w roku, organizujemy dla uczniów i rodziców spotkania integracyjne. Ich tematyka jest różnorodna, zawsze jednak zabawa łączy się z edukacją zarówno dzieci, jak i rodziców.

Pierwsze spotkanie w 2010 r. poświęcone było zwyczajom bożonarodzeniowym – uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz ich rodzice spotkali się na wieczorku poświęconym tradycjom naszego regionu. Prelegentką była etnograf chełmskiego muzeum, która opowiedziała o najciekawszych bożonarodzeniowych zwyczajach, uczyła wykonywać ozdoby ze słomy. Wokalistka z ludowego zespołu uczyła przyśpiewek ludowych, a następnie dzieci wykonywały ozdobne pierniczki. W tym czasie rodzice odpoczywali przy kawie w oczekiwaniu na pierniczkowy poczęstunek.

Obserwując rodziców, którzy chętnie rozmawiają ze sobą, wymieniają się spostrzeżeniami na temat wychowania dzieci, radzą, jak załatwić sprawę związaną np. z dofinansowaniem, opiekunki samorządu uczniowskiego i pedagodzy specjalni postanowili uczynić spotkania integracyjne spotkaniami cyklicznymi, by rodzice i dzieci mogli wesoło spędzić czas, porozmawiać, wymienić się doświadczeniami.

Przed Wielkanocą rodzice wraz z dziećmi ozdabiali pisanki, ale również poznali zwyczaje wielkanocne naszych sąsiadów dzięki wizycie gości z Niemiec. Mamy wraz ze swoimi pociechami uczestniczyły w lekcji pieczenia mazurka i wykonywania dekoracji z serwetek.

Dzień Mamy był okazją do spotkania z wizażystą, który uczył, jak należy wykonywać makijaż, a następnie – jakie kolory strojów dobierać, by wyglądać najkorzystniej. W tym dniu odbyło się również krótkie szkolenie z koloroterapii. Po nauce przyszedł czas na zabawę – rodzice śpiewali piosenkę dla dzieci, zaś dzieci przygotowywały występ dla rodziców. Dużym zainteresowaniem cieszyło się spotkanie z rehabilitantem, który pokazywał proste ćwiczenia relaksacyjne oraz usprawniające pracę mózgu. Zarówno uczniowie, jak i ich opiekunowie wspaniale się przy tym bawili, ale ważne jest to, że rodzice poznali ćwiczenia, które mogą samodzielnie wykonywać wraz z dziećmi w domu.

Jedno ze spotkań poświęcone było tematyce karnawałowej – tym razem mówiono o zabawach karnawałowych, goście obejrzeli występy taneczne uczniów z naszej szkoły oraz z zaproszonych klubów tanecznych, nauczono dzieci prostej choreografii. Jak karnawał, to

oczywiście maski karnawałowe. Wykonywano je pod opieką szkolnego plastyka. Była też oczywiście uczta pączkowa.

Każde spotkanie łączy w sobie elementy taneczne, kulinarne, plastyczne i pogadanki związane z jego tematyką. Zapraszamy lekarzy, kosmetyczki, znane osobistości naszego miasta, artystów. Zaangażowani w przygotowanie takiej uroczystości są wszyscy pedagodzy specjalni, zaś koordynatorami zawsze są opiekunki samorządu uczniowskiego. Wspólna praca przynosi efekty – uczniowie bawią się wysmienicie, rodzice zapominają o codziennych problemach, wzbogacają swoją wiedzę. Mają okazję zobaczyć, jak dziecko funkcjonuje na tle grupy, poznają innych uczniów i rodziców.

W czerwcu 2014 roku odbyło się spotkanie, w czasie którego rodzice poznali oferty wszystkich poradni i punktów rehabilitacyjnych w naszym mieście, chętnie sami dzielili się doświadczeniem, gdzie najłatwiej, najtaniej, najlepiej uczęszczać na rehabilitację. Dzielenie się doświadczeniem stało się impulsem do zaproponowania, by na kolejne spotkanie rodzice przygotowali ciekawe informacje, którymi chcieliby się podzielić z innymi. Tym razem tematem spotkania było zdrowe odżywianie – hasło przewodnie: „Dieta ważna dla ciała i mózgu”. Gościem specjalnym była pani dietetyk, która opowiadała o zasadach zdrowego odżywiania. Wspólnie przygotowano koktajle i zdrowe ciasteczka, a na koniec rodzice częstowali zrobionymi przez siebie specjałami, które mają pomagać młodym umysłom w nauce. Wszyscy bawili się wspaniale, rodzice mogli zaprezentować swoje umiejętności kulinarne, z dumą przyjmowali pochwały od degustatorów. Wiele radości miały również dzieci, które nie tylko szykowały zdrowe kanapki i sałatki, ale też wypowiadały się na temat upodobań kulinarnych, tworzyły krótkie scenki reklamowe.

Nasze spotkania integracyjne łączą szkolną społeczność. Wszyscy z niecierpliwością czekają na każde kolejne popołudnie. Rodzice wiedzą, że szkoła jest drugim domem dla ich dzieci i sami też czują się w niej bardzo dobrze. „Bardzo lubimy te nasze spotkania. Za każdym razem zaskakują nas czymś innym. Oprócz tego, że wymieniamy się ważnymi dla nas i naszych dzieci informacjami, świetnie się razem bawimy. Najmilej wspominam naszą wspólną dyskotekę, już nie pamiętam, kiedy tak się wytańczyłam” – powiedziała mama Kuby.

Szkoła gotowania, czyli szkolne koło kulinarne

Zaobserwowaliśmy w czasie spotkań integracyjnych, że zadania kulinarne sprawiają wszystkim największą radość, dlatego pedagodzy specjalni zorganizowali w szkole koło kulinarne. Cieszy się ono tak dużą popularnością, że powstały już dwie grupy, a chętnych przybywa. Dwa razy w tygodniu po szkolnych korytarzach rozchodzą się zapachy szarlotki, pizzy, ciasteczek i innych smakołyków – do degustacji zapraszani są nie tylko członkowie koła.

Uczniowie poznają zasady bezpiecznego zachowania się w kuchni, podstawy racjonalnego odżywiania i higieny przyrządzania posiłków, rozwijają zainteresowania kulinarne poprzez prezentację krótkich opowiadań, wprowadzających do historii i pochodzenia przyrządzanych

potraw, uczą się korzystania z książek kucharskich a przede wszystkim przygotowują pyszne posiłki, którymi częstują innych uczniów i nauczycieli. Na spotkania zapraszani są często jako eksperci rodzice, którzy prowadzą zajęcia kulinarne.

Zorganizowano również konkurs – Mistrz gotowania – w czasie którego rodzice i uczniowie przygotowali sałatki, kanapki oraz ciasta a następnie w czasie przerwy zachęcali uczniów do konsumpcji oraz zbierali punkty za jakość produktu. Po trzech przerwach podliczono punkty i komisja, wyłoniona spośród uczniów i nauczycieli, przyznała tytuł „Mistrza gotowania” uczniom z koła kulinarnego. To był dzień pełen pyszności i emocji, bo zarówno dzieci, jak i rodzice bardzo się zaangażowali i czekali na wyniki. Na zakończenie odbyło się uroczyste podsumowanie połączone z nauką dekorowania stołu i oczywiście poczęstunkiem, tym razem tylko z owoców.

W czasie zajęć uczniowie odkrywają tajniki zdrowej, domowej kuchni, samodzielnie przygotowują swoje ulubione potrawy, kroją, mieszają, smarują, czasem ucierają, często miksują i pieką. Wykonawcy mogą dokonać samooceny, opowiedzieć o swej pracy. Uczniowie niepełnosprawni okazali się świetnymi kucharzami i za kulinarne osiągnięcia są doceniani przez swoich kolegów, którzy z niecierpliwością czekają na kolejny poczęstunek.

Szkoła uczy nie tylko dzieci – Szkoła dla rodziców

W związku z częstymi pytaniami dotyczącymi relacji z dziećmi w okresie dojrzewania, pożądanymi reakcjami na bunt czy zniechęcenie podjęto decyzję o powołaniu „Szkoły dla rodziców”, którą prowadzą szkolny pedagog i psycholog we współpracy ze specjalistami.

Opiekunowie raz w tygodniu spotykają się, by posłuchać, jak być dobrym rodzicem, opowiedzieć o swoich problemach, podyskutować, posłuchać, jakie rady mają inni. Często zajęcia te mają charakter warsztatowy. Szkoła dla rodziców nie jest obowiązkowa, z jej zajęć korzystają ci, którzy mają potrzebę dzielenia się wiedzą bądź potrzebują pomocy, psychicznego wsparcia. Na tablicy ogłoszeń lub w na stronie internetowej podany jest temat spotkania. Każdy może wybrać to, które najbardziej go interesuje. Większość słuchaczy „Szkoły dla rodziców” to stali bywalcy. Nikt nie żałuje czasu na takie zajęcia, bowiem często są one wzbogacone o filmy edukacyjne i porady fachowców, m.in. psychoterapeuty, reedukatora, rehabilitanta, logopedy. Rodzice, którzy nie mają odwagi mówić na forum o swoim problemie, a potrzebują porady, mogą napisać pytanie na maila lub do skrzynki kontaktowej, która stoi w holu i wówczas uzyskują pisemną odpowiedź.

„Uczestniczyłem w Szkole dla rodziców w ubiegłym roku i na wiele spraw otworzyły mi się oczy. Teraz rzadziej krytykuję swojego syna, staram się zrozumieć jego bunt, ale jestem też stanowczy. Wiem, jak ważne są dla niego moje pochwały i to, że doceniam jego starania” – skomentował tata Emila.

Wszystkie działania w naszej placówce ukierunkowane są na pomoc rodzicom w opiece nad dziećmi, które chętnie uczęszczają do szkoły. Ich opiekunowie wiedzą, że nie są sami ze swoimi problemami, zawsze mogą liczyć na pomoc nauczycieli, a dziecko jest w szkole bezpieczne i szczęśliwe. Dzięki naszemu zaangażowaniu rodzice czują się związani ze szkołą, a my możemy zawsze liczyć na ich pomoc i współpracę.

Szkoła Podstawowa im. Marii Kownackiej w Starej Niedziałce

ul. Mazowiecka 154, 05-300 Mińsk Mazowiecki
woj. mazowieckie
<http://zsstaraniedzialka.manifo.com>

Naszym mottem jest myśl Marii Kownackiej: *Trzeba dzieciom dać serce, piękno i uśmiech, aby uczyły się kochać ludzi i wszystko, co je otacza.*

Jesteśmy placówką z wieloma tradycjami, współpracujemy z estońską szkołą w Laiuse – opracowany wspólny projekt zakładał wymianę uczniów i doświadczeń pedagogicznych w zakresie nowoczesnych metod nauczania oraz z francuską szkołą – College St. Exupery w Berarrides koło Avignonu. Realizujemy projekty unijne, szereg programów edukacyjnych, profilaktycznych, wychowawczych. Oferujemy wiele zajęć dodatkowych, realizujemy imprezy o charakterze lokalnych, ogólnopolskim. Uczymy dzieci wrażliwości, obowiązkowości, odpowiedzialności i kreatywności. Zdobyliśmy tytuł „Szkoły bez przemocy”, otrzymaliśmy certyfikat „Społecznie zaangażowanej placówki”.

Jesteśmy mistrzami Polski w warcabach 100-polowych, rozwijamy talenty plastyczne, muzyczne, fotograficzne i krasomówcze. Nasi uczniowie są laureatami konkursów ogólnopolskich, wojewódzkich, powiatowych, licznych zawodów sportowych. Współpracujemy z Gminnym Klubem Sportowym „Diagram”, Studenckim Wolontariatem Projektor Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Siedlcach, Centrum Zoologiczno-Wędkarskim, Nadleśnictwem Mińsk, Domem Pomocy Społecznej „Jedlina”, jak również z wieloma organizacjami, np. UNICEF, PAH, Stowarzyszeniem „Dom – Rodzina – Człowiek”.

Prawa dziecka – prawa rodzica

Szkoła Podstawowa im. Marii Kownackiej w Starej Niedziałce to placówka z tradycjami, podejmuje wiele działań, także z zakresu praw dziecka – praw rodzica.

W roku szkolnym 2013/2014 duży nacisk został położony na działania związane z edukacją dzieci z zakresu ich praw, w związku z przypadającą rocznicą uchwalenia Deklaracji Praw Dziecka.

Od lutego do czerwca 2014 r. w szkole zrealizowany został projekt edukacyjny, w ramach którego odbyły się zajęcia edukacyjne w klasach II-III, a ich tematyka związana była z prawami dziecka. Uczniowie poprzez zabawę zdobywali wiedzę o swoich prawach, jak również o osobach, które dbają o ich przestrzeganie. Kolejny etap realizacji projektu to ciekawe i „naukowe” gazetki związane z prawami dziecka, prawami osób niepełnosprawnych oraz

instytucjami, które dbają o prawa najmłodszych. Następnie zorganizowaliśmy akcję „Marzenia nie tylko te do spełnienia”, która polegała na stworzeniu mapy nieba wyposażonego w chmurki z marzeniami dzieci. Uczniowie mieli możliwość narysować w chmurkach swoje marzenia, te łatwe do spełnienia – jak posiadanie pieska, czy też te trudne do zrealizowania, np. aby wszystkie dzieci na świecie były szczęśliwe. Kolejne działania związane z prawami dziecka polegało na stworzeniu kodeksu praw dziecka – tych istniejących oraz tych wymyślonych przez dzieci. Kodeks wyposażony w istniejące prawa bardzo szybko zapełniał się także tymi wymyślonymi przez dzieci, ich pomysły i pragnienia przerosły nasze oczekiwania, bo czy nie byłoby przyjemnie mieć prawo do posiadania konia w domu czy ciągłego spania, albo mieć prawo nie chodzić do szkoły. Akcja flash mob, polegająca na rozdawaniu karteczek z prawami dziecka z cukierkiem oraz wręczaniu naklejek związanych z prawami dziecka ozdobionych dodatkowo ilustracją, cieszyła się ogromną popularnością. Podobna akcja została przeprowadzona w październiku 2013 r., kiedy to rozdawane były karteczki z prawami człowieka. Także rodzice odwiedzający szkołę otrzymali takie karteczki. Ważnym aspektem w realizacji projektu było uświadomienie uczniom, że wszystkie dzieci mają takie same prawa. Dlatego, aby przypomnieć o tym naszym uczniom oraz aby przybliżyć kulturę innych krajów, wolontariusze Szkolnego Klubu Wolontariatu przebrali się za dzieci z różnych stron świata. Na szkolnym korytarzu mogliśmy spotkać i zamienić kilka słów z mieszkańcem Japonii, Kanady, Mongolii, Indii.

Pod koniec czerwca odbył się uroczysty apel, podczas którego odczytane zostały wiersze mówiące o prawach dzieci, uczniowie klas I-IV i oddziałów przedszkolnych 4-5 latków obejrżeli film o Malali Yousafzai (dziewczynie z Pakistanu, która walcząc o prawa dziecka została postrzelona) i poznali jej historię. Jednak najwięcej uśmiechu i radości wzbudził teatrzyk w wykonaniu uczniów z koła teatralnego, którzy wcielili się w postacie z bajek. Macocha nie szanuje Kopcziuszka, zmusza go do pracy, co zauważył i naprawił przedstawiciel UNICEF, wręczając jej Konwencję o Prawach Dziecka. Księżniczka na ziarnku grochu nie może się wyspać przez ziarenko grochu, jej prawo do wypoczynku przywrócił kolejny przedstawiciel UNICEF, który pomógł także Czerwonemu Kapturkowi.

Wzięliśmy także udział w akcji UNICEF Polska „Szkoła z prawami dziecka” i otrzymaliśmy certyfikat. Akcja zakładała wybór sześciu osób do odznaki Szeryf Praw Dziecka, wyboru dokonali uczniowie. Po długich naradach zdecydowano, że to wyjątkowe odznaczenie od dzieci otrzyma wójt gminy Mińsk Mazowiecki, ksiądz z sąsiedniej parafii oraz czworo rodziców, którzy od wielu lat angażują się w różne działania na rzecz dzieci – od imprez klasowych, wyjazdów, po sponsorowanie nagród w konkursach czy pomaganie przy budowie placu zabaw i organizacji pikniku rodzinnego. Osoby te otrzymały Odznaki Szeryfa Praw Dziecka.

W podjętych działaniach wzięło udział 240 uczniów, nauczyciele i około 30 rodziców. Ponadto, mając na uwadze dobro każdego dziecka i jego prawa, Szkolny Klub Wolontariatu (uczniowie klas IV-VI) wzięli udział w powiatowym konkursie Dzień Dobrych Uczynków, przygotowując szereg akcji charytatywnych, których celem było zebranie przyborów szkolnych dla podopiecznych Specjalnego Ośrodka Wychowawczego w Ignacowie. Uczniowie za zebrane pieniądze zakupili farby do malowania twarzy, które wykorzystali podczas pikniku rodzinnego w Specjalnym Ośrodku Wychowawczym w Ignacowie. Wolontariusze nie tylko

malowali twarze, bawili się, spędzali czas wspólnie z dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną. Prawa dziecka zaspokajane są także poprzez zaspokajanie potrzeb edukacyjnych uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

W naszej placówce realizowany był projekt unijny „Szkoła bliżej dziecka w Gminie Mińsk Mazowiecki”, który polegał na wdrożeniu szeregu zajęć (artystycznych, tanecznych, edukacyjnych) dla dzieci z klas I-III Szkoły Podstawowej ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Ponadto, aby rozwijać każde dziecko, wyzwalać w nim twórczość, kreatywność część uczniów z klas II-IV wzięła udział w nowatorskim projekcie TOC. Zrealizowaliśmy w szkole dla klas I-VI Program Initiative Plus odnoszący się do obszaru globalnej polityki Corporate Citizenship Deutsche Bank „Muzyka i Sztuka”. Wielu uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi brało udział w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych, reedukacji, zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, biblioterapii, koła teatralnego, koła artystycznego, koła zainteresowań „Mali geniusze”, kółka matematyczno-przyrodniczego „Mali odkrywcy”, kółka ortograficznego i kółka języka angielskiego. Podejmujemy szereg działań, aby zaspokajać potrzeby edukacyjne uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Opracowanie:

Urszula Mastalerz

KATEGORIA:

PRZYJAZNE MIEJSCE

KATEGORIA
PRZYJAZNE MIEJSCE

LAUREACI

NAGRODY GŁÓWNE

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2
w Kutnie

Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki
w Wierchowisku

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 2
w Legionowie

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi
nr 216 „Klonowego Liścia”
w Warszawie

WYRÓŻNIENIA

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
w Piasecznie

Gimnazjum im. Jana Pawła II
w Czerwieńsku

Zespół Szkół Specjalnych nr 17
w Gdyni

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 w Kutnie

ul. Kościuszki 24, 99-300 Kutno
woj. łódzkie
www.surdokutno.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2 w Kutnie istnieje od 1990 roku. Tworzony był z myślą o dzieciach z wadą słuchu. W miarę upływu lat zaistniała potrzeba poszerzenia oferty naszej placówki, a tym samym otwarcia się na inne niepełnosprawności. Obecnie w ośrodku kształcą się dzieci słabo słyszące, z autyzmem, z zespołem Aspergera, z afazją oraz z innymi zaburzeniami komunikacji. U niektórych występuje też niepełnosprawność sprzężona. Aktualnie nasza oferta edukacyjna obejmuje: wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, szkołę podstawową, gimnazjum, szkołę zawodową, internat. Utworzenie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i szkoły zawodowej było odpowiedzią na zapotrzebowanie wyrażane przez rodziców oraz zainteresowania uczniów kończących gimnazjum.

I. PRZYJAZNE WARUNKI DLA UCZNIÓW Z RÓŻNYMI RODZAJAMI NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

1. Spotkania adaptacyjne

Zainteresowani uczniowie wraz z rodzicami mają możliwość przyścia do placówki, obejrzenia jej, a nawet uczestnictwa w proponowanych zajęciach.

2. Wycieczki i zajęcia w terenie

Ważną stroną działalności naszej placówki jest organizowanie wyjazdów i wycieczek wszędzie tam, gdzie nasi niepełnosprawni uczniowie mogą doświadczać, przeżywać, poznawać świat wielozmysłowo, w konkretnych sytuacjach. Wyjazdy te skierowane są do wszystkich uczniów. Nie wykluczamy nikogo. W razie potrzeby organizujemy dodatkową opiekę (nawet jeden na jeden) lub w przypadku dzieci młodszych wyjazdy rodzinne, np. ZOO Płock (2011 r.), Toruń (2012 r.).

3. Zajęcia sportowe

Zasada niewykluczania żadnego ucznia dotyczy również działalności sportowej. Organizujemy i prowadzimy zajęcia na basenie, w trakcie których dzieci, np. z porażeniem mózgowym lub autyzmem, uczestniczą wraz z rodzicem. Od momentu powstania na terenie miasta Aquaparku organizujemy wyjazdy w miarę potrzeb. Przy ośrodku działa szkolny klub sportowy „LWY”, w ramach którego uczniowie rozwijają swoje talenty i zainteresowania w sekcji: pływackiej, tenisa stołowego i piłki nożnej.

4. Turnusy rehabilitacyjne

Od roku 1998, w cyklu dwuletnim, organizujemy wyjazdy na turnusy rehabilitacyjne (np. Dziwnówek 2010 r., Zawoja 2012 r., Świnoujście 2014 r.). Korzystają z nich wszyscy chętni uczniowie. Jeśli istnieje taka potrzeba, opiekę sprawuje członek rodziny. Wyjazdy te stanowią formę aktywnej rehabilitacji, połączoną z elementami wypoczynku, mającą na celu przede wszystkim ogólną poprawę sprawności i rozwijanie zainteresowań.

5. Szyjemy lalki

W roku 2012 weszliśmy w program organizowany przez UNICEF „Wszystkie kolory świata”, angażując w niego dzieci i ich rodziców. Uznaliśmy, iż poprzez szycie lalek będziemy rozwijać świadomość i wrażliwość naszych uczniów na problemy innych dzieci w Czadzie. Zaangażowanie uczestników przerosło nasze oczekiwania. Zgromadzoną kwotę pieniędzy ze sprzedaży lalek przesłaliśmy na zakup szczepionek, zgodnie z założeniami programu.

6. Ogólnopolskie Warsztaty Polonistyczne

Naszą autorską imprezą są Ogólnopolskie Warsztaty Polonistyczne (dotychczas odbyło się dziewięć edycji) skierowane do młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej z wadą słuchu z różnych ośrodków z Polski. Uczniowie realizują zadania związane z określonymi utworami literackimi. Ponadto uczestnicy mają możliwość nawiązywania relacji w grupie rówieśniczej i rozwijania wrodzonych predyspozycji, bez rywalizacji i towarzyszącej mu frustracji.

7. Dzień Głuchego

Każdego roku, we wrześniu, obchodzimy z naszą społecznością Dzień Głuchego. Uroczystości te przybierają różną formę, np. w roku 2012 zorganizowaliśmy happening, w czasie którego nasi uczniowie ankietowali mieszkańców miasta, badając wiedzę dotyczącą świata ludzi niesłyszących. W roku 2013 we współpracy z kutnowskim oddziałem PZG zorganizowaliśmy „Miasteczko Głuchych” w centrum miasta.

8. Światowy Dzień Autyzmu

Od 2011 roku włączyliśmy się z całą społecznością w obchody Światowego Dnia Autyzmu. Odbywają się: zajęcia warsztatowe dla uczniów na wszystkich poziomach edukacyjnych przybliżające świat dziecka autystycznego, wewnętrzne konkursy plastyczne. Dla rodziców i gości dostępna jest biblioteczka związana z tematyką autyzmu. W minionym roku szkolnym zorganizowana została wewnętrzna rada samokształceniowa dotycząca pracy z dzieckiem autystycznym. W tym samym roku nawiązaliśmy współpracę z Grupą Wsparcia „WIATRAK”, w ramach której uczestniczyliśmy w spotkaniu dzieci z autyzmem i ich rodziców. Prace plastyczne prezentowane były na wystawie pt. „Znajdź mnie”.

9. Harcerstwo

Przy Ośrodku działa drużyna ZHP „Szare Wilki”, która należy do Kutnowskiego Szczepu „Innominata”. Poprzez zabawy, biwaki, wyjścia kształtujemy aktywne postawy i pokazujemy, jak bezpiecznie, wspólnie można spędzać czas wolny.

10. Współpraca z rodzicami

Wychodząc naprzeciw potrzebom, w ścisłej współpracy z rodzicami, ujednociliśmy oddziaływania terapeutyczne w stosunku do naszych podopiecznych, np. lekcje otwarte dla rodziców, kontynuacja zalecanej diety w przypadku dzieci z autyzmem.

11. Nauczyciele

W ośrodku odbywają się szkolenia wewnętrzne i zewnętrzne podnoszące kompetencje kadry pedagogicznej w zakresie funkcjonowania dzieci z różnymi dysfunkcjami. Nauczyciele dzielą się swoją wiedzą, przygotowując lekcje otwarte w ramach zespołów przedmiotowych. W miarę możliwości, we współpracy z PUP-em, przyjmuje się stażystów, którzy wspierają nauczycieli w edukacji wczesnoszkolnej. W ramach dodatkowych godzin prowadzone są przez nauczycieli zajęcia terapeutyczne i ogólnorozwojowe wspierające dziecko z autyzmem.

12. Biblioteka szkolna

Jednym z przyjaznych miejsc w naszej placówce jest biblioteka szkolna z Internetowym Centrum Multimedialnym. Zapewnia ona dzieciom dostęp do różnorodnych książek, czasopism, płyt, jak i również Internetu. Dużą atrakcją dla uczniów są odbywające się tu akcje oraz konkursy. W bibliotece systematycznie poszerzana jest oferta literatury specjalistycznej oraz poradników dotyczących różnych niepełnosprawności. Oferta dotyczy zarówno księgozbioru, jak i filmoteki.

II. DBAŁOŚĆ O BEZPIECZEŃSTWO UCZNIÓW

W naszej placówce wiele działań podejmowanych jest w celu zapewnienia bezpieczeństwa uczniom.

1. Cała kadra pedagogiczna wzięła udział w szkoleniu z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.
2. W roku 2010 przystąpiliśmy do programu WOŚP „Ratujemy i uczymy ratować”, w ramach którego placówka pozyskała pomoce do praktycznej nauki pierwszej pomocy. Od tego momentu podczas lekcji prowadzone są warsztaty. Uczniowie poznają zasady udzielania pierwszej pomocy, ćwiczą korzystanie z numerów alarmowych i właściwe zachowanie w sytuacjach zagrażających zdrowiu i życiu.
3. Dwukrotnie braliśmy udział w programie rządowym „Szkoła bez przemocy”. Odbyły się: Dzień Szkoły bez Przemocy, warsztaty STOPrzemocy, Dzień Dziecka „Kibicuję fair play”. Na terenie placówki obchodzimy również Dzień Bezpiecznego Internetu. Odbywają się wówczas zajęcia warsztatowe na różnych poziomach edukacyjnych, gdzie młodszy uczniowie dowiadują się o zagrożeniach płynących z sieci. Starsi uczniowie kończą kursy e-learningowe „Bezpieczne surfowanie w necie”, „Surfuję, respektuję”.
4. Dla uczniów organizujemy spotkania tematyczne z policjantem, przedstawicielem straży miejskiej, np. „Bądź bezpieczny na drodze”, „Odpowiedzialność prawna nieletnich” oraz ze strażą pożarną, np. „Zagrożenia latem i zimą”.
5. Prowadzimy szkolenia dla rodziców z zakresu profilaktyki uzależnień, np. spotkanie z policjantem na temat „Uzależnienie, narkotyki, dopalacze”, z psychologiem PPP w Kutnie „Bezpieczne spędzanie czasu wolnego przez dzieci”. Rodzice otrzymują opracowywane przez nauczycieli broszury przybliżające problemy i zagrożenia świata współczesnego.

6. Szkoła współpracuje z PSSE w Kutnie, aktywnie uczestnicząc w konkursach plastycznych, np. „Bezpieczne i zdrowe ferie zimowe”, „Ja i Internet” oraz programach, np. „Znajdź właściwe rozwiązanie”.

7. Uczniowie szkoły zawodowej uczestniczą w kolejnej edycji programu „Kultura bezpieczeństwa” organizowanego przez PIP w Łodzi. Program ten ułatwia także start w dorosłe życie.

8. Psycholog prowadzi diagnozę z zakresu poczucia bezpieczeństwa ankietując uczniów i rodziców. Na podstawie informacji zawartych w ankietach opracowywane są wnioski, które są analizowane przez radę pedagogiczną. Na ich podstawie podejmujemy działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa w ośrodku.

III. SZKOŁA PO PROSTU... ŁADNA

W związku z poszerzeniem oferty ośrodek zmieniał się wraz z pojawiającymi się uczniami, dostosowując się do ich niepełnosprawności.

1. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka. Sala wyposażona jest w atrakcyjne pomoce stymulujące rozwój najmłodszych. Jest na bieżąco wyposażana w kolejne materiały umożliwiające prowadzenie ciekawych zajęć.

2. Uczniowie szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły zawodowej mają do dyspozycji odpowiednio wyposażone pomieszczenia, w których sukcesywnie zostały wymienione meble. Młodsze dzieci oprócz sal lekcyjnych korzystają z dodatkowego pomieszczenia, w którym jedzą śniadanie, bawią się, oglądają bajki – jednocześnie spełnia ono funkcję pomieszczenia wyciszającego.

3. Kolejnym przyjaznym miejscem w naszym ośrodku jest sala aktywności ruchowej, wyposażona we wszystko, co niepełnosprawnym uczniom pozwala się zrelaksować, dostymulować. Ze względu na bogactwo pomocy w sali tej prowadzone są różne zajęcia: gimnastyka korekcyjna, rytmika, zajęcia umuzykalniające i integracyjne.

4. Ważnym miejscem, szczególnie dla młodzieży, jest siłownia, w której uczniowie mają możliwość wzmacniania swojej siły na specjalistycznym sprzęcie pod kierunkiem fachowców. Siłownia stwarza uczniom warunki do odkrywania swoich mocnych stron, co jest szczególnie ważne dla nastolatków. Rozwijają też umiejętności planowania czasu wolnego i spędzanie go pożytecznie w trosce o zdrowie, prawidłową postawę i kondycję.

5. Szczególnym osiągnięciem w ostatnim czasie jest zorganizowanie pracowni gospodarstwa domowego „Kraina smaków” wyposażonej w profesjonalny sprzęt. Powstała ona ze środków pozyskanych przez stowarzyszenie „Tęczęwe Dźwięki” w ramach akcji charytatywnej TVP „Reklama Dzieciom”. Działania w pracowni pozwalają na rozbudzanie aktywności i zainteresowań, rozwijanie umiejętności i kształtowanie postawy współdziałania w grupie. Pracownia to również miejsce szeroko rozumianej rehabilitacji dzieci niepełnosprawnych, rozwoju mowy i słownictwa w naturalnych sytuacjach. Wspólne działania z opiekunem

to także okazja do budowania relacji społecznych, komunikacji oraz wiedzy o zdrowym, racjonalnym odżywianiu.

6. Modernizacji poddano także pomieszczenia internatu, w których panuje domowy wystrój i przyjazna, ciepła atmosfera. Każda grupa ma do dyspozycji swoją świetlicę i 3-4-osobowe sypialnie.

7. W ośrodku funkcjonują dwie specjalistyczne pracownie logopedyczne. Barwna grafika, różnorodność programów sprawia, że dzieci chętnie uczestniczą w tego typu zajęciach. Istnieje tu również możliwość skorzystania z treningów EEG Biofeedback, które istotnie wspierają rozwój dzieci.

8. Nowoczesne interaktywne pomoce naukowe są niezwykle ciekawym sposobem przekazywania wiedzy. Tablice interaktywne, które posiadamy w naszym ośrodku, umożliwiają sprawne i atrakcyjne przeprowadzanie różnorodnych zajęć. Stwarzają warunki, w których każde dziecko ma szansę na osiągnięcie sukcesu i odczucie własnej skuteczności w kontekście zadań dydaktycznych.

9. Szkoła ładna to nie tylko budynek, ale również jego otoczenie. Nasi uczniowie pod kierunkiem nauczyciela przyrody opiekują się ogrodem przyszkolnym. Włączają się w różne akcje, np. „Święto Niezapominajki Polskiej”, „I ty posadź różę”. Tego typu działalność pozwala kształtować wśród wychowanków postawę odpowiedzialności oraz świadomość realnego wpływu na otaczającą rzeczywistość. Ogród przyszkolny stanowi tworzoną przez naszą społeczność bazę dydaktyczną i upiększa nasz teren.

Szkoła Podstawowa im. T. Kościuszki w Wierzchowie

ul. Długa 110, 42-233 Mykanów
woj. śląskie
<http://szpwierzchowisko.szkolnastrona.pl>

Nasza szkoła jest nieduża, liczy zaledwie 82 osoby, w tym 3 chłopców ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Jest ładnie położona. Od frontu można zauważyć bogatą roślinność: tuje, klony, strzeliste topole, dęby. Pośród nich rosną wrzosi i inne ozdobne krzewy. Wiosną i latem zachwycają kolorami żółto-pomarańczowo-czerwone tulipany i róże, a między nimi królują wielkie rododendrony. Przed szkołą, wśród zieleni, znajduje się miasteczko ruchu drogowego z małymi alejkami. Dla małych dzieci z naszej szkoły, ale też z całego Wierzchowa, urządzono kolorowy plac zabaw. Maluchy huśtają się na czerwonych i żółtych huśtawkach, ślizgają się na niewielkiej zjeżdźalni, brykają na konikach i bawią się dużym kolorowym drewnianym pociągami, na czele którego stoi imponująca, wielka lokomotywa. Najmłodszy bawią się w ogromnej barwnej piaskownicy. Można tam szukać skarbów w postaci plastikowych foremek i łopatek regularnie zakopywanych przez przedszkolaki. Na naszym placu zabaw codziennie tętni życie i nawet najmłodszy czują się bezpiecznie, ponieważ jest on ogrodzony zielonym płotkiem. Z drugiej strony jest miejsce dla starszych. Już od trzech lat cieszymy się dużym wielofunkcyjnym boiskiem, wysoko ogrodzonym siatką. Gramy tam w tenisa ziemnego, piłkę nożną, koszykówkę. Obok znajduje się dodatkowe boisko do piłki siatkowej. Tu również chętnie i często przebywamy z naszymi kolegami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wprawdzie nie mamy osób poruszających się na wózku, ale jesteśmy gotowi przyjąć ich w każdej chwili, ponieważ przy wejściu do naszej szkoły wybudowano podjazd. Nasza szkoła posiada dużą halę sportową wyposażoną w dobry sprzęt sportowy. Odbywają się tam zajęcia z wychowania fizycznego, gimnastyki korekcyjnej oraz zawody szkolnego klubu sportowego. Hala sprzyja organizowaniu różnych imprez szkolnych, w których uczestniczymy razem z naszymi niepełnosprawnymi kolegami. Najbardziej podoba nam się zabawa karnawałowa, gdzie wszyscy razem możemy potańczyć w rytmach disco.

Kacper jest czwartoklasistą. Choruje na autyzm, nie mówi, ale jest bardzo inteligentny. Imponuje nam tym, że ma własne zdanie na różne tematy. Kiedyś na lekcji dyskutowaliśmy o tolerancji. Pani poprosiła nas, byśmy napisali, jak rozumiemy to słowo. Wszyscy krótko wyjaśnili, a Kacper jako jedyny napisał pełne wypracowanie, podając przykłady z życia. Wszyscy uczniowie naszej szkoły rozumieją jego sposób porozumiewania się: gesty, miny, dźwięki. Jednocześnie zachęcamy go do wypowiadania prostych słów. Potrafi wypowiedzieć sylabami dziękuję, proszę, tak, nie, do widzenia, mama, tata. Od trzech miesięcy jest starszym bratem, dzieli się z nami swoimi przeżyciami związanymi z nową rolą.

Kuba jest uczniem klasy II, to nadpobudliwy i niedosłyszący chłopiec, który ma mnóstwo energii. Krzyczy, kiedy chce coś powiedzieć, ale nam to nie przeszkadza, bo wiemy, że jest

chory. Na przerwach oprócz pani często my pomagamy w opiece nad nim, pilnując, żeby nie mu się nie stało. Nauczyła nas tego jego siostra, która z wielką cierpliwością i troską potrafi się nim zajmować. Gdy Kuba się złości, Zuzia potrafi go szybko uspokoić, przytulając go i głaszcząc.

Wiktor uczy się w naszej szkole dopiero od tego roku szkolnego. Już widać, że jest bardzo wesoły i pragnie się z nami zaprzyjaźnić. Jeszcze dokładnie go nie rozumiemy, ale już powoli poznajemy znaczenie jego gestów (Wiktor nie mówi i nosi aparat słuchowy). Kiedy tylko wyrażą chęć zabawy z nami, nikt nie odmawia. To ciekawe doświadczenie dla nas wszystkich, bo uczymy się, jak porozumiewać się z osobami, które nie potrafią powiedzieć słowami. Nasi niepełnosprawni koledzy mają zapewnioną pomoc w postaci nauczycieli wspomagających. Kształtują u nich prawidłowe zachowania, pomagają w czynnościach samoobsługowych, przygotowują do występów podczas uroczystości szkolnych, tym samym pokazują nam, jak traktować osoby z niepełnosprawnością.

Miło wspominamy występ w Gminnym Ośrodku Kultury w sąsiedniej gminie. Był to konkurs pt. „Pierwszy Festiwal o Rękawiczkę Melpomeny”, w którym brał również udział Kacper. Zajęliśmy wtedy drugie miejsce. Obecnie dyplom wisi wśród innych w gablocie na szkolnym korytarzu. Grono pedagogiczne wychodzi naprzeciw potrzebom wszystkich uczniów, również tym bardziej potrzebującym. Nauczyciele są przyjaźnie nastawieni, wzajemnie się wspierają, wymieniają doświadczeniami.

Pani kucharka codziennie z uśmiechem wita nas, kiedy przychodzimy na ciepłą zupę. Staramy się pokazywać naszym kolegom, jak powinno się prawidłowo zachowywać przy stole. Panie sprząające dbają o porządek i bezpieczeństwo, aby nikomu nie stała się krzywda, żeby nikt nie przewrócił się na rozlanym czasami soczku albo mleku.

Nasi koledzy ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mają w naszej szkole doskonałe warunki nie tylko do nauki, ale także do zabawy. W każdej klasie jest tablica interaktywna i komputer, z których często korzystamy. Kacper, Wiktor i Kuba mają możliwość nauki poprzez zabawę na tych tablicach. Jak każdy z nas chętnie z niej korzystają. Oglądają filmy przyrodnicze, grają w gry edukacyjne przystosowane do ich możliwości, np. Sokrates 101, 102, Klik uczy czytać, Klik uczy liczyć, różnego rodzaju Ubieranki. Dzięki temu, że Kacper, Wiktor i Kuba zaczęli naukę w naszej szkole, my jesteśmy bardziej otwarci na problemy osób potrzebujących. Nie jesteśmy obojętni wobec nich. Nie dziwimy się zachowaniom nietypowym (np. rytmicznemu bujaniu się w przód i w tył), aparatom słuchowym, niezgrabnemu poruszaniu się czy nadmiernemu wykrzykiwaniu słów, które są wygłaszane na wysokich tonach. Akceptujemy ich takimi, jacy są. W przyszłości będziemy gotowi przyjąć do naszej małej społeczności kolejnych uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Samorząd Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Wierchowisku

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 2 w Legionowie

ul. Jagiellońska 67, 05-120 Legionowo
woj. mazowieckie
www.zsp2.legionowo.pl

Nie jest najważniejsze, byś był lepszy od innych. Najważniejsze jest, byś był lepszy od samego siebie z dnia wczorajszego.

Mahatma Gandhi

W Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Legionowie funkcjonuje Przedszkole Miejskie nr 2, Szkoła Podstawowa nr 2 im. Kornela Makuszyńskiego i Gimnazjum nr 5. Obecnie uczęszcza do niego 1097 uczniów, w tym 28 ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Są wśród nich uczniowie: upośledzeni umysłowo, z zespołem Aspergera, niedosłyszący, z afazją, autyzmem, niepełnosprawni ruchowo, zagrożeni niedostosowaniem społecznym i z niepełnosprawnością sprzężoną. W szkole funkcjonują zarówno klasy integracyjne, jak i edukacja włączająca. Nasza placówka zatrudnia doświadczonych oligofrenopedagogów, tyflopedagoga, surdopedagoga, terapeutę integracji sensorycznej, terapeutów terapii pedagogicznej, logopedów, psychologów i pedagoga. Tworzą oni zespół do spraw integracji, którego głównym zadaniem jest organizowanie nauki i terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W tym celu podejmują oni różnorodne działania. W trosce o optymalny rozwój uczniów – poza podnoszeniem własnych kwalifikacji, udziałem w kursach, szkoleniach, seminariach – współpracują z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Legionowie, fundacją Synapsis, fundacją SCOLAR i Szkołą Podstawową w Powiatowym Zespole Szkół i Placówek Specjalnych w Legionowie. Pedagodzy i terapeuci, chcąc stworzyć jak najbardziej przyjazne i bezpieczne dla uczniów z orzeczeniem środowisko szkolne, promują ideę integracji i dzielą się wiedzą na temat pracy z uczniem niepełnosprawnym z nauczycielami przedmiotów. W szkole prowadzone są lekcje otwarte poświęcone tematyce pracy z uczniem niepełnosprawnym.

Przyjazna szkoła w bezpiecznym budynku

Nasza szkoła jest nowoczesną placówką w pełni dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych. Jest budynkiem dwupiętrowym, ale komunikację – zwłaszcza uczniom niepełnosprawnym ruchowo – ułatwiają windy, znajdujące się zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz budynku.

W związku z tym, że w szkole uczą się uczniowie w wieku od pięciu do piętnastu lat, wejścia do szkoły, tym samym szatnie szkolne, są osobne dla uczniów klas 0-III, klas IV-VI i klas

gimnazjalnych. W szatni każdy uczeń ma swoją osobistą, zamykaną na kluczyk szafkę. Szkolne korytarze dla uczniów klas starszych wyposażone są w ławki i stoliki. Umożliwiają one odpoczynek przed następną lekcją i miłe spędzenie czasu z kolegami. W klasach młodszych uczniowie mogą korzystać z basenu z kulkami, materacy i miejsc do zabaw ruchowych, np. do gry w „chłopka”, czy „w klasy”. Podczas szkolnych przerw, kiedy korytarze szkolne zapełniają się uczniami, nad bezpieczeństwem czuwają dyżurujący nauczyciele, wspierani w swoich funkcjach przez panie woźne. Wszyscy uczniowie wiedzą, że w szkole funkcjonuje system monitoringu, który sprawia, że ochota do złośliwych żartów bardzo szybko znika. Każda niebezpieczna sytuacja jest na bieżąco wyjaśniana przez wychowawcę, pedagoga lub psychologa szkolnego.

Nasze sale lekcyjne są wyposażone w tablice multimedialne, rzutniki i sprzęt RTV. Zajęcia terapeutyczne odbywają się w przystosowanych gabinetach i pracowniach. Szczególnie lubianą przez uczniów jest kolorowa sala do zajęć SI. Dwa gabinety do zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i gabinet logopedyczny wyposażone są w wiele pomocy, które sprawiają, że terapia jest bardziej przyjazna dla uczniów, a przy wykorzystaniu licznych pomocy dydaktycznych staje się bardziej skuteczna i pomocna.

Wielu uczniów lubi spędzać przerwy w szkolnej bibliotece i mieszczącym się w niej centrum multimedialnym. Są też tacy, którzy wyciszają się i relaksują, opiekując się patyczakami mieszkającymi w pracowni biologicznej.

W naszej szkole są dwie długie, 25-minutowe, przerwy na posiłek. Smaczne obiady gotowane są na miejscu przez nasze panie kucharki. Szkolna kuchnia codziennie wydaje 540 obiadów. Poza tym przygotowuje i dostarcza do sklepiku szkolnego, prowadzonego przez Samorząd Uczniowski, wiele zdrowych produktów. W sklepiku szkolnym można bowiem kupić m. in.: warzywa, owoce, galaretki, kanapki i soki. Bardzo ważnym miejscem w naszej przyjaznej i bezpiecznej szkole jest świetlica. Obejmuje ona swoją opieką 325 uczniów z klas 0-IV. W świetlicy organizowanych jest wiele ciekawych zajęć rekreacyjnych. Ulubione są oczywiście zajęcia ruchowe na świeżym powietrzu. Uczniowie mają możliwość korzystania na terenie szkoły z trzech nowoczesnych, kolorowych i bezpiecznych placów zabaw oraz wielofunkcyjnego boiska szkolnego.

W naszej szkole każdy uczeń może czuć się bezpiecznie, a dzięki przyjaznej i życzliwej atmosferze, która tu panuje, miło spędzać czas, poświęcając go zarówno na naukę, jak i zasłużony odpoczynek po niej.

Bezpieczne środowisko propagujące ideę integracji

Szkołę tworzą ludzie: uczniowie, ich rodzice, nauczyciele i pozostali pracownicy. Ważne jest, aby wszyscy tworzyli współpracujące ze sobą, empatyczne i przyjazne środowisko. Uważamy, że kształtowanie właściwych postaw wobec osób niepełnosprawnych jest jednym z naszych podstawowych zadań. Staramy się je realizować w codziennej pracy. W tym celu podejmujemy wiele inicjatyw. Od wielu lat na stałe do kalendarza szkolnego weszły obchody Dnia Integracji. Jest to impreza organizowana przy współudziale Miejskiego Przedszkola

Integracyjnego, Powiatowego Zespołu Szkół i Placówek Specjalnych oraz Szkoły Podstawowej nr 1. Podczas pikniku czeka na uczniów wiele atrakcji, ciekawych konkursów i występów. Jest to okazja do bliższego poznania się naszych uczniów i wymiany doświadczeń pomiędzy nauczycielami.

Z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Niepełnosprawnych odbywają się w naszej szkole apele. Uczniowie mają możliwość obejrzenia przedstawień promujących postawę empatii i otwartości na potrzeby innych ludzi. We wszystkich klasach prowadzone są lekcje wychowawcze poświęcone tematyce osób niepełnosprawnych. W ubiegłym roku uczniowie poszczególnych klas przygotowali plakaty przedstawiające sylwetki znanych osób niepełnosprawnych. Wspólna praca była okazją do rozmów na temat przełamywania barier i pokonywania swoich ograniczeń.

Współpracujemy z Powiatowym Zespołem Szkół i Placówek Specjalnych w Legionowie. Kilka razy w ciągu roku spotykamy się w naszej szkole podczas wspólnych warsztatów ekologicznych, kulinarnych i plastycznych. Wspólnie świętujemy imprezy andrzejkowe, karnawałowe i mikołajki. Zajęcia te sprzyjają wzajemnemu poznaniu i zmianie stereotypów dotyczących osób niepełnosprawnych.

Nie wyręczamy, ale stawiamy wymagania

Staramy się zapewnić naszym uczniom optymalne warunki do wszechstronnego rozwoju. Opracowujemy indywidualne plany edukacyjno-terapeutyczne dostosowane do specyficznych potrzeb każdego ucznia niepełnosprawnego. Podczas lekcji i zajęć pozalekcyjnych nauczyciele i terapeuci stosują zróżnicowane formy i metody pracy sprzyjające osiągnięciu sukcesów edukacyjnych i społecznych naszych wychowanków.

Jedną z metod, którą stosujemy w naszej pracy od kilku lat, jest metoda projektów edukacyjnych.

Projekt „Mały archeolog” został napisany dla klasy integracyjnej przez wychowawcę – pedagoga wspierającego. Brały w nim udział osoby z orzeczeniem o upośledzeniu w stopniu lekkim, z niedosłuchem, niedowidzeniem i z niedostosowaniem społecznym. Celem projektu było zapoznanie uczniów z odkryciami archeologicznymi na terenie miasta Legionowa i Nieporętu. Zdobyta wiedza i nowe umiejętności zostały wykorzystane podczas zajęć praktycznych na terenie wykopalisk. Partnerem projektu było Muzeum Historyczne Miasta Legionowo.

Kolejnym projektem, realizowanym przez klasę VIa integracyjną, było nagranie filmu pt. „Światłość w ciemności. Opowieść o życiu Heleny Keller”. Film opowiada o życiu głuchoniewidomej pisarki amerykańskiej. Realizując projekt, uczniowie, pod kierunkiem wychowawcy, szukali informacji biograficznych i historycznych o bohaterce. Napisali również scenariusz, opracowali scenografię i kostiumy. Samodzielnie nagrali film, zmontowali go a następnie zaprezentowali kolegom z innych klas i rodzicom. Film jest pomocą dydaktyczną wykorzystywaną podczas zajęć na temat osób niepełnosprawnych.

W ramach projektu „Nie tylko Yahoo”, realizowanego wspólnie z Przedszkolem Miejskim nr 9 w Legionowie, uczniowie z klasy integracyjnej zapoznawali z komputerami i Internetem swoich młodszych kolegów. Przygotowywali dla przedszkolaków wiele ciekawych zajęć edukacyjnych, które przyczyniły się do poszerzenia ich wiedzy i kompetencji w zakresie edukacji informatyczno-technicznej.

Szczególą rolę wśród naszych projektów zajmują te promujące zdrowy styl życia. Są to m.in.: „Szkoła promująca zdrowie”, międzynarodowy projekt KiK 34 „Zapobieganie nadwadze i otyłości oraz chorobom przewlekłym poprzez edukację społeczeństwa w zakresie żywienia i aktywności fizycznej” oraz „Sklepik szkolny – nasz mały biznes”. W ramach programu Szkoła z klasą 2.0 Klasa IIIa – integracyjna realizowała projekt „Zdrowe odżywianie a zdrowe i szczęśliwe życie”. Wykorzystując narzędzia TIK, uczniowie wykonali interesujące prace, albumy i prezentacje, ukazujące ścisły związek właściwego odżywiania się z dobrą kondycją i samopoczuciem człowieka. Uczniowie zostali zaproszeni do udziału w Ogólnopolskim Pikniku Naukowym, który co roku odbywa się w Warszawie.

Uważamy, że podczas realizacji zespołowych projektów uczniowie nie tylko zdobywają wiedzę, ucząc się zbierania i selekcjonowania informacji, ale również doskonalą umiejętność rozwiązywania problemów, podejmowania decyzji oraz planowania i organizacji pracy zespołowej. Ponadto uczą się przyjmowania odpowiedzialności za powierzone im zadanie, właściwej samooceny swojej pracy, ale także ćwiczą umiejętność komunikowania się między sobą i wzajemnej współpracy. Dzięki temu wzrasta poczucie wartości każdego z uczniów. Projekt umożliwia dostosowanie zadań do indywidualnych możliwości oraz zainteresowań konkretnego wychowanka. Koncentracja na wspólnym celu wzmacnia pozytywne relacje rówieśnicze, co wpływa na kształtowanie bezpiecznego środowiska szkolnego.

Staramy się, aby nasi uczniowie byli otwarci na świat i potrzeby innych ludzi. W szkole prowadzimy wiele akcji charytatywnych, które kształtują ich wrażliwość. Cała społeczność szkolna – uczniowie, ich rodzice, dziadkowie, nauczyciele i personel techniczny – bierze udział w Wielkiej Orkiestrze Świątecznej Pomocy. Każdy z nas angażuje się w tę ogólnopolską akcję. Corocznie organizujemy też zbiórki żywności i produktów dla psów i kotów znajdujących się w schronisku. Od kilku lat, przez cały rok szkolny, zbieramy plastikowe nakrętki. Przekazujemy je na rzecz osób niepełnosprawnych za pośrednictwem Stowarzyszenia „Dom – Rodzina – Człowiek”. W ubiegłym roku szkolnym po raz pierwszy zorganizowaliśmy w naszej szkole Maraton Pisania Listów Amnesty International. Nasi uczniowie pisali listy w obronie praw człowieka. Od kilku lat prowadzimy też akcję „Adopcja serca”. Przekazujemy drobne wpłaty na rzecz dwojga uczniów z Rwandy.

Warto podkreślić, że we wszystkich tych akcjach biorą udział nasi uczniowie niepełnosprawni. Uczą się, że mogą nie tylko otrzymywać pomoc, ale również oferować swoje wsparcie innym potrzebującym. Kiedy możemy pomóc komuś innemu, wzrasta nasze poczucie wartości, czujemy się wówczas potrzebni i tworzymy wspólnotę z całą społecznością, która angażuje się w daną akcję.

Bezpieczne środowisko sprzyja sukcesom

Nasi uczniowie są otwarci i aktywni. Śmiało realizują swoje cele i marzenia. Nie ograniczają ich, często wyznaczane im przez społeczeństwo ramy. Potrafią przekraczać granice i łamią stereotypy. Realizują się i osiągają sukcesy w różnych dziedzinach. Patryk, uczeń upośledzony w stopniu umiarkowanym, trenuje kolarstwo w klubie sportowym. Rywalizuje z pełnosprawnymi rówieśnikami i często z nimi wygrywa. Kamil, uczeń gimnazjum cierpiący na wrodzoną ruchowo-czuciową neuropatię aksonalną, zdobywa złote medale na międzynarodowych zawodach w pływaniu. Jego kolega z klasy Michał, realizując swoją pasję historyka, bierze udział w licznych konkursach. Czterokrotnie uzyskał stypendium Prezydenta Miasta Legionowo. Krzysztof, chorujący na achondroplazję realizuje swoje marzenia o śpiewaniu. Od wielu lat uczestniczy i zdobywa wyróżnienia na ogólnopolskich festiwalach i przeglądach piosenki.

Współpracujemy z rodzicami

W naszej szkole uczniowie niepełnosprawni znajdują bezpieczne środowisko, które pozwala im rozwijać się i osiągać sukcesy. Nie byłoby to możliwe bez dobrej współpracy z rodzicami naszych uczniów. Dlatego pozostajemy w stałym kontakcie osobistym, telefonicznym lub mailowym. Rodzice znają najlepiej swoje dzieci, dzięki współpracy z nimi lepiej poznajemy naszych uczniów. Szkoła oferuje wsparcie i pomoc dla rodziców w postaci warsztatów, konsultacji ze szkolnymi terapeutami i psychologami. Na naszej stronie internetowej zamieszczamy artykuły dotyczące wspierania rozwoju psychoruchowego dziecka. Uroczystości klasowe i szkolne to czas spędzony razem, podczas którego lepiej się poznajemy i wymieniamy doświadczenia. Efektem właściwej współpracy nauczycieli i rodziców jest stworzenie właściwej atmosfery wychowawczej w szkole i w domach rodzinnych.

Przyjazne miejsce

Nasza szkoła stwarza przyjazne warunki rozwoju uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Pracujemy w bezpiecznym, nowoczesnym, wygodnym budynku szkolnym. Nasza kadra pedagogiczna jest dobrze przygotowana i cały czas podnosi swoje kwalifikacje. Organizacja pracy szkoły pozwala na indywidualne podejście do potrzeb każdego ucznia. Ścisłe współpracujemy z rodzicami uczniów, dzięki czemu nasze działania pedagogiczne są spójne i jednolite. Zapewnia to naszym uczniom większe poczucie bezpieczeństwa. Propagujemy idee integracji w szkole i środowisku lokalnym. Dzięki temu nasi uczniowie są otwarci na świat, uczestniczą w wielu akcjach społecznych i realizują swoje pasje.

Opracowanie:

Beata Szczepura, Edyta Wołos,

Monika Goszczyńska-Bartkowska, Iwona Sot-Kończyk

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 216 „Klonowego Liścia”

ul. Wolna 36/38, 04-908 Warszawa
woj. mazowieckie
<http://sp216waw.edupage.org/>

Za wielką rzeką, na skraju wielkiego miasta, w leśnej gęstwinie mieści się szkoła, „Klonowego Liścia”. Znaćcie nas, bo w poprzednim roku braliśmy udział w konkursie „Szkoła przyjazna dla każdego”. Udało nam się nawet zdobyć wyróżnienie. Super, bardzo się cieszyliśmy. Tak, ale z założenia – gdy coś osiągniemy, podnosimy poprzeczkę wyżej. Postanowiliśmy udowodnić sobie i Wam, że nasza mała społeczność zasługuje na miano „Szkoły przyjaznej dla każdego” – szkoły, która dba o bezpieczeństwo, a także ma przyjazne warunki dla dzieci niepełnosprawnych.

Las i jego otoczenie to najbardziej sprzyjające warunki do prawidłowego rozwoju. Świeże powietrze, kontakt z naturą, cisza, daleka odległość od ruchliwej ulicy sprawiają, że nic nie zakłóca naszej szkolnej bajki. Mówi się, że kontakt z drzewami oczyszcza organizm i harmonizuje. Nasza szkoła przypomina właśnie takie klonowe drzewo. Mamy nawet jedno prawdziwe, które zdobi nasze szkolne podwórze.

To nasze drzewo ma solidne podstawy. Jego korzenie stanowią takie wartości, jak: bezpieczeństwo, integracja, tolerancja, kultura, szacunek, zrozumienie, patriotyzm. Na tych korzeniach wszystko się opiera sprawiając, iż każdy ma odpowiednie warunki do rozwoju na miarę swoich możliwości. Z naszych korzeni wartości pną się w górę. Kora naszego drzewa to nauczyciele specjaliści i inni pracownicy, czuwający nad prawidłowym rozwojem drzewa, dbający, by nic mu nie zagrażało.

W dzisiejszych czasach nasze drzewo narażone jest na wiele niebezpieczeństw, zwanych inaczej szkodnikami, jednak solidna kora – współdziałanie nauczycieli i konsekwentne przestrzeganie zasad uniemożliwiają przenikanie „szkodników” wewnątrz rośliny. Ważnym elementem są dla nas bezpieczne warunki nauki dla dzieci. Przestrzeganie zasad BHP obowiązuje w każdym zakątku naszej leśnej krainy.

Szkoła pozbawiona jest barier architektonicznych

Nasze drzewo ma tylko jedno piętro. Niby nic, ale jeśli jeździ się na wózku, staje się to nie lada problemem. Nic to – my już to rozwiązaliśmy – mamy windę oraz podjazdy dla dzieci na wózkach.

Niepełnosprawność czasem chwyta kogoś za ręce i działają one trochę inaczej niż te, którymi posługuje się większość naszych małych listków. Tacy uczniowie mają u nas do dyspozycji własne pomocne komputery.

Z doświadczenia wiemy też, że nie każdy lubi, kiedy jest kolorowo. Każda klasa pomalowana jest na taki kolor, by nie wywoływał niepokoju np. wśród uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera.

Sala zabaw i sala integracji sensorycznej dają każdemu szansę na ćwiczenia w przyjaznym oraz bezpiecznym otoczeniu. Tu można się pobujać, poskakać, poleżeć – choć na chwilę odciąć się od rzeczywistości.

Konar naszego drzewa to poszczególne gałęzie, które symbolizują klasy. Na każdej z nich jest po kilkanaście liści, które oznaczają poszczególnych uczniów. Myślicie, że wszystkie listki wyglądają tak samo? Otóż nie – jesteśmy szkołą integracyjną, więc miewamy w naszej „koronie” także listki z plamkami lub innego kształtu – dzieci niepełnosprawne. Jednak wszystkie razem powiewają na wietrze i wspólnie pięknie się prezentują. Każdy nawet najbardziej chory listek składa się na coś pięknego i czerpie z tych samych korzeni. Inne liście stają się dla niego podporą, a czasem nawet wzorcem do naśladowania jak prawidłowo należy „falować na wietrze”.

Aby nasze drzewo prawidłowo rosło, potrzeba oczywiście także słońca i deszczu. Słońcem są nasze działania wychowawcze, program wychowawczy i profilaktyki. Kształcą one prawidłowe postawy wśród dzieci, również te prospołeczne. Innym składnikiem jest deszcz. To nasze zajęcia terapeutyczne i wyrównujące.

Pani logopeda czyni z niezgrabnymi języzkami prawdziwe sztuczki. To właśnie ona nauczyła nas wszystkich, jak pomóc chłopcu jękającemu się, mającemu duże problemy z komunikacją, przez co czuł się odrzucony. Wszystkie dzieci i koledzy chłopca dyskretnie wybijają ręką rytm, co ułatwia mu mówienie i sprawia, że jego mowa staje się zrozumiała. Chłopiec otworzył się na innych, jest teraz uśmiechnięty i ma wokół siebie wspaniałych towarzyszy. Pani Ela prowadzi także zajęcia profilaktyczne dla młodszych dzieci. Logorytmika to świetna zabawa, ale także ukryta diagnoza. Te wczesne ćwiczenia pozwalają zapobiec wadom wymowy z przyszłości.

Pan Paweł rehabilitant to nasze ręce, które leczą. Z nim nawet najmniej sprawny ruchowo uczeń czuje się sprawny. To on angażuje nasze „poplamione listki” w aktywność fizyczną mimo ograniczeń. Usprawnia te obszary ruchu, które jeszcze wymagają rehabilitacji. Zdziwicie się, ale nawet ciężkie ćwiczenia pod jego czujnym okiem stają się dla ucznia wyzwaniem dla samego siebie a nie porażką. Przede wszystkim jednak pan Paweł uświadamia każdemu, że zawsze można osiągnąć coś więcej. Nawet wtedy, kiedy wydaje się to niemożliwe.

Bywa czasem, że któryś z naszych listków nie nadaża, zostaje z tyłu... i tam napotyka panią Kasię – naszą panią reedukator. To w jej gabinecie może dowiedzieć się, że jednak ma siły, żeby dogonić resztę. Pani Kasia dokłada wszelkich starań, żeby pokazać, jak to zrobić.

A jeśli któryś z listków się buntuje, wywołuje na naszych gałęziach huragan? Bywa i tak. Wiemy jednak, że wszystkie bunty mają swoje podłoże. Bardzo delikatnie, lekkim wietrzykiem popychamy wtedy naszych podopiecznych w kierunku drzwi pani pedagog lub pani psycholog. To one u nas są najlepsze w odkrywaniu delikatnych spraw. I co wtedy? Wtedy możemy obserwować, jak burze, które z wielkimi grzmotami pojawiły się nad naszym drzewem – powoli cichną, słabną – a potem pojawia się tęcza. Pytamy, co się stało? A na twarzy pani Mirki i pani Ewy, naszych szkolnych detektywów, pojawia się wtedy tajemniczy uśmiech. Wiemy wtedy, że nie trzeba więcej pytać, dociekać – ważne, że znów panuje spokój.

ZIMA

– to czas, kiedy nasze klonowe drzewo przeżywa czas hibernacji. U nas zima to wrzesień. To wtedy przychodzą do nas uczniowie. Przychodzą pełni obaw, a my dopiero obserwujemy każdego z nich. To czas, kiedy zaczynamy poznawać, co mieści się w tym zamarznętym stworzonku i jak możemy mu pomóc.

Aby ułatwić uczniom ten start, szkoła organizuje „Klonikowe soboty”, podczas których dzieciaczki z przedszkola mogą poznać szkołę i wspólnie z rodzicami oraz innymi dziećmi świetnie się bawić na tematycznie zorganizowanych zajęciach.

Aby przekonać do siebie nasze „sopelki lodu”, nauczyciele zapraszają też dzieci z oddziałów przedszkolnych na przedstawienia teatralne, w których aktorami są oni sami. Kreatywni, pełni ciepła, chcą przekonać nawet nieśmiazków, że w naszej szkole jest jak w bajce. Ile śmiechu na twarzach najmłodszych wywołała pani dyrektor w roli skowronka lub pani kierownik świetlicy przebrana za wilka. Nasze liczne działania, zabawy sprawiają, że uczniowie zaczynają nam ufać i rozpoczyna się... wiosna.

WIOSNA

– to piękna pora roku. Słodkie pierwszaki podobne są do pączków na drzewie, z których kiedyś wyrosną piękne liście. Jest to najważniejszy okres, by dopilnować, aby nic nie zakłóciło ich rozwoju. Nauczyciele jak wzorowi ogrodnicy dostarczają odpowiednich, „nawozów” – by w przyszłości zapewnić prawidłowy rozwój roślinie i chronić ją.

U nas nie ma barier między dziećmi niepełnosprawnymi i pełnosprawnymi. Już od oddziałów przedszkolnych uczymy dzieci, jak razem współgrać. Wiemy też, że aby coś zaakceptować, trzeba to najpierw zrozumieć. W tym celu realizujemy projekt „Przedszkolaki poznają pojęcie niepełnosprawności”. Dzieci uczą się poprzez doświadczenie i zabawę o każdej z niepełnosprawności, która pojawia się w naszej szkole. Panie Asia i Iwonka zawsze mają dużo ciekawych rekwizytów i filmów. Uczniowie na własnym ciele poznają, jak to jest niedowidzieć, co czuje uczeń z niedosłuchem lub jak postrzega świat dziecko z autyzmem. Dopiero takie poznanie daje gwarancję zrozumienia, a więc poczucie bezpieczeństwa. To, co jest niepoznane, wprawia nas w niepokój – poznane staje częścią naszego życia. Uczniowie, znając ograniczenia, doskonale wiedzą, jak pomóc niepełnosprawnym kolegom, nie traktując

ich inaczej. Myślę, że najwspanialszym widokiem są wspólne występy lub lekcje WF, gdzie wszyscy są radośni, uśmiechnięci i w pełni zaangażowani.

LATO

– czas, kiedy w naszej szkole najwięcej się dzieje. Młode pączki rozwinęły się już w piękne zielone liście. Soczysty zielony jest oznaką spontaniczności i ciekawości świata. W tym czasie nasze listki mają wiele pomysłów. Liczne koła zainteresowań pozwalają każdemu z liści obracać właściwe i wyjątkowe barwy. W kołach zainteresowań uczestniczą także dzieci niepełnosprawne. Czy uwierzycie nam, jeśli powiemy, że najlepsze zdjęcia robi chłopczyk niesprawny manualnie, a najlepszą aktorką i tancerką jest dziewczynka z zanikiem mięśni? A u nas tak jest naprawdę. Do tego świetnym piłkarzem okazał się chłopiec z ograniczeniami w chodzeniu, a uczeń z zespołem Aspergera wygrywa ogólnopolskie konkursy plastyczne!

Starsi uczniowie postanowili zorganizować paraolimpiadę dla swoich niepełnosprawnych uczniów. W atmosferze przyjaźni i zaufania słabsi mogli osiągnąć swoje małe sukcesy. Czasem zdarzało się, że w konkurencji brali udział także pełnosprawni koledzy. Pełna współpraca opłaciła się – wszyscy zostali nagrodzeni.

Aby dbać o bezpieczeństwo swoje i innych, nasze starsze listki z piątej klasy postanowiły przeprowadzić projekt o bezpieczeństwie dla młodszych kolegów. Włączyła się w to cała szkoła. Pani Danusia i Kasia koordynowały działania młodych działaczy. Projekt edukacyjny pt. „Bezpieczna szkoła – bezpieczny uczeń”. Celem projektu była m.in. poprawa bezpieczeństwa w szkole, przeciwdziałanie zachowaniom agresywnym podczas przerw, propagowanie kulturalnych form zachowania oraz wdrożenie do przestrzegania zasad obowiązujących w klasie i w szkole. W klasie VB odbyły się zajęcia z pedagogiem szkolnym dotyczące zjawisk agresji i przemocy, sposobów rozwiązywania konfliktów rówieśniczych, ustalania zasad zachowania i współzycia w klasie i w szkole. Wszyscy uczniowie klasy VB zaprezentowali klasom młodszym przygotowane krótkie przedstawienie pt. „Wybryki to złe nawyki”, w trakcie którego ukazane zostały zachowania zagrażające bezpieczeństwu dzieci w czasie lekcji i przerw. W nietypowej i atrakcyjnej formie rapu przypomniane również zostały zasady obowiązujące w naszej szkole. Plakaty wykonane na lekcjach plastyki były podsumowaniem przedstawienia oraz zbiorem zasad bezpiecznego zachowywania się. Został też zorganizowany konkurs plastyczny na znaki promujące bezpieczne zachowanie. Prace dzieci zostały wykorzystane na szkolnej wystawie i nagrodzone.

JESIEŃ

– kojarzy się z szarością, słotą i przygnębieniem. Nic bardziej mylnego. U nas jesień jest kolorowa i radosna. Każdy z naszych listków – uczniów mieni się innym kolorem. Jako nauczyciele jesteśmy dumni, że udało nam się kolejny etap doprowadzić bezpiecznie do startu w nową drogę. Przecież oswoiliśmy ich, zaufali nam, więc jak to rzekł mawiać Mały Książę, byliśmy za nich odpowiedzialni.

Listki opadają z drzew, żegnając się z naszym drzewem. Zostały jednak, „klonowe noski”, które padając na dobre podłoże wykiełkują i przekażą poznane wartości dalej. Niektóre z nich kiełkują obok naszego drzewa. Miło nam patrzeć, jak większość absolwentów odwiedza nas i wspomina, że to właśnie tu – w tej szkole – poznali własną wartość, otrzymali zrozumienie, szacunek, poczucie bezpieczeństwa, wiarę w przyjaźń i szacunek do inności. Niektórzy z nich przyprowadzają do nas swoje dzieci, by, tak jak oni kiedyś, uczyli się poprzez zabawę, doświadczenie i kontakt z drugim człowiekiem.

Zapraszamy wszystkich do naszej leśnej krainy, gdzie żadne wichury i burze nie są straszne, bo dla nas najważniejsze są dzieci. Pojawiają się w naszej leśnej szkole w określonym celu, by zmieniać się, migotać w ciemnych i jasnych barwach, a następnie żeby dojrzeć i odejść – dobrze już przygotowanymi do dalszego życia.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Piasecznie

ul. Szpitalna 12, 05-500 Piaseczno

woj. mazowieckie

www.piasecznososw.otostrona.pl/index.php

Witamy w Specjalnym Ośrodku Szkolno Wychowawczym w Piasecznie. Historia naszej placówki sięga 1967 roku, kiedy to decyzją Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego Państwowy Dom Dziecka został przekształcony na Państwowy Zakład Wychowawczy ze Szkołą Podstawową Specjalną. Po wielu różnych zawirowaniach ostatecznie w strukturę ośrodka wchodzi: szkoła podstawowa, gimnazjum, zasadnicza szkoła zawodowa, internat.

Ośrodek prowadzony jest dla dzieci i młodzieży, które z powodu niepełnosprawności wymagają stosowania specjalnej opieki wychowawczej i zajęć rewalidacyjnych. W placówce kształcą się uczniowie w wieku 7-21 lat upośledzeni umysłowo w stopniu lekkim, umiarkowanym, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, zespołem Downa, zespołem Fas, z niepełnosprawnościami ruchowymi oraz z upośledzeniami sprzężonymi. W ośrodku może kształcić się młodzież powyżej 21. roku życia do chwili ukończenia Zasadniczej Szkoły Specjalnej, nie dłużej jednak niż do 24. roku życia.

Misja ośrodka

Celem nadrzędnym działalności ośrodka jest wychowanie szczęśliwych ludzi. Doprowadzenie wychowanków do takiej sprawności psychofizycznej, by mogli sprostać decyzji i dokonywania właściwych wyborów dotyczących rodzaju i jakości kontaktów z innymi ludźmi, kształcenia, zdobycia zawodu, pełnienia ról społecznych. Wychowanie na dobrych, rzetelnych, uczciwych pracowników, troskliwych rodziców, miłych i uczynnych sąsiadów, aktywnych członków lokalnej społeczności i obywateli Europy.

Wizja ośrodka

W ośrodku panuje życzliwa i bezpieczna atmosfera oparta na kulturze osobistej wszystkich uczestników procesu wychowawczego i edukacyjnego. Uczy się w nim poszanowania godności każdego człowieka, tolerancji, wyrozumiałości. Uczy się miłości do „wielkiej” i „małej” Ojczyzny, szacunku do historii narodu, tradycji i kultury.

W budowaniu systemu wartości aktywnie uczestniczą rodzice. Współdziałają i wspierają oni nauczycieli oraz pozostałych pracowników placówki, współuczestniczą w rozwiązywaniu

problemów i podejmowaniu decyzji. Wiele przedsięwzięć kulturalnych i imprez sportowych organizowanych jest wspólnie z rodzicami.

Nasi uczniowie szanują swoich kolegów, rodziców, nauczycieli oraz wszystkich pracowników ośrodka, chcą więcej wiedzieć, więcej umieć, radośnie i bezpiecznie zdobywać wiedzę oraz odpoczywać.

Wychowawcy i nauczyciele swoim życzliwym, ale konsekwentnym i wymagającym podejściem budzą zaufanie uczniów i budują swój autorytet. Wspierają podopiecznych w ich rozwoju, rozwijają zainteresowania, wspomagają procesy leczenia, rewalidacji i rehabilitacji. Dbają o komfort i bezpieczeństwo życia dzieci na terenie placówki. Są profesjonalistami, gwarantują wysoką jakość nauczania i wychowania.

Dyrektor jest dobrym pedagogiem, życzliwym dla uczniów, rodziców i nauczycieli. Jest sprawnym administratorem i menedżerem oświaty w ośrodku. Zapewnia środki finansowe na właściwą realizację zadań związanych z nauką, wychowaniem, odpoczynkiem. Inicjuje strategiczne dla ośrodka przedsięwzięcia, reprezentując placówkę na zewnątrz, tworzy wokół jej działalności dobry klimat, promuje jej osiągnięcia. Tworzy właściwą atmosferę pracy, nauki, zabawy. Wspiera nauczycieli w ich pracy, doskonaleniu zawodowym, inspiruje i motywuje do działania. Dzieci mają zapewnioną pomoc psychologiczną, pedagogiczną i medyczną.

Celem naszego ośrodka jest zapewnienie dzieciom i młodzieży:

- nauki,
- opieki,
- wielokierunkowego i wszechstronnego rozwoju w przyjaznym i bezpiecznym otoczeniu,
- warunków do prowadzenia rehabilitacji psychicznej, fizycznej, jak również przygotowanie ich do udziału w życiu społecznym i zawodowym.

Ośrodek umożliwia:

- udział w indywidualnych i grupowych zajęciach specjalistycznych w zakresie terapii pedagogicznej, zajęciach rewalidacyjnych, usprawniających ruchowo, profilaktyki społecznej i resocjalizacji, przygotowujących dzieci i młodzież w życiu społecznym,
- naukę w mało licznych zespołach klasowych (w tym dla uczniów z autyzmem oraz zespołem Aspergera klasy do czterech osób, dodatkowo proces edukacyjny jest wspierany przez osoby zatrudnione w charakterze pomocy nauczyciela w tych klasach),
- udział w zajęciach sportowych, turystycznych, rekreacyjnych oraz kulturalnych.

Działania wychowawcze i opiekuńcze są realizowane poprzez:

- organizację pracy półinternatu, tak aby była najbardziej korzystna dla uczniów, w ośrodku działają cztery grupy półinternatu: dla uczniów szkoły podstawowej, gimnazjum oraz dwie grupy dla uczniów klas I–III szkoły podstawowej z autyzmem, zespołem Aspergera, do których oprócz wychowawcy zostały przydzielone osoby zatrudnione w charakterze pomocy nauczyciela,
- tworzenie klimatu wychowawczego sprzyjającego harmonijnemu rozwojowi uczniów,
- wzbogacanie działalności pozalekcyjnej,
- właściwe zagospodarowanie czasu wolnego uczniów: koła, zabawy i dyskoteki, propagowanie działalności turystyczno-krajoznawczej i kulturalnooświatowej, populary-

zowanie działalności w organizacjach młodzieżowych, integrowanie rodziców wokół tych działań,

- udział w akcjach o charakterze społecznym – Miś – ratowniś, Dzień Ziemi, Warto być dobrym i inne o zasięgu wojewódzkim i ogólnopolskim,
- udział w akcjach charytatywnych na rzecz osób potrzebujących – Kupa grosza, Nakręć wózek. Prowadzenie profilaktycznych programów wychowawczych typu: Nie pal przy mnie, proszę, Zanim spróbujesz, Cukierki, szkolenie nauczycieli oraz współpraca z organizacjami, instytucjami i stowarzyszeniami działającymi w tym zakresie,
- podnoszenie kultury osobistej uczniów i dyscypliny w szkole,
- uczenie asertywności i skutecznego rozwiązywania problemów,
- organizowanie pomocy materialnej, dożywiania.

Kadra nauczycielska pracująca w ośrodku to oligofrenopedagodzy posiadający dodatkowo kwalifikacje do nauczania przedmiotów i stale podnoszący swoje umiejętności. Jest to grupa ludzi aktywnych i poszukujących nowych rozwiązań edukacyjnych i wychowawczych. Bogaty warsztat oraz doświadczenie nauczycieli rodzą potrzebę dzielenia się z innymi, by jeszcze lepiej realizować misję ośrodka.

Nauczyciele i terapeuci przeprowadzają szczegółowe diagnozy na potrzeby przyszłej pracy z uczniem i piszą indywidualne programy nauczania. Metody i formy pracy dostosowane są do predyspozycji i możliwości intelektualnych uczniów.

W naszym ośrodku od ubiegłego roku funkcjonuje Klub Kreatywnego Nauczyciela. Głównymi celami i zasadami klubu są:

- rozwijanie twórczej postawy nauczycieli,
- wymiana doświadczeń,
- wymiana materiałów dydaktycznych,
- podniesienie jakości pracy,
- pozyskanie merytorycznego i metodycznego wsparcia ekspertów,
- poszerzenie kompetencji wychowawczych nauczycieli,
- organizacja warsztatów, wykładów, szkoleń dla członków klubu.

W naszym ośrodku prowadzimy działania przyczyniające się do bezpiecznego i efektywnego funkcjonowania. Udzielamy uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w skład której wchodzi zajęcia: terapii pedagogicznej, socjoterapii, terapii integracji sensorycznej, gimnastyki korekcyjnej, alternatywnych metod komunikacji, logopedii oraz opieka psychologów szkolnych. Zajęcia odbywają się w dobrze wyposażonych gabinetach. Oprócz zajęć lekcyjnych i zajęć wynikających z ustawy o pomocy psychologiczno-pedagogicznej prowadzimy różnorodne zajęcia pozalekcyjne. Są to:

- Kształtowanie umiejętności społecznych
- Wspieranie rozwoju metodą Weroniki Sherborne
- Terapia taktylna
- Terapia złości i agresji
- Koło plastyczno-techniczne „Moja przygoda z origami”
- Koło języka angielskiego
- Koło misyjne

- Koło historyczne
- Klub przyjaciół książki
- Poczytaj mi wychowawco
- Zajęcia ruchowe przy muzyce
- Klub mądrej głowy
- Zajęcia sportowe na basenie
- Terapia poprzez zabawę
- Niedyrektywna terapia poprzez zabawę
- Rewalidacja sztuką
- Terapia ręki
- Dogoterapia

Uczniowie naszego gimnazjum chętnie uczestniczą w projektach edukacyjnych. Na swoim koncie mamy wiele projektów, między innymi: „Jak uniknąć przeziębienia i grypy. Domowe sposoby”, „Pierwsza pomoc przedmedyczna – możesz na mnie liczyć” oraz „Jak prawidłowo zachować się w sytuacji kryzysowej na terenie mojej gminy?”.

W naszym ośrodku istnieje możliwość oceny poziomu funkcjonowania dziecka z autyzmem i dziecka z zaburzeniami w rozwoju testem PEP-R.

Profil Psychoedukacyjny PEP jest częścią programu TEACCH (był to pierwszy, ogólnostanowy program opieki zdrowotnej realizowany w Północnej Karolinie w USA, który oferował dzieciom i ich rodzicom diagnostykę, nauczanie i poradnictwo). Wersja poprawiona PEP-R zawiera zwiększoną ilość zadań z okresu przedszkolnego oraz uwzględnia zmiany zachodzące w klasyfikacjach psychiatrycznych.

Profil Psychoedukacyjny PEP-R jest skutecznym środkiem do oceny możliwości dziecka z zaburzeniami w rozwoju z uwagi na następujące cechy:

- Większość zadań testowych nie zależy od poziomu rozwoju mowy,
- Zadania testowe nie są ograniczone czasowo,
- Materiały testowe są konkretne i interesujące,
- Elastyczność w przeprowadzeniu testu pozwala na przystosowanie go do specyficznych zachowań dziecka.

Oprócz możliwości oceny poziomu funkcjonowania dzieci, w ośrodku istnieje możliwość wykonania testów kompetencji zawodowych i społecznych u osób z autyzmem i innymi całościowymi zaburzeniami rozwojowymi – zarówno starszych dzieci, jak i młodzieży i dorosłych. Narzędziem tym jest TTAP – Profil umiejętności zawodowych i społecznych TEACCH.

W roku szkolnym 2010/2011 nasza placówka zgłosiła do wojewódzkiego koordynatora Szkół Promujących Zdrowie chęć przystąpienia do sieci Szkół Promujących Zdrowie. Okres przygotowawczy trwa trzy lata, po tym czasie i spełnieniu warunków zawartych w zasadach programu placówka może ubiegać się o certyfikat Szkoły Promującej Zdrowie. Naszym hasłem przewodnim jest: „Chcemy być zdrowi”.

Uroczystości, które na stałe wpisały się w tradycje naszej szkoły, to:

- Dzień KEN i pasowanie uczniów klas pierwszych
- Szkolna Wigilia i Jasełka
- Tradycyjne Wielkanocne Jajeczko
- Kiermasze Świąteczne
- Powiatowy konkurs plastyczny
- Dzień Papieski
- Festiwal Piosenki Patriotycznej
- Konkurs informatyczny
- Konkurs ortograficzny
- Sprzątanie Świata
- Owoce i warzywa są na 5
- Piosenka angielska i rosyjska – festiwal
- Dzień tolerancji
- Spotkanie z tradycją

Poza zajęciami wspierającymi ucznia w obszarze naszych działań jest również wspieranie rodzica. Dlatego proponujemy rodzicom warsztaty pt. „Akademia Mądrego Rodzica”. Przygotowane zostały z myślą o rodzicach/opiekunach, którzy chcą nawiązać głębsze i cieplejsze relacje ze swoimi pociechami. Zajęcia ukierunkowane są na edukację rodziców połączoną z kształtowaniem umiejętności praktycznych w zakresie: rozwoju potrzeb dziecka, zagrożeń, kontaktu z dzieckiem, komunikacji i rozwiązywania problemów, znaczenia norm i wymagań w rozwoju dziecka. Głównym celem warsztatów jest uświadomienie rodzicom, opiekunom dzieci, że skuteczne wychowanie nie może mieć miejsca, jeśli nie opiera się ono na jasnym i czytelnym systemie wartości oraz na określonych metodach wychowawczych. W czasie zajęć rodzice/opiekunowie zyskują również szansę wymiany doświadczeń, refleksji na temat własnych metod wychowawczych, ich skuteczności i niepowodzeń oraz wsparcia w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi i młodzieżą.

Nie zapominamy również o naszych absolwentach, dlatego w szkole założono Klub Absolwenta, który z założenia jest organizacją szkolną, otwartą na wszelkie przejawy inicjatywy ze strony każdego pojedynczego członka. Stawiamy na pomysłowość, twórczość i serdeczność w relacjach wewnątrzklubowych. Pragniemy na stałe wpisać się w życie Ośrodka, a dzięki temu też móc go – w pewnym sensie – współtworzyć, żyjąc i pracując na co dzień w swoich własnych środowiskach. Mamy zamiar pielęgnować wzajemne relacje interpersonalne, promować szkołę w możliwie szerokim wymiarze, jak również pomagać sobie w przewyżczeniu trudności życia codziennego. Będziemy organizować i wspierać inicjatywy społeczne, kulturalne i charytatywne.

W roku szkolnym 2013/2014 zorganizowano po raz pierwszy Powiatową Konferencję Naukowo- Szkoleniową „Trudności w komunikacji – Co zamiast mowy?” pod patronatem Starosty Piaseczyńskiego, która odbyła się dnia 20 listopada 2013 roku w naszej placówce.

Organizowana przez nas konferencja dotyczyła zagadnień związanych z wypracowaniem pomocy tym uczniom, którzy mają trudności w posługiwaniu się mową i wymagają stosowania alternatywnych i wspomagających form komunikowania się. Z tego względu zaprosiliśmy

na nią nauczycieli, rodziców, logopedów, pedagogów, psychologów pracujących z dziećmi z trudnościami w porozumiewaniu się.

Zaburzenia w rozwoju mowy występują coraz częściej. Dotyczą one zarówno małych dzieci, jak też tych nieco starszych, młodzieży i dorosłych. Coraz większa grupa uczniów ma poważne trudności w porozumiewaniu się, ich mowa werbalna nie rozwija się w stopniu umożliwiającym satysfakcjonujące komunikowanie się z otoczeniem. Są to uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem, porażeniem mózgowym, specyficznymi zaburzeniami mowy, chorobami genetycznymi. Uczniowie, którzy słyszą, ale nie potrafią nauczyć się mowy.

Prelegentami konferencji były doświadczone specjalistki AAC (Alternatywne i Wspomagające Metody Komunikacji) pani Jolanta Jaszczuk oraz pani Iwona Stępniewicz. Tematem wystąpienia było „Wspieranie kompetencji językowych dziecka z trudnościami w porozumiewaniu się. Co zamiast mowy?”. Wykład na temat „Trudności komunikacyjne osób z autyzmem i zespołem Aspergera” wygłosiła pani Anna Legeżyńska, psycholog kliniczny, terapeuta dzieci i młodzieży ze spektrum autyzmu.

Podczas konferencji zostały zaprezentowane specjalistyczne pomoce dydaktyczne do pracy z uczniem z trudnościami w komunikacji.

Rozwijamy bazę dydaktyczną i lokalową poprzez:

- adaptację pomieszczeń III piętra na potrzeby klas I-III szkoły podstawowej oraz na sale terapeutyczne,
- utworzenie sali do integracji sensorycznej,
- utworzenie sali polisensorycznej,
- remont sali rehabilitacyjnej,
- budowę placu zabaw,
- utworzenie sali relaksacyjnej.

Przy Ośrodku działa Stowarzyszenie „AUXILIUM”. Celem Stowarzyszenia jest:

- wspieranie wszechstronnego rozwoju wychowanków oraz bazy ośrodka,
- dofinansowanie podstawowych potrzeb wychowanków ośrodka,
- zapewnienie młodzieży aktywnych form spędzania wolnego czasu,
- promocja ośrodka w powiecie piaseczyńskim i poza nim,
- propagowanie postawy tolerancji i akceptacji dla młodzieży niepełnosprawnej,
- gromadzenie środków materialnych ze składek członkowskich, dotacji oraz darowizn i gospodarowanie nimi zgodnie z potrzebami Stowarzyszenia,
- opracowywanie programów edukacyjnych adresowanych do uczniów z wykorzystaniem dotacji na projekty rozwojowe,
- opracowywanie ofert na realizację imprez oraz wsparcie uczniów mających szczególnie trudną sytuację życiową i promowanie aktywności uczniów w różnych dziedzinach.

Zespół Szkół Specjalnych nr 17 w Gdyni

ul. Witomińska 25/27, 81-311 Gdynia
woj. pomorskie
www.zss17.org

Szkoła Podstawowa nr 24 to najstarsza szkoła specjalna w Gdyni, która rozpoczęła działalność 1 września 1948 r. Od tego momentu kilkakrotnie zmieniano siedzibę placówki. W 1980 r. szkołę przeniesiono do budynku przy ul. Witomińskiej 25/27, gdzie mieści się do dzisiaj. Obecnie wchodzi w skład Zespołu Szkół Specjalnych nr 17 w Gdyni. ZSS nr 17 to placówka, którą tworzą:

- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 24 im. Marii Grzegorzewskiej,
- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 38 dla Dzieci Przewlekle Chorych przy Szpitalach Gdyńskich,
- Gimnazjum Specjalne nr 21,
- Gimnazjum Specjalne nr 26 dla Dzieci Przewlekle Chorych przy Szpitalach Gdyńskich,
- Szkoła Przystosowująca do Pracy nr 2,
- Punkt Przedszkolny nr 1 dla Dzieci z Autyzmem oraz Złożonymi Niepełnosprawnościami,
- Wczesne Wspomaganie Rozwoju dla Dzieci z Autyzmem.

Od początku istnienia placówki jej działalność nastawiona była na edukację i wychowanie uczniów z upośledzeniem umysłowym i niedostosowaniem społecznym.

W funkcjonowaniu szkoły możemy wyróżnić kilka punktów zwrotnych, które kazały pracownikom otworzyć się na zmiany i przyjąć w swoje progi uczniów wymagających specjalistycznego wsparcia. W 1994 r. zorganizowano klasy dla uczniów z mózgowym porażeniem dziecięcym. Wiązało się to z przystosowaniem architektonicznym budynku. Jednak istotniejsze było to, że w pracy zaczęto wykorzystywać alternatywne metody komunikacji, które w tamtych czasach były czymś nowym i mało poznanym. Najistotniejszą, a może nawet rewolucyjną zmianą, było utworzenie w 1990 r. we współpracy ze Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Autystycznym pierwszego w Polsce terapeutycznego oddziału klasowego dla dzieci z autyzmem. Ta decyzja pociągnęła za sobą szereg działań, które doprowadziły do tego, że obecnie w ZSS nr 17 oprócz klas dla dzieci z upośledzeniem umysłowym mamy bogatą ofertę edukacyjną dla dzieci ze sprzężonymi niepełnosprawnościami.

NASI UCZNIOWIE

Dzieci autystyczne, które znajdują swoje miejsce w naszej szkole, rozwijają się w wolniejszym tempie niż rówieśnicy z masowych szkół. Z trudnością poznają świat wokół siebie, często

mają złe doświadczenia związane z nauką szkolną, w której zazwyczaj doznawały niepowodzeń i porażek. W naszej placówce dzieci mogą liczyć na pomoc i zrozumienie. Nauczyciele w swojej pracy wykorzystują specjalistyczne metody nauczania i różne formy terapii.

Osoby autystyczne nie posiadają umiejętności umożliwiających im samodzielnie aktywne uczestnictwo w różnych formach życia społecznego. Wynika to z charakteryzujących je specyficznych zaburzeń zachowania, takich jak: trudności w nawiązywaniu relacji z innymi osobami, lęku wobec nowych osób i sytuacji, nieumiejętności postępowania zgodnie z przyjętymi normami społecznymi. Większość dzieci i młodzieży dotkniętej autyzmem wymaga stałej opieki i ciągłej kontroli ze strony osób dorosłych.

Głównym celem naszych działań edukacyjno-terapeutycznych jest przygotowanie dzieci z autyzmem, na miarę ich możliwości, do samodzielnego udziału w życiu społecznym. Szkoła nie tylko zapewnia realizację obowiązku szkolnego osób niepełnosprawnych, ale dąży do osiągnięcia możliwie wszechstronnego rozwoju wychowanków.

OFERTA EDUKACYJNA DLA DZIECI Z AUTYZMEM

Nasza placówka oferuje edukację i terapię dla dzieci z autyzmem oraz sprzężonymi niepełnosprawnościami w wieku od 2 do 23 roku życia. Obecnie placówka obejmuje swoją pomocą 53 osoby z autyzmem.

Każda osoba z zaburzeniami autystycznymi wymaga indywidualnego podejścia. Nie ma jednego cudownego środka na autyzm. Terapia to przede wszystkim intensywna, systematyczna, trudna, czasem żmudna praca wielu specjalistów. Swoją rolę w terapii mają: psycholog, pedagog, logopeda, rehabilitant, a także lekarze wielu specjalności. Poza tym niezwykle istotna jest ścisła współpraca specjalistów z rodziną dziecka.

Na każdym etapie terapii staramy się kłaść nacisk na te zadania, które są rozwojowo najbliższe naszym wychowankom. Wczesne wspomaganie rozwoju to czas intensywnej pracy poprzez zabawy, które mają na celu wyrównywanie braków i rozwijanie potencjału poznawczego najmłodszych dzieci. Równie ważnym elementem terapii na tym etapie jest instruktażowa praca z rodzicami, która ma na celu ukierunkowanie działań podejmowanych w domu.

W punkcie przedszkolnym oprócz edukacji i terapii intensywnie pracujemy nad rozwijaniem kompetencji społecznych dzieci.

Pracę z każdym dzieckiem zaczynamy od terapii indywidualnej, która stwarza szansę na wyrównanie deficytów poznawczych u małych dzieci. Ćwicząc umiejętności z zakresu wszystkich sfer rozwojowych, dajemy dzieciom możliwość wszechstronnego rozwoju. Brzmi to bardzo prosto, ale każdy człowiek, który choć przez chwilę pracował z osobą autystyczną, wie, że to mroźna praca. Na jej efekty czasami trzeba długo czekać, ale zawsze pewna grupa dzieci osiągnie umiejętności, które pozwolą im na udział w zajęciach w małych 2-3-osobowych zespołach. Bo właśnie taka praca jest kolejnym etapem w dążeniu do funkcjonowania naszych dzieci w grupie rówieśniczej.

W każdym roku szkolnym dzieci, które opanowały określone umiejętności, uczestniczą w zajęciach na terenie zaprzyjaźnionego Przedszkola Samorządowego nr 7 w Gdyni. Nasi wychowankowie mają możliwość przejmowania prawidłowych wzorców zachowań od swoich rówieśników. Uczą się reagowania na polecenia kierowane do większej grupy, wspólnej zabawy, czekania na swoją kolej, włączania do zadania w odpowiednim momencie. Tym samym dzieci nabywają umiejętności niezbędne do funkcjonowania w przyszłości w zespole klasowym.

Nauczyciel podczas takich zajęć występuje w roli „cienia”, podpowiada dziecku a jednocześnie zapewnia poczucie bezpieczeństwa, które podczas wchodzenia w większą grupę może być zachwiane.

Nauczyciel uczestniczący wraz z dzieckiem w zajęciach przedszkolnych ma szansę określić deficyty, które następnie stara się wyrównywać w pracy indywidualnej.

Na poziomie szkoły podstawowej, gimnazjum oraz szkoły przysposabiającej do pracy uczniowie w klasach dobierani są ze względu na wiek oraz poziom funkcjonowania. Wszyscy posiadają diagnozę o niepełnosprawności sprzężonej.

Większość dzieci pracuje wg podstawy programowej dla uczniów z umiarkowanym upośledzeniem umysłowym. Pozwala im to na zdobywanie wiedzy i umiejętności w tempie dostosowanym do ich możliwości. Poza tym każdy uczeń posiada Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny.

Wszystkim uczniom świadczona jest pomoc psychologiczno-pedagogiczna w zakresie i wymiarze, który dla każdego z nich jest optymalny.

Nasi podopieczni mogą uczyć się w komfortowych warunkach, bo każdy oddział klasowy to maksymalnie 4 uczniów. Każda klasa ma swoją odpowiednio wyposażoną salę lekcyjną. Uczniowie mają miejsce do pracy a także kącik do wypoczynku i relaksu.

Zajęcia specjalistyczne odbywają się w dobrze wyposażonych gabinetach oraz pracowniach. Środki finansowe oraz rozmaite urządzenia udało pozyskać się między innymi z funduszy unijnych. Szkoła posiada pracownię integracji sensorycznej, a także polisensorycznej. W salach do prowadzenia gimnastyki korekcyjnej oraz gabinetach logopedycznych znajduje się wiele specjalistycznych sprzętów. Wykorzystujemy także urządzenia do prowadzenia terapii metodą Tomatisa oraz trening EEG Biofeedback. W minionym roku placówka wzbogaciła się o plac zabaw dla najmłodszych dzieci, który powstał w ramach rządowego projektu „Radosna szkoła” oraz nowe boisko do koszykówki.

Jednak sprzęt to nie wszystko. Przede wszystkim mamy dobrze wykształconą kadrę, która potrafi właściwie go wykorzystać. Wszyscy nauczyciele zatrudnieni w oddziałach autystycznych to specjaliści, posiadający kwalifikacje do pracy z osobami z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.

Oprócz zajęć edukacyjnych oferujemy uczniom z autyzmem również inne formy terapii: zajęcia metodą Tomatisa, metodą W. Sherborne, polisensomotoryczne, logopedyczne, hi-

poterapię, dogoterapię, gimnastykę korekcyjną, alternatywne metody komunikacji, terapię psychologiczną.

Udział w zajęciach zarówno edukacyjnych, jak i terapeutycznych ma na celu rozwijanie przez uczniów swoich umiejętności i postaw w każdym aspekcie: intelektualnym, duchowym, emocjonalnym, fizycznym, społecznym.

PROJEKTY

Bardzo ważnym aspektem naszej pracy są działania prowadzące do integrowania uczniów z autyzmem ze środowiskiem szkolnym i lokalnym. Osoby autystyczne nie potrafią samodzielnie i aktywnie uczestniczyć w różnych formach życia społecznego. Trzeba projektować jak najwięcej sytuacji, aby dać im możliwość przeżywania różnego rodzaju doznań. Integracja z otaczającym środowiskiem nie tylko dostarcza im nowych wiadomości i przeżyć, ale jest też naturalną formą uspołecznienia. Nasi uczniowie biorą udział w uroczystościach i imprezach w szkole i poza nią. Uczestniczą w życiu kulturalnym miasta i regionu, który poznają podczas wycieczek turystyczno-krajoznawczych. Podczas wyjścia do kin, teatrów, muzeów nasi uczniowie rozwijają prawidłowe formy zachowania. Jednocześnie pokazują innym ludziom, że mogą być pełnoprawnymi uczestnikami życia kulturalnego.

Projekty, w których brali udział nasi uczniowie:

- „Bliżej marzeń” – projekt finansowany przez Unię Europejską, realizowany we współpracy z YMCA;
- „Owoce i warzywa w szkole” – projekt finansowany przez Unię Europejską, mający na celu zachęcenie dzieci do spożywania większej ilości owoców i warzyw;
- „Tropiciiele jesieni”, „Tęczowe okna”, „Kolorowa jesień” – cykliczne projekty realizowane we współpracy z Fundacją „Orange”;
- „Podróż przez krainę zabaw ruchowych” – projekt mający na celu rozwijanie sprawności fizycznej wśród najmłodszych dzieci z autyzmem;
- „Badamy, eksperymentujemy i poznajemy świat” – projekt dla wychowanków przedszkola;
- „Bezpieczna szkoła – bezpieczny uczeń” – konkurs mający na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa szkół i uczniów;
- „Kubusiowi przyjaciele natury” – konkurs mający na celu kształtowanie wrażliwości dzieci na piękno natury;
- „Wielki konkurs ekologiczny Buliba” – konkurs dla przedszkoli propagujący ochronę środowiska wśród najmłodszych dzieci.

GRUPA WSPARCIA

Częste kontakty z rodzicami naszych uczniów uświadomiły nam, że są oni osamotnieni w zmaganiu się z wieloma problemami, jakie niesie ze sobą wychowanie dziecka z autyzmem. Stres, lęk, przeciążenie psychiczne i fizyczne są nieodłącznym elementem ich życia. Specyfika tego zaburzenia powoduje, że rodzic często nie jest rozumiany w rodzinie i wśród

znajomych. W związku z tym, aby pomóc rodzicom, utworzono w naszej placówce grupę wsparcia, która skupia swe działania wokół tego zagadnienia.

Spotkania grupy to okazja do wymiany doświadczeń dotyczących wychowania dzieci autystycznych. To także szansa na poszerzenie kontaktów społecznych, które w przypadku rodzin dzieci autystycznych często są bardzo ograniczone. Rodzice mają szansę na zmierzenie się z negatywnymi emocjami, które pojawiają się w życiu codziennym z dzieckiem autystycznym.

KONFERENCJA

Lata pracy z dziećmi z autyzmem pozwoliły zgromadzić wiele cennych doświadczeń, którymi chcieliśmy podzielić się z szerszym gronem odbiorców. W listopadzie 2013 r. we współpracy z Wydziałem Edukacji Urzędu Miasta Gdynia nasza placówka zorganizowała konferencję pt.: „Wspomaganie, terapia i edukacja osób z autyzmem – kompleksowy model oddziaływań”. Patronat honorowy nad tym wydarzeniem objął prezydent Miasta Gdynia Wojciech Szczurek. Celem konferencji było propagowanie wiedzy na temat funkcjonowania osób z autyzmem. Wykłady wygłosili prelegenci z Uniwersytetu Gdańskiego oraz ze Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Poznaniu. Wystąpili również nauczyciele z Zespołu Szkół Specjalnych nr 17 oraz rodzice naszych uczniów.

Każde dziecko dotknięte autyzmem jest inne i posiada sobie właściwy potencjał możliwości. Trzeba szukać indywidualnych dróg, które pomogą mu stać się człowiekiem tak samodzielnym i przystosowanym społecznie, jak to tylko możliwe. Mamy nadzieję, że jesteśmy na dobrej drodze i podejmowane przez nas działania służą wszechstronnemu rozwojowi naszych podopiecznych.

Opracowanie przygotowały:

mgr Agnieszka Łassa-Maćkowiak

mgr Aleksandra Różańska

KATEGORIA:

RAZEM
DLA DOBRA DZIECKA

KATEGORIA
RAZEM DLA DOBRA DZIECKA

LAUREACI

NAGRODY GŁÓWNE

Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1
w Kaletach

Zespół Szkół nr 3
w Kościanie

Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi
nr 12 im. kadeta Zygmunta Kuczyńskiego
w Kędzierzynie-Koźlu

Szkoła Podstawowa nr 26 im. Rodła
w Zabrze

Zespół Edukacyjny im. Bojowników o Polskość Ziemi Kramskiej
w Nowym Kramsku

WYRÓŻNIENIA

Zespół Szkół Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej
w Zawierciu

Zespół Szkół Publicznych nr 4 im. Marii Skłodowskiej-Curie
w Skarżysku-Kamiennej

Szkoła Podstawowa nr 11 z Oddziałami Integracyjnymi
im. Kornela Makuszyńskiego w Zielonej Górze

Szkoła Podstawowa nr 7 w Zduńskiej Woli

Zespół Szkół nr 3: Gimnazjum nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi im. Feliksa Stamma Szkoła Podstawowa nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi im. Feliksa Stamma

ul. Wyzwolenia 24, 64-000 Kościan
woj. wielkopolskie
<http://zs3koscian.edupage.org>

Szkoła przyjazna to taka szkoła, w której sukces w pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest efektem jej zgodnej współpracy z innymi podmiotami.

Miejsce szkoły w społeczności lokalnej

Pierwszy dzwonek w budynku naszej szkoły zabrzmiał 2 września 1985 roku o godzinie 12.00. Od samego początku swojego istnienia szkoła stała się ważnym miejscem dla społeczności lokalnej – była inicjatorem wielu różnorodnych działań z zakresu edukacji, sportu i szeroko rozumianej integracji. Warto prześledzić historię naszej placówki, którą zamieściliśmy na stronie internetowej zs3koscian.edupage.org w zakładce „o szkole”.

1 września 2003 roku zaczęła funkcjonować klasa I integracyjna. W następnych latach utworzono jeszcze dwie klasy integracyjne. Obecnie w skład Zespołu Szkół nr 3 w Kościanie wchodzi: Szkoła Podstawowa Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi im. Feliksa Stamma oraz Gimnazjum Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi im. Feliksa Stamma.

Przez 29 lat istnienia szkoły, mimo zmian organizacyjnych i metodycznych, niezmienione pozostały jej cele: wszechstronne wykształcenie i przygotowanie uczniów do zadań, jakie będą podejmowali w przyszłości. Poza działalnością edukacyjną szkoła sprzyja rozwojowi uczniów, organizując liczne zajęcia pozalekcyjne. Uczniowie z wieloma sukcesami reprezentują szkołę w konkursach przedmiotowych, artystycznych i sportowych.

Praca w samorządzie szkolnym daje młodzieży możliwość wprowadzania w życie zasad samorządności i demokracji. Szkolni samorządowcy współorganizują uroczystości szkolne oraz realizują projekty interdyscyplinarne. Są też organizatorami wielu akcji charytatywnych, wspomagających potrzebujące dzieci. Od kilkunastu lat nieprzerwanie pomagają szkole misyjnej na Madagaskarze. Ponadto uczniowie zgłębiają tajemnice przedsiębiorczości pracując w Spółdzielni Uczniowskiej „Sezamek”.

Z gorącym przyjęciem na wielu scenach spotykają się zespoły wokalne oraz czterdziestoosobowy szkolny chór „Muza”, który w krótkim czasie stał się wspaniałą wizytówką szkoły.

Szkoła jest organizatorem różnych imprez środowiskowych i konkursów. Co roku odbywają się „Dni Integracji” i Bieg Stammowski. W tym roku szkolnym będziemy organizatorami III Powiatowego Konkursu Recytatorskiego pt. „Świat, w którym nie ma drzwi...”, III Powiatowego Konkursu Ortograficznego Języka Angielskiego dla klas V i VI „How do you spell it?”, XIV Powiatowego Konkursu Matematycznego dla Uczniów Klas Pierwszych Gimnazjum, II Powiatowego Konkursu Religijnego pn. „Życie i działalność abp. Antoniego Baraniaka”, I Powiatowego Konkursu Czytelniczego „Czytanie książek to najpiękniejsza zabawa!” oraz wielu konkursów miejskich i szkolnych.

Współpraca szerokiego grona pedagogów, specjalistów, poradni dla dobra dzieci

W wyniku analizy sytuacji opiekuńczo-wychowawczej szkoły dla dobra dziecka w Zespole Szkół nr 3 w Kościanie funkcjonują następujące zespoły nauczycieli: zespół klasowy, zespół wspierający integrację, zespół do spraw opiekuńczo-wychowawczych oraz inne.

Podstawowym zespołem jest klasowy zespół nauczycieli. Działa on pod przewodnictwem wychowawcy klasy. W szkole podstawowej w klasach integracyjnych wychowawcami klas z reguły są nauczyciele wspierający, ponieważ spędzają oni ze swymi uczniami kilkanaście godzin tygodniowo i najlepiej znają ich potrzeby. Do podstawowych zadań klasowych zespołów nauczycielskich należą:

- opracowywanie indywidualnych programów edukacyjnych dla uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego,
- ustalanie ocen klasyfikacyjnych przed plenarnym posiedzeniem Rady Pedagogicznej,
- wspieranie wychowawcy w pracy wychowawczej,
- wymiana doświadczeń, poszukiwanie nowych rozwiązań, nowych metod pracy.

Drugim bardzo ważnym zespołem nauczycieli w naszej szkole jest zespół wspierający integrację. To nauczyciele wspierający integrację czuwają, aby interesy ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego były chronione, oni przedstawiają dyrektorowi, jakie należy wprowadzić zmiany, aby uczniowie mieli pełną możliwość rozwoju, oni wspierają nauczycieli przedmiotów w doborze najodpowiedniejszych metod pracy na lekcji, oni są ogromną podporą dla uczniów i rodziców. Podczas spotkań nauczyciele dokonują analizy poszczególnych przypadków uczniów danej klasy, krótko charakteryzują problemy i wymieniają doświadczenia. Zespół pracuje aktywnie przez cały rok szkolny, spotkania zwoływane są na bieżąco, w miarę potrzeb.

Główne zadania zespołu to:

- gromadzenie informacji na temat uczniów z dysfunkcjami i ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na podstawie analizy dokumentów, wywiadu z rodzicami, przeprowadzonej samodzielnie diagnozy pedagogicznej, codziennych obserwacji,

- wzbogacanie informacji przez korzystanie z literatury fachowej,
- omówienie zasad współpracy ze specjalistami pracującymi w szkole i poza nią,
- wnioskowanie o zmiany w dokumentach szkolnych,
- wzbogacanie grona nauczycieli przedmiotów w wiedzę i informacje dotyczące charakteru dysfunkcji uczniów z orzeczeniami i zachęcanie do wprowadzania koniecznych zmian,
- utworzenie materiałów pomocniczych, pomocy dydaktycznych,
- udział w szkoleniach, wymiana doświadczeń.

Kolejny zespół funkcjonujący w szkole to zespół ds. opiekuńczo-wychowawczych.

Do głównych zadań tego zespołu należy:

- omawianie i podejmowanie decyzji w sprawach ważnych dotyczących uczniów (wnioskowanie o diagnozę problemu dziecka w poradni specjalistycznej, skierowanie sprawy na policję lub do sądu rodzinnego),
- dokonywanie okresowej analizy sytuacji wychowawczej w szkole, tj. analiza wskaźników ocen zachowania i frekwencji w oparciu o informacje od wychowawców,
- dokonywanie okresowej analizy sytuacji w zakresie uzależnień i zagrożenia problemami społecznego niedostosowania,
- dokonywanie okresowej analizy problemów edukacyjnych uczniów ze środowisk problemowych,
- koordynowanie całości działań profilaktyczno-opiekuńczych w szkole,
- stawianie wniosków i propozycji zmierzających do doskonalenia pracy opiekuńczo-wychowawczej szkoły,
- włączanie się w organizowanie form pomocy w nauce dla uczniów zaniedbywanych środowiskowo,
- utrzymywanie stałego kontaktu z instytucjami działającymi na rzecz szkoły w zakresie pomocy dziecku.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Fundacja „Mam marzenie”

Współpracę z fundacją nawiązaliśmy, aby pomóc naszemu uczniowi – Hubertowi. W zasadzie to oni nas znaleźli.

Hubert jest uczniem naszej szkoły. Choruje na rdzeniowy zanik mięśni, jest dzieckiem leżącym. Często jest przemęczony, wymaga stałej opieki. Chłopiec mimo swojego wieku posiada bardzo niezwykłą osobowość, jest szczerzy, pogodny i pełen radości, posiada wiele pasji i zainteresowań. Jedną z nich są koleje i pociągi. W swoim pokoju chłopiec posiada wiele modeli parowozów. Kolejną pasją jest kibicowanie Justynie Kowalczyk. Interesuje go również temat elektrowni atomowych. O pasjach Huberta można się przekonać, oglądając wspaniałe i przepiękne rysunki, których cały czas przybywa w zbiorach chłopca (rysunki można obejrzeć na stronie internetowej szkoły w zakładce „album fotograficzny” – Hubert Baranowski Va).

Hubert został objęty pomocą Fundacji „Mam marzenie”. Jego marzeniem była przejażdżka kolejką TGW i zwiedzenie Paryża oraz jazda metrem. I prawie wszystko się udało dzięki zaangażowaniu naszych uczniów. Na stronie internetowej naszej szkoły zs3koscian.edupage.org (obecnie na str. 7 w zakładce „wiadomości”) zamieszczone zostały wszystkie informacje, w jaki sposób można wesprzeć Huberta. Na wpłaty nie trzeba było długo czekać. W zbórkę pieniędzy dla Huberta włączyła się cała społeczność szkolna i lokalna. Na stronie internetowej naszej szkoły (obecnie na str. 6 w zakładce „wiadomości”) można przeczytać relację Huberta z tej niesamowitej wyprawy, a w zakładce „album fotograficzny” obejrzeć zdjęcia z Francji (album „Spełniło się marzenie”).

Stowarzyszenie Sursum corda

Nasza szkoła od wielu lat współpracuje ze szkołą misyjną na Madagaskarze. W tym celu zostało utworzone przez nauczycieli z naszej szkoły stowarzyszenie Sursum corda. Uczniowie z naszej szkoły zbierają co miesiąc złotówkę i wpłacają ją na pomoc dla małych Malgaczy. W ten sposób uczą się wrażliwości na krzywdę ludzką, nawiązują nowe przyjaźnie. Finansami na Madagaskarze zajmuje się siostra Władysława – dyrektor tamtejszej szkoły misyjnej. Z naszych wpłat finansowana jest głównie działalność edukacyjna – zakup książek, zeszytów, pomocy dydaktycznych itp. oraz wyżywienie. W szkole prowadzonej przez siostrę Władysławę dzieci uczą się oprócz głównych przedmiotów, takich jak język francuski czy matematyka, również np. krawiectwa. Działalność Sursum corda wspierają także nauczyciele i inni dorośli, którzy dokonują systematycznych wpłat na potrzeby małych Malgaczy. W 2009 r. nasza szkoła była organizatorem koncertu charytatywnego na rzecz dzieci malgaskich. Uczniowie naszej szkoły przekazali na Madagaskar również paczki, w których były m.in. zeszyty i przybory szkolne, maskotki, a także mundurki szkolne. Siostra Władysława również przesyła nam wyroby uczniów z Jej szkoły, które sprzedajemy m. in. na kiermaszu organizowanym co roku podczas Dni Integracji. Dochód ze sprzedaży wysyłamy oczywiście dla małych Malgaczy.

Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Słoneczko”

Nasi uczniowie bardzo chętnie włączają się w różnorodne akcje niosące pomoc drugiemu człowiekowi. Od kilku lat zbierają nakrętki, aby pomóc swoim kolegom i koleżankom, dokonują wpłat indywidualnie. Do tej pory dzięki ich zaangażowaniu udało się pomóc Dagmarze i Konradowi. Obecnie trwa akcja zbiórki nakrętek przeznaczona na zakup niezbędnego sprzętu rehabilitacyjnego – pionizatora dynamicznego dla Mikołaja, który urodził się z zespołem Downa i wymaga długiego leczenia i rehabilitacji.

Fundacja Dr Lucy

Od lat pomagamy również naszym czworonożnym przyjaciółom ze Schroniska dla Bezdomnych Zwierząt w Gaju. Nasi uczniowie zbierają karmę dla zwierząt, koce na zimę, miski i inny sprzęt potrzebny w schronisku.

Współpraca z instytucjami publicznymi

W naszej szkole współpracujemy z różnymi instytucjami publicznymi dla dobra naszych uczniów i w trosce o nich. Najważniejsze to:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna – wymiana doświadczeń, ustalanie wspólnych działań, udział nauczycieli w szkoleniach (Jak pracować z uczniem niedosłyszącym i niesłyszącym?, Mutyzm selektywny)
- Komenda Powiatowa Policji – przeciwdziałanie przemocy i agresji, pogadanki, spotkania z policjantem dla najmłodszych, udział w konkursach z zakresu profilaktyki
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – szybkie reagowanie na sytuacje kryzysowe w rodzinie, pomoc uczniom w nauce
- Zespół Szkół Specjalnych im. Marii Konopnickiej – wymiana doświadczeń z nauczycielami, udział w Dniach Integracji (paraolimpiada, festyn, spotkanie integracyjne)
- Warsztaty Terapii Zajęciowej – udział w Dniach Integracji (paraolimpiada, festyn, spotkanie integracyjne)
- Ośrodek Pomocy Społecznej – organizacja pomocy dla naszych uczniów, udział w Dniach Integracji (paraolimpiada, festyn, spotkanie integracyjne)
- Kościański Ośrodek Kultury – udział w konkursach, festynach, pomoc w czasie WOŚP, występy zespołów wokalnych i chóru „Muza” podczas imprez miejskich
- Muzeum Regionalne – udział w wystawach, dniach otwartych, pomoc w realizacji projektów edukacyjnych.

Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 12 im. kad. Zygmunta Kuczyńskiego

ul. Piastowska 30, 47-200 Kędzierzyn-Koźle
woj. opolskie
www.psp12kkozle.wodip.opole.pl

*Człowiek jest istotą tak bardzo złożoną, tak bogatą – jeśli chodzi o możliwości rozwoju,
a równocześnie tak podatną na zranienie, cierpienie i ból – tak delikatną.*

Jean Vanier

Mając tego świadomość i nie bojąc się trudu stawiania czoła tak delikatnym i zarazem ważnym wyzwaniom, Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 12 im. kadeta Zygmunta Kuczyńskiego w Kędzierzynie-Koźlu prowadzi od roku szkolnego 2000/2001 klasy integracyjne. Jesteśmy prekursorem integracji w naszym mieście.

Istotne jest dla nas dobro każdego ucznia, ale zwłaszcza dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, które wymagają szczególnego wsparcia i zrozumienia. Ten kierunek działania jest dla nas priorytetowy. A ponieważ „prawdziwym testem dojrzałości człowieka jest to, jak zachowuje się on w obliczu niepełnosprawnej osoby” (anonim), dyrekcja szkoły pieczołowicie dobiera specjalistów do pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, przygotowanych pod względem merytorycznym i metodycznym, aby zapewnić wychowankom pełny komfort pracy oraz kompleksową i fachową pomoc. W naszej szkole zatrudnieni są więc tacy specjaliści, jak: pedagog i psycholog szkolny, logopeda, oligofrenopedagodzy, surdopedagog, specjaliści od terapii biofeedback, rehabilitant ruchowy, terapeuci pedagogiczni. Wszyscy uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych objęci są pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Zapewnione mają według potrzeb zajęcia rewalidacyjne, korekcyjno-kompensacyjne, dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia dla dzieci dyslektycznych, zajęcia socjoterapeutyczne, logopedyczne, terapię biofeedback, rehabilitację ruchową, gimnastykę korekcyjną. Zajęcia odbywają się w specjalnie w tym celu przygotowanych salach, wyposażonych w wysokiej klasy sprzęt logopedyczny, biofeedback, dla dzieci niedowidzących i niewidomych oraz inne różnorodne pomoce dydaktyczne oparte na technologii informatycznej i nie tylko. Jesteśmy w stałym kontakcie z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, aby konsultować problemy, z którymi borykają się nasi podopieczni, i w razie potrzeby skierować na badania uczniów, u których widzimy jakieś nieprawidłowości.

Klasy integracyjne tworzone są zgodnie z ogólnymi zaleceniami i założeniami. Przestrzegane są wszystkie obowiązujące w tej kwestii przepisy. Między innymi uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych mają zapewnione w klasie integracyjnej wsparcie kompetentnego

nauczyciela wspomagającego, który ściśle współpracuje z nauczycielem przedmiotowym. Nauczyciele wspomagający, dla każdego ucznia z określoną niepełnosprawnością, modyfikują program nauczania zgodnie z zaleceniami poradni psychologiczno-pedagogicznej i troskliwie czuwają nad jego realizacją. Z ogromnym zaangażowaniem realizują oni założenia programowe, stosując szeroki wachlarz nowoczesnych metod pracy. Nauczyciele wspomagający wkładają wiele wysiłku w przygotowanie różnych materiałów doskonalących i pogłębiających wiedzę i umiejętności swoich podopiecznych. Konsekwentnie wzbogacają swój warsztat pracy o nowe i przydatne do edukacji środki dydaktyczne, aby uatrakcyjnić uczniom naukę i pomóc im w przyswojeniu poznawanych treści. Łącząc naukę z zabawą, uzyskują pozytywne efekty pracy. Uczniowie ci są zżyci ze swoimi nauczycielami wspomagającymi, co daje im poczucie bezpieczeństwa. To poczucie potęgują przyjazne warunki panujące w szkole. Zniesione są bariery architektoniczne. Szkoła jest w przeważającej części parterowa. Kilka gabinetów jest na piętrze, ale można się tam dostać windą. Są toalety dostosowane do osób na wózkach inwalidzkich. Szkoła jest przestronna i kolorowa. Bardzo dba się o porządek i czystość. Szczególny nacisk kładzie się na wystrój sal i korytarzy.

Postawę nauczycieli wspomagających cechuje szczególna aktywność i twórcza działalność na rzecz dzieci, szkoły i środowiska lokalnego. Wyróżniają się oni sprawną organizacją imprez integrujących dzieci niepełnosprawne z pełnosprawnymi po to, by uczyć wzajemnej tolerancji i uwrażliwiać na potrzeby innych ludzi. Ściśle ze sobą współpracując, organizują oni co najmniej trzy razy w roku szkolnym imprezy integracyjne o różnej tematyce (np. Dzień Pluszowego Misia, Olimpiada sportowa na wesoło, Bajka o Ćwierćlandii, Wielkanoc z pedagogiką zabawy, Kraina wiecznych lodów, Podróż do Kolorowego Miasta według pedagogiki zabawy, Plener sportowo-malarski).

Na uwagę zasługuje także fakt, że wychowawcy klas integracyjnych wraz z nauczycielami wspomagającymi poświęcają wiele prywatnego czasu sprawom swoich wychowanków, efektywnie integrując uczniów i rodziców poprzez różne imprezy integracyjne i uroczystości klasowe. W klasach tych organizuje się popołudniami zabawy z okazji Andrzejek, Mikołajek oraz bale karnawałowe. Często uczniowie z klas integracyjnych integrują się podczas wspólnych wyjść do pizzerii i wyjazdów na kręgielnię lub do kina. Szczególny nacisk kładzie się także w tych klasach na organizację klasowych wycieczek i zielonych szkół, bo tam są najlepsze warunki do uczenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zaradności życiowej. Kolejne inicjatywy służące integracji to wspólne rodzinne pikniki z okazji Dnia Matki, Dnia Ojca i Dnia Dziecka oraz wspólne rodzinne wigilijki. Takie spotkania sprzyjają tworzeniu przyjaznego klimatu we współpracy szkoła – dom i w budowaniu atmosfery wzajemnego zaufania. Dzięki takim spotkaniom rodzice dzieci niepełnosprawnych otrzymują dodatkowe wsparcie ze strony wychowawcy i nauczycieli. Należy tu zaznaczyć, że przez wiele lat nasza szkoła prowadziła grupy wsparcia dla rodziców dzieci niepełnosprawnych, gdyż ich problemy nie są nam obojętne.

Aby usprawnić i pogłębić współpracę szkoły z rodzicami, zaangażowaliśmy się w ubiegłym roku szkolnym w ogólnopolski projekt systemowy Ministerstwa Edukacji Narodowej „Szkoła Współpracy. Uczniowie i rodzice kapitałem społecznym nowoczesnej szkoły”. W ramach tego projektu wzięliśmy udział w warsztatach i szkoleniach przygotowujących nas do stworzenia i napisania Szkolnego programu aktywnej współpracy z rodzicami.

Mając na uwadze dobro dziecka niepełnosprawnego i chcąc podnosić jakość pracy szkoły, specjaliści w naszej szkole ciągle podnoszą swoje kwalifikacje, biorąc udział w różnych kursach i warsztatach. Poza tym są otwarci na doświadczenie innych nauczycieli i dlatego współpracują z innymi placówkami specjalnymi, zapraszając ich podopiecznych na imprezy integracyjne organizowane na terenie szkoły i miasta, a także wychodząc do nich z programami artystycznymi. Między innymi zorganizowali „Wieczór kolęd” oraz „Jasełka” dla mieszkańców Domu Pomocy Społecznej św. Karola w Koźlu. Aktywnie uczestniczą ze swoimi podopiecznymi w corocznym „Dniu Godności” organizowanym przez miasto Kędzierzyn-Koźle. Nasza szkoła podjęła współpracę z innymi placówkami specjalnymi z miasta i okolic, angażując się w cyklicznym projekcie „Podziel się talentem”. W zeszłym roku nasi uczniowie w ramach tego projektu odwiedzili Środowiskowy Dom Samopomocy „Promycek” w Kędzierzynie-Koźlu, gdzie poznali i wypróbowali swoje siły, wykonując różnorodności techniką filcowania. W tym roku nasza szkoła zaprasza podopiecznych z zaangażowanych w projekt instytucji do udziału w imprezie integracyjnej, podczas której nauczą się wykonywać kwiaty z bibuły. Regularnie zapraszamy do nas na imprezy integracyjne wychowanków okolicznego przedszkola integracyjnego i szkoły specjalnej. Nasza szkoła jest też pomysłodawcą i organizatorem corocznego konkursu dla szkół i placówek specjalnych i integracyjnych „Mini Playback Show”, pokazując, jak utalentowanymi ludźmi są osoby niepełnosprawne i zapewniając im warunki do osiągnięcia sukcesu. Poza tym od wielu lat obejmujemy uczniów fachową opieką pedagogiczną, rzetelnie prowadząc zajęcia edukacyjne i sprawując nadzór merytoryczny nad konkursami w ramach ogólnopolskiej kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”. Dodatkowo dzięki zaangażowanej pracy różnych specjalistów uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych z naszej szkoły wielokrotnie osiągnęli sukcesy w konkursach wojewódzkich i krajowych. Urząd Marszałkowski w Opolu, Kuratorium Oświaty, Wojewódzki Szkolny Związek Sportowy w Opolu i Spółdzielczy Dom Kultury „9” w Opolu dwukrotnie (w roku szkolnym 2009/2010 i 2010/2011) nagrodziły prace naszego ucznia w konkursach plastycznych („Sport w wyobraźni ucznia” oraz „Projekt kartki świątecznej”). Natomiast w 2007 r. pracownik naszej szkoły z sukcesem przygotował swojego niepełnosprawnego intelektualnie i niedowidzącego ucznia do krajowego konkursu plastycznego „Sport to wielka sztuka”, w którym jego praca została wyróżniona i nagrodzona. Wszystkie sukcesy naszych niepełnosprawnych uczniów ogłaszamy w środowisku lokalnym za pośrednictwem i dzięki współpracy z lokalnymi mediami, głównie za pośrednictwem Radia Park i na łamach gazet „Gazeta Lokalna” i „7 dni” oraz poprzez stronę internetową szkoły.

Pracownicy Publicznej Szkoły Podstawowej nr 12 duży nacisk kładą na uwrażliwianie swoich wychowanków na cierpienie i potrzeby innych. Dlatego już trzeci rok organizujemy „Akcję Korek”, której celem jest pomoc w zebraniu środków finansowych na rehabilitację dla chorego dziecka. Uczniowie podchodzą do tej inicjatywy z wielkim zaangażowaniem. Co roku organizowana jest także akcja charytatywna „I ty możesz zostać świętym Mikołajem”, która polega na zbiorce prezentów dla dzieci z uboższych rodzin. Uczniowie wraz z nauczycielami prowadzili także kwestę na rzecz niepełnosprawnego kolegi – środki przeznaczone były na jego leczenie i rehabilitację.

Nasza szkoła nie boi się nowatorskich przedsięwzięć i wyzwań. Jako szkoła przyjazna dla każdego ma na uwadze i wychodzi naprzeciw potrzebom wszystkich uczniów – tym o specjalnych potrzebach edukacyjnych, którzy borykają się z jakimiś ograniczeniami z powodu swojej niepełnosprawności, jak i tym, którzy są szczególnie uzdolnieni. W związku z tym

w zeszłym roku szkolnym zgłosiliśmy swój udział w projekcie Regionalnego Centrum Rozwoju Edukacji w Opolu „Fascynujący Świat Nauki i Technologii”, którego celem jest wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów. W ramach tego projektu uczniowie wzięli udział w zajęciach w pracowniach eksperymentalno-doświadczalnych, w zajęciach w instytucjach kulturalnych i gospodarstwach edukacyjnych, w zajęciach w ośrodkach akademickich oraz w zajęciach pozalekcyjnych prowadzonych przez chętnych pracowników naszej szkoły. Była to niesamowita przygoda dla naszych uczniów.

Innym projektem, w który zaangażowała się nasza szkoła, był projekt „Edukacja ku przyszłości – Nowoczesne technologie na usługach edukacji”, który organizowany był przez WODiP i WOM. W ramach tego projektu uczniowie mieli możliwość uczestniczyć w zajęciach artystycznych, teatralnych, zabawy ze sztuką i akrobatycznych. Zajęcia te umożliwiły uczestnikom wyrażanie własnej indywidualności. Kreatywność młodych uczestników wpłynęła pozytywnie na rozwój ich osobowości i pasji. Dzięki temu, że zajęcia miały nieszablony charakter, uczniowie chętnie uczestniczyli w projekcie.

Kolejnym ciekawym projektem, w którym braliśmy udział, był „Program indywidualizacji procesu nauczania i wychowania uczniów klas I–III szkół podstawowych”. W ramach tego projektu prowadzone były:

- zajęcia dla dzieci ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu, w tym także zagrożonych ryzykiem dysleksji,
- zajęcia dla dzieci z trudnościami w zdobywaniu umiejętności matematycznych,
- zajęcia socjoterapeutyczne i psychoedukacyjne dla dzieci z zaburzeniami komunikacji społecznej,
- zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów wybitnie uzdolnionych ze szczególnym uwzględnieniem nauk matematyczno-przyrodniczych,
- zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów szczególnie uzdolnionych artystycznie.

Powyżej w niewielkim zakresie został zilustrowany szeroki wachlarz działań podejmowanych przez pracowników Publicznej Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 12 im. kad. Zygmunta Kuczyńskiego w Kędzierzynie-Koźlu w celu stworzenia przyjaznego klimatu dla każdego ucznia. Dobro każdego dziecka jest dla nas nadrzędnym zadaniem, ale wielkim wyzwaniem jest osiąganie sukcesów w pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Z dumą możemy stwierdzić, że zdołaliśmy uzyskać spore efekty w pracy z osobami niepełnosprawnymi, na co złożyła się zaangażowana współpraca i postawa dyrekcji szkoły, różnych kompetentnych specjalistów pracujących w naszej placówce oraz rodziców.

Opracowanie:

Karina Koszela, Agnieszka Opiat-Tarka

Zespół Edukacyjny w Nowym Kramsku

ul. Szkolna 15, 66-111 Nowe Kramsko
woj. lubuskie
www.kramsko.aplus.pl

Witamy w Zespole Edukacyjnym w Nowym Kramsku!

W skład naszego Zespołu wchodzi: Publiczne Przedszkole w Nowym Kramsku, Oddział Przedszkolny w Starym Kramsku oraz Szkoła Podstawowa w Nowym Kramsku. Szkoła liczy 69 uczniów, w tym 33 w klasach I – III oraz 36 w klasach IV – VI. Placówka zatrudnia grono doświadczonych nauczycieli, którzy swój zawód traktują z pasją.

Szkoła posiada odpowiednią liczbę sal lekcyjnych, salę gimnastyczną, świetlicę szkolną, gabinet logopedyczny, gabinet pedagoga szkolnego, pracownię komputerową, pracownię przyrodniczą, bibliotekę oraz boiska szkolne. W pobliżu znajduje się także nowoczesny plac zabaw dla dzieci przedszkolnych i młodszych szkolnych.

Od wielu lat uczniowie naszej szkoły uzyskują wysokie wyniki podczas egzaminów szóstklasisty. Osiągamy także wysokie lokaty w zawodach sportowych: lekkoatletyce, piłce nożnej i unihokeju. Mamy laureatów olimpiad przedmiotowych i ogólnopolskich konkursów BRD. Bogate życie kulturalne szkoły sprawia, że jest ona ważnym ośrodkiem w życiu lokalnej społeczności.

RAZEM DLA DOBRA DZIECKA

Opis działań:

1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Uczniowie Zespołu Edukacyjnego w Nowym Kramsku współpracowali z instytucją pozarządową pomagającą dzieciom UNICEF. Nasza szkoła wzięła udział w programie edukacyjnym UNICEF-u „Prawa dziecka”. W ramach projektu uczniowie uczestniczyli w cyklu lekcji poświęconych tematyce praw dziecka. Nauczyciele prowadzący zajęcia korzystali ze specjalnie opracowanych materiałów edukacyjnych. Uczniowie dowiedzieli się, jak rozumieć poszczególne zapisy Konwencji o prawach dziecka, gdzie szukać pomocy w sytuacji, gdy ich prawa są łamane. Poznali historię Malali Yousafazi – pakistańskiej dziewczynki, która jest orędowniczką walki o prawa dziecka, wykonali gazetkę ścienną o historii dziewczynki.

Przygotowali też gazetkę o Konwencji o prawach dziecka. Podczas zajęć analizowali poszczególne prawa i odnosili je do swojej sytuacji. Dzieci były zainteresowane tematyką. Na zakończenie projektu edukacyjnego uczniowie wybrali spośród lokalnej społeczności osobę najbardziej zaangażowaną w propagowanie i ochronę ich praw.

2. Współpraca z instytucjami publicznymi

Nasza szkoła wzięła udział w ogólnopolskim konkursie BEZPIECZNA SZKOŁA – BEZPIECZNY UCZEŃ organizowanym przez Studium Prawa Europejskiego. W ramach współpracy przeprowadziliśmy następujące działania:

- We wszystkich klasach odbyły się debaty uczniowskie nt. Państwo, prawo, społeczeństwo, obywatel. Przeprowadzono szkolny konkurs nt. „Co powinno się zmienić w twojej szkole, rodzinie, otoczeniu, by poprawić relacje między ludźmi (nauczyciel-uczeń, dziecko-rodzina, koledzy w miejscu zamieszkania, osiedlu, miejscowości)”.
- Odbyły się spotkania dla uczniów z przedstawicielami Policji, Straży Pożarnej, Pogotowia Ratunkowego, organizacji społecznych nt. „Bezpieczne zachowanie w szkole, domu, na ulicy; zagrożenia, udzielania pomocy, obrona konieczna”.
- Przeprowadziliśmy pogadanki we wszystkich klasach na temat „Prawna ochrona dóbr osobistych człowieka, w tym nietykalności cielesnej a zwyczaje szkolne”.
- We wszystkich klasach odbyły się konwersatoria na temat „Tytoń, narkotyki, dopalacze – jak się przed tym bronić?”.
- Przeprowadziliśmy konwersatoria pod hasłem „Mój przyjaciel jest inwalidą – jak kształtować postawy akceptujące niepełnosprawność”.
- We wszystkich klasach zorganizowaliśmy konwersatoria pod hasłem „Nie jesteś sam. Jak monitorować sytuację osób z otoczenia szkolnego lub środowiskowego, które znalazły się w biedzie, chorobie, stanie sieroctwa społecznego lub „eurosieroctwa”, gdzie szukać pomocy?”.
- Przeprowadziliśmy konwersatoria „Przestrzeganie prawa to obowiązek każdego, także ucznia ...”. oraz debatę uczniowską na ten temat, w której uczestniczyli uczniowie klas IV-VI.

3. Miejsce szkoły w społeczności lokalnej

Od wielu lat szkoła jest organizatorem spotkań kulturalnych dla lokalnej społeczności. Uczniowie realizują ciekawe imprezy dla mieszkańców z okolicznych wsi i Regionu Kozła. Należą do nich: „Spotkanie z Rodziną” – impreza organizowana od 1993 przez szkolny zespół taneczno-wokalny „Wiolinki”. Podczas imprezy dzieci mają okazję zaprezentować się przed swoją najwierniejszą publicznością, jaką jest rodzina. Spotkania z Rodziną stały się też okazją do integracyjnych spotkań z dziećmi z zaprzyjaźnionych zespołów artystycznych lub szkół. Program imprezy składa się z dwóch części – w pierwszej – ludowej – dzieci grają na instrumentach regionalnych, prezentują przyspiewki i tańce kramskie. Kolejną ciekawą i integrującą społeczność lokalną imprezą jest Festiwal Kultury Regionalnej Nowe Kramsko. Pomysł organizowania Festiwalu Ludowego zrodził się podczas organizacji Tygodnia z Kulturą w szkole (cykl imprez dydaktyczno-wychowawczych, tradycja dwudziestoletnia).

Jeden dzień tego tygodnia, tzw. Dzień Kramski, poświęcano kulturze ludowej. Ponieważ udawało się wówczas zorganizować wiele ciekawych przedsięwzięć, postanowiliśmy zmienić i rozszerzyć formę Dnia Kramskiego do Festiwalu dla szkół podstawowych Regionu Kozła. Początkowo Festiwal nosił nazwę Festiwalu Piosenki i Tańca Regionalnego, potem uznaliśmy, że termin: kultura jest pojęciem szerszym i w przyszłości pozwoli nam na realizowanie różnych form spotkań – także np. teatralnych, rękodzieła. Stąd nowa nazwa – Festiwal Kultury Regionalnej Nowe Kramsko. Festiwal nie ma formy konkursu, jest konfrontacją tego, co dzieje się w dziedzinie rodzimego folkloru w szkołach podstawowych Regionu Kozła. Poprzez zabawę dzieci obcują z tradycją, przeszłością, sprawiając, że ożywa ona i wpływa na ich postawy. Festiwal obejmuje prezentacje zespołów, naukę przyśpiewek, popisy gwarowe, popisy gry na sierszenkach, kozłach, spotkanie kierowników zespołu, poczęstunek. Każdy zespół otrzymuje Oscara Festiwalu – „Kramszczankę” danego roku. Wykonujemy ją własnoręcznie z własnych środków.

Zespół Szkół i Placówek Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej w Zawierciu

ul. Rataja 29 a, 42-400 Zawiercie

woj. śląskie

<http://zsips-zawiercie.edu.pl>

Zespół Szkół Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej w Zawierciu to Szkoła Podstawowa, Gimnazjum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa i Szkoła Przysposobienia do Pracy. Początki istnienia tej placówki datowane są na rok szkolny 1963/64, kiedy to przy Szkole Podstawowej nr 5 w Zawierciu powstały dwie klasy specjalne, które stały się załącznikiem powstałej rok później Szkoły Podstawowej nr 10 Specjalnej.

Od początku istnienia szkoła borykała się z problemami lokalowymi oraz funkcjonalnymi, dopiero w roku 2003 objęła w posiadanie budynek, w którym mieści się do dnia dzisiejszego. W lepszych warunkach lokalowych szkoła dynamicznie się rozwija oraz wzbogaca swoją bazę materialną. Jesteśmy po gruntownym remoncie (posiadamy windę, podnośniki schodowe, nowoczesne wyposażenie sal lekcyjnych i gabinetów terapeutycznych), dzięki któremu uczniowie z różnymi niepełnosprawnościami mogą swobodnie i komfortowo uczyć się, rozwijać ale także sympatycznie spędzać dzieciństwo i lata młodości.

W naszej szkole prowadzimy różne terapie, oddziałujące na wiele sfer rozwoju dzieci:

Terapia Biofeedback

W gabinecie stosowana jest nowoczesna metoda treningu pracy mózgu, która polega na wykorzystaniu właściwości fal mózgowych, stosuje się ją między innymi dla doskonalenia zdrowia, pokonywania trudności w uczeniu się, wspomagania leczenia zaburzeń, w terapii dzieci z upośledzeniami, ADHD. Trening poprawia koncentrację uwagi, szybkość zapamiętywania i uczenia się, kondycję umysłową i fizyczną. Jest to metoda terapii, polegająca na podawaniu pacjentowi sygnałów zwrotnych o zmianach stanu fizjologicznego jego organizmu, dzięki czemu może on nauczyć się świadomie modyfikować funkcje, które normalnie nie są kontrolowane świadomie, np. fale mózgowo, opór elektryczny skóry (GSR), napięcie mięśni itp.

Informacje przekazywane są w formie:

- wizualnej – np. podczas pogłębiania koncentracji na ekranie monitora powiększa się piłka lub samolot leci wyżej, w chwilach rozproszenia piłka znika, natomiast samolot obniża lot;
- akustycznej – przyjemny dźwięk przy „sukcesie”, nieprzyjemny przy „porażce”.

Biofeedback jest alternatywną formą terapii w stosunku do farmakoterapii. W niektórych schorzeniach ją zastępuje, w innych uzupełnia. Przewagą biofeedbacku jest to, że jest metodą całkowicie bezpieczną, bez skutków ubocznych.

Terapia polisensoryczna

W specjalnie przygotowanym pomieszczeniu odbywa się terapia polisensoryczna (wielozmysłowa), której głównym celem jest doświadczanie świata wieloma zmysłami oraz odprężenie, relaks, wyciszenie. Gabinet wyposażony jest m.in. w: kulę lustrzaną, kolumnę bulgoczącą, rzutnik światła, lampę interaktywną, kaskadę światłowodową, sprzęt grający, materace, siedziska, piłki.

Nasza szkoła zastała wyposażona w nową pracownię do terapii polisensorycznej. Sprzęt do terapii, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego, zakupiło Ministerstwo Edukacji Narodowej, natomiast szkoła przygotowała odpowiednie pomieszczenie.

Terapia realizowana jest w specjalnie urządzonym pomieszczeniu, które nawiązuje do środowiska życia prenatalnego, przebywanie w nim jest odprężające a zarazem dostarcza wielu wrażeń sensorycznych. Głównym celem terapii jest doświadczanie świata zmysłami wzroku, dotyku, słuchu i węchu oraz odprężenie, relaks i wyciszenie.

Biblioteka

Biblioteka szkolna wyposażona jest w podstawowy kanon lektur szkolnych, encyklopedie, słowniki, podręczniki oraz literaturę metodyczną dla nauczycieli szkoły specjalnej. W bibliotece mieści się Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej. Centrum IM służy czytelnikom biblioteki pięć razy w tygodniu.

Prowadzone są także zajęcia z bajkami terapeutycznymi w ramach akcji „Cała Polska czyta dzieciom”. W bibliotece szkolnej prowadzone są zajęcia Koła Filmowego. Nasi uczniowie od czterech lat biorą udział w Interdyscyplinarnym Programie Edukacji Medialnej (KINO-SZKOŁA). Biblioteka szkolna pełni funkcję szkolnego centrum edukacji i informacji oraz funkcję kulturotwórczą, kształtując umiejętności uczniów w kultywowaniu tradycji narodowych kraju, regionu, miasta i szkoły.

Muzykoterapia

Muzykoterapia to forma terapii i profilaktyki przez muzykę. Celem zajęć jest odreagowanie negatywnych emocji, stymulacja działań twórczych, uaktywnienie dzieci wylęknionych i zamkniętych w sobie przez taniec i grę na instrumentach.

Dzięki zajęciom z muzykoterapii uczniowie rozwijają poczucie własnej wartości, ćwiczą pamięć ogólną i muzyczną oraz zdolność koncentracji. Poprawia się też ich samopoczucie

oraz kontakt w grupie z rówieśnikami. Dodatkowo nasi uczniowie brali udział w cyklu audycji muzycznych „Mała Akademia Jazzu i Muzyki Świata 2013/2014”.

Dogoterapia

Zajęcia terapeutyczne z udziałem psa mają na celu rewalidację w szerokim wymiarze i motywację uczniów do pracy. W trakcie zajęć realizowany jest program, podczas którego usprawniane są następujące obszary:

- nawiązywanie kontaktu z psem – dzieci przełamują lęk przed psem, stosuje się ćwiczenia mające na celu pogłębienie więzi emocjonalnej między dzieckiem a psem,
- kształtowanie i doskonalenie orientacji w schemacie własnego ciała i ciała psa – poprzez zabawę z psem dziecko poznaje budowę ciała psa, a także analogię budowy własnego ciała i ciała psa,
- aktywność ruchowa – zabawa z psem wymusza na dziecku aktywność ruchową, wspomaga rozwój koordynacji, precyzji ruchów a także umiejętności manipulowania,
- wyrażanie emocji – kontakt z psem pozwala rozwijać umiejętność odczuwania i wyrażania emocji, dziecko w kontakcie z psem jest naturalne i szczere, przez co nie boi się okazywać uczuć,
- wrażliwość słuchowa – odgłosy towarzyszące zabawie z psem a także zaaranżowane celowo sytuacje pozwalają na naukę koncentrowania się na zmyśle słuchu oraz uwrażliwiania tego zmysłu.

Gimnastyka korekcyjno-kompensacyjna

Celem tej terapii jest niwelowanie wad postawy u dzieci. Dla każdego dziecka dobierany jest indywidualny zestaw ćwiczeń. W odpowiednio przygotowanym gabinecie uczniowie pod okiem terapeutów mogą korzystać z usprawniania leczniczego i lampy Solux.

Inne działania

Od kilku lat współpracujemy z różnymi organizacjami i instytucjami o charakterze ogólnopolskim. Wraz z Wielką Orkiestrą Świątecznej Pomocy „Ratujemy i uczymy ratować” – prowadzimy zajęcia z dziećmi, mające na celu nauczenie od najmłodszych lat udzielania pierwszej pomocy – w związku z tym w październiku obchodzimy Światowy Dzień Przywracania Czynności Serca.

W listopadzie obchodzimy Światowy Dzień Zdrowego Śniadania, mający na celu uświadczenie, jak ważnym posiłkiem jest właśnie śniadanie a także zwrócenie uwagi na prawidłowe nawyki żywieniowe oraz problem niedożywienia wśród dzieci.

Mamy też kilka sukcesów: Jesteśmy Szkołą z klasą, prowadzimy Wf z Klasą – od trzech lat prężnie współpracujemy z Centrum Edukacji Obywatelskiej. Biorąc udział w proponowanych przez CEO projektach, nasi uczniowie wzbogacają swoją wiedzę na temat współ-

czesnej technologii informacyjno-komunikacyjnej, a także umiejętności praktyczne na tym szczeblu. Dodatkowo spędzają mile czas na lekcjach wychowania fizycznego i chętnie w nich uczestniczą.

Zespół Szkół i Placówek Specjalnych im. M. Grzegorzewskiej w Zawierciu – jako jedyna szkoła specjalna w całej historii Interklasy – otrzymał po raz pierwszy znak jakości Interkl@sa aż na dwa lata.

Znak Jakości Interkl@sa to ogólnopolska inicjatywa. Głównym jej celem jest promowanie szkół przygotowujących uczniów do funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym, zgodnie ze standardami przyjętymi w Unii Europejskiej. Kapituła Interkl@sy była pod wrażeniem inicjatyw pozalekcyjnych szkolnego informatyka, takich jak m.in.: założony dla uczniów Klub Miłośników Komputerów i Cywilizacji Cyfrowej oraz Pogotowie Komputerowe. Wyrażono także uznanie dla projektu „Mam zawód, mam pracę w regionie”, którego koordynatorem jest nauczyciel techniki.

Uczniowie naszej szkoły w roku szkolnym 2013/2014 wzięli udział w ogólnopolskim projekcie „Trzymaj formę”. W ramach tego projektu poszerzyli wiedzę na temat walki z otyłością, dowiedzieli się o produktach spożywczych, które są zdrowe, i tych, które należy eliminować z diety oraz jak zdrowo i aktywnie spędzać czas wolny. Najważniejszym działaniem w ramach całego programu było zorganizowanie przez naszą placówkę spotkania integracyjnego osób niepełnosprawnych na zamku w Ogrodzieńcu pod hasłem „Trzymaj formę razem z nami”. Podczas imprezy można było skorzystać z fachowej porady instruktorów GOPR-u oraz nauczyć się prawidłowo przeprowadzać resuscytację na fantomie, przejechać się na ruadzie, skosztować specjalów kuchni jurajskiej przygotowanych przez zespół folklorystyczny, wziąć udział w zajęciach rękodzielniczych: bibułkarstwa i wykonywania biżuterii ozdobnej przez osoby z Uniwersytetu III wieku. Dla wszystkich odbył się pokaz sztuk walki w wykonaniu Klubu Sportowego. Uczniowie mieli też możliwość zapoznania się z historią zamku, uczestniczyli w zwiedzaniu ruin zamku pod opieką nauczyciela-przewodnika terenowego po Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej. Wielką popularnością wśród uczestników cieszyły się zabawy sprawnościowe w pobliskim „AdrenaLinaParku”.

Od kilku lat organizujemy koncerty charytatywne i pikniki integracyjne – pragniemy podzielić się z państwem piękną tradycją, jaka wpisała się w karty historii naszej szkoły i stowarzyszenia działającego przy niej – pod nazwą: PIKNIK. Głównym celem pikników jest umożliwienie wspólnej działalności osób pełnosprawnych i niepełnosprawnych na różnych płaszczyznach (sportowej, plastycznej, teatralnej), która stała się okazją do nawiązywania społecznie pożądaných relacji.

W programie pierwszej imprezy zaplanowaliśmy m.in.: przedstawienie artystyczne w wykonaniu uczniów naszej szkoły, zabawy sportowe, mecz towarzyski piłki siatkowej, konkurs karaoke, galerię prac dzieci połączoną z aukcją charytatywną, malowanie twarzy, loterię fantową, domowe wypieki, grill. Dodatkową atrakcją był dmuchany zamek i trampolina. Impreza miała szeroki oddźwięk w środowisku lokalnym, pojawiły się także informacje w lokalnej prasie. Radość i uśmiech dzieci jest rzeczą bezcenną, dlatego postanowiliśmy kontynuować corocznie wielkie święto dzieci w naszej szkole. Z roku na rok kreatywność nauczycieli czyniła imprezę coraz bogatszą. Wartym podkreślenia jest fakt, iż dzięki inicjaty-

wie nauczycieli i pozyskaniu darczyńców wszyscy uczniowie i ich rodzice mogli nieodpłatnie korzystać z wszelkich proponowanych atrakcji. 31 maja 2011 r. kolejny raz zorganizowaliśmy „Festyn Rodzinny z okazji Dnia Dziecka”. W zabawie oprócz naszych podopiecznych wzięli udział uczniowie z innych placówek. Dużą atrakcją był występ naszych uczniów oraz pokaz udzielania pierwszej pomocy. 20 czerwca 2012 r. odbył się piknik połączony z koncertem charytatywnym. Jak co roku było mnóstwo atrakcji: odbył się pokaz tresury psów policyjnych, pokaz sztuk walki. W koncercie charytatywnym wystąpiło wiele gwiazd estrady. 14 czerwca 2013 r. nasz piknik odbył się pod hasłem: PIKNIK INTEGRACYJNY „POKONAĆ BARIERY”.

PIKNIK INTEGRACYJNY „POKONAĆ BARIERY” 14 CZERWCA 2013 R.
 POD PATRONATEM PREZYDENTA MIASTA ZAWIERCIA RYSZARDA MACHA

PIKNIK GODZ. 12.00 - 16.00 TERENY OSIR
KONCERT CHARYTATYWNY GODZ. 17.00 BALNIA WIDOŁSKOWA MOK „CENTRUM” CENA BILETU 10 zł

WSTĘP WOLNY

- OTWARCIE PIKNIKU INTEGRACYJNEGO PRZYWITANIE GOŚCI
- POKAZ SKOKÓW SPADOCHRONOWYCH - AEROKLUB CZĘSTOCHOWA
- ZAWODY SPORTOWE
- ZEMBA WYKONANU ARTURA MEDALI
- LOTERIA FANTOMA - ATRAKCYJNE NAGRODY
- POKAZ MODELI LATAJĄCYCH
- SPOTKANIE Z PARALIMPLIČYKAMI - BESKIDZKIEGO ZRZESZENIA SPORTOWO-REHABILITACYJNEGO "START" Z BIELSKA-BIAŁEJ

PREZENTACJA PRAC PLASTYCZNYCH UCZNIÓW
 ZSPD w M. GIEZGORZEWIE w Zawierciu (Z MOŻLIWOŚCIĄ ZAKUPU)
PREZENTACJA OSOBNICÓW ARTYSTYCZNYCH UCZNIÓW
 ZSPD w M. GIEZGORZEWIE w Zawierciu
PREZENTACJA RÓŻNYCH FORM TERAPII
 W Zawierciu
POKAZ STRAŻY ROZBIJAJĄCYCH
 ATRAKCJE DLA NAJMŁODSZYCH: ZAMEK DMUCHANY, TRAMPOLINA, MALOWANIE TWARZY, CHRUSTA ANIMACYJNA I TP.
ZABAWA MŁODZIEŻĄ Z DLA KOLEJ
 MOŻLIWOŚĆ ZAKUPIENIA PRAC RĘKODZIELNICZYCH, CIEPŁEGO POSILKU.

MONIKA KUSZYŃSKA Z ZESPOŁEM
KARAKET - GRUPA RAFAŁA KMIŹY
MARCONI TYTKO
MAGDEKALINA

Organizatorzy: Zespół Szkół Państwowych im. Marii Grzegorzewskiej w Zawierciu, Stowarzyszenie na rzecz Filmów Dokumentalnych i Reportażowych „Ziemia Sierca” w Zawierciu

Bilety do nabycia w Miejskim Ośrodku Kultury „Centrum” oraz w OSIR (w M. Giezgorzewie) w Zawierciu

Uczniowie naszej szkoły pomimo tego, iż sami nierzadko potrzebują pomocy osób trzecich, chętnie pomagają innym potrzebującym. Cyklicznie odwiedzają zaprzyjaźnione schronisko dla zwierząt, przekazując tam zebraną wcześniej karmę. Włączając się w akcję zbierania nakrętek dla najbardziej potrzebujących kolegów, w okresie Świąt Bożego Narodzenia odwiedzają osoby starsze i samotne w Domu Pomocy Społecznej. Dyrekcja, grono pedagogiczne oraz uczniowie z roku na rok biorą udział w coraz większej ilości różnych akcji i programów. Nasze zaangażowanie przekłada się na ciekawe i niebanalne formy współpracy z fundacjami oraz instytucjami, co wpływa na rozwój naszej placówki i całej społeczności szkolnej.

Zespół Szkół Publicznych nr 4 w Skarżysku-Kamiennej

ul. Książęca 149, 26-120 Skarżysko-Kamienna
woj. świętokrzyskie
<http://zsp4-sko.edupage.org>

Zespół Szkół Publicznych nr 4 to Przedszkole nr 2, Szkoła Podstawowa nr 4 oraz Gimnazjum nr 4 w Skarżysku-Kamiennej. Obecnie w naszej placówce uczy się 151 wychowanków. Placówka składa się z 9 oddziałów szkolnych i jednego oddziału przedszkolnego. Szkoła wychowała wielu wartościowych ludzi. Radością i chlubą naszej przeszło 110-letniej szkoły są jej absolwenci, którzy podjęli naukę w szkołach średnich i wyższych. To ci, co uwierzyli, że nauka jest czymś bardzo pięknym.

Nasza placówka ma niepowtarzalny klimat. Szkoła znajduje się na obrzeżach miasta w malowniczo położonym miejscu wśród wielu drzew i zieleni. Na terenie przynależnym do szkoły znajduje się plac zabaw, z altanką i ławeczkami, tzw. „leśna klasa”. Gdy jest ciepło, lekcje odbywają się na świeżym powietrzu. Ponieważ szkoła znajduje się z dala od centrum, pełni rolę jedyne go ośrodka kulturalnego na osiedlu. Szkoła jest otwarta dla członków rady osiedla, włącza się w działania zarówno władz osiedla, jak i różnych organizacji. Uczniowie ZSP nr 4 korzystają z nowoczesnej, dobrze wyposażonej sali gimnastycznej, która jest do dyspozycji uczniów także po lekcjach, w czasie zajęć SKS i w okresie ferii, kiedy w szkole organizowane są turnieje i rozgrywki. Ulubionym miejscem uczniów jest świetlica szkolna. Świetlica działa w czasie lekcji a także po południu jako świetlica środowiskowa. Uczniowie mają możliwość skorzystania z pomocy nauczyciela przy odrabianiu lekcji, mają także do wyboru zajęcia dodatkowe: muzyczne, plastyczne, kulinarne, teatralne.

Atutem szkoły jest to, że są w niej mało liczne klasy, dzięki monitoringowi jest bezpieczna i brak u nas anonimowości, każdy uczeń jest traktowany indywidualnie. Uczniowie, rodzice i nauczyciele uczą się przyjaźni i bycia ze sobą w zwyczajnych codziennych sytuacjach. W naszej szkole uczymy się po prostu życia. Wyjątkowość naszej szkoły stanowi jej klimat. Jesteśmy szkołą, w której problemy są natychmiast rozwiązywane. Nasza placówka nie nosi miana szkoły integracyjnej, jednakże możemy pochwalić się tym, że uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi są wyjątkowo traktowani. Takim uczniom staramy się zapewnić wyjątkową opiekę. Idea, którą realizujemy od kilku lat, jest bezpieczeństwo uczniów.

Współpraca w szkole oraz miejsce w społeczności lokalnej

Specyfiką naszej szkoły jest szczególna współpraca wszystkich członków rady pedagogicznej oraz pozostałych pracowników szkoły. Wielu nauczycieli naszej placówki jest także

mieszkańcami osiedla, w którym znajduje się szkoła. U nas nie ma braku komunikacji czy też braku informacji pomiędzy nauczycielami.

Możemy nosić nazwę szkoły rodzinnej, ponieważ uczyli się tu pradziadkowie, dziadkowie, rodzice wielu uczniów; jesteśmy szkołą wielopokoleniową. Wielu rodziców obecnych nauczycieli było także pracownikami szkoły. Dzięki temu nauczyciele od zawsze znali potrzeby naszej szkoły i wypracowali chęć współpracy między sobą i uczniami. Współpraca pomiędzy wszystkimi pracownikami i nauczycielami przebiega bez barier. Doświadczeni i wysoko wykwalifikowani nauczyciele i specjaliści zawsze dbali i nadal dbają o dobry klimat naszej szkoły, zarówno dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, jak i ich zdrowych rówieśników. Podejmujemy wiele działań i inicjatyw w celu zapewnienia naszym uczniom jak najkorzystniejszych warunków do rozwoju i wychowania.

Ze względu na potrzeby naszych uczniów i ich rodziców w naszej placówce funkcjonuje popołudniami poradnia rodzinna. Może się do niej zgłosić każdy rodzic lub opiekun, który ma jakiś problem. W poradni pełni dyżur pedagog szkolny oraz wykwalifikowany specjalista z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Od lat praktykujemy zapraszanie specjalistów z różnych dziedzin, np. dziecięcego psychologa klinicznego, psychologa specjalizującego się w terapii seksualnej dzieci i młodzieży.

Na spotkania grona pedagogicznego zapraszani są specjaliści z różnych dziedzin. Nauczyciele przez lata korzystali z porad i szkoleń, które były organizowane ze względu na specjalne potrzeby uczniów. W naszej szkole jest zawsze tak, że jeśli pojawia się problem lub trudna sytuacja, natychmiast prosimy o pomoc specjalistów z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej lub innej instytucji lub organizacji. Przez lata nauczyciele naszej szkoły mieli wsparcie i możliwość skorzystania z porad i wskazówek do pracy dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, m.in. specjalistów od spraw uzależnień dzieci i młodzieży, profilaktyków zdrowia (diabetologa), psychologa specjalizującego się w terapii dzieci autystycznych i z zespołem Aspergera. Także sami uczniowie mieli możliwość skorzystania z warsztatów i spotkań o różnej tematyce.

Uczniowie z naszego gimnazjum od kilku lat uczestniczą w zajęciach z doradcą zawodowym w Młodzieżowym Centrum Kariery Zawodowej w Skarżysku-Kamiennej, który pomaga im w wyborze kariery zawodowej i nowej szkoły.

Przez lata nasza szkoła współpracuje z wieloma fundacjami i stowarzyszeniami, które działają na rzecz dzieci i młodzieży, jak m.in. „Arka Noego”, „Nowe życie”, „Dziewczynka z zapałkami”, „Krokus”. Zajęcia dzieci i młodzieży z wychowawcami i pedagogiem szkolnym są uzupełniane zajęciami warsztatowymi ze specjalistami z różnych dziedzin.

Współpraca z różnymi instytucjami i organizacjami

Od 2006 r. do końca trwania programu nasza szkoła uczestniczyła w ogólnopolskiej kampanii „Szkoła bez przemocy”. Przez lata nasze gimnazjum zdobywało granty z dziedziny wolontariatu. W ramach programu nasi uczniowie uczyli się uwrażliwienia na krzywdę drugiego

człowieka. Uczniowie włączyli się w pomoc osobom starszym, niekiedy samotnym. Podczas warsztatów artystycznych i rzeźbiarskich uczniowie-wolontariusze nauczyli się kreatywnie spędzać czas, a dzięki satysfakcji z wykonywanego zadania mieli większe poczucie własnej wartości, a więc zdobyli wiarę w swoje możliwości. Projekt dał szansę na zmianę myślenia dzieci nie tylko o sobie samych ale i o dorosłych. Praca wolontariuszy z ZSP nr 4 sprawiła, że otrzymali oni odpowiednie wzorce zachowania, bo mieli możliwość dostrzegania problemów innych ludzi i lokalnego środowiska, a przy tym otrzymali wewnętrzną satysfakcję z niesienia pomocy innym. Uczniowie zdobyli umiejętność nawiązania nowych kontaktów m.in. z byłymi pracownikami szkoły, ludźmi starszymi z osiedla Książęce, osobami pracującymi w fundacjach, osobami uzdolnionymi artystycznie i innymi. Wolontariusze wykazali się wytrwałością, cierpliwością i odpowiedzialnością w kontaktach z osobami starszymi oraz z młodszymi od siebie kolegami i koleżankami.

Nasza szkoła współpracuje z wieloma organizacjami, m.in. z Zarządem Rejonowym PCK. Tu od lat wzajemnie się wspieramy. Nasi wolontariusze uczestniczą w wielu akcjach, zbiórkach żywności, kwestach ulicznych.

Nasz szkolny wolontariat od lat skupiał liczne grono uczniów. Należeli i wciąż należą do niego uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Mogą oni tym sposobem czuć się także ważni, wartościowi i potrzebni innym osobom. Wielokrotnie nasi uczniowie z trudnościami, którzy u nas w placówce są traktowani jako osoby ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, niosą pomoc innym. To oni byli wielokrotnie inicjatorami licznych zbiórek żywności w supermarketach, kwest ulicznych do puszek, akcji „Świąteczna Paczka”, „Akcja PCK”, „Wielkanoc w PCK”. Nawiązaliśmy współpracę ze schroniskiem w Dyminach zbierając karmę, koce, materiały potrzebne dla zwierząt.

Podjęliśmy współpracę z Domem Dziecka, „Przystań” w Skarżysku-Kamiennej. Nasi uczniowie wspierali wychowanków Domu Dziecka poprzez korepetycje koleżeńskie, organizowaliśmy im paczki mikołajkowe, pogadanki z zakresu profilaktyki zdrowotnej. Od wielu lat współpracujemy także ze Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Skarżysku-Kamiennej. Nasi uczniowie mają możliwość skorzystania z wielu programów prozdrowotnych z udziałem tej instytucji. Wielokrotnie byliśmy zaangażowani w spektakle profilaktyczne, w których nasi uczniowie prezentowali swoje talenty aktorskie poza szkołą. Nasi uczniowie wielokrotnie włączali się również w akcje społecznościowe, np. „Blue Day” – kampanii na rzecz dzieci autystycznych.

Dwukrotnie nasi uczniowie przygotowali dla uczniów z jednej ze skarżyskich szkół specjalnych teatrzyk profilaktyczny. Wychowankowie tej szkoły odwzajemnili się tym samym. Wtedy to nasi uczniowie poprzez występ artystyczny uczniów niepełnosprawnych uświadomili się na potrzeby innego człowieka.

Nasza placówka jest szkołą małą, lecz mamy bogatą tradycję i niepowtarzalny klimat, jakiego mogą pozazdrościć nam inne szkoły. W naszej szkole nikt nie jest obojętny. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mają możliwość skorzystać z zajęć specjalistycznych: terapeutycznych, logopedycznych, wyrównawczych i wielu innych. Staramy się, aby każdy uczeń mógł być dowartościowany i to właśnie współpraca z wieloma instytucjami i organizacjami daje nam szansę osiągać tak liczne sukcesy.

KATEGORIA:

WAŻNE JEST KAŻDE DZIECKO

KATEGORIA
WAŻNE JEST KAŻDE DZIECKO

LAUREACI

NAGRODY GŁÓWNE

Zespół Szkolno-Przedszkolny
w Nowej Wsi Elckiej

Zespół Szkół Ogólnokształcących Integracyjnych nr 2
w Krakowie

Szkoła Podstawowa nr 79
w Gdańsku

Gimnazjum nr 49 w ZSOI nr 5
w Krakowie

Zespół Szkół im. Marii Konopnickiej
w Graboszycach

WYRÓŻNIENIA

Niepubliczna Szkoła Podstawowa we Wróblowicach

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bohaterów spod Darnicy
w Piastowie

Publiczna Szkoła Podstawowa nr 15 im. Królowej Jadwigi
w Opolu

Szkoła Podstawowa nr 10 z oddziałami integracyjnymi
im. Jana Henryka Dąbrowskiego w Nysie

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Nowej Wsi Ełckiej

ul. Ełcka 18, Nowa Wieś Ełcka, 19-300 Ełk
woj. warmińsko-mazurskie
<http://zspnwe.fantex.pl>

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Nowej Wsi Ełckiej jest placówką, która cały czas dąży do tego, by stać się miejscem przyjaznym i bezpiecznym dla każdego ucznia. W 12 oddziałach szkoły podstawowej uczy się 264 uczniów, w oddziałach zerowych i przedszkolnych jest 94 dzieci. Specyfika naszej szkoły polega na tym, że uczęszczają do niej uczniowie z kilkunastu miejscowości oddalonych od siebie nawet o kilkadziesiąt kilometrów. Ma to duży wpływ na relacje między rówieśnikami. Nie zawsze dzieci mogą utrzymywać kontakty po zajęciach szkolnych, mają ograniczone możliwości spotykania się ze sobą ze względu na dzielące ich odległości. Stąd też w działaniach wychowawczych szkoła kładzie duży nacisk na kształtowanie właściwych postaw społecznych i umiejętność współpracy w grupie. Dzieci uczą się tolerancji i poszanowania godności innych osób. Nauczyciele podejmują różnorodne działania w celu umożliwienia pełnego i harmonijnego rozwoju uczniów.

Pracownicy i baza lokalowa

W naszej placówce wszyscy mają poczucie odpowiedzialności za powierzone nam przez rodziców dzieci. Wszyscy w jednakowym stopniu dbają o ich bezpieczeństwo i dobre samopoczucie. Szczególną troską otoczeni są uczniowie z różnymi niepełnosprawnościami. Aby uprzyjemnić im pobyt w szkole, nauczyciele zadbali o estetyczny wystrój sal, tworząc kąciki wypoczynkowe z wygodnymi pufami i siedziskami. Oprócz nowoczesnych pomocy dydaktycznych (mamy kilka tablic interaktywnych z rzutnikami multimedialnymi) znajdują się kąciiki tematyczne, a w młodszych klasach także zabawki.

Każda klasa ma swoją salę. Uczniowie zostawiają w szafkach podręczniki i przybory szkolne. Często rodzice pomagają przy malowaniu lub urządzaniu pomieszczeń lekcyjnych. Na szkolnych korytarzach znajdują się wystawy prac dzieci, na piętrze galeria „Pędzel”, gdzie prezentowane są prace konkursowe.

Oprócz sal dydaktycznych szkoła dysponuje salą gimnastyczną, pracownią językową, salą komputerową, kompleksem boisk „Orlik 2012” oraz placem zabaw dla dzieci. W szkole znajduje się gabinet pedagoga i logopedy oraz biblioteka z czytelnią. W szkolnej stołówce przygotowywane są obiady dla około 200 uczniów a także całodzienne wyżywienie dla 50 przedszkolaków. Szkoła ma do swojej dyspozycji jeden autobus, który wykorzystujemy na krótsze wycieczki, wyjazdy do kina.

Uwagę wszystkich przykuwa „Chatka babuni”, sala, w której zgromadzono sprzęty z dawnej izby wiejskiej. W miejscu tym odbywają się cyklicznie zajęcia z edukacji regionalnej.

Warunkiem zapewnienia właściwego rozwoju uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych jest wysoko wykwalifikowana kadra pedagogiczna. Wszyscy nauczyciele mają ukończone co najmniej dwa kierunki studiów, oprócz kwalifikacji przedmiotowych posiadają kwalifikacje do prowadzenia zajęć rewalidacyjnych, terapeutycznych, korekcyjno-kompensacyjnych. W szkole utworzono gabinet logopedy i pozyskano fundusze na wyposażenie z ministerialnej rezerwy budżetowej. Współpracujemy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Elku i korzystamy z pomocy fachowców, zwłaszcza psychologów.

Działania skierowane do wszystkich uczniów

Ideą naszego działania jest pomoc uczniom w odkrywaniu ich talentów, rozbudzenie zainteresowań uczniów i umożliwienie zdobycia sukcesów. Każde dziecko musi zostać docenione i nagrodzone za swoje działania w różnych dziedzinach szkolnego życia. Tradycją jest, że wszyscy uczniowie, którzy wykazali się inicjatywą w ciągu roku szkolnego, otrzymują na zakończenie roku nagrody. Są to nagrody nie tylko za wyniki w nauce czy też wzorowe zachowanie, ale za frekwencję, prace na rzecz szkoły i szkolnej społeczności, pomoc przy przygotowaniu uroczystości itp. Każdy uczeń w naszej szkole jest potrzebny, a jego wysiłek jest doceniony. Uczniowie bardzo często pracują w zespołach, integrując się ze sobą i realizując drobne zadania. Taki sposób organizacji pracy uczy odpowiedzialności i umożliwia osiągnięcie sukcesów przez słabszych uczniów.

W szkole ważna jest samorządność uczniów. Na początku roku odbywają się demokratyczne wybory do samorządu. Uczniowie sami decydują, kto będzie ich reprezentował i sami układają plan pracy na rok szkolny. Współdecydują o uczestniczeniu w programach i projektach, imprezach szkolnych, wycieczkach i konkursach. Zgodnie z zainteresowaniami i oczekiwaniami uczniów organizowane są dodatkowe zajęcia pozalekcyjne. Wszyscy uczniowie posiadający opinie bądź orzeczenie poradni psychologiczno-pedagogicznej uczestniczą w dodatkowych zajęciach, np. rewalidacyjnych, dydaktyczno-wyrównawczych, korekcyjno-kompensacyjnych, terapeutycznych. W szczególnych przypadkach podyktowanych stanem zdrowia organizowane jest nauczanie indywidualne w domu ucznia. Nauczyciele modyfikują metody pracy, różnicują wymagania dostosowując je do możliwości dzieci.

W szkole pracujemy często metodą projektu, włączając także uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Doskonałym sposobem na zintegrowanie grupy jest przygotowanie przedstawienia teatralnego z udziałem wszystkich uczniów. Każdy ma swoją rolę do przygotowania, oprócz aktorów są też dekoratorzy, inspicjenci itp. Praca każdego dziecka wpływa na kształt przedstawienia. Terapia poprzez teatr realizowana jest na wszystkich etapach nauczania. Przygotowane w ten sposób przedstawienia oglądają pozostali uczniowie, ale także rodzice. Współpracujemy z Domem Pomocy Społecznej w Nowej Wsi Elckiej oraz ze Stowarzyszeniem Osób Niepełnosprawnych „Przystań”. Uczniowie naszej szkoły są zapraszani przez DPS na warsztaty plastyczne „Barwy jesieni”, które kończą się wernisażem prac w Elckim Centrum Kultury.

Pensjonariusze DPS-u prowadzą dla naszych dzieci zajęcia z edukacji regionalnej, np. uczą malowania jacek woskiem, tworzenia bajecznych kwiatów z krepiny.

Szczególne wagę przywiązujemy do bezpieczeństwa naszych dzieci. Włączyliśmy się do programu „Szkół Promujących Zdrowie”. W ramach tego programu podejmujemy szereg działań mających na celu propagowanie zdrowego stylu życia. Jednym z nich jest zdrowe odżywianie. Aby nakłonić dzieci do jedzenia owoców i warzyw, szkoła bierze udział w programie „Owoce w szkole”. Każda klasa prowadzi tygodniową kampanię dotyczącą wybranego przez siebie owocu lub warzywa. Przygotowuje pogadanki, konkursy, gazetki. Dzieci opracowują przepisy na szkolne surówki i przekazują je pani kucharce. Pomagają przygotowywać sałatki owocowe. Szkoła bierze udział w programie „Drugie śniadanie”.

Uczniowie chętnie piją mleko. Bierzymy udział w programie „Mleko w szkole” oraz „Mam kota na punkcie mleka”. W naszej szkole uczniowie chętnie biorą udział w lekcjach wychowania fizycznego. Klasy pierwsze uczestniczą w programie „Mały mistrz”.

Dbamy nie tylko o kondycję umysłową, ale także psychiczną i fizyczną.

Ważne jest każde dziecko

Oliwia, 5 lat

Pod koniec sierpnia zgłosił się do mnie tata Oliwki. Rodzina była w trakcie budowy domu, nie miała żadnego zameldowania. Oliwka od urodzenia chorowała na zespół nerczycowy, bardzo często przebywała w szpitalach, sanatoriach. Ze względu na stan zdrowia dziewczynka nie mogła uczęszczać do przedszkola wraz z innymi dziećmi. Brak zameldowania powodował, że szkoły niechętnie chciały przyjąć dziecko, któremu trzeba było zorganizować dodatkowe zajęcia. Dzięki przychylności organu prowadzącego udało się zapewnić dziecku nauczanie indywidualne. Oliwka bardzo chciała przebywać w grupie rówieśników, ale początkowo lekarze nie wyrażali na to zgody w obawie o zdrowie dziecka. Dziewczynka chętnie włączała się w życie przedszkola, brała udział w uroczystościach, przedstawieniach. Nauczyciel dostosowywał terminy występów do stanu zdrowia Oliwki. Oliwia brała udział w szkolnych wycieczkach, na które jeździła wraz z rodzicami, aby w przypadku nagłego pogorszenia zdrowia szybko podać niezbędne leki. Obecnie Oliwia jest uczennicą I klasy. Uczęszcza do niej jako 6-latek. Ma bardzo dobre wyniki w nauce. Często reprezentuje szkołę w konkursach recytatorskich. Dzięki kontaktom z rówieśnikami nabyła odporności i coraz częściej przebywa z klasą. W dalszym ciągu objęta jest nauczaniem indywidualnym w domu, ale jej stan zdrowia znacznie się polepszył.

Weronika, 8 lat

Weronika pojawiła się w naszej szkole jako ośmioletnia dziewczynka, która została oddana pod opiekę rodzinie zastępczej. Dziecko było wystraszone, nie można było z nią nawiązać kontaktu. Podczas zajęć chowała się pod stół i nie można było nakłonić jej do wyjścia. Była bardzo nieufna w stosunku do rówieśników. Dziecko zostało szybko skierowane na badania do poradni psychologiczno-pedagogicznej. Weronika zaczęła uczęszczać na indywidualne zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze. Zachęcana przez nauczycielkę wykonywała proste za-

dania, pomagała układać przybory szkolne, ćwiczenia. Lubiła być chwalona, więc z czasem sama zgłaszała się do pomocy. Weronika nie potrafiła czytać, nie znała wszystkich liter, nie potrafiła liczyć w zakresie 10. Nauczycielka zastosowała Metodę Dobrego Startu i metodę 18 struktur wyrazowych. Dziewczynka otrzymała orzeczenie o kształceniu specjalnym. Ze względu na dobre relacje z rówieśnikami i wychowawcą postanowiono, że dziecko będzie nadal uczęszczało do swojej szkoły. W klasie III Weronika opanowała technikę czytania. Ogromnej zmianie uległo zachowanie dziecka. Nie ucieka od rówieśników, potrafi włączyć się do zabawy.

Kamil

Do szkoły zgłosiła się mama Kamila, ucznia klasy V pobliskiej dużej szkoły. Mama była zaniepokojona tym, że syn coraz częściej ucieka na wagary, nie chce chodzić do szkoły, nie ma kolegów i ciągle uskarża się na swoje samopoczucie. Mama była załamana i nie potrafiła pomóc Kamilowi. Jedynym sposobem na zmianę zachowania syna wydawało się dla niej przejście do innej szkoły. Wyrażała się pozytywnie o naszej placówce, podkreślając indywidualne podejście do każdego dziecka. Kamil odbył rozmowę z pedagogiem i zawarł kontrakt, w którym ustalono zasady postępowania. Chłopiec zobowiązał się do regularnego uczęszczania do szkoły. Bardzo pomocni okazali się koledzy i koleżanki z nowej klasy Kamila. Bardzo serdecznie przyjęli chłopca, spędzali z nim czas na przerwach, zachęcali do zabaw. Kamil jest otwartym, wesołym chłopcem. Rodzice przestali się bać, że zamiast do szkoły Kamil pójdzie na wagary. Chłopiec czuje się w szkole bardzo dobrze i nie opuścił żadnego dnia. Od zeszłego roku jeszcze trzy inne osoby z tej szkoły przeniosły się do naszej placówki. Wszystkie dzieci są zadowolone z tej zmiany.

Gabryś

W czasie wakacji do szkoły przyszła mama pięcioletniego Gabrysia. Dziecko powinno zacząć uczęszczać do przedszkola, ale stan zdrowia Gabrysia wykluczał to całkowicie. Gabryś był dzieckiem autystycznym, w dodatku chorym na serce, z wszczepionym rozrusznikiem. Mama uczęszczała z Gabrysiem na zajęcia do poradni, ale wskazany był także kontakt chłopca z rówieśnikami. Mama nie wyobrażała sobie, by Gabryś mógł przebywać z innymi dziećmi. Chłopiec bał się wejść do dużych budynków, histerycznie reagował na osoby, które podchodziły do niego wprost. Z tego powodu wydawało się niemożliwe, aby bez problemów wprowadzić dziecko do przedszkola. Ponieważ w tym czasie dzieci spędzały sporo czasu na placu zabaw, zaprosiłam mamę wraz z Gabrysiem do odwiedzenia dzieci właśnie w tym czasie. Wcześniej mama odbyła rozmowę z wychowawczynią, instruując ją dokładnie o tym, jak należy postępować z Gabrysiem. Plac zabaw był znany chłopcu, ale nigdy nie przebywał na nim wraz z innymi dziećmi. Był zaskoczony, widząc obce osoby. Początkowo obserwował dzieci ukradkiem, udawał, że go nie interesują. Z czasem ciekawość przeważała i Gabryś zaczął wydawać dźwięki w kierunku bawiących się dzieci. Po kilku dniach zaczął włączać się do zabawy, chociaż nie potrafił dzielić się zabawkami. Przełomem okazało się wspólne z dziećmi wejście chłopca do budynku przedszkola. Mama nie potrafiła uwierzyć w zmiany, które nastąpiły tak szybko pod wpływem rówieśników. Obecnie Gabryś jest uczniem Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego, ale pierwsze kontakty z dziećmi nawiązał właśnie w naszym przedszkolu.

Szkoła Podstawowa nr 79 w Gdańsku

ul. Kołobrzeska 49, 80-391 Gdańsk
woj. pomorskie
www.sp79.gda.pl

Szkoła Podstawowa nr 79 w Gdańsku ma nie tylko wyjątkową duszę wpisaną w swoją 40-letnią historię, ale przede wszystkim serce otwarte dla każdego ucznia. **To pierwsza szkoła w Trójmieście umożliwiająca dzieciom niepełnosprawnym wspólną edukację ze zdrowymi rówieśnikami.** W 1990 roku stworzyliśmy nowy model oświaty, zachowując szacunek dla każdego ucznia i jego prawo do godnego miejsca w społeczeństwie. Obecnie posiadamy oddziały integracyjne na każdym poziomie nauczania. Do naszej szkoły uczęszcza 36 dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym 33 uczniów uczy się w klasach integracyjnych, a 48 uczniów posiada opinię z PPP. W naszej szkole uczą się również dzieci z chorobami przewlekłymi (cukrzyca, padaczka, mukowiscydoza). Realizujemy projekty, które rozwijają indywidualne potrzeby, pasje, zainteresowania i talenty uczniów. Sprzyja temu infrastruktura szkoły: bogata baza dydaktyczna i wspaniała atmosfera. Kadra nauczycieli jest profesjonalnie przygotowana do pracy, w jej skład wchodzi: 23 nauczycieli posiadających uprawnienia do pracy w klasie integracyjnej, 6 logopedów, 2 neurologopedów, socjoterapeutka i pedagog, terapeuta zajęciowy oraz psycholog. Ze względu na liczną grupę dzieci z autyzmem – 9 nauczycieli ukończyło trzystopniowy kurs terapii behawioralnej. W szkole uczy nauczyciel posługujący się językiem migowym, 10 nauczycieli posiada kwalifikacje do prowadzenia terapii pedagogicznej, a 6 ma uprawnienia pedagoga. Dzieci objęte są opieką nauczyciela terapeuty w czasie pracy świetlicy szkolnej.

Dużą grupę stanowią dzieci z autyzmem – 40% wszystkich przypadków, tj. 14 uczniów. Współpracujemy ze Specjalnym Ośrodkiem Rewalidacyjno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem w Gdańsku oraz Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną. Uczniowie nieuczęszczający do naszej szkoły, lecz uczący się w ośrodku, przychodzą do nas trzy razy w tygodniu i pomagają przy przygotowaniu stołówki do posiłku. Dzięki temu stają się „potrzebne” i wspaniale integrują się w środowisku szkolnym. Dzieci z autyzmem i zespołem Aspergera osiągnęły swoje mniejsze i większe sukcesy w wielu konkursach plastycznych, np. „Bezpieczne ferie”, „Choinka przestrzenna”, „Szkolny Mistrz Ortografii”, „Zadbaj o swoje zdrowie”.

Od 15 lat w szkole działa świetlica socjoterapeutyczna, której podopieczni są wielokrotnymi laureatami konkursów organizowanych przez Gdańskie Centrum Profilaktyki Uzależnień. Efektem naszych starań jest zdobycie przez szkołę certyfikatów: Polskiego Towarzystwa Dysleksji, Szkoła Przyjazna Uczniom z Dysleksją, „Szkoła bez przemocy”, Klubu Bezpiecznego Puchatka, Szkoła w Ruchu, Junior Media, Ekologicznej Szkoły, Szkoły z klasą 2.0, certyfikatu udziału w Wojewódzkim Projekcie „Ortograficzne Łamigłównki” oraz certyfikatu

Pomorskiego Kuratora Oświaty za spełnienie kryteriów pomorskiej sieci szkół promujących zdrowie. Wielu nauczycieli otrzymało honorowe odznaki PRZYJACIELA DZIECI AUTYSTYCZNYCH. Współpracujemy z Hospicjum im. ks. Dutkiewicza, klubami osiedlowymi, Pałacem Młodzieży, Gdańskim Centrum Profilaktyki Uzależnień, Gdańskim Ośrodkiem Kultury Fizycznej, z Biblioteką dla Niepełnosprawnych. Uczestniczyliśmy w największej imprezie mikołajkowej dla dzieci pełnosprawnych i niepełnosprawnych na Pomorzu zorganizowanej przez Fundację Marka Kamińskiego. Wspólnie z rodzicami oraz najbliższym środowiskiem organizujemy imprezy integracyjne, festyny rodzinne, dni otwarte szkoły i dni Szkoły bez Przemocy.

Odnosimy sukcesy w pracy z pojedynczym uczniem i całymi klasami integracyjnymi, które są w czołówce klas mających najwyższe średnie ocen. Nauczyciele organizują konkursy dla dzieci z dysfunkcjami o zasięgu szkolnym i międzyszkolnym, np. konkurs „Szkolny Mistrz Ortografii” i „Świąteczne Nastroje”. Nasza szkoła jest również gospodarzem Wojewódzkiego Konkursu „Ortograficzne Łamigłówek”, którego adresatami są uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Rozwijanie talentów dziennikarskich umożliwia uczniom szkolna gazetka Junior media, którą współtworzą od wielu lat między innymi uczniowie z dysleksją rozwojową. „Luneta” wielokrotnie znalazła się wśród 50 zwycięskich gazetek szkolnych wyróżnionych przez redaktorów gazet regionalnych i internautów. W Klubie Obieżyświata pomagamy rozwijać zdolności i zamiłowania turystyczne. Uczestniczymy w Przeglądzie Małych Form Teatralnych Dzieci Niemówiących. Na scenie gdańskiego Klubu Żak spotykamy się z dziećmi z problemami w porozumiewaniu się, które uczęszczają do trójmiejskich placówek szkolnictwa specjalnego.

Aktywnie włączamy dzieci w akcje charytatywne na rzecz środowiska lokalnego i sami je organizujemy, np. Promyk, Góra Grosza, Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom, Świąteczny Kosz Obfitości, zbiórka darów dla Domu Samotnej Matki w Matemblewie.

Osiągnięcia uczniów i idea integracji są publikowane na stronie internetowej szkoły oraz w licznych publikacjach prasowych: Szkoła z otwartym sercem, Przymorze było pierwsze, Bezpiecznie wróć ze szkoły, Każdy potrzebuje sukcesu, Mistrzowie ortografii, Oblicza integracji, Skuteczna profilaktyka, Lekcje wrażliwości, Troska o zdrowie – programem szkoły. Realizujemy idee zawarte w programie „Szkoły bez przemocy”. Służą temu celowi inicjatywy, np. konkurs plastyczny „Szanuję – Pomagam – Nie biję”. Uczniowie uczestniczą w cyklicznych warsztatach profilaktycznych.

W naszej szkole zorganizowano turniej „W drodze na Euro 2012”, który integrował całą społeczność szkolną. Podczas ferii zimowych i wakacji letnich odbywają się w szkole bezpłatne zajęcia dla dzieci, w których biorą udział również dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Poprzez organizację turnieju „Sport zamiast agresji” oraz Mikołajkowy Turniej o Puchar Dyrektora Szkoły promujemy działania sportowe. Organizujemy coroczny plebiscyt na najsympatyczniejszą uczennicę i ucznia naszej szkoły. Naszym naturalnym celem jest zapewnienie każdemu dziecku poczucia bezpieczeństwa i redukcja lęku. Zorganizowaliśmy szkolny festyn sportowo-rekreacyjny „Największy w-f na świecie”. Okazję do zaprezentowania swoich talentów mieli uczniowie podczas konkursu „Mam Talent”. Corocznie dzieci uczestniczą w Bałtyckim Festiwalu Nauki, skąd czerpią pomysły i inspiracje do nauki i do-

świadczeń. Prowadzimy działania systemowe, czego efektem jest to, że uczniowie wykazują postawy twórcze i zgłaszają własne pomysły działań.

Sukces w pracy z pojedynczym uczniem jest dla nas tak samo ważny, jak w pracy z całą grupą. Na długo pozostanie w naszej pamięci przypadek chłopca z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, którego prawidłowe funkcjonowanie znacznie upośledzały zaburzenia zachowania. Uczeń w poprzednich placówkach doznał wielu przykrych doświadczeń, co wpłynęło na jego samoocenę i poziom bezpieczeństwa. Dziecko zostało otoczone profesjonalną pomocą ze strony wszystkich nauczycieli. Praca z chłopcem polegała na budowaniu poczucia własnej wartości, na ukazaniu mu jego mocnych stron i tego, że jest wyjątkowy. Na wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa u chłopca wpływała również wspaniała atmosfera w klasie. Dziecko, mimo swoich deficytów, odnalazło swoje miejsce w gronie uczniów, zaczęło uczęszczać do szkoły z przyjemnością. Poprzez wielokierunkowość oddziaływań ustąpiły oznaki autoagresji i wzrosła motywacja chłopca do nauki. Uczeń przełamał swoje bariery związane z niepełnosprawnością. Staraliśmy się zapewnić mu możliwość osiągnięcia sukcesu szkolnego poprzez zajęcia specjalistyczne (rewalidację, zajęcia wyrównawcze, socjoterapię). Terapia podczas zajęć w świetlicy socjoterapeutycznej uspołeczniała chłopca, zredukowała jego lęki i poziom stresu oraz dostarczyła wzorców prawidłowych zachowań społecznych. Od 3 lat odbywają się w naszej szkole innowacyjne zajęcia sportowe GIT PARKOUR, do udziału w których zachęcaliśmy m.in. naszego ucznia. Chłopiec odkrył w sobie duże możliwości sportowe i wykazał się znakomitą sprawnością fizyczną. Terapia przez sport spowodowała wzrost samooceny i stosowanie się do zasad i norm panujących w grupie. Cały czas wyszukiwaliśmy i rozwijaliśmy jego wrodzone predyspozycje oraz motywowaliśmy ucznia do wysiłku. Efektem prawie trzyletnich starań wszystkich nauczycieli pracujących z chłopcem były ogromne sukcesy: III Miejsce w Międzyszkolnym Konkursie Czytelniczym (klasa piąta), I miejsce w Wojewódzkim Konkursie edukacyjno-plastycznym „Mój Kontynent”, I miejsce w Międzyszkolnym Konkursie czytania ze zrozumieniem „Chochlikowe Psoty”, publiczne występy w Grupie GiT PARKOUR i osiągnięcia sportowe oraz znaczne przyczynienie się do sukcesu (III miejsce) całej klasy integracyjnej w konkursie „Superklasa Przymorza” (klasa szósta). Obecnie chłopiec jest w drugiej klasie gimnazjum. Zaszczepione przez nas wzorce zachowania oraz umiejętność pokonywania przeszkód są dalej wdrażane przez ucznia. Z informacji zwrotnych uzyskanych od rodziców wiemy, że obecnie jest on jednym z najbardziej zmotywowanych uczniów w klasie.

Proces nauczania i wychowania uczniów niepełnosprawnych oraz zdrowych wspierają takie formy pracy, jak: zajęcia rewalidacyjne, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia z logopedą lub surdopedagogiem, zajęcia socjoterapeutyczne, zajęcia „Spójrz inaczej”, zajęcia wyrównawcze, gimnastyka korekcyjna, zajęcia artystyczne, koła zainteresowań. Nauka w klasie integracyjnej sprzyja wykształcaniu u uczniów postawy tolerancji, akceptacji i empatii oraz traktowania odmienności jako czegoś naturalnego.

By przełamać mity o autyzmie i ukazać prawdziwy świat dziecka autystycznego, nauczycielka naszej szkoły na podstawie codziennych obserwacji dzieci oraz współpracy z pedagogiem specjalnym opisała w formie wzruszających opowiadań prawdziwe historie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Można je przeczytać w książce „Opowieści nie tylko do

poduszki” (Wydawnictwo NIKO). Dzięki takim inicjatywom jest szansa, że wszyscy razem rozpoczniemy działania na rzecz zbudowania na wielu płaszczyznach systemu wsparcia dla osób z autyzmem i ich rodzin. Jest to jednocześnie promocja wiedzy i świadomości o tym zaburzeniu, które zostało uznane przez ONZ za jeden z najpoważniejszych problemów zdrowotnych świata.

„Po prostu inny”

(fragment książki „Opowieści nie tylko do poduszki”)

Krzyś jest dzieckiem autystycznym. W swoim życiu napotyka więcej trudności, przeszkód i „krytycznych dni” niż jego pełnosprawni koledzy. Może nawet nie wie, co mu zostało odebrane i że nic mu nie przywróci sprawności. Ma swój świat i nie ma potrzeby poznawania innego. Zamknął się w sobie jak w szklanej kuli. Przestał mówić. Czasem tylko biegnie i biegnie prosto przed siebie i zatrzymuje się dopiero nad samym morzem. Staje wtedy na brzegu i patrzy na mewy. Przynajmniej tak to wygląda. Trudno powiedzieć, czy słyszy ich ostry, przenikliwy i bardzo dziwny głos. A może wpatruje się w ich szerokie bladoszare skrzydła zakończone czarnymi piórkami? W pewnej chwili przykuca, pomału zbiera leżące na brzegu muszelki i układa je równiutko według wielkości. Przerywa zabawę tylko wtedy, gdy woda wyrzuca na piasek morskie rośliny o śliskich i lepkich liściach przypominających sałatę. To algi. Chodzą po nich kraby. Ich kleszcze budzą strach u Krzysia. Biegnie więc do mamy, by jak najszybciej znaleźć się na suchym piasku i jej dłonią zasłania swoje oczy. Gdy inne dzieci skaczą, kopią piłkę, wskakują do wody, biegają i krzyczą, Krzyś nie przejawia chęci do zabawy z nimi. Patrzy na tę gromadkę rozkrzyczanych dzieci z „kamienną twarzą”. Mama wie, co oznacza takie patrzenie autystycznego dziecka. Określa je jako „niewidzący wzrok” przenikający człowieka i niknący gdzieś w oddali. Czasem się śmieje, że jej synus jest magikiem i mocno go wtedy przytula. A może właśnie jej syn w tym patrzeniu widzi więcej niż inni? Wielokrotnie mama Krzysia zastanawiała się nad tym, dlaczego właśnie jej synek ma autyzm. Nie znalazła odpowiedzi. Dzisiaj już wie, że to nie choroba, a sposób bycia. Jest inny, bo inaczej się zachowuje. Mama pozwala Krzysiewi „wprowadzać się” w jego świat i pomału uczy się jego języka. To trudne, ale możliwe. W ten sposób poznaje coś, czego nawet jej własna wyobraźnia nie jest w stanie ukazać. Jej kochany Krzyś jest taki prawdziwy, chociaż bardzo zagadkowy. Patrząc na kołyszące się fale, mama rozmarzyła się. Zdawało się jej, że pływa w morskiej otchłani. Zobaczyła tam rośliny i zwierzęta, które tak bardzo różnią się od siebie, a jednak potrafią żyć razem w tych głębinach i nikt się niczemu nie dziwi. Każde stworzenie ma coś innego do zaoferowania, inaczej wygląda i inaczej się zachowuje. I nikt nikomu się nie dziwi. Jeden z mieszkańców morza, zwany skorpionem morskim, jest bardzo brzydki. Ma wielką czerwoną głowę uzbrojoną w trujące kolce i okropne zmarszczki. A tuż obok niego pływa długa i smukła murena oraz przerażająca swoimi mackami ośmiornica. Są piękne sardynki i meduzy, wieloryby i rekiny. Każdy świat jest inny. Zrobiło się chłodno. Mama rozejrzała się wokół. Ludzie opuszczali plażę, niektórzy w milczeniu patrzyli na Krzysia, inni wskazywali go palcami. A on nadal zasłaniał swoje oczy ciepłą dłonią troskliwej mamy. A przecież ci ludzie mogliby po prostu podejść i zapytać, tak zwyczajnie, o zwyczajne przecież dziecko... Mamusia pomogła wstać synkowi z piasku i dumnie oddaliła się z plaży.

Dla nas ważne jest każde dziecko. Staramy się widzieć więcej niż tylko twarze dzieci, staramy się zobaczyć ich dusze. Zależy nam na tym, by świat dzieci pełnosprawnych i niepełnosprawnych był jeden – bezpieczny, wartościowy i kolorowy.

Aby w pełni wczuć się we wspaniałą atmosferę panującą w naszej szkole i zobaczyć szczęśliwe i uśmiechnięte dzieci, nagrywamy filmy i filmiki, które są wspólną inicjatywą społeczności szkolnej tworzoną z dużym zaangażowaniem naszych uczniów.

Opracowały:

Anna Dolata i Anna Kowalczyk

Gimnazjum nr 49 w ZSOI nr 5 w Krakowie

os. Słoneczne 12, 31-957 Kraków
woj. małopolskie
www.gim49krakow.neostrada.pl

Choć każdy kwiat jest inny, to jednak piękny na swój sposób, a wszystkie razem tworzą wspaniały bukiet.

E. Cegła

Praca pedagoga wspomagającego w klasie integracyjnej to nie tylko pomoc uczniom w nauce podczas lekcji i zajęć dodatkowych. To także odkrywanie ich zdolności i talentów, właściwe „logowanie się” w ich umyśle i emocjach celem wyruszenia w długą drogę – *per aspera ad astra*.

Natalia

– uczennica z diagnozą zaburzeń zachowania i organicznym uszkodzeniem CUN, z reakcjami lękowymi i niską tolerancją na stres, z poważnymi trudnościami w matematyce, wywołującymi napięcia i wtórny dyskomfort. Początkowo nieśmiała, wycofana. Sytuacja szkolna połączona z wylewem łez Natalii i stwierdzeniem: „Nigdy nic mi się nie udało” nadała kierunek naszej wieloletniej współpracy na II i III etapie edukacji. W IV kl. szkoły podstawowej rozpoczęliśmy żmudną drogę budowania wiary w siebie, wyznaczoną mocnymi stronami Natalii (ambicja, przejaw umiejętności humanistycznych) z pokornym przyjęciem wszelkich ograniczeń i „chwyceniu” strachu za wystawiane nam rogi. Codzienne lekcje j. polskiego, dodatkowe prace, treningi twórczości, tworzenie banku nietypowych skojarzeń słownych rozwijały umiejętności literackie. Praca po godzinach doprowadziła do pierwszych plusów i pozytywnych ocen Natalii. Opieka nad literackimi wypowiedziami uczennicy przerodziła się w stopniowo pojawiające się wersy poetyckie, lecz... Nieustannym pogromem dla uczennicy była matematyka. Trudności zroszone łzami, wykorzystywałyśmy jako „materiał” poetycki i wentyl nagromadzonych emocji. Papier przyjmował wszelkie skargi i żale związane z trudnościami arytmetycznymi. Opisywałyśmy je prozą, stopniowo poezją. Poszukiwane związki słowne, enigmatyczne metafory rozbudzały problemowe myślenie Natalii, rozwijały również nieschematyczną drogę w podejściu do problemu matematycznego. Kombinowanie ze słowem przekładało się często w kombinatorykę matematyczną. Takie podejście w rozumowaniu pozwalało również w bardziej poszukujący sposób zerkać w stronę matematyki. Niekiedy Natalia zupełnie odmiennie, ale również na swój sposób logicznie tłumaczyła pewne kwestie matematyczne. Błąd był przez nią wyjaśniany. Obronne słowo i bycie adwokatem matematyki znaczyło więcej niż właściwie rozwiązane zadanie. Nawet gorsza ocena miała już

inny wymiar. Możliwość jej poprawy, wysłuchanie toku rozumowania Natalii, podkreślony akcent postępu, czyniły królową nauk bardziej „ludzka”. Były zawody, złości, z którymi nie walczyliśmy. Przyjęliśmy że będą, że za bardzo nas „lubią”, aby nas opuścić. Przełamujemy się, lecz nie załamujemy, krok w tył też ma sens. Poznamy go z czasem. Odkryliśmy, że gdyby matematyka była Natalii bliższa, dalsza stawałaby się rozwijająca jej zdolność poetycka. A tu kielkowały ziarna nieznanego nam jeszcze Owocu. Dzięki więc matematyko! Prawa półkula być może była siłą dzięki swojej lewej, słabszej sąsiadce. „Strzała” niepowodzenia musiała równoważyć nam dyskomfort. Przybierała kierunek i leciała w terapeutyczny wers poetycki, tworzony nie dla efektu, lecz dla samego procesu kreacji. To był początek budowania swojego świata – chwiejny fundament budowli, która tak bardzo chciała stać się wieżowcem. Uczucia, wydarzenia, ale także „zlecone” tematycznie prace stały się źródłem inspiracji. Promowanie poezji Natalii (oraz twórczości innych uczniów) w czasopiśmie religijnym pozwoliło ujrzeć pracę w formie publikacji. Widoczny efekt pracy podnosił poczucie własnej wartości. Rozwój zdolności poetyckich szedł w parze z umiejętnościami literackimi. Spędzałyśmy z Natalką (czasem z Natii) dodatkowe godziny w szkole nad poszukiwaniem bardziej wyszukanych zwrotów, szlifowałyśmy zdania, uczyłyśmy się głębszej refleksji. Rosła odwaga do tworzenia, rozwijał się indywidualizm i akceptacja siebie pomimo napotykanym trudności. Pozytywnym tego przykładem była umiejętność radzenia sobie w sytuacjach społecznych. Odwaga w stosunku do siebie i zdrowa postawa wobec innych. Powoli wkraczałyśmy w większe forum odbiorców. W kl. VI Natalia wraz z całą klasą wystąpiła na forum szkoły w *Egzaminie dojrzałości po kl. VI* – przedstawieniu mojego autorstwa wieńczącym II etap nauki. Miałam możliwość i wielką przyjemność prowadzenia Natalii przez dalszą drogę edukacji. Nowe pomysły i wyzwania stanęły przed nami. Pojawiła się też nagle potrzeba opracowania szybkiego planu przed nietypowym, ale możliwym w naszych realiach... „uzależnieniem”. Ale po kolei. Przemiany zachodzące w okresie dorastania dorzucały emocjonalny ciężar do dźwiganego plecaka trudności. Oczekujemy. Zbieramy materiał na twórczy recycling. Jest! Pora działać, szukać sposobu na przetrwanie. Tym razem w twórczości przez obraz – plastyczny wymiar wewnętrznego wizerunku. Moda młodzieżowa staje się plastyczną kreacją Natalii. Projekty strojów okolicznościowych i codziennych uwiecznionych w rysunkach przybierają arterapeutycznego wymiaru. Natalia przygotowuje się do prezentacji własnej twórczości poetycko-plastycznej na Szkolnym Salonie Artystycznym. Prezentuje się coraz pewniej i odważniej. Wymiana doświadczeń artystycznych, udany występ rodzi kolejne pomysły. Działamy!

Jako nauczyciel osobiście biorę udział w Salonie Artystycznym dla Nauczycieli w Krakowie. Proponuję Natalii wspólny udział w wystąpieniu. Tym razem Natalia recytuje i śpiewa moją poezję do autorskiego akompaniamentu uzdolnionego muzycznie niewidomego ucznia, z którym również współpracowałam. Opanowany stres przed publicznością małopolskich nauczycieli wtórnie dodaje jej odwagi. Natalia deklaruje potrzebę samodzielnego wystąpienia z własną poezją na przyszłorocznym Salonie. Dotrzymuje słowa. Zimowy Salon dla Nauczycieli „rozgrzewa”. Bierzymy z Natii udział w Spotkaniu Uczeń i Mistrz. (Osobiście bardziej odpowiada mi: Nauczyciel i Mistrz). Utwór Natalii „Podkręć jak Beckham” (inspirowany filmem) spotyka się z żywym aplauzem. Moja Uczennica opanowuje lęk i treść przed tak otwartymi występami. Czuwam, by jej to nie przerastało, by małe potknięcie nie zraziło, nie zamknęło. „Spokojnie pani Aldonko, damy radę” – słyszę. Do dzieła więc! Ambitne plany muszą uwzględniać również czas i miejsce na przedmioty, zwłaszcza ciście. W I klasie gim-

nazjum Natalia ma zadowolające stopnie z przedmiotów humanistycznych, ale kontrastem na świadectwie jest ocena dopuszczająca z matematyki. Odpoczynek wakacyjny przebiega w uniesieniach poetyckich. Wiersze pisane w biegu i z rozmysłem goszczą letnim czasem na mojej poczcie. Również dzielę się z Natalią moją poezją. Niejednokrotnie to ona jest recenzentką moich wierszy. Uczymy się wzajemnie od siebie.

Natalia ambitnie walczyła o sukces, liczyła na coś więcej. Obawiała się jednak przyjęcia przez odbiorców niekiedy tylko przez nią rozumianej poezji. Próbowaliśmy sił w konkursach poetyckich. Natalia rozumie, że nie podium świadczy zawsze o jakości pracy. Ważna jest droga przyświecająca ciężkiej pracy. Ona ma sens. Z poezją nie jest łatwo trafić w gust jury, ale czy o to tylko zabiegać? Nie! Próbować, przewyższać siebie, nie innych! Wyników konkursów nie przyjmowałyśmy jako oceny pracy. Uczylałm Natalię obserwować z refleksją twórczość innych, ale umieć przede wszystkim zachować siebie, nie ulegać zauważonym preferencjom. Być sobą w trosce o siebie. W klasie II gimnazjum Natalia wzięła udział w Powiatowym Konkursie literackim *Moje miejsce na Ziemi*. Wiersz *Ja* zajął I miejsce. Radość dodawała twórczych skrzydeł! Wreszcie tak oczekiwany sukces i uznanie. Natalia bardzo aktywizowała się w edukacyjne działania projektowe, wolontariat i inne konkursy. Sama domagała się, aby pamiętać o niej w ważnych i poważnych przedsięwzięciach. Potrafiła łączyć naukę z innymi działaniami będącymi płaszczyzną jej realizacji. Postanowiłam zachęcić Natalię i innych uczniów do udziału w ogólnopolskim projekcie senioralnym lansującym idee wolontariatu: „Ambasador miejsc” (org. Fundacja K. Baranowskiego). Natalia wraz z koleżankami podjęła wezwanie opracowania koncepcji wycieczki. Współprowadziła spotkanie dla seniorów, ułożyła wiersze promujące nasze przedsięwzięcie, zrobiła ulotki informacyjne. Nie liczył się wynik konkursu, lecz wspólne działanie na rzecz innych i przeżywanie siebie nawzajem. Efekt był zaskakujący – zdobyliśmy I miejsce w Polsce i pojechaliliśmy na zaplanowaną wycieczkę szlakiem zamków małopolskich. Natalia zadziwiła przedsiębiorczością i odwagą, której tak jej kiedyś brakowało. „Pani Aldonko, wchodzimy w jakiś projekt?” – pytała z zapałem. Pracy nie brakowało, więc działałyśmy. Sukcesem była również wypracowana ocena dostateczna z matematyki! Rok 2014 okazał się złotym rokiem, a sukcesy Natalii motywowały ją do coraz poważniejszych działań. W maju 2014 r. Natalia zmierzyła się z młodymi poetami szkół gimnazjalnych i średnich w Turnieju Jednego Wiersza, prezentując dwuwiersz czytany w dwóch kierunkach. Wśród poetyckiej masy wierszy utwór Natalii zdobył wyróżnienie. Piękny występ uczennicy, pewność głosu i godna prezentacja swojego dzieła. Największy sukces przypadł na czerwiec 2014 r. Natalia walczyła z mnogością pomysłów twórczych. Wynik kolejnego konkursu poetyckiego wywołał ły szczęścia! Oryginalna poezja w graficznym stylu zajęła I miejsce w XII Małopolskim Konkursie Literackim!

Natalia zachęciła również mnie i klasę do opracowania komiksu na konkurs *Wyloguj się do życia*. Przeprowadziła kampanię promującą pracę. Zdobyliliśmy ogólnopolskie wyróżnienie! Musiałam czuwać nad aktywnością Natalii, gdyż sukces zaczął działać uzależniająco. Co będzie, jak go nie będzie? Czy to już porażka? Rozmowy i działania pozakonkursowe w celu rozwoju siebie uświadamiały główny cel pracy. Ocena celująca z j. polskiego w III klasie gimnazjum, wspinały występ z grupą uczniów klas III wg mojego scenariusza potęgował radość. Za ciężką pracę i ogromny postęp w rozwoju Natalia otrzymała prestiżową nagrodę szkolną: *Umysł i Osobowość Roku*. Wieloletnia praca uczyniła z Natalii osobę odważną i rozważną, samodzielnie poszukującą ścieżek własnego rozwoju.

„Natalko, napiszmy o tym... Twoje nerwy są tego warte!”. Od tych słów wypowiedzianych przeze mnie 6 lat temu w trudnej dla Natalii sytuacji rozpoczęliśmy naszą wędrówkę. Tak się zaczęło i tak się nie skończyło. Już dziś na poczcie mailowej jest „dostawa” nowej twórczości Natalii na ogólnopolski konkurs poetycki. Trzymam mocno kciuki!

Ola

Uczennica z dolną granicą normy intelektualnej, reakcjami nerwicowymi, psychosomatyką, wadą wymowy, nieharmonijnym rozwojem. Przepisana do naszej szkoły z powodu braku promocji z matematyki w klasie V. Wycofana, bojaźliwa, reagująca płaczem na próbę motywacji do jakiegokolwiek działania. Samotna. Smutna. Bez wiary i nadziei. Taka Ola weszła w progi naszej klasy. Konieczne było stworzenie szansy na sukces małymi, lecz dla nas wielkimi krokami. Szukanie pozytywnego odniesienia musiało być niezwykle szybkie, aby Ola znalazła swój mocny punkt pośród ograniczeń. Ola preferowała z początku pracę cichą, indywidualną z plastycznym akcentem. Dialog Oli ze swoim dziełem umożliwił jej otworzyć się na szerszy świat edukacyjny i społeczny. (Ten drugi, jak się okazało, miał ogromne znaczenie dla dalszego jej funkcjonowania). Zachęciłam również Olę do uwieńczania chwil wzruszenia na zdjęciach. Koncentracja nad fotografowanym obiektem usprawniła skupianie się nad zadaniem. Pojawiły się lepsze oceny. Rosła odwaga i pewność siebie. Wybuch pozytywnych emocji nastąpił po werdykcie jury w Powiatowym Konkursie (fotografia) w kl. II gimnazjum. Ola zajęła II miejsce! Przełamała siebie podczas prezentacji pracy. Ola obserwowała uważnie świat, a może by go tak opisać? Pracowałyśmy nad poetycką formą budowy zdania. Tworzyłyśmy krótkie limeryki. Ola miała swoją pierwszą publikację na łamach gazety. Czytała swoją poezję na szkolnych promocjach talentu. Stres powoli stawał się eustresem. Ola dawała sygnały, że chce więcej, że nie ma mowy o płaczu, a lękowi damy radę. Kulinarne umiejętności Oli dały wyraz w realizowanym przeze mnie projekcie skautowym promującym idee harcerstwa. Ola prezentowała na forum zaproszonych gości przepis na koktajl harcerza, promując zdrowe odżywianie. Brała czynny udział w misji bojowej harcerza, konkursach poetycko-plastycznych oraz w projekcie senioralnym. Uwierzyła w siebie i w pełni się realizowała. Była aktywna podczas lekcji. Ręka w górze to ogromny postęp. Ola miała zawsze przed sobą rekompensujący cel, który konsekwentnie realizowałyśmy. Obecnie Ola samodzielnie pisze wiersze, rozwija się poetycko i artystycznie.

Powyższe opisy, to tylko kropla w morzu przykładów, w których odkryty potencjał uczniów rozwijał się, doskonalił i terapeutyzował. Efektu nie należy upatrywać tylko w postępach uwieńczonych miejscem na podium. Mała zmiana na „plus” jest niekiedy „drapaczem chmur” w rozwoju dziecka. Każde z nich ma dar, mimo wszystko albo właśnie dlatego. I właśnie dlatego należy go rozwijać.

Opracowanie:

Aldona Rumińska-Szalska

Zespół Szkół im. Marii Konopnickiej w Graboszycach

Graboszyce 125, 32-640 Graboszyce
woj. małopolskie
www.zsgraboszyce.pl

Każdy człowiek ma prawo do miejsca w społeczeństwie i do osobistego szczęścia.

M. Grzegorzewska

W pędzie dnia codziennego ważna jest refleksja i spojrzenie na drugiego człowieka. Żeby zrozumieć dziecko niepełnosprawne, trzeba je dostrzec, zaakceptować ze wszystkim, co ma. Należy uświadomić sobie, że to zwyczajny człowiek posiadający wady, zalety, talenty, potrzeby oraz lęki. Poza tym jak każdy z nas może on okazywać radość i złość, a także mieć lepsze i gorsze dni.

Czy niepełnosprawnego ucznia traktuje się w naszym zespole wyjątkowo? Nie, ponieważ w naszej szkole każde dziecko jest niezwykle i odnosimy się do niego z należyтым szacunkiem, akceptacją odmienności oraz z poszanowaniem wszystkich jego praw. Dowody sympatii, zaufanie uczniów, rodziców, jak i społeczności lokalnej są dla nas potwierdzeniem, że to, co robimy, ma sens.

Jesteśmy małą wiejską szkołą, w skład której wchodzi: oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum. Nie możemy się pochwalić dziesiątkami specjalistów czy świetnym wyposażeniem, jednak mimo to osiągamy wiele sukcesów. Uczęszcza do nas ok. 120 uczniów (w tym czterech ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi). Większość mieszka na terenie Graboszyce, a pozostali pochodzą z okolicznych wsi i Zatora. Cieszymy się bardzo dobrą opinią w środowisku lokalnym. Nasi uczniowie osiągają bardzo dobre wyniki na egzaminach gimnazjalnych, odnoszą sukcesy w wielu konkursach.

Relacje między dziećmi są bardzo dobre. Na wspólnych korytarzach spotykają się pięciolatki i piętnastolatki, dzieci z upośledzeniem umysłowym i z ponadprzeciętnym ilorazem inteligencji, a więc mali oraz duzi, pełni kontrastów, różnobarwni pod względem osobowości, zainteresowań, a w gruncie rzeczy tacy sami. U nas jest miejsce dla każdego. Dzięki małej liczbie uczniów (klasy liczą od 6 do 18 uczniów) i kameralnej atmosferze wszyscy się znają. Dostrzegamy potrzeby, talenty i trudności naszych dzieci. Nie zawsze bywa kolorowo, ale jesteśmy po to, by pomagać, wspierać, motywować, nauczać, inspirować. Wszystko to sprawia, że uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi czują się tu bardzo dobrze. We wszystkie działania włączani są uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną, a ich rodzice często odwiedzają naszą szkołę. To nasi partnerzy i osoby współdziałające. Integracja całej społeczności szkolnej ma dla nas kluczowe znaczenie. Codziennie podejmujemy działania sprzyjające nawiązywaniu pozytywnych relacji pomiędzy wszystkimi uczniami.

Organizujemy różne działania, podczas których uczniowie mają okazję współpracować ze sobą, wspierać się, uczyć poszanowania swojej odmienności, akceptować wady oraz zalety, dostrzegać talenty i wspólnie przezwycięzać trudności. Oto kilka przykładów:

Dzień Seniora, Dzień Rodziny, Prezentacja Bożonarodzeniowa

Nasza szkoła znana jest z organizowania imprez o charakterze lokalnym. Uczniowie, rodzice, jak i mieszkańcy wsi bardzo je lubią i często z niecierpliwością ich oczekują. Mają wówczas możliwość obejrzenia swoich dzieci i wnuków. Z przejęciem czekają na ich występy oraz oklaskują talenty. Aby podkreślić wagę tych uroczystości, występy często odbywają się w Domu Ludowym w Graboszycach lub na specjalnie w tym celu zbudowanej scenie na sali gimnastycznej. W prezentacjach biorą udział także uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną. Wszyscy przygotowują upominki dla swoich bliskich. Szczególnie dobrze na scenie czuje się jedna z niepełnoprawnych uczennic. Bardzo chętnie recytuje wiersze i śpiewa piosenki, pomimo wciąż utrzymującej się wady wymowy. Stara się wówczas mówić wolno a także bardzo wyraźnie. Doceniają to jej koledzy oraz koleżanki, którzy za przykładem dziewczynki pokonują swoje słabości (także i oni miewają przecież tremę, trudności artykulacyjne itd.).

Wigilia szkolna

To dla całej szkoły bardzo wyjątkowe wydarzenie. Przy wspólnym wigilijnym stole (w ostatnim dniu nauki przed przerwą bożonarodzeniową) spotykają się nauczyciele, uczniowie, pracownicy szkoły, emerytowani nauczyciele a także niektórzy rodzice naszych niepełnosprawnych uczniów. Chwila jest bardzo emocjonująca i wzruszająca. Samo składanie życzeń trwa prawie godzinę, następnie je się potrawy wigilijne oraz śpiewa kolędy. To, co się dzieje w tym dniu, jest dla nas kolejnym dowodem na to, że wszyscy są dla siebie ważni – nasi uczniowie lubią się, szanują i akceptują. Nikt wówczas nie stoi z boku. To prawdziwe święto. Przepelnia nas radość ze wspólnego spędzenia czasu. Kiedy kilka lat temu pojawił się pomysł zorganizowania w takiej formie spotkania wigilijnego, wielu było przeciwników, nie wszyscy podchodzili do tego z entuzjazmem. Rodzice naszych niepełnosprawnych dzieci byli pełni obaw, zastanawiali się, czy ich dziecko powinno w tym brać udział (chociażby ze względu na dość długi czas trwania). Dziś nikt nie wyobraża sobie, by takiej wigilii mogło nie być. Jest to, jak na nasze możliwości, bardzo duże przedsięwzięcie, które wymaga zaangażowania oraz pracy wielu osób. Będziemy je jednak nadal realizować, gdyż jest to moment, by zatrzymać się i w pędzie przedsięwziętych przygotowań poświęcić jeszcze te kilka godzin naszym wychowankom. Bardzo to nas do siebie zbliża i jest nam wszystkim potrzebne.

Programy realizowane w naszej szkole

Na terenie naszej placówki realizujemy różne programy, np. „Bezpieczna Gmina” „Bezpieczny Puchatek”, „Alternatywy”. Mają one charakter profilaktyczny. Są okazją nie tylko do poznania zagrożeń i sposobów radzenia sobie z nimi, ale też sprzyjają wspólnym działaniom uczniów (podczas zawodów sportowych, zabaw integracyjnych, zajęć plastycznych czy gier terenowych). Aby umożliwić udział w tego rodzaju działaniach wszystkim uczniom (także niepełnosprawnym) wraz z wychowawcami, lekcje z nimi realizowane są na jednej godzinie we wszystkich klasach.

Zależy nam na tym, by dzieci przychodzące do oddziału przedszkolnego (niejednokrotnie z wieloma zaburzeniami i trudnościami) miały ułatwiony „start” i nie musiały przeżywać dodatkowego stresu związanego z adaptacją do nowej sytuacji. W minionym roku szkolnym realizowaliśmy projekt pn. „Edukacyjny kalejdoskop malucha”, który został nagrodzony w konkursie grantowym „Na dobry początek” i dofinansowany ze środków Fundacji BGK w Warszawie J. K. Steczkowskiego. Podczas niego dzieci cztero- i pięcioletnie uczestniczyły wraz ze swoimi rodzicami w szeregu ciekawych zajęć dydaktyczno-wychowawczo-terapeutycznych prowadzonych przez nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej, oligofrenopedagoga i terapeutę pedagogicznego oraz logopedę.

Realizacja programu „Odblaskowa Szkoła” była okazją do zapoznania uczniów z zasadami właściwego zachowania się na drodze. Nasi niepełnosprawni uczniowie nie tylko uczestniczyli w jego przebiegu, ale wykonali też piękne prace plastyczne związane z tematyką projektu, które zostały nagrodzone wyróżnieniem.

Finał
„Odblaskowej szkoły”

Jako jedna z pierwszych szkół w regionie zostaliśmy wyróżnieni certyfikatem „Szkoła w ruchu”. Podczas realizacji programu organizowaliśmy aktywne przerwy – szczególnie ulubione przez uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (nie we wszystkich działaniach mogli brać udział ze względu na ograniczenia ruchowe). Wspólne słuchanie muzyki i tańce podczas przerw stały się okazją do świetnej zabawy, ale też potwierdziły pełną akceptację

niepełnosprawnych przez wszystkich uczniów naszej szkoły. Uczennice z gimnazjum otoczyły ich opieką i „wciągnęły” do zabawy.

Próbna drużyna harcerska

Zbiórki próbnej drużyny harcerskiej to kolejne miejsce, gdzie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mają możliwość wspólnie działać, kształcić się i bawić z pozostałymi uczniami. Harcerstwo uczy dyscypliny, obowiązkowości, samodzielności, uczciwości i właściwych postaw obywatelskich. To, co działo się podczas zbiórek, szczególnie upodobała sobie jedna z niepełnosprawnych uczennic. Jej mama była pełna obaw, jednak dziewczynka przekonała ją do tego i uczęszczała na większość zbiórek.

Nie ma kaleki, jest człowiek.

M. Grzegorzewska

W naszej szkole jest miejsce dla każdego. Tworzymy jak najlepsze warunki do rozwoju i nabywania różnorodnych umiejętności dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. Poruszają się oni samodzielnie, choć w wielu sytuacjach wymagają pomocy i asekuracji – szczególnie podczas chodzenia po schodach. Kontakt z nimi utrudniają liczne wady wymowy. Znamy swoich uczniów na tyle dobrze, że nauczyliśmy się ich rozumieć. Zdajemy sobie sprawę, że w porównaniu ze szkołami integracyjnymi czy specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi mamy bardzo mało niepełnosprawnych podopiecznych, jednak dla nas są to niezwykle ważni uczniowie i chcemy opowiedzieć o pracy z nimi i na ich rzecz. Pragniemy podzielić się swoimi doświadczeniami i radością, jaką przynosi nam praca z nimi. O codzienne oddziaływanie edukacyjno-terapeutyczne dba pedagog specjalny – oligofrenopedagog i jednocześnie terapeuta pedagogiczny. Zajęcia odbywają się w przeznaczonej do tego celu przestronnej sali. Nasi niepełnosprawni uczniowie nazywają ją „naszą salą”. Wszystkie zajęcia specjalistyczne prowadzone są indywidualnie.

Część zajęć odbywa się w salce wyposażonej w ramach programu „Radosna szkoła”. Znajduje się tam uwielbiany przez wszystkie dzieci suchy basen, mnóstwo wielkich, gąbczastych klocków, materace i piłki „kangury”. W pogodne dni korzystamy także z placu zabaw znajdującego się na terenie szkoły, który jest nie tylko miejscem do usprawniania ogólnoruchowego i świetnej zabawy, ale okazją do nawiązywania kontaktów interpersonalnych. Uważamy, że każdy uczeń ma w sobie coś, co warto zauważyć. By nasze oddziaływania były pełne i przynosiły zamierzony efekt, współpracujemy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Oświęcimiu, stowarzyszeniami na rzecz pomocy dzieciom niepełnosprawnym, z rehabilitantami. Dla każdego ucznia przed etapem edukacyjnym opracowujemy specjalny, indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, którego sporządzenie poprzedza analiza dokumentacji specjalistycznej, rozmowy z rodzicami oraz obserwacja dziecka.

Kocham moją pracę, więc interesuje mnie każdy, kto do niej wchodzi.

M. Grzegorzewska

Każdy, choćby drobny postęp naszych uczniów jest dla nas ważny. To motywacja i inspiracja do dalszej pracy nauczyciela.

Chłopiec

Trafił do naszej szkoły jako dziecko sześciolatnie. Mama przynosiła go na rękach do oddziału przedszkolnego. Z czasem dzięki zaangażowaniu rodziców i intensywnej rehabilitacji zaczął stawiać kroki, aż w końcu był w stanie samodzielnie się przemieszczać. Chłopiec praktycznie nie nawiązywał kontaktu. Wydawało się, że nikt nie jest mu potrzebny, nie zwracał uwagi na nauczyciela, dobrze mu było samemu ze sobą. Mówił, to znaczy wypowiadał wyrazy, zwroty, jednak mowa nie służyła mu do komunikacji. Odtwarzał to, co kiedyś usłyszał. Pomimo trudności w komunikacji i braku odpowiedzi ze strony chłopca na jakikolwiek kontakt prowadzone były codziennie zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze w oparciu o różnorodne, znane w pedagogice specjalnej metody pracy. Nauczycielka nie rezygnowała z rozmów (a właściwie monologu) z uczniem. Wciąż zadawała mu pytania, na które jednak nie uzyskiwała odpowiedzi, czytała książki, śpiewała, zabierała na spacer, pokazywała różne przedmioty, obrazki i wciąż mówiła. Prowadziła stymulację wszystkich zmysłów, by wywołać reakcję chłopca. Przełom nastąpił, gdy uczeń bardzo wyraźnie zaczął reagować na dźwięki muzyki – i to nie tylko poważnej i rozrywkowej nagranej na płytę, ale i tej, którą dawały marakasy, kołatki, słoiki, naczynia. Na jego twarzy pojawiał się uśmiech, a osoba przyglądająca mu się miała wrażenie, że słucha muzyki całym sobą. Dzięki intensywnej i systematycznej pracy zarówno w szkole, jak i ogromnemu zaangażowaniu rodziców, dziś chłopiec nawiązuje kontakt wzrokowy, odpowiada uśmiechem na uśmiech, podaje dłoń na powitanie, świetnie wypełnia proste polecenia, samodzielnie się porusza, wykonuje z niewielką pomocą niektóre czynności samoobsługowe. Niestety nadal nie używa mowy jako sposobu komunikowania się. Oligofrenopedagog, która prowadzi z nim zajęcia już od 6 lat, wspomina moment, gdy po skończonych zajęciach ubierała kurtkę i szykowała się do wyjścia, a chłopiec spojrzął na nią i zapytał: „A ty gdzie idziesz?” Słowa te wywołały ogromną radość u nauczycielki. Były dowodem na to, że nigdy nie można zakończyć stymulacji i oddziaływań.

Uczennica

Podobnie jak chłopiec trafiła do naszej szkoły jako dziecko sześciolatnie. Bełkotliwa mowa i niepełnosprawność umysłowa oraz zaburzenia równowagi ciała (przewracała się nagle) sprawiły, że praca z nią nie należała do łatwych. Dało się jednak zaobserwować ogromne chęci do wszelkich działań związanych z edukacją. Rozpoczynając naukę w klasie pierwszej, chciała tak jak inne dzieci uczyć się pisać, liczyć, czytać. Praca nauczycieli na lekcjach, jak i na zajęciach rewalidacyjnych sprawiła, że uczennica czyta płynnie, rozumie krótkie zdania, pisze ze słuchu łatwe wyrazy, liczy na konkretach w zakresie 100. Świetnie radzi sobie także ze wszystkimi czynnościami samoobsługowymi. Tańczy, biega z rówieśnikami, chodzi na wycieczki, pomaga w samoobsłudze młodszej siostrze. Jest bardzo uspołeczniona, aktywna, pogodna i radosna. Uwielbia, gdy na lekcji nauczyciel prosi ją, by przeczytała klasie czytankę, polecenia do zadania czy fragment książki. Brawa kolegów są dla niej motywacją do zdobywania kolejnych umiejętności.

Dziewczynka

Uczennica z niepełnosprawnością sprzężoną. Bardzo silna więź dziecka z mamą uniemożliwiła normalne prowadzenie zajęć, gdyż uczennica pracowała tylko wówczas, gdy siedziała lub stała w bezpośrednim sąsiedztwie mamy. Trudne było przekonywanie, że dziewczynka powinna zostać na zajęciach tylko z nauczycielem. Sytuację utrudniały dodatkowe deficyty (np. trudności artykulacyjne, lęki). To właśnie potrzeby dziewczynki były motywacją do zaaranżowania sali wyglądem przypominającej pokój w domu, gdyż tylko tak mogła poczuć się pewnie, spokojnie i bezpiecznie. Wierzyliśmy, że zrobienie namiastki domu w szkole przyniesie zamierzone rezultaty. Tak też się stało, choć początki pracy z uczennicą były trudne. Zdobycie jej zaufania wymagało czasu i specjalnego podejścia – konsekwentnego, a jednocześnie bardzo łagodnego, pełnego ciepła oraz zrozumienia. Stopniowe przesuwanie granicy dzielącej mamę i dziewczynkę podczas zajęć (co było niezwykle trudne także dla rodzica) przyniosło wspaniałe rezultaty. Uczennica właśnie rozpoczęła drugi rok w naszej szkole. Dziś mama jest nadal obecna w szkole, ale coraz częściej podczas zajęć dziewczynka nie potrzebuje już jej mieć w zasięgu wzroku. Znacznie osłabiła się też jej nadwrażliwość dotykowa. Edukacyjnie uczennica poczyniła bardzo duże postępy. Świetnie czyta, liczy. Poza tym nawiązuje kontakty z rówieśnikami. Czasami wręcz odsuwa mamę na bok i mówi: „Sama, sama”. Jest coraz bardziej samodzielna i to nas cieszy.

Rozmowy z rodzicami i ciągła obserwacja naszych uczniów sprawiają, że jesteśmy w stanie wychwycić skarby, czyli wyjątkowe predyspozycje, talenty czy umiejętności, jakie kryją w sobie nasi podopieczni. Na ich bazie planujemy i organizujemy codzienną pracę.

Uczeń niepełnosprawny ma świetny słuch muzyczny. Słyszając jakąś melodię, staje się radosny oraz chętny do współpracy. Muzyka jest dla niego źródłem wyciszenia, bodźcem do pracy i zabawy, dlatego wykorzystujemy ją w codziennej pracy z chłopcem.

Uczennica niepełnosprawna opanowała bardzo dobrze podstawowe zasady obsługi komputera. Korzystając więc z niego, nabywa wiele umiejętności przydatnych w przyszłości. Świetną pamięć dziewczynki i chęć autoprezentacji wykorzystujemy podczas różnego rodzaju uroczystości czy imprez organizowanych na terenie szkoły. Zawsze pamiętamy jednak o tym, że jej pewność siebie i chęć prezentowania swoich umiejętności jest wtedy silna, gdy znajduje się w gronie swoich pełnosprawnych kolegów i koleżanek. By nadal rozwijać zainteresowania uczennicy związane z obsługą komputera, specjalnie dla niej prowadzone są dwa razy w tygodniu indywidualne zajęcia doskonalące tę umiejętność. Dają one dziewczynce ogromną radość i satysfakcję, nie może się ich doczekać.

Dziewczynka niepełnosprawna ma bardzo dobrą pamięć, która szczególnie ujawnia się w sytuacjach życia codziennego. Wie, o co nauczyciel prosił ją np. tydzień wcześniej. Doskonale zdaje sobie sprawę z tego, kiedy i co się ma wydarzyć. Przypomina o tym nawet swoim rodzicom. Uważamy, że ogromnym talentem i wielkim sukcesem dziewczynki jest opanowanie przez nią techniki czytania. Uczennica ma 11 lat i gdyby nie bardzo silna wada wymowy, to jej czytanie można by było nazwać zupełnie płynnym. Za samym opanowaniem techniki idzie rozumienie krótkich zadań o treści bliskiej dziewczynce. Ponieważ uczennica

ma bardzo dużą wadę wzroku, wszystkie pomoce potrzebne do zajęć przygotowywane są własnoręcznie przez oligofrenopedagoga i dostosowane są wielkością do jej potrzeb.

Prace plastyczne wykonywane przez naszych niepełnosprawnych uczniów wielokrotnie były dostrzegane i nagradzane w konkursach organizowanych na terenie szkoły, np. „Jesienny cudaczek”, „Moja mała ojczyzna”, konkurs na zakładkę do książki, konkurs plastyczny w ramach programu „Odblaskowa Szkoła”. Dzieci prezentują swoje talenty podczas wyżej wymienianych uroczystości szkolnych.

Okazją do ujawnienia i rozwijania ich talentów oraz zainteresowań są liczne zajęcia pozalekcyjne organizowane na terenie szkoły. Na szczególną uwagę zasługuje grupa taneczna MIX i comiesięczne wyjazdy do Regionalnego Ośrodka Kultury w Zatorze na spotkania z muzyką.

W wychowaniu i nauczaniu dziecka musisz się z domem sprzymierzyć, musisz się z nim na ile tych zagadnień związać życzliwą i przyjazną współpracą. Tylko wtedy poznasz dobrze dziecko, gdy poznasz wszystkie warunki jego życia – jakie są, jak działają.

M. Grzegorzewska

Wszystkie oddziaływania nie przyniosłyby zamierzonych rezultatów, gdyby nie ścisła współpraca z rodzicami naszych podopiecznych, którzy są wyjątkowi, bardzo zaangażowani, chętni do współpracy i podejmowania wszelkiego rodzaju działań na rzecz swoich dzieci. Zawsze możemy na nich liczyć. Chętnie dzielą się z oligofrenopedagogiem swoimi spostrzeżeniami, uwagami, sposobami pracy w domu. Są otwarci na wszelkiego rodzaju sugestie oraz propozycje nauczyciela. Pomiędzy rodzicami dzieci niepełnosprawnych a pedagogiem specjalnym wytwarza się więź oparta na wzajemnym zaufaniu. Na pewno sprzyja temu codzienny kontakt w szkole, ale i niejednokrotnie długie rozmowy telefoniczne. Staramy się być dla rodziców wsparciem nie tylko w sprawach bezpośrednio związanych z ich dzieckiem, ale także w różnych trudnych sytuacjach życiowych, z którymi się borykają. Szkoła wspiera rodziny uczniów (nie tylko niepełnosprawnych): dofinansowaniem dożywiania i zakupu podręczników, stypendiami socjalnymi. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom i prośbom rodziców, dostosowujemy godziny pobytu dzieci w szkole do dodatkowych (pozaszkolnych) zajęć, w których uczestniczą nasi podopieczni (np. zajęć w stowarzyszeniach, rehabilitacyjnych, w centrach logopedycznych).

Kilka słów podsumowania

W Zespole Szkół im. Marii Konopnickiej w Graboszykach:

- dostrzega się talenty uczniów, które stanowią podstawę do planowania pracy edukacyjno-terapeutycznej;
- mimo iż nie mamy uczniów, którzy poruszają się na wózkach, są zbudowane podjazdy, które ułatwiają niepełnosprawnym umysłowo samodzielne poruszanie się (podczas chodzenia po schodach wymagałoby ciągłej asekuracji, gdyż ruchy ich są nadal niestabilne i nieskoordynowane, a możliwość samodzielnego poruszania się buduje ich pozytywną samoocenę i rozbudza wiarę we własne możliwości);

- specjalnie dla naszych czterech uczniów przeznaczono na zajęcia jedną salę, w której czują się pewnie i bezpiecznie;
- dla uczennicy niepełnosprawnej organizuje się zajęcia rozwijające jej zainteresowania (umiejętność obsługiwanania komputera);
- prowadzi się zajęcia adaptacyjne dla nowych uczniów i ich rodziców (dwoje podopiecznych zostało przepisanych do nas z innych szkół).

Prowadzimy zajęcia rewalidacyjne, rewalidacyjno-wychowawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, a także rozwijające zainteresowania. Chcielibyśmy swoim udziałem w konkursie zwrócić uwagę na małe szkoły z niewielką liczbą uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Mimo iż nie dysponujemy wielkimi środkami finansowymi i wyspecjalizowanym sprzętem, to wiemy, że dla naszych uczniów robimy wszystko, co pozwoli im osiągnąć sprawność na miarę ich możliwości. Nauczyciele z własnej inicjatywy dbają o swój rozwój zawodowy i uczestniczą w wielu szkoleniach. Wszystko po to, aby niczego nie zaniedbać i zrobić wszystko, co możliwe dla dobra dzieci i ich rodziców. Szkoła przyjazna dla uczniów to też taka, w której nauczyciele mają na tyle pokory i krytycyzmu wobec swojej pracy, że nie boją się prosić o pomoc innych specjalistów, jeśli coś przekracza ich możliwości.

Niepubliczna Szkoła Podstawowa we Wróblowicach

Wróblowice 142, 32-840 Zakliczyn
woj. małopolskie
www.nspwroblowice.szkolnastrona.pl

Niepubliczna Szkoła Podstawowa jest placówką działającą od 1 września 2012 roku, prowadzoną przez Stowarzyszenie Przyjaciół i Sympatyków Szkoły we Wróblowicach. Powstała po likwidacji Zespołu Szkoły Podstawowej i Przedszkola we Wróblowicach. Jej głównym zadaniem jest zapewnienie uczniom klas I-VI jak najlepszych warunków rozwoju fizyczno-intelektualnego. W placówce znajdują się również dwa oddziały przedszkolne: 1) grupa 5,6-latków, 2) 3,4-latków.

PRACA Z UCZNIAMI ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI

„Jesteśmy przekonani o słuszności wspólnego nauczania i wychowania dzieci o różnych potencjalnych możliwościach rozwojowych. Taki kierunek nauczania i wychowania jest możliwy, gdy rozumie się go jako wspomaganie rozwoju każdego powierzonego dziecka we wszystkich sferach: fizycznej, emocjonalnej, poznawczej, duchowej i społecznej; tworzenie optymalnych warunków wspomagających ten rozwój i troskę o pełną podmiotowość każdego dziecka” (J. Bogucka, A. Klimkowska, I. Stelmaszczyk-Dyba; Program nauczania i wychowania integracyjnego w klasach IV-VI Szkoły Podstawowej nr 317 w Warszawie).

Powyższy cytat stanowi motto naszej pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Każdy uczeń powinien być traktowany przez szkołę indywidualnie, z uwzględnieniem jego zasobów i potrzeb. Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi chce zdobywać wiedzę i umiejętności, rozwijać swoje talenty, dobrze czuć się wśród rówieśników. Dlatego w naszej szkole nauczyciele i specjaliści wprowadzają różnorodne formy pracy, dostosowują tempo do potrzeb poszczególnych uczniów, wspierają i koordynują ich działania.

Rozwój od „początku”

Już od najmłodszych lat badamy rozwój naszych podopiecznych. We wrześniu w oddziałach przedszkolnych odbywają się badania przesiewowe mowy oraz wykonywany jest test badający ryzyko zagrożenia dysleksją. Dzięki temu jesteśmy w stanie już we wczesnym etapie wpływać na prawidłowy rozwój poszczególnych funkcji (wzrokowej, słuchowej, grafomotoryki), tak aby uniknąć problemów w nauce czytania i pisanie w latach późniejszych. Raz

w tygodniu mają miejsce grupowe zajęcia logopedyczne, w ramach których przedszkolaki nabywają prawidłowe wzorce wymowy.

Praca z uczniem z dysleksją

Wśród naszych podopiecznych są uczniowie, którzy posiadają orzeczenie o stwierdzonej dysleksji rozwojowej. Podstawowym zadaniem nauczyciela w tym przypadku jest: dostrzec dziecko ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, zapewnić mu dostęp do badania diagnostycznego, pomóc uczniowi w pełni wykorzystać swoje możliwości intelektualne. Dzieci z dysleksją mają specjalne potrzeby edukacyjne. Potrzebują one pomocy pedagogicznej w formie specjalnie opracowanych wymagań dostosowanych do ich możliwości oraz dodatkowej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Pomoc w szkole jest organizowana poprzez takie formy, jak: zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia logopedyczne.

W pracy z każdym z dzieci stosujemy 6 zasad pracy z uczniem dyslektycznym:

1. możliwie pełna indywidualizacja pracy,
2. stawianie zadań dostosowanych do możliwości ucznia i zapewnienie warunków do poprawnego wykonania zadania,
3. powolne, systematyczne przechodzenie od zadań łatwiejszych do trudniejszych, od prostszych do bardziej złożonych,
4. zapewnianie warunków do utrwalania prawidłowych umiejętności nawyków, likwidowanie niekorzystnych nawyków w czytaniu i pisaniu,
5. dostosowanie czasu trwania ćwiczeń do wydolności ucznia,
6. mobilizowanie ucznia do wykonywania zadań poprzez stosowanie różnorodnych form ćwiczeń.

Praca z uczniem z upośledzeniem

Wśród naszych uczniów mamy jedną uczennicę (klasa V), u której poradnia psychologiczno-pedagogiczna stwierdziła upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym. Nauczyciele pracujący z uczennicą ze stwierdzoną niepełnosprawnością intelektualną stosują w praktyce trzy zasady:

- częściowego udziału – dziecko niepełnosprawne nie jest w stanie wykonać wszystkich zadań w czasie lekcji; mimo to jego obecność jest celowa i sensowna,
- korzystania z koncepcji intelektualnego zaangażowania – dziecko powinno otrzymywać polecenia i zadania adekwatne do swoich możliwości,
- inteligencji wielorakich według popularnej w ostatnim czasie teorii Gardnera, zgodnie z którą nie istnieją tylko dwa rodzaje inteligencji: logiczno-matematyczna i werbalno-lingwistyczna, mierzone w teście na inteligencję, rozwijają również inne inteligencje: muzyczno-rytmiczna, wzrokowo-przestrzenna, fizyczno-ruchowa czy interpersonalna.

W pracy zwracana jest uwaga na następujące metody:

- sukcesu – uwzględnianie aktualnych potrzeb i możliwości dziecka (myślenie pozytywne),
- ścisłej integracji doświadczeń percepcyjnych, ruchowych i językowych w ćwiczeniu różnych funkcji praktycznych,
- aktywnego, wielostronnego mobilizowania do wykonywania zadań przez stosowanie różnorodnych form ćwiczeń,
- doboru odpowiednich metod, technik i środków,
- wyzwalania otwartości, bezpośredniości i spontaniczności w komunikowaniu się z najbliższym otoczeniem,
- pełnej akceptacji i tolerancji, idea tworzenia partnerskiego stosunku z dorosłymi,
- stopniowego, ewolucyjnego i regularnego osiągania zamierzonych celów pracy oraz jej kontynuacji w perspektywie całej edukacji,
- uczenia się dla życia w środowisku przez uczestnictwo, działanie i przeżywanie oraz dopasowywanie wymagań do poziomu rozwoju i jego następnych etapów,
- całościowego, komplementarnego, wszechstronnego, zintegrowanego podejścia do dziecka niepełnosprawnego.

W celu realizacji zadań edukacyjnych zwraca się uwagę na:

- kształtowanie pojęć przez zapewnienie możliwości poznawania różnych obiektów w ich naturalnym środowisku,
- doskonalenie spostrzegania, pamięci, mowy, orientacji przestrzennej, grafomotoryki, koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- przeciwdziałanie wykluczeniu dziecka przez rówieśników (zabawy integrujące, wyznaczanie do wspólnych zadań),
- dbanie o celowy dobór dzieci do prac zespołowych, grupowych (jako przeciwdziałanie etykietowaniu dzieci),
- wielokrotne wracanie do określonej tematyki,
- wskazany jest podział sali szkolnej na dwie części: edukacyjną i relaksacyjną,
- zapewnienie stałości norm, zasad, ułożenia przedmiotów w określonych miejscach, stałego porządku dnia,
- przekonanie rodziców o konieczności przestrzegania ustalonych zasad postępowania również w domu ucznia.

Do oceny poziomu funkcjonowania ucznia można wykorzystywane są informacje ze wszystkich dostępnych źródeł:

- 1) obserwacji ucznia mającej na celu pozyskanie informacji dotyczących zachowania dziecka, jego relacji rówieśniczych oraz z osobami dorosłymi, przygotowania do zajęć, umiejętności i wiadomości, problemów osobistych itp.,
- 2) informacji od rodziców, prawnych opiekunów ucznia nt. stanu zdrowia dziecka, problemów wychowawczych i edukacyjnych, zagrożenia niedostosowaniem społecznym, statusu rodzinnego, społecznego, materialnego, konieczności zapewnienia wsparcia finansowego, rzeczowego,
- 3) informacji od innych nauczycieli pracujących z dzieckiem w zakresie problemów ucznia, rodzajów zaburzeń,
- 4) dokumentacji szkolnej (np. orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej, badań specjalistycznych).

Dokonywana jest wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia, która określa:

- mocne strony, osiągnięcia rozwojowe, możliwości psychofizyczne, zainteresowania,
- funkcjonowanie w społeczności szkolnej,
- poziom wiedzy i umiejętności,
- trudności edukacyjne,
- trudności rozwojowe – ograniczenia psychofizyczne, problemy wychowawcze, opiekuńcze.

Oprócz zajęć przedmiotowych uczennica ma dwa razy w tygodniu zajęcia rewalidacyjne i raz w tygodniu zajęcia z neurologopedią. W czasie zajęć rewalidacyjnych, zgodnie z zaleceniami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, rozwijana jest percepcja wzrokowa i wzrokowo-ruchowa, percepcja słuchowa, podnoszona sprawność grafomotoryczną. Wzbogacana jest wiedza o świecie oraz zasób słownictwa. Uzupełniane są i utrwalane wiadomości szkolne.

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Bohaterów spod Darnicy w Piastowie

ul. Żbikowska 25, 05-820 Piastów
woj. mazowieckie
www.sp4piastow.pl/

Każde dziecko ma fundamentalne prawo do nauki i należy dać mu szansę osiągnięcia i utrzymania odpowiedniego poziomu kształcenia

Szkoła Podstawowa nr 4 w Piastowie jest placówką ogólnodostępną, w której obowiązuje solidarność i równe traktowanie. W myśl tych zasad do szkoły uczęszczają dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich są uczniowie zagrożeni niedostosowaniem społecznym, z ADHD, niepełnosprawni ruchowo, z autyzmem, z zespołem Asprgera, ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, z problemami w komunikowaniu się, dzieci żyjące w ubóstwie i rodzinach patologicznych oraz uczniowie wybitnie zdolni. Dyrektor i pracownicy szkoły robią wszystko, aby zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego indywidualnego rozwoju.

DLA JEDNEGO UCZNIĄ ZMIENILIŚMY SZKOŁĘ

Dzieci posiadające specjalne potrzeby edukacyjne muszą mieć dostęp do zwykłych szkół, które powinny przyjąć je w ramach prowadzenia nauczania stawiającego dziecko w centrum zainteresowania i mogącego zaspokoić jego potrzeby.

Możliwości kształcenia dzieci niepełnosprawnych nie kończą się na szkolnictwie specjalnym oraz nauczaniu indywidualnym. Dziecko niepełnosprawne ma prawo uczyć się na terenie ogólnodostępnej szkoły publicznej – takiej jak nasza. W bieżącym roku do naszej placówki trafił uczeń z autyzmem. Według wskazań chłopiec potrzebuje specjalnego traktowania, warunków do nauki i rozwoju, dlatego narodziła się idea przeorganizowania szkoły i stworzenia dla Marcela klasy integracyjnej. Pomysł ten był dla nas trudny, ale możliwy do zrealizowania. Konieczne było dostosowanie wymagań, metod i form pracy do potrzeb i możliwości dzieci niepełnosprawnych, a także zatrudnienie pedagoga wspomagającego oraz przygotowanie nauczycieli do realizacji zadań edukacyjnych w klasie, w której funkcjonuje dziecko niepełnosprawne. Obecnie wspólnie z Marcelem do klasy integracyjnej uczęszcza dwóch chłopców zagrożonych niedostosowaniem społecznym oraz 15 pełnosprawnych uczniów.

Pierwsza w naszej szkole klasa integracyjna stawia przed nami wielkie wyzwania, mobilizując nas do ciągłego badania i ulepszania naszej placówki pod tym właśnie kątem. Niewątpliwie stworzenie klasy integracyjnej sprzyja rozwojowi wszystkich naszych uczniów, ponieważ

kontakt z dzieckiem niepełnosprawnym dostarcza im różnorodnych doświadczeń, uczy empatii, akceptacji i tolerancji. My – nauczyciele staramy się stwarzać jak najwięcej sytuacji, w których oni sami będą mogli uczestniczyć. Zaplanowaliśmy cykl lekcji wychowawczych związanych z Dniem Osób Niepełnosprawnych, w których uczniowie będą wczuwali się w rolę tych właśnie osób. Zamierzamy także wziąć udział w akcji „Na niebiesko dla autyzmu” organizowanej przez fundację SYNAPSIS z okazji Światowego Dnia Wiedzy na temat Autyzmu.

MAMY SUKCESY W PRACY Z POJEDYNCZYMI UCZNIAMI

Droga do sukcesu to podjęcie zmasowanych, zdeterminowanych działań.

Właściwie zorganizowane nauczanie i wychowanie powinno być skierowane na ucznia. Musi wychodzić naprzeciw jego potrzebom i oczekiwaniom, a także uwzględniać jego możliwości psychofizyczne. Dlatego właśnie w naszej szkole sukcesy w pracy z pojedynczym uczniem można podzielić na dwie grupy. W pierwszej grupie znajdują się uczniowie wymagający szczególnej opieki ze względu na dysfunkcje rozwojowe, problemy społeczne czy zaniedbanie środowiskowe, w drugiej zaś uczniowie wybitnie zdolni.

Praca z uczniem ze względu na dysfunkcje rozwojowe

W szkole istnieje pewna grupa uczniów, u której niskie wyniki w nauce spowodowane są występującymi u nich niewielkimi odchyleniami od prawidłowego rozwoju, dlatego podejmowane są działania zwiększające szanse edukacyjne, takie jak:

- terapia pedagogiczna
- terapia logopedyczna
- zajęcia z psychologiem
- zajęcia socjoterapeutyczne
- gimnastyka korekcyjna
- rewalidacja
- zajęcia indywidualne.

Sukcesy tych uczniów są bardzo małe, wręcz znikome, ale my cieszymy się z każdego choćby minimalnego ich postępu.

NIESIEMY POMOC, BO RAZEM MOŻEMY WIĘCEJ

Zwykle szkoły o tak otwartej orientacji są najskuteczniejszym środkiem zwalczania dyskryminacji, tworzenia przyjaznych społeczności, budowania otwartego społeczeństwa oraz prowadzenia w życie edukacji dla wszystkich.

Umiejętność dostrzegania potrzeb innych ludzi, zdolność zrozumienia czyjejś perspektywy, czyjegoś punktu widzenia, sposobu myślenia czy odczuwania pomaga dziecku lepiej przy-

stosować się do życia w grupie rówieśniczej i do prawidłowych kontaktów z dorosłymi, dlatego w naszej szkole staramy się podejmować bezinteresowne działania na rzecz drugiego człowieka, fundacji czy organizacji.

Fundacja „Czyńmy Dobro” i „Złotówka dla Laare”

Akcja ta prowadzona jest w naszej szkole od listopada 2010 roku i polega na comiesięcznym ofiarowaniu przez dzieci 1 złotówki na rzecz szkoły w Laare w Kenii. Zebrane środki przekazywane są na konto Fundacji ks. Orione „Czyńmy Dobro”. Celem tego projektu jest wyrabianie w dzieciach empatii, chęci niesienia pomocy, dlatego zależy nam, żeby wpłaćana była 1 złotówka co miesiąc, a nie 10 złotych jednorazowo. To ma być dar dziecka, nie rodzica. Udział w akcji jest dobrowolny. W wyniku współpracy z Fundacją odwiedzają nas wolontariusze wyjeżdżający na misje, odwiedziła nas również studentka z Kambodży i student z Egiptu. Gdy zaczynaliśmy zbiórkę, szkoła w Laare mieściła się w rozwalającej się szopie i liczyła około 60 uczniów. Między innymi dzięki naszej pomocy została odremontowana i wyposażona w przybory szkolne, wielokrotnie zwiększyła się też liczba dzieci. Obecnie uczniowie mają tam zapewnioną opiekę medyczną i jeden posiłek.

Towarzystwo Nasz Dom i „Góra Grosza”

Od wielu lat włączamy się w akcję „Góra Grosza” organizowaną przez Towarzystwo Nasz Dom. Celem akcji jest zebranie funduszy na pomoc dzieciom wychowującym się poza własną rodziną, w tym na tworzenie i dofinansowanie domów dla dzieci, rodzinnych domów dziecka, pogotowi rodzinnych, wykwalifikowanych rodzin zastępczych oraz najbardziej potrzebujących domów dziecka, które realizują prorodzinne programy wychowawcze. Co roku zbieramy grosiki, aby wspomóc Towarzystwo. Dzięki temu uświadamiamy uczniom, że oddając tak niewiele (wystarczy tylko 1 grosz) możemy pomóc potrzebującym.

Stowarzyszenie „Możesz” i 1%

Stowarzyszenie „Możesz” na rzecz psychoprofilaktyki i rozwoju dzieci wspiera dzieci przewlekle chore poprzez zakup leków i rehabilitację, zakup sprzętu dla osób niepełnosprawnych i fundowanie wyjazdów sanatoryjnych. Nasza współpraca ze Stowarzyszeniem działa obustronnie. My pomagamy im, oni nam. Aby wspomóc działania Stowarzyszenia „Możesz” corocznie na stronie internetowej szkoły pojawia się informacja o przekazaniu 1% na rzecz Stowarzyszenia. Nasi uczniowie występują również w przedstawieniach i uczestniczą w organizowanych akcjach.

Organizacja REBA i zbiórka baterii

REBA Organizacja Odzysku S.A. jest spółką wyspecjalizowaną w tworzeniu systemu zbiórki i odzysku baterii oraz akumulatorów przenośnych. Od kilku lat szkoła bierze udział w zbiórce zużytych baterii. Przyłączyliśmy się do tej inicjatywy, ponieważ jest to problematyka bardzo ważna i aktualna. Dodatkowo za oddane baterie szkoła otrzymuje punkty, które wymienia na nagrody.

Zbiórki nakrętek na sprzęt rehabilitacyjny

Akcja zbierania nakrętek jest w naszej szkole od dawna. Zbieramy nakrętki na sprzęt rehabilitacyjny dla potrzebujących dzieci. Wpajamy naszym podopiecznym, że coś, co zwykle leży w naszym śmietniku, może w realny sposób pomóc potrzebującym. Jest też druga

korzyść, która wychodzi przy okazji – recykling. Uczymy dzieci, że butelkę czy inne opakowanie bez zakrętki można łatwo zgnieść, a tym samym objętość odpadów się zmniejsza.

Schroniska dla zwierząt i zbiórki karmy

Rokrocznie w naszej szkole organizowana jest zbiórka karmy dla bezdomnych zwierząt. Podejmując takie działania, chcemy promować wśród naszych uczniów dobroć w stosunku do zwierząt. Dzieci mają wielki entuzjazm, który należy wykorzystać. Uczymy, jakie potrzeby mają zwierzęta, a także uświadamiamy naszym uczniom, że my jako właściciele jesteśmy za nie odpowiedzialni. Akcja ta w szczególny sposób podnosi wartości moralne i etyczne naszych podopiecznych. Dzięki naszej pomocy zwierzęta ze schroniska mają trochę lepsze jutro.

Święta, Święta i pomoc koleżeńska

Akcja ta ma mały wymiar, ale jakże ważny dla społeczności szkolnej. W okresie przedświątecznym w naszej szkole organizowana jest zbiórka produktów dla najuboższych uczniów naszej szkoły.

PODSUMOWUJĄC

Myślę, że z powyżej opisanych praktyk naszej szkoły wylania się idea edukacji i szkoły przyjaznej dla wszystkich dzieci, a więc i tych o specjalnych potrzebach edukacyjnych, wynikających zarówno z niepełnosprawności, jak i ze sprawności wybitnych. Chcąc stale podnosić poziom kształcenia i wychowania rokrocznie podejmujemy nowe działania. Dążymy do stworzenia szkoły idealnej – idealnej dla każdego dziecka.

Opracowanie:

Aleksandra Sosnowska, nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej

Publiczna Szkoła Podstawowa nr 15 im. Królowej Jadwigi w Opolu

ul. Małopolska 20, 45-334 Opole
woj. opolskie
www.psp15.opole.pl

Motto: Każdy z naszych uczniów znajdzie dziedzinę, w której choć na chwilę odniesie powodzenie i sukces.

Od 2002/2003 roku w naszej szkole funkcjonują oddziały integracyjne. Stworzono w nich warunki do nauczania i wychowania dzieci zdrowych z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Poza tym od kilku lat dzieci niepełnosprawne uczą się również w oddziałach ogólnodostępnych. Kształcenie integracyjne wspomaga wykwalifikowana kadra specjalistów: pedagogzy specjaliści, terapeuci pedagogiczni, tyflopadaagog, oligofrenopedagogzy, fizjoterapeuta, psycholog, pedagog, neurologopeda, nauczyciel gimnastyki korekcyjnej. Prowadzimy również zajęcia z wykorzystaniem biofeedbacku.

Uczniowie, którym stwarza się możliwość zaprezentowania swojego talentu, którzy chociaż przez chwilę mogą być „oklaskiwani”, a nie tylko wspomagani ze względu na swoje dysfunkcje, mają większą pewność siebie. Wychodzimy z założenia, że każdy może mieć osiągnięcia, trzeba tylko znaleźć swoją dziedzinę. Wiemy, że ten trud się opłaca, bo jak mawiał Janusz Korczak „Kiedy śmieje się dziecko, śmieje się cały świat”.

Staramy się, aby uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi aktywnie uczestniczyli w życiu szkoły i nie byli pomijani w żadnej działalności szkolnej, dlatego mają swojego przedstawiciela w Samorządzie Szkolnym, który reprezentuje ich interesy.

PIERWSZY ETAP EDUKACYJNY

Koło taneczne

Koło działa od 2005 r. W zajęciach uczestniczy cała klasa. Podczas występu wszyscy są równi i wszyscy odnoszą sukces. Aktualnie do koła należą dzieci z takimi dysfunkcjami, jak niepełnosprawność sprzężona, intelektualna z wadą wzroku, ruchowa, z porażeniem mózgowym i z afazją. Uczniowie prezentowali swoje umiejętności na uroczystości z okazji dziesięciolecia Unii Europejskiej, uczestniczyli w miejskim konkursie „Opolskie Talenty”, prezentowali swoje umiejętności podczas spotkania z Minister Edukacji Narodowej w trakcie ogólnopolskiej inauguracji roku szkolnego, która odbyła się w Opolu. Występowali także w Opolskim Urzędzie Marszałkowskim podczas rozdania nagród „Opolskie Orły”, a w październiku będą występować podczas wizyty przedstawicieli szkół partnerskich

współpracujących z naszą szkołą w ramach Programu Comenius. Reprezentowali szkołę na Opolskich Dniach Niepełnosprawnych i byli zapraszani do występów z okazji różnych imprez do zaprzyjaźnionych opolskich szkół.

Kolo teatralne

Od 2004 r. na poziomie klas 1-3 działa kolo teatralne. Wybór ról, próby przedstawień, podniosła atmosfera sprzyjają pokonywaniu lęków. Daje to dziecku umiejętność spojrzenia na siebie z innej perspektywy, pozwala zapanować nad nieśmiałością. Każde dziecko czuje się potrzebne, integruje się z zespołem klasowym, rozwija społecznie. Dzieci mają szansę zaprezentować się przed kolegami, rodzicami i środowiskiem lokalnym. Biorą udział w przeglądach teatralnych, występują podczas Opolskich Dni Niepełnosprawnych oraz podczas imprez szkolnych i środowiskowych takich jak Wiosenny Festyn Rodzinny organizowany corocznie przez naszą szkołę. Aktualnie w kole uczestniczą dzieci z takimi niepełnosprawnościami, jak autyzm, zespół Aspergera z dysfunkcją wzroku, niepełnosprawność ruchowa, dysfunkcje wzroku.

Klasowy Festiwal Talentów

Festiwal jest tradycją naszej szkoły. Stwarza wszystkim dzieciom możliwość przedstawienia kolegom i koleżankom z klasy oraz zapraszanym rodzicom swoich wyjątkowych talentów, pasji i zainteresowań. Tutaj każde dziecko pokazuje, że ma talent, co roku jesteśmy zaskakiwani przez naszych uczniów prezentacją ich umiejętności, o których nigdy byśmy się nie dowiedzieli, gdyby nie ta idea.

Zdrowe śniadanka

Uczniowie oddziałów integracyjnych raz w tygodniu na określonej przerwie zasiadają wspólnie do stołu, by w miłej i serdecznej atmosferze zjeść śniadanie. Działanie to ma na celu promowanie zdrowego stylu życia, integrowanie uczniów, jak również zaprezentowanie, poprzez wykonywanie ekspozycji kulinarnych, talentu kulinarnego, który później może być rozwijany na prowadzonym w naszej szkole kole zainteresowań „Kuchcikowo”.

„Integrus”

Od wielu lat organizowane są przez nauczycieli W-F szkolne potyczki sportowo-rekreacyjne „Integrus”, w których biorą udział wszystkie klasy integracyjne. W tym turnieju każde dziecko wygrywa, każde osiąga sukces na miarę swoich możliwości. Dzięki tej inicjatywie udaje się również wyłonić dzieci, które później biorą udział w sportowych potyczkach organizowanych w ramach Opolskich Dni Niepełnosprawnych „Spartakiada”, gdzie od wielu lat zajmują czołowe miejsca.

Innowacje

Od roku 2013/2014 realizowana jest innowacja „Język angielski i edukacja europejska w bajkach i baśniach drogą do rozwijania kompetencji językowych uczniów klasy integracyjnej”. W ramach tej innowacji przewidziane jest wystawienie przez dzieci trzech przedstawień teatralnych w języku angielskim.

Świetlica

Nauczyciele świetlicy dokładają wszelkich starań, aby dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi czuły się dobrze i angażują je do aktywności podczas prowadzonych

przez siebie warsztatów. Przekłada się to na uczestnictwo w konkursach, gdzie uczniowie z dysfunkcjami zajmują czołowe miejsca. Chłopiec z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym oraz z dysfunkcją wzroku i słuchu zajął 3 miejsce w szkolnym konkursie „Zimowy pejzaż” w roku szkolnym 2013/2014, a dziewczynka ze zdiagnozowanym ryzykiem dysleksji uczestniczyła w ogólnopolskim konkursie plastycznym „Kolory wolności”.

Biblioteka

Prowadzone od 2008 r. zajęcia z biblioterapii skierowane są głównie do dzieci z dysfunkcjami. To między innymi dzięki tym zajęciom uczniowie przełamują lęki, wyzbywają się nieśmiałości, wzmacniają swoją samoocenę, co później przekłada się na chęć uczestnictwa w różnego rodzaju działaniach. Nauczyciele kupując nowe pozycje zwracają uwagę, aby były one dostosowane do różnego rodzaju dysfunkcji naszych uczniów. Księgozbiór jest dobierany między innymi pod kątem potrzeb uczniów ze specjalnymi i specyficznymi potrzebami edukacyjnymi. Są książki z dużą czcionką, lektury na nośniku elektronicznym, audiobooki, gry dydaktyczno-edukacyjne.

DRUGI ETAP EDUKACYJNY

Przejście na drugi etap edukacyjny jest sytuacją bardzo stresującą dla każdego ucznia. Od kilku lat funkcjonują u nas „spacery edukacyjne” mające na celu wzajemne poznanie się uczniów i nauczycieli klas starszych. Nauczyciele uczący w klasach starszych przychodzą na wybrane lekcje do klas młodszych. Niejednokrotnie już na początku klasy czwartej wiedzą, które dziecko mimo swoich dysfunkcji, można zaangażować do jakiegoś programu, kółka zainteresowań, u kogo należy rozwijać pasję z danej dziedziny czy zachęcać do innej aktywności. Natomiast dzieci nie odczuwają lęku, ponieważ miały szansę poznania swoich przysłych nauczycieli. Ponadto nauczyciel wspomagający przechodzi razem ze swoją klasą na drugi etap edukacyjny. Daje to poczucie bezpieczeństwa i ciągłości dzieciom z dysfunkcjami.

„You can dance”

Od 8 lat w naszej szkole nauczyciele języków obcych organizują szkolny konkurs „You can dance” dla wszystkich uczniów naszej szkoły. Co roku uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi aktywnie uczestniczą w tej inicjatywie. W roku szkolnym 2012/2013 2 miejsce zajęła dziewczynka z Zespołem Downa.

„Ekspresik 15”

W naszej szkole wydawana jest gazetka „Ekspresik 15”, do której artykuły piszą również dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych – chłopiec z niepełnosprawnością ruchową oraz chłopiec z dysfunkcją wzroku.

Koło plastyczne

W roku 2012/2013 dziewczynka z autyzmem zdobyła wyróżnienie w Wojewódzkim Konkursie Plastycznym „Projekt kartki świątecznej”.

Koło dekoratorskie

W kole dla klas starszych aktywnie uczestniczą nasi uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Chłopiec z niepełnosprawnością wzroku i dziewczynka z autyzmem wielokrotnie dbali o oprawę plastyczną szkolnych uroczystości.

Koło przyrodnicze

W prowadzonym kole przyrodniczym swoje miejsce również znajdują dzieci z różnymi dysfunkcjami, a dzięki rozwijaniu swojej pasji osiągają znaczące sukcesy. Chłopiec z atrofią mięśni był laureatem w Ogólnopolskim Konkursie „Ekoplaneta” i „Meditest”, w roku szkolnym 2012/2013 reprezentował również naszą szkołę w Międzyszkolnym Konkursie Ekologicznym.

Wychowanie fizyczne

Zaangażowanie nauczycieli W-F pomaga w osiąganiu sukcesów przez naszych uczniów. Szczególne osiągnięcia ma dziewczynka z niepełnosprawnością ruchową i afazją, która w roku szkolnym 2012/2013 została mistrzynią Miasta Opola w drużynowym tenisie stołowym, w tym samym roku zajęła II miejsce w Mistrzostwach Miasta Opola w Indywidualnym Tenisie Stołowym.

Wskazaliśmy kilka naszych działań, gdzie każdy uczeń może uczestniczyć w rozwijaniu swoich pasji. Gdzie promujemy i chwalimy się talentami uczniów, którzy na indywidualne sukcesy nie zawsze są gotowi lub ich dysfunkcje uniemożliwiają im to.

DODATKOWE INICJATYWY

Organizujemy szereg imprez lokalnych i międzyszkolnych, podczas których każdy z naszych uczniów prezentuje swoje talenty i umiejętności. Między innymi: Międzyszkolne Zimowe Spotkania z Kolędą, Międzyszkolny Bal Surówkowy, szkolny festiwal „Mam Talent”.

Od wielu lat organizujemy Szkolny Tydzień Świadomości Dysleksji, podczas którego zapoznujemy uczniów i rodziców z pojęciem dysleksji, pokazujemy, że z tym zaburzeniem można funkcjonować i odnosić sukcesy. Prezentujemy sylwetki sławnych osób z dysleksją, organizujemy warsztaty i punkty konsultacyjne dla rodziców. W tym roku przeprowadzamy Międzyszkolny Konkurs „I ja też byłam/łem dyslektykiem”.

Bierzemy udział w obchodach Międzynarodowego Dnia Osób Niepełnosprawnych. Organizujemy konkursy, lekcje otwarte dla rodziców i nauczycieli. Przeprowadzany jest cykl zajęć „Niepełnosprawni są wśród nas” – lekcje we wszystkich klasach ogólnodostępnych. Zajęcia warsztatowe przybliżają naszym uczniom specyfikę poszczególnych niepełnosprawności, pomagają przełamać strach, ułatwiają zrozumienie oraz pokazują, że uczniowie z tego typu problemami są wśród nas i również można się z nimi przyjaźnić, bawić i uczyć. Organizujemy konkurs plastyczny „Niepełnosprawność w oczach dzieci”, którego celem jest zmiana negatywnego i obciążonego stereotypami postrzegania niepełnosprawności.

„Zapal się na niebiesko dla autyzmu” – od dwóch lat 2 kwietnia solidaryzujemy się z osobami z autyzmem. W tym dniu społeczność szkolna przychodzi ubrana na niebiesko. Prowadzimy lekcje otwarte dla rodziców i nauczycieli związane z problemem autyzmu oraz zajęcia warsztatowe dla dzieci.

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi osiągają znaczące sukcesy w szkole. Na pewno sukcesem jest fakt, że na 26 osób uczących się w naszej szkole i posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, dwoje dzieci otrzymało świadectwo z czerwonym paskiem (chłopiec z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim i alalią – klasa 4 i chłopiec z autyzmem – klasa 5). Jeden z uczniów klas młodszych otrzymał statuetkę „Talencik”, która jest przyznawana w naszej szkole za szczególne osiągnięcia w konkursach (chłopiec z niepełnosprawnością ruchową). Uczeń pisze i rysuje ustami. Dzięki uważnej obserwacji dziecka udało się już w pierwszej klasie odkryć jego talent i zadbać o dalszy rozwój. Uczeń ma znaczące osiągnięcia w konkursach plastycznych. W tym roku po raz kolejny zajął II miejsce w Międzyszkolnym Konkursie Plastycznym. Natomiast w Międzyszkolnym Turnieju Wiedzy o sławnych osobach z dysleksją I i II i III miejsce zajęli uczniowie naszej szkoły ze zdiagnozowaną dysleksją.

Praca konkursowa rysowana ustami przez ucznia klasy pierwszej (aktualnie drugiej).

Opracowanie:

Agata Tęcza-Tuszkowska

szkolny Lider Zespołu ds. integracji – nauczyciel wspomagający

Szkoła Podstawowa nr 10 z oddziałami integracyjnymi w Nysie

ul. 11 listopada 6, 48-303 Nysa
woj. opolskie
www.sp10nysa.wodip.opole.pl

Idea integracji

Ideą integracji jest łączenie dwóch odrębnych światów, scalanie środowisk, niwelowanie różnic, a przede wszystkim dostrzeganie indywidualności w każdym z uczniów. Promocja idei integracji i edukacji włączającej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi nabrała w naszej szkole integracyjnej olbrzymiego znaczenia.

Jako nauczyciele i wychowawcy Szkoły Podstawowej nr 10 z oddziałami integracyjnymi w Nysie, podejmujemy świadome i przemyślane zabiegi służące organizowaniu odpowiedniego wsparcia, uwzględniającego indywidualne potrzeby dzieci.

Trud włożony w te działania sprawdza się w naszej placówce, gdyż po przeprowadzeniu badań własnych, podczas których badaliśmy postawy uczniów zdrowych i ich rodziców wobec dzieci niepełnosprawnych, okazało się, że te postawy są pozytywne.

Chcemy podzielić się sukcesami w zakresie pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, upowszechnić dobre praktyki wypracowane przez 10 lat istnienia w naszej szkole klas integracyjnych. Chcemy ciągle poszukiwać nowych rozwiązań w zakresie bezpiecznego i efektywnego funkcjonowania w szkole uczniów, którzy potrzebują naszej specjalnej troski i opieki.

Dzielimy się wiedzą i doświadczeniem

W związku z tym, że jesteśmy jedyną szkołą podstawową z oddziałami integracyjnymi na terenie Nysy i posiadamy dziesięcioletnie doświadczenie, staramy dzielić się swoją wiedzą i doświadczeniem z innymi nauczycielami, rodzicami oraz samymi uczniami. Organizujemy i przeprowadzamy:

- lekcje otwarte dla nauczycieli i rodziców,
- szkolenia wewnętrzne, na których prezentujemy metody i formy pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- lekcje wychowawcze dla uczniów „Niepełnosprawność na co dzień”, „Co to jest autyzm”?

Proces powstawania szkół integracyjnych stworzył szansę edukacyjną dzieciom z różnymi zaburzeniami rozwoju, w tym dzieciom z autyzmem.

W naszej nyskiej szkole liczącej 600 uczniów znaleźli także spokojną przystań uczniowie ze specjalnymi problemami edukacyjnymi. Staramy się wykorzystać nasze dziesięcioletnie doświadczenie w tej trudnej pracy, podzielić się nim z innymi nauczycielami wspomagającymi. Mamy nadzieję, że działania przez nas wypracowane pomogą innym dzieciom potrzebującym pomocy.

Do klasy integracyjnej VI uczęszczają dzieci mające duże możliwości intelektualne oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Uczniowie pełnosprawni rozumieją swoich kolegów, zawsze są chętni, aby ich wspierać, pomagać, doradzać. Są prawdziwym motorem całej społeczności klasowej. Poprzez codzienne uzupełnianie się tworzą harmonijną, zgraną grupę.

Pomagamy dzieciom z różnymi schorzeniami, mamy uczniów niedowidzących, niedosłyszących, z lekkimi upośledzeniami, zaburzeniami sprzężonymi.

DZIECKO AUTYSTYCZNE – PREZENTUJEMY JACKA

W swej pracy chciałabym opowiedzieć o Jacku – dziecku autystycznym. Jako nauczyciel wspomagający, terapeuta cień wraz z innymi nauczycielami włożyłam 5-letni trud, aby pomóc wejść autystykowi do świata ludzi zdrowych.

Jacek, zdiagnozowany autystyk, rozpoczął naukę w naszej szkole jako ośmiolatek. Początki były dla obu stron tak trudne, że wydawało się, iż nie ruszymy z miejsca. Jacek często siedział pod ławką, zatykając sobie uszy, odcinając się od świata. Każdy hałas, dotknięcie sprawiało mu niemal fizyczny ból. Dzięki odpowiedniemu wsparciu dajemy (nie tylko Jackowi) poczucie bezpieczeństwa, siłę do pokonywania trudności. Nauczyciele i wychowawcy naszej szkoły są zjednoczeni ideą integracji.

Specyficzne cechy autyzmu, czyli występujące u tych dzieci zaburzenia uwagi, trudności w komunikowaniu się, w nawiązywaniu interakcji społecznych, sztywność w zachowaniu sprawiają, iż osoby te nie mogą samodzielnie funkcjonować.

Szkolimy się, aby sprostać trudnym wyzwaniom

Jako nauczyciele i wychowawcy dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi podjęliśmy odpowiednie szkolenia, aby móc zmierzyć się z tym problemem. Wzięliśmy udział w kursach, warsztatach, konferencjach naukowych. Oto kilka przykładowych szkoleń:

- „Jak pomóc dziecku autystycznemu”,
- „Wykorzystanie metody Glena Domana w terapii dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi”,
- „Konferencja naukowa na temat wczesnej interwencji w zapobieganiu rozwojowi niepełnosprawności u dzieci”,

- „Alternatywne metody porozumiewania się z dziećmi autystycznymi”,
- „Popularyzacja metody M. Montessori, C. Freineta jako propozycja alternatywnych rozwiązań w pracy dydaktyczno-wychowawczej”.

Po przebytych szkoleniach wiedzieliśmy, iż należy zacząć od rozwijania samodzielności Jacka np. w wykonywaniu obowiązków szkolnych (w trakcie zadań lekcyjnych), w pełnieniu funkcji dyżurnego, którą polubił najbardziej. Chętnie do dzisiaj wychodzi moczyć gąbki, ścierać tablicę, podlewać kwiatki. Pierwszy krok ku samodzielności został przez Jacka zrobiony.

Walka z autyzmem

Następnie podjęto u Jacka próby wykształcenia kontroli bodźcowej, tak aby polecenia wypowiedziane przez nauczyciela stały się bodźcami dla reakcji osoby z autyzmem. Gdy pewna reakcja (np. otwieranie podręcznika, pisanie notatki) jest wzmacniana pozytywnie w obecności grupy innych bodźców, jest szansa, jak w przypadku Jacka, na pozytywną reakcję dziecka.

Być może wszystko wyda się takie idealne: bodziec-reakcja, a w rzeczywistości napotyka się na wiele przeciwności i trudności. Opór, jaki stawiała choroba dziecka, dawał się we znaki nie tylko nam nauczycielom, ale i samemu Jackowi oraz jego najbliższym. Droga do nauki czytania i pisania okazała się w przypadku chłopca długa i żmudna. Pierwszy okres nauki Jacka polegał na rysowaniu. Cel został osiągnięty dopiero w II półroczu klasy trzeciej. Jakaż była radość, gdy uczeń głośno odczytał swój pierwszy wyraz, a następnie zdanie. Jacek ominął etap głoskowania, sylabizowania, jakby naturalnie wybierając sobie metodę całościową.

Przyswajanie nowych treści nastąpiło w zaskakująco szybkim tempie. Jacek był ciekawy świata, wiedzy o nim. Powoli stawał się uczniem coraz bardziej ambitnym. Zaczęło zależeć mu na ocenach, a każde niepowodzenie czy ograniczenie bardzo przeżywa do chwili obecnej. Mozolnie trzyma się przy każdym zadaniu, ale radość z najmniejszych dokonań cieszy serce jego i nauczycieli. Obserwuję, iż każde powodzenie „otwiera” go na wiedzę i świat. Jest niezbędne do odkrywania w sobie nowych możliwości.

Wdrażanie ucznia w społeczność klasy

Równoległe z etapem nauki czytania, pisania i liczenia, wdrażaliśmy Jacek w społeczeństwo klasowe. Pomocne okazało się odgrywanie scen. Popularna drama okazała się niezbędna. Największą trudność do dziś sprawia mu werbalna, dłuższa rozmowa z rówieśnikami. Bardzo chcieliśmy pomóc Jackowi uporać się i z tym problemem. Bronił się przed kontaktami z rówieśnikami, miał zaufanie tylko do wybranych nauczycieli, bo oni dawali mu poczucie bezpieczeństwa. Uciekał w swój bogaty świat wyobraźni.

Jako nauczyciele, wychowawcy mieliśmy świadomość, że aby rozwinąć kompetencje społeczne chłopca, należy posłużyć się listą tzw. umiejętności opracowaną przez naukowców Uniwersytetu Warszawskiego.

Oto kilka z nich:

- umiejętności niezbędne w klasie (słuchanie, prośenie o pomoc, zadawanie pytań, ignorowanie bodźców zakłócających, stawianie celów),
- umiejętności przydatne w nawiązywaniu znajomości (przedstawianie się, rozpoczęcie rozmowy, podtrzymywanie jej, granie w gry, udział w zabawach, dzielenie się, przyjmowanie komplementów),
- radzenie sobie z emocjami (wyrażanie uczuć, radzenie sobie ze złością, radzenie sobie z lękiem, nagradzanie siebie),
- unikanie agresji (samokontrola, prośenie o pozwolenie, reagowanie na zaczepki, negocjowanie),
- radzenie sobie ze stresem (radzenie sobie z zakłopotaniem, akceptowanie i mówienie nie, godzenie się z przegraną, podejmowanie decyzji, umiejętność powiedzenia dziękuję).

Wytyczenie tych umiejętności okazało się możliwe dzięki specjalnym szkoleniom, współpracy z instytucjami, które pomagają w opiece nad osobami autystycznymi.

Jacek w tym roku szkolnym zakończy sześcioletni etap nauki w szkole podstawowej. Zrobiliśmy jako szkoła z oddziałami integracyjnymi milowy krok, pomagając mu wyjść do świata.

Podejmujemy wiele działań z myślą o dzieciach ze specjalnymi potrzebami. Sprawiają one, że nasi uczniowie usamodzielniają się, potrafią współpracować w zespole, rozwiązywać konflikty. Nie sposób opowiedzieć o tych wszystkich działaniach. Chcę jednak wspomnieć o kilku z nich.

Wszyscy uczniowie naszej klasy integracyjnej tańczą w szkolnym zespole ludowym „Jasiek”. Już w pierwszej klasie rozpoczęła się nasza przygoda z tańcem. Jest to forma terapii dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wspólnie z nauczycielem-wychowawcą przygotowujemy układy taneczne. Jacek wraz z innymi uczniami chętnie tańczy i płąsa. Możemy również pochwalić się sukcesami w tej dziedzinie. Przez ostatnie dwa lata zdobywaliśmy czołowe miejsca, biorąc udział w „Festiwalu Ludowej Twórczości Artystycznej”, wspieranej przez stowarzyszenie „Być razem” oraz Niepubliczną Szkołę Podstawową w Nysie.

Od początku istnienia naszej szkoły jej nauczyciele wraz z rodzicami organizują w czerwcu rodzinny festyn „Piknik z dziesiątką”. Podczas imprezy można odnaleźć wiele akcentów budujących pozytywny obraz uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Nasz bohater autystyk też ma swój udział w pikniku. Występuje na scenie, tańcząc do ludowych pieśni narodowych, miło spędza czas z rodziną, biorąc udział w konkursach sportowych i plastycznych. Rysowanie to jego hobby. Chętnie uczęszcza na zajęcia plastyczne, korzysta z rad szkolnego plastyka.

Wspomnę jeszcze przedsięwzięcie, czyli rajd klas VI, który miał miejsce w tym roku szkolnym. Podczas rajdu uczniowie wspólnie wykonują różne zadania, współpracując ze sobą pokonują niełatwą trasę rajdową. Przewyciężają swoje słabości oraz poznają samych siebie. Nasz Jacek zdał ten egzamin na szóstkę. Chętnie przewodził grupie, był radosny i otwarty na świat.

Nasza klasa integracyjna okazała się zwycięzcą w klasyfikacji generalnej. Wygraliśmy we wszystkich kategoriach. Dlatego też załączam na zdjęciu grupę zwycięskich „czerwonych”, z klasy VIa na czele ze szczęśliwym Jackiem.

Zwycięstwo było możliwe tylko dzięki współpracy i zaangażowaniu wszystkich uczniów naszej klasy. Jest owocem prawie sześcioletniej przyjaźni i zgrania.

Uczęszczanie do klasy integracyjnej stworzyło uczniowi możliwości nabywania umiejętności oraz zdobywania cennych doświadczeń, które w innym środowisku nie byłyby dostępne i możliwe.

Podsumowanie

Poczuwamy się do ogromnej odpowiedzialności za zdobywanie odpowiednich umiejętności oraz doświadczeń przez dziecko autystyczne.

Uczenie się w naturalnym środowisku sprawia, że osoba z autyzmem ma większe szanse w pełniejszy sposób uczestniczyć w życiu społeczeństwa. Uczenia umiejętności społecznych, zdobywania wiedzy nie można podpisać słowem ZREALIZOWANO. Jest to proces, który będzie trwał przez całe życie Jacka. Ważne jest więc, jakich ludzi, nauczycieli, terapeutów wokół siebie spotkał i spotka, jak zrealizują postawione cele. Mamy nadzieję, że obrona przez nas droga będzie kontynuowana w dalszej edukacji Jacka.

Opracowanie:

Maria Ilska-Tylek

nauczyciel wspomagający w klasie integracyjnej

OSOBY WYRÓŻNIONE PODCZAS KONFERENCJI 12.11.2014
MEDALEM POLSKIEGO TOWARZYSTWA ZESPOŁU ASPERGERA

AD VITAM PARAMUS

Dorota Czebatul
z Częstochowy

Marta Edelwajn-Markowska
z Łodzi

Maria Iłska-Tylek
z Nysy

Grażyna Jarmołowska
z Łodzi

Robert Kunce
z Bytomia

Bożena Perczak
z Częstochowy

Monika Ropiak
z Łodzi

Bogumiła Rudnicka
z Warszawy

Elżbieta Silveri
z Nysy

Beata Szczepura
z Legionowa

Izabela Tomaszewska
z Warszawy

Agnieszka Trębicka
z Częstochowy

Joanna Zielińska
z Częstochowy

Joanna Zielińska
z Warszawy

Szkoła
przyjazna
dla

KAŻDEGO

www.szkoła-dla-kazdego.pl

ISBN 978-83-65012-01-2